

2018-03-28

Tid Måndagen den 16 april 2018 kl:18:30

Plats Xenter, Utbildningsvägen 3, Tumba, lokal Styrelserummet

Ärenden

Justering

- 1 Ekonomisk uppföljning mars, miljö- och hälsoskyddsnämnden
- 2 Luftföroreningar i Botkyrka kommun, mätdata 2017
- 3 Ledamotsinitiativ: Badplatsen och bryggan vid Solvägen, Tullinge Strand
- 4 Remiss: Samråd om förslag till åtgärdsprogram 2018 – 2021 och miljökvalitetsnormer för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten, samt reviderade miljökvalitetsnormer för koppar och zink
- 5 Enhetschefen/miljöenheten informerar
- 6 Anmälningssärenden
- 7 Delegationslista
- 8 Föreläggande med vite om förbud att röka tobak i restaurang och andra serveringsställen – Reshed restaurang AB/Malaks restaurang och café
- 9 Dataskyddsombud för miljö- och hälsoskyddsnämnden
- 10 Aktivitetsplan för värdegrunden och Jämlikt Botkyrka
Omedelbar justering
- 11 Ev. tillkommande ärenden

Gruppsammanträden

S, V och MP – kl. 18:00, Styrelserummet, Xenter, Tumba.

M, C, TUP, KD och L - kl. 18:00, konferensrum VIP-rummet, Xenter, Tumba.

Kaffe och smörgås från kl. 17:30, Xenter, Tumba.

Anmäl ev. förhinder till Karina Wallenius, tel. 076-810 39 42, e-post karina.wallenius@botkyrka.se

2018-04-16

1**Ekonomisk uppföljning mars 2018, miljö- och hälsoskyddsnämnden****Förslag till beslut**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tagit del av ekonomisk uppföljning per mars 2018.

Sammanfattning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden prognostiseras att hålla budget för 2018.

Avgifterna för livsmedels- och miljöbalkstillsyn har ännu inte kommit in, fakturering sker under mars.

Nettoresultat per verksamhet tkr mars 2018

Tkr netto	Utfall mars 2018	Budget 2018 netto	Prognos 2018 mars netto	Avvikelse budget – prognos
Miljö och hälsoskyddsnämnden	-72	-490	-490	0
Gemensam verksamhet	-1255	-4967	-4967	0
Tillsynsverksamhet	-2282	-3889	-3889	0
Utredningsverksamhet	-2221	-8505	-8505	0
Summa	-5830	-17851	-17851	0

2018-03-27

Dnr sbf/22018:156

Referens
Ingrid MolanderMottagare
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Ekonomisk uppföljning mars 2018, miljö- och hälsoskyddsnämnden

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tagit del av ekonomisk uppföljning per mars 2018.

Sammanfattning

Miljö- och hälsoskyddsnämnden prognostiseras att hålla budget för 2018.

Avgifterna för livsmedels- och miljöbalkstillsyn har ännu inte kommit in, fakturering sker under mars.

Nettoresultat per verksamhet tkr mars 2018

Tkr netto	Utfall mars 2018	Budget 2018 netto	Prognos 2018 mars netto	Avvikelse budget – prognos
Miljö och hälsoskyddsnämnden	-72	-490	-490	0
Gemensam verksamhet	-1255	-4967	-4967	0
Tillsynsverksamhet	-2282	-3889	-3889	0
Utredningsverksamhet	-2221	-8505	-8505	0
Summa	-5830	-17851	-17851	0

Carina Molin
FörvaltningschefIngrid Molander
Miljöchef

2018-04-16

2

Luftföroreningar i Botkyrka kommun, mätdata 2017

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att nämnden tagit del av föreliggande rapport i ärendet upprättat av miljöutredare Dan Arvidsson.

Sammanfattning

Under år 2017 genomfördes kontinuerliga mätningar av luftföroreningarna kvävedioxid och kväveoxider på Lagman Lekares väg i Alby. Mätningar av kvävedioxid genomfördes också under februari månad i Fittja, Tullinge, Tumba och Slagsta. Meteorologiska mätningar utfördes kontinuerligt på Hamra gårde.

Meteorologi

2017 blev det varmare än normalt. Medeltemperaturen var 7,0 grader, att jämföras med medeltemperaturen för perioden 1993-01-01 till och med 2016-12-31 som var 6,7 grader. Årets lägsta temperatur uppmättes till -25,0 grader den 6:e januari. Månaderna januari t.o.m. mars var varmare än normalt, och den 27:e mars uppmättes rekord för mars månad på 18,0 grader. Men april blev svalare än genomsnitt för jämförelseperioden. Årets varmaste dag inföll redan den 28:e maj med 26,8 grader. Även nationellt blev den 28:e maj årets varmaste dag. Junitemperaturen var normal, men följdes av kyligare juli och augusti. Sensommaren och hösten var mycket blöta. Den totala nederbörds-mängden för 2017 blev 588 mm, men var ojämnt fördelad över året. Under första halvan av året föll endast 23 % av nederbörden. Vindar från sydväst dominerade vilket är det normala för regionen. Längre tidsperioder med lugnt väder och stabil skiktning saknades under 2017.

Kvävedioxid, NO₂

Miljökvalitetsnormerna klarades i Alby 2016. Dygnsmedelvärdet 60 µg/m³ som anses vara det som är svårast att klara i regionen, överskreds 2 gånger, jämfört med "tillåtna" 7 gånger/år. Miljökvalitetsmålet för årsmedelvärdet, 20 µg/m³, klarades (uppmätt 18 µg/m³) men miljökvalitetsmålet för högsta timmedelvärde, 60 µg/m³, klarades inte, utan överskreds 212 ggr. De högsta halterna av kvävdioxid uppmäts vanligen under vintern när vädret lugnt och förbränningen är hög från uppvärmning av bostäder och andra byggnader. När det gäller mätningarna med diffusionsprovtagare under februari månad hade Alby, Tumba och Fittja de högsta värdena, följt av Slagsta och Tullinge.

**LÅNGT
IFRÅN LAGOM**

Rapport 2018:1

Luftföroreningar i Botkyrka kommun

Mätdata 2017

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljöenheten
Natur och miljöanalys

Tumba, mars 2018

Innehållsförteckning

	Sammanfattning	4
1.	Inledning	5
2.	Metodik	5
3.	Resultat	6
3.1	Väder	6
3.2	Luftföroreningar	7
3.2.1	Kvävedioxid	7
3.2.2	Kväveoxider	9
4.	Luftkvalitet - miljö kvalitetsnormer och miljömål	9
5.	Kväveoxider - ursprung och effekter	10
6.	Referenser	11
	Kartbilaga 1	
	Kartbilaga 2	

Sammanfattning

Under år 2017 genomfördes kontinuerliga mätningar av luftföroeningarna kvävedioxid och kväveoxider på Lagman Lekares väg i Alby. Mätningar av kvävedioxid genomfördes också under februari månad i Fittja, Tullinge, Tumba och Slagsta. Meteorologiska mätningar utfördes kontinuerligt på Hamra gårde.

Meteorologi

2017 blev det varmare än normalt. Medeltemperaturen var 7,0 grader, att jämföras med medeltemperaturen för perioden 1993-01-01 till och med 2016-12-31 som var 6,7 grader. Årets lägsta temperatur uppmättes till -25,0 grader den 6:e januari. Månaderna januari t.o.m. mars var varmare än normalt, och den 27:e mars uppmättes rekord för mars månad på 18,0 grader. Men april blev svalare än genomsnitt för jämförelseperioden. Årets varmaste dag inföll redan den 28:e maj med 26,8 grader. Även nationellt blev den 28:e maj årets varmaste dag. Junitemperaturen var normal, men följdes av kyligare juli och augusti. Sensommaren och hösten var mycket blöta. Den totala nederbördsmängden för 2017 blev 588 mm, men var ojämnt fördelad över året. Under första halvan av året föll endast 23 % av nederbörden. Vindar från sydväst dominerade vilket är det normala för regionen. Längre tidsperioder med lugnt väder och stabil skiktning saknades under 2017.

Kvävedioxid, NO₂

Miljö kvalitetsnormerna klarades i Alby 2016. Dygnsmedelvärdet 60 µg/m³ som anses vara det som är svårast att klara i regionen, överskreds 2 gånger, jämfört med ”tillåtna” 7 gånger/år. Miljö kvalitetsmålet för årsmedelvärdet, 20 µg/m³, klarades (uppmätt 18 µg/m³) men miljö kvalitetsmålet för högsta timmedelvärde, 60 µg/m³, klarades inte, utan överskreds 212 ggr. De högsta halterna av kvävdioxid uppmäts vanligen under vintern när vädret lugnt och förbränningen är hög från uppvärmning av bostäder och andra byggnader. När det gäller mätningarna med diffusionsprovtagare under februari månad hade Alby, Tumba och Fittja de högsta värdena, följt av Slagsta och Tullinge.

1. INLEDNING

Mätningar av luftföroreningar ingår som en del av Botkyrka miljöenhetens övervakning av miljön. Föreliggande rapport avser kontinuerliga mätningar av kvävedioxid och kväveoxider i Alby från och med 2017-01-01 till och med 2017-12-31. Mätningar av kvävedioxid under februari månad har också utförts på fem andra platser i kommunen. Kontinuerliga mätningar av meteorologiska parametrar utfördes från och med 2017-01-01 till och med 2017-12-31 på Hamra gårde i Tumba.

Ur luftföroreningsavseende har mätplatsen i Alby en strategisk placering då den är en av de mest påverkade platserna i kommunen där människor bor och vistas. Platsen är utsatt för luftföroreningar från vägtrafik från E4/E20, Hågelbyleden och dess anslutning till motorvägen samt det expansiva industri och handelsområdet i Eriksberg. Hågelbyleden är dessutom den mest betydelsefulla länken för trafik som ska till eller från Botkyrka kommun, och all exploatering i kommunen söder om Alby påverkar trafikflödet på Hågelbyleden. Även topografin har en ogynnsam effekt på luftföroreningshalterna. Mätplatsen utgör en lågpunkt med Eriksbergsåsen och Albyberget i norr, flervåningshus i öster och en höjdrygg i söder.

2. METODIK

Mätning under 2017 av kvävedioxid och kväveoxider utfördes enligt metod SS-EN 14211:2005 "Utomhusluft – Standardmetod för mätning av koncentrationen av kvävedioxid och kvävemonoxid med kemiluminiscens" (kontinuerlig automatisk mätmetod baserad på kemiluminiscensteknik som är referensmetod). Mätpunkten var belägen invid Lagman Lekares väg på c:a 3,5 meters höjd över marken, se kartbilaga 1. Mätningen utfördes av Slb-analys (del av miljöförvaltningen, Stockholm Stad) som även kvalitetssäkrade insamlade data. Regelbunden tillsyn utfördes av Dan Arvidsson, miljöenheten, samhällsbyggnadsförvaltningen, Botkyrka kommun. Service av mätutrustningen på plats av Slb-analys servicetekniker, Billy Sjövall. Kvävedioxid mättes också i februari med passiva provtagare i form av IVL:s diffusionsprovtagare i Fittja, Slagsta, Tullinge och Tumba, se kartbilaga 2.

Mätutrustningen för insamling av meteorologiska data är monterad på en 24 m hög mast belägen invid Åvägen på Hamra gårds marker i Tumba. Service av den meteorologiska mätutrustningen utfördes i september av FDS Mätteknik.

Via modem insamlas och bearbetas data kontinuerligt från masten och luftmätningssystemet i ett luftövervakningssystem, SMHI:s Airviro.

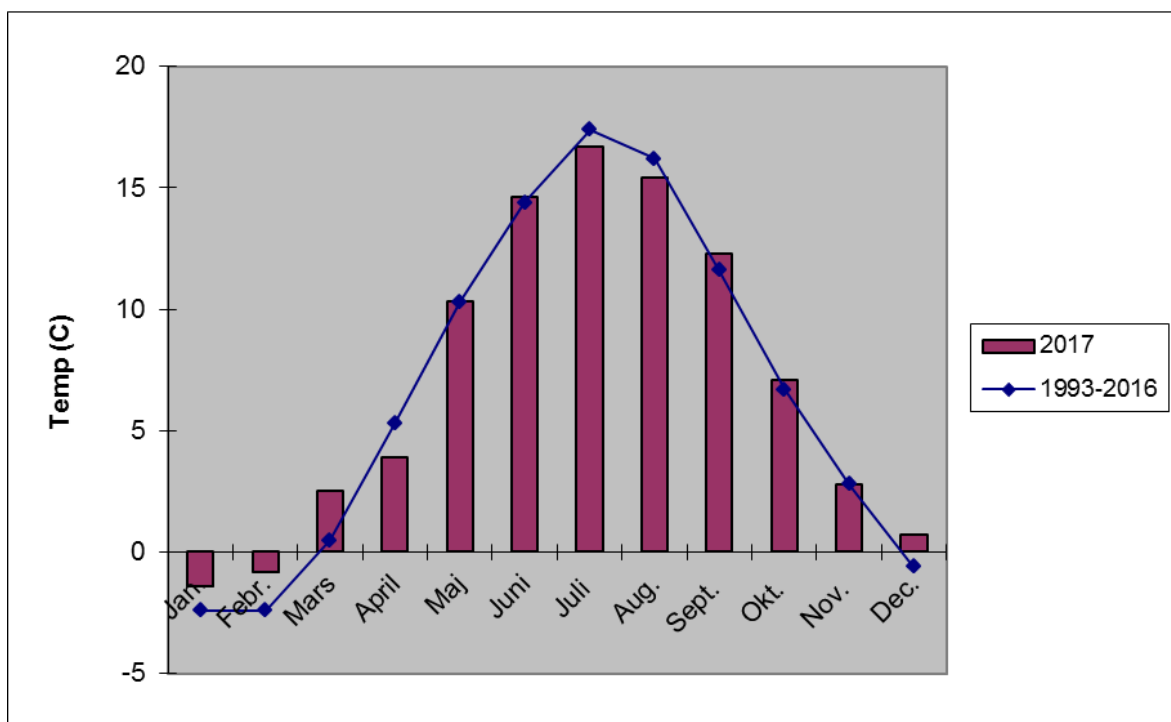
Sammanställningen är gjord av Dan Arvidsson.

3. RESULTAT

Uppgifterna avser perioden från och med 2017-01-01 till och med 2017-12-31. Jämförande väderuppgifter avser perioden 1993-01-01 till och med 2016-12-31.

3.1 Väder

Globalt sett blev 2017 det näst varmaste året efter 2016. Även i Sverige blev det varmare än normalt. Årets lägsta temperatur uppmättes till -25,0 grader den 6:e januari. Månaden som sådan var dock, liksom februari och mars varmare än normalt. Den 27:e mars uppmättes rekord för mars månad på 18,0 grader. Men april blev svalare än genomsnitt för jämförelseperioden. Årets varmaste dag inföll redan den 28:e maj med 26,8 grader. Även nationellt blev den 28:e maj årets varmaste dag. Junitemperaturen var normal, men följdes av kyligare juli och augusti. Sensommaren och hösten var mycket blöta. Den totala nederbörds mängden för 2017 blev 588 mm, men var ojämnt fördelad över året. Under första halvan av året föll endast 23 % av nederbörden. September var något varmare än normalt, vilket också gällde december. Medeltemperaturen över året var 7,0 grader, att jämföras med medeltemperaturen för perioden 1993-01-01 till och med 2016-12-31 som är 6,7 grader.

Vindar från sydväst dominerade vilket är det normala för regionen. Längre tidsperioder med lugnt väder och stabil skiktning saknades under 2017. Den tidsmässiga täckningsgraden för insamling meteorologiska data var 100 % år 2017.

3.2 Luftföroreningar

De luftföroreningar som mättes i Alby var kvävedioxid, NO₂, och kväveoxider, NO_x. Mätningarna startade 2017-01-01 och pågick t.o.m. 2017-12-31. Den tidsmässiga täckningsgraden under 2017 var 98 % för timmedelvärdena och 96 % för dygnsmedelvärdena. Mätning av NO₂ med diffusionsprovtagare gjordes i februari i Fittja, Slagsta, Tullinge och Tumba.

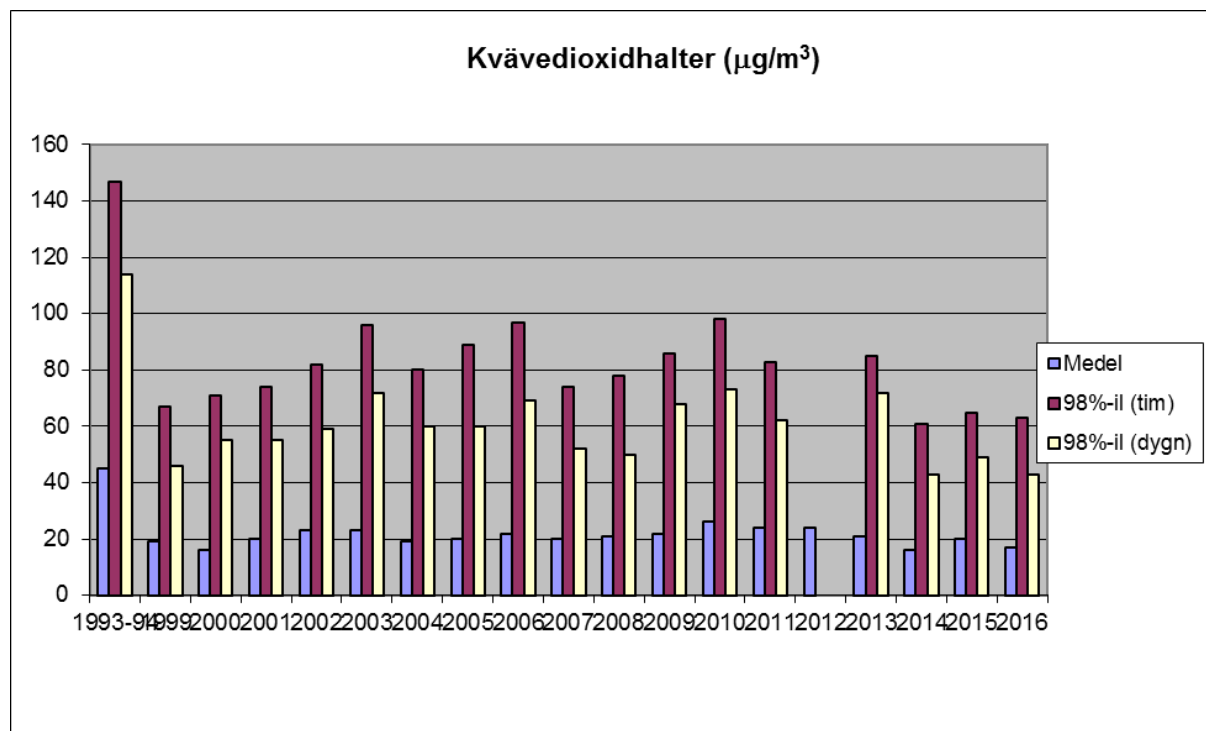
3.2.1 Kvävedioxid, NO₂

Mätresultat

Kvävedioxid år 2017	Alby (µg/m ³), något över gatunivå ¹⁾	Jämförande värden från Stockholm och Uppsala läns luftvårdsförbund	
		Södermalm i taknivå, Torkel Knuts.g.(µg/m ³)	E4/E20 Lilla Essingen gatu- nivå (µg/m ³)
Årsmedelvärde	18	11	34
Högsta dygnsmedelvärde	67 (11 feb)	43	77
8:e högsta dygnsmedelvärde	45	27	60
Högsta timmedelvärde	154 (11 feb)	81	135
176:e högsta timmedelvärde	62	42	83

¹⁾Mätpunkten i Alby ligger c:a 3,5 m över marken.

I nedanstående diagram görs en jämförelse med tidigare mätningar av kvävedioxid i Alby. DOAS-teknik användes t.o.m. 2012* och kemiluminiscensteknik fr.o.m. 2013.

*På grund av tekniska problem med mätutrustningen blev resultaten för år 2012 ofullständiga och ska endast tolkas som indikativa.

Jämförelse med miljö kvalitetsnormen för skydd av hälsa

Miljö kvalitetsnorm kvävedioxid ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Medelvärdestid	Anmärkning	Alby 2017 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
40	1 år	Aritmetiskt medelvärde som inte får överskridas	18

Miljö kvalitetsnorm kvävedioxid ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Medelvärdestid	Anmärkning	Antal överskridande av miljö kvalitetsnormens värde år 2017 i Alby:
200	1 timme	Värdet får inte överskridas mer än 18 timmar per år*	0
90	1 timme	Värdet får inte överskridas mer än 175 timmar per år*	24
60	1 dygn	Värdet får inte överskridas mer än 7 dygn per år	2

* 90 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ får överskridas 175 timmar per år (men inte mer) förutsatt att 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ aldrig överskrids mer än 18 timmar per kalenderår.

Jämförelse med miljö kvalitetsmålet Frisk luft, delmålet för kvävedioxid

Miljö kvalitetsmålet för kvävedioxid är angivet som ett delmål från och med år 2010.

Miljö kvalitetsmål kvävedioxid ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Medelvärdestid	Anmärkning	Situation i Alby 2017:
20	1 år	Värdet ska i huvudsak underskridas år 2010.	18
60	1 timme	Värdet får överskridas högst 175 timmar per år.	Överskreds 212 gånger

Kvävedioxidmätning med diffusionsprovtagning 2017-02-03 – 2017-03-01.

Periodmedelvärde	Fittja (Krögarvägen)	Tullinge (centrum)	Tumba (Gröndalsv.)	Slagsta (Botkyrkaleden)	Jämförelse Alby (Lagman Lekares väg)
$\mu\text{g}/\text{m}^3$	23	15	24	19	24

Kommentar:

Miljö kvalitetsnormerna klarades i Alby 2017. Dygnsmedelvärdet 60 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ som anses vara det som är svårast att klara i regionen, överskreds 2 gånger, jämfört med ”tillåtna” 7 gånger/år.

Miljö kvalitetsmålet för årsmedelvärdet, 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, klarades men miljö kvalitetsmålet för högsta timmedelvärde, 60 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, klarades inte utan överskreds 212 ggr. De högsta halterna av kvävedioxid uppmäts vanligen under vintern när vädret lugnt och förbränningen är hög från bostäder och andra byggnader. Längre perioder med stabilt, lugnt, väder saknades under 2017. När det gäller mätningarna med diffusionsprovtagare under februari månad hade Alby, Tumba och Fittja de högsta värdena, följt av Slagsta och Tullinge. Även 2017 var halten av kvävedioxid i februari i Tumba, i nivå med den i Alby.

3.2.2 Kväveoxider, NO_x

Miljö kvalitetsnormen till skydd för växtligheten gäller i områden där det är minst 20 kilometer till närmaste tätbebyggelse eller 5 kilometer till annat bebyggt område, industriell anläggning eller motorväg.

Jämförelse med miljö kvalitetsnorm för kväveoxider (NO_x), skydd av växtlighet

Miljö kvalitetsnorm kväveoxider (µg/m ³)	Medelvärdestid	Anmärkning	Alby 2017 (µg/m ³)
30	1 år	Aritmetiskt medelvärde som inte får överskridas	30

Kommentar:

Eftersom miljö kvalitetsnormen avser landsbygd (se ovan) gäller den inte för mätstationen i Alby, men presenteras ändå eftersom utrustningen trots allt mäter NO_x. Halterna av kväveoxider är betydligt lägre på landsbygden än i tätortsområden med mycket vägtrafik. Halterna i Alby 2017 tangerade miljö kvalitetsnormen för landsbygd.

4. LUFTKVALITET - MILJÖKVALITETSNORMER OCH MILJÖMÅL

Normer och mål för god luftkvalitet syftar i första hand till att skydda människor mot negativa hälsoeffekter. Hälsan påverkas negativt av luftföroreningar genom ökad sjuklighet (luftvägssjukdomar, hjärt- och kärlsjukdomar, cancersjukdomar) och dödlighet. Beroende på om normvärdena ska skydda mot akuta eller långsiktiga effekter finns såväl korttids- som långtidsvärden. Korttidsvärdena avser medelvärden under 1-24 timmar medan långtidsvärdena avser årsmedelvärden. Vid bestämning av normvärdena har hänsyn tagits till känsliga grupper som t.ex. barn, astmatiker och allergiker.

Miljö kvalitetsnormer är nationella föreskrifter som baseras på direktiv, mål- och gränsvärden från den Europeiska Unionen. Miljö kvalitetsnormerna säkerställer en lägsta nivå för skydd av hälsa och miljö. Tillsammans med åtgärdsprogrammen ska de styra i riktning mot miljö kvalitetsmålen som enbart omfattar hälsobaserade nivåer. Miljö kvalitetsnormer för kvävedioxid, partiklar (PM10), svaveldioxid, kolmonoxid, bensen och bly baseras på gränsvärden i EU:s direktiv. De är juridiskt bindande och ska senast klaras vid en för varje ämne angiven tidpunkt. Miljö kvalitetsnormer för partiklar (PM2.5), marknära ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren baseras på målvärden i EU:s direktiv, vilket innebär att normvärden ”bör” uppnås inom en viss tid. Kommunerna ska se till att miljö kvalitetsnormer uppfylls när de planlägger och utövar tillsyn enligt Miljöbalken. Tillstånd får inte beviljas för verksamheter som försvårar att normvärden klaras.

Miljö kvalitetsmålet ”Frisk luft” är antaget av Sveriges riksdag och innebär att halterna av luftföroreningar inte överskrider lågrisknivåer för cancer eller riktvärden för skydd mot sjukdomar eller påverkan på växter, djur, material och kulturföremål. Lågrisknivåerna och riktvärdena har bl.a. tagits fram av Världshälsoorganisationen (WHO). Mer information om Sveriges miljö mål: <http://www.miljomal.se/>.

5. KVÄVEOXIDER - URSPRUNG OCH EFFEKTER

Luftföroreningar ger upphov till problem inom en rad olika områden, t.ex. skador på människor och andra levande organismer, skador på konstruktioner och på byggnader. Effekter av skadorna kostar samhället stora summor varje år i form av minskad avkastning av gröda, korrosion på byggnader och fordon, kalkning av sjöar med mera.

De högsta halterna av luftföroreningar uppträder normalt sett under vintern (med undantag för ozon). Detta beror dels på att utsläppen är större under vintern, men framför allt på väderförhållanden. Under vintern uppstår ofta perioder med stabil luftskiktning, så kallad inversion, vilket innebär att luftföroreningarna blir kvar på den nivå där de släppts ut. Inversioner uppstår även under sommarnätter, men dessa inversioner löses normalt sett upp under dagen.

Vid sidan av de föroreningar som bildas lokalt, förekommer också så kallade episoder; luftmassor med höga föroreningshalter som transporteras till vårt område.

Kväveoxider (NO_x) bildas vid all förbränning genom att luftens kvävgas och syrgas reagerar med varandra vid hög temperatur. Merparten kommer från vägtrafiken. Det mesta utsläppet sker som kväveoxid (NO) men denna oxideras snabbt till kvävedioxid (NO_2) i luften. Kväveoxiderna är också viktiga beståndsdelar i de atmosfärskemiska reaktionerna, vid t ex bildandet av marknära ozon.

Kväveoxiderna bidrar till försurning och övergödning av mark och vatten. Kvävedioxid kan påverka slemhinnor och lungvävnad, framförallt hos känsliga personer som astmatiker. Studier finns också som tyder på att höga halter kvävedioxid ger kraftigare reaktioner för allergiker och att de dessutom ökar risken för luftvägssjukdomar.

Kvävedioxid fungerar också som en indikator för ett flertal avgasrelaterade föroreningar. Bland dessa kan nämnas kolmonoxid och aromatiska kolväten. Allmänt sett betyder detta att om halten kvävedioxid är hög så är sannolikt halten av dessa andra föroreningar också hög.

6. REFERENSER

Samhällsbyggnadsförvaltningen, Miljöenheten, februari 2017. *Luftföroreningar i Botkyrka kommun, Mätdata 2019, Rapport 2017:1*. Botkyrka kommun.

Slb-analys, maj 2017. *Luftkvalitet inom Östra Sveriges Luftvårdsförbund. Mätresultat år 2016*. LVF 2017:7, Östra Sveriges luftvårdsförbund.

Slb-analys, mars 2018. *E-postkommunikation med Kristina Eneroth*. Stockholm stad.

www.miljomal.se

www.naturvardsverket.se

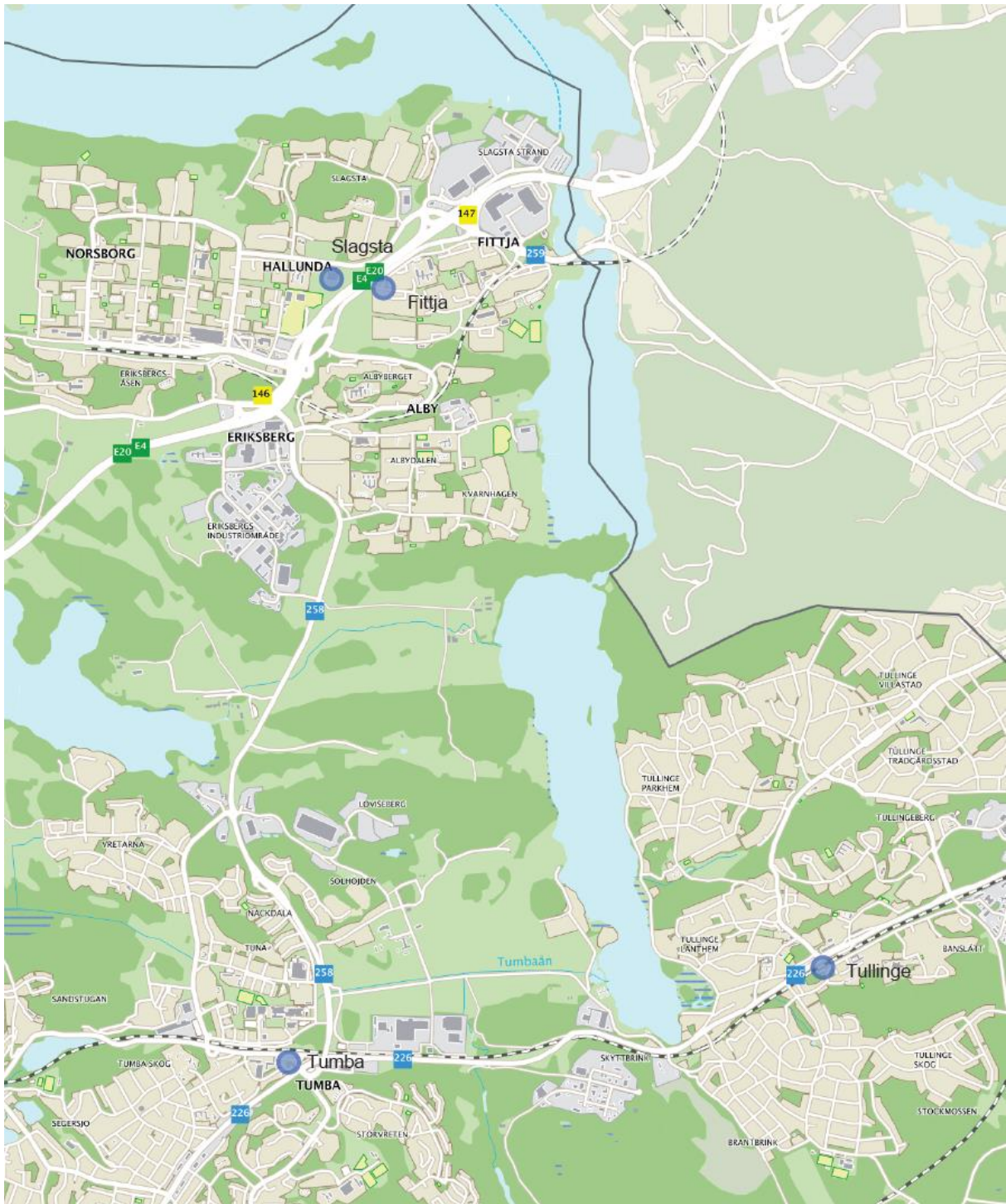
www.riksdagen.se

www.smhi.se

Den blå punkter markerar mätstationens läge.

Kartbilaga 2

Blå punkter visar mätplatser med diffusionsprovtagare.

2018-04-16

3

Yttrande över ledamotsinitiativ: Badplats och bryggan vid Solvägen, Tullinge strand

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att informera om att miljöenheten inte har tagit vattenprover avseende badvattenkvalitet på aktuell plats, då enheten endast tar badvattenprover på de kommunala baden.

Sammanfattning

Initiativtagaren vill att samhällsbyggnadsförvaltningen ska informera miljö- och hälsoskyddsnämnden om vilka mätningar av vattenkvaliteten som har gjorts vid den föreslagna badplatsen samt vad dessa mätningar visar. Svaret är att miljöenheten tar badvattenprover på de kommunala baden. Miljöenheten har således inte tagit vattenprover avseende badvattenkvalitet eller andra parametrar på aktuell plats, och saknar därför kunskap om vattenkvaliteten.

Inledning

Miljöenheten har fått i uppdrag att svara på ett ledamotsinitiativ från Dick Bergman (TUP), 2018-02-12, gällande önskemål om att anlägga ett bad vid bryggan på Tullinge strand där Solvägen ansluter. Specifikt vill initiativtagaren att samhällsbyggnadsförvaltningen ska informera miljö- och hälsoskyddsnämnden om vilka mätningar av vattenkvaliteten som har gjorts vid den föreslagna badplatsen samt vad dessa mätningar visar.

Bakgrund

Till grund för ledamotsinitiativet ligger ett medborgarförslag som föreslår att ett parti eller en intressegrupp med delat ansvar med kommunen ska ta hand om bryggan.

Yttrande

Miljöenheten tar badvattenprover på de kommunala baden. Miljöenheten har således inte tagit vattenprover avseende badvattenkvalitet eller andra parametrar på aktuell plats, och saknar därför kunskap om vattenkvaliteten. VA-avdelningen tar i sitt recipientkontrollprogram för Tumbaån, prov på bl.a. Tullingesjöns vatten. Provtagningspunkten är belägen där sjön är som djupast, c:a 850 m NNV om korsningen Solvägen och Tullinge strand, strax SV om Norsholmen. VA-avdelningen tar inte prov på badvattenparametrar utan framför allt närsalter.

2018-03-26

Dnr sbf/2018:146

Referens
Dan Arvidsson

Mottagare
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Yttrande över ledamotsinitiativ: Badplats och bryggan vid Solvägen, Tullinge strand

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att informera om att miljöenheten inte har tagit vattenprover avseende badvattenkvalitet på aktuell plats, då enheten endast tar badvattenprover på de kommunala baden.

Sammanfattning

Initiativtagaren vill att samhällsbyggnadsförvaltningen ska informera miljö- och hälsoskyddsnämnden om vilka mätningar av vattenkvaliteten som har gjorts vid den föreslagna badplatsen samt vad dessa mätningar visar. Svaret är att miljöenheten tar badvattenprover på de kommunala baden. Miljöenheten har således inte tagit vattenprover avseende badvattenkvalitet eller andra parametrar på aktuell plats, och saknar därför kunskap om vattenkvaliteten.

Inledning

Miljöenheten har fått i uppdrag att svara på ett ledamotsinitiativ från Dick Bergman (TUP), 2018-02-12, gällande önskemål om att anlägga ett bad vid bryggan på Tullinge strand där Solvägen ansluter. Specifikt vill initiativtagaren att samhällsbyggnadsförvaltningen ska informera miljö- och hälsoskyddsnämnden om vilka mätningar av vattenkvaliteten som har gjorts vid den föreslagna badplatsen samt vad dessa mätningar visar.

Bakgrund

Till grund för ledamotsinitiativet ligger ett medborgarförslag som föreslår att ett parti eller en intressegrupp med delat ansvar med kommunen ska ta hand om bryggan.

Yttrande

Miljöenheten tar badvattenprover på de kommunala baden. Miljöenheten har således inte tagit vattenprover avseende badvattenkvalitet eller andra parametrar på aktuell plats, och saknar därför kunskap om vattenkvaliteten. VA-avdelningen tar i sitt recipientkontrollprogram för Tumbaån, prov på bl.a. Tullingesjöns vatten. Provtagningspunkten är belägen där sjön är som djupast, c:a 850 m NNV om korsningen Solvägen och Tullinge strand, strax

2018-03-26

Dnr sbf/2018:146

SV om Norsholmen. VA-avdelningen tar inte prov på badvattenparametrar utan framför allt närsalter.

Övriga synpunkter

Beträffande potentiell badvattenkvalitet på platsen saknas alltså uppgifter. In-vid platsen finns ett mindre dagvattenutsläpp, men platsen är belägen i den norra bassängen av Tullingesjön som är betydligt djupare och har generellt bättre vattenkvalitet än den södra bassängen.

Ansvarig för de kommunala baden är kultur- och fritidsnämnden. Om kommunen ska dela ett ansvar för en badplats, är därför kultur- och fritidsnämnden sannolikt den nämnd i kommunen som ska ha ansvaret. Frågan om kommunen är villig att ta på sig ett delat ansvar för en badplats bör därför avgöras av kul-tur- och fritidsnämnden.

Två frågor behöver besvaras:

- Är kommunen beredd att starta ett nytt bad och dela ansvaret med en extern part?
- Om kommunen är beredd att starta ett nytt bad, måste frågan om platsens lämplighet utredas.

För att avgöra om platsen är lämplig kan en förstudie utföras, där man bl.a. bör bedöma vattenkvaliteten på plats samt faktorer som kan påverka den-samma och övriga förhållanden. Förslagsvis tas båda frågorna upp i kultur- och fri-tidsnämnden.

Carina Molin
Samhällsbyggnadschef

Ingrid Molander
Miljöchef

Ärende Medborgarförslag – badplatsen och bryggan vid Solvägen, Tullinge Strand

Att bada är en självklar sommaraktivitet för många barn och vuxna. Solbryggan är en populär badbrygga vid Tullinge strand. På sommaren besöks den ofta av barnfamiljer, motionärer och andra som vill ta sig ett svalkande dopp.

Vid kommande sammanträde med kultur- och fritidsnämnden (2018-02-12) samt samhällsbyggnadsnämnden (2018-02-13) så behandlas ett medborgarförslag med rubriken ”Badplatsen och bryggan vid Solvägen, Tullinge Strand”.

Medborgarförslaget går ut på att ett parti eller en intressegrupp ska ta hand om bryggan med delat ansvar av kommunen. Men tyvärr avslås medborgarförslaget med motiveringen att platsen inte är lämpad för bad då dagvatten mynnar ut i området. I svaret står det även att kommunen avråder från bad vid bryggan på Adler Salvius Väg på grund av vattenkvalitet och sjöbottens beskaffenhet.

Det finns flera frågeställningar som vi vill ha svar på, t ex vilka mätningar av vattenkvaliteten som har gjorts och vad dessa mätningar har visat? Vi vill även veta vilka eventuella risker det finns för den som har badat från bryggan tidigare somrar? Varför har kommunen inte utfärdat varningar om vattenkvaliteten är så pass dålig att man avråder från bad?

Vi föreslår miljö- och hälsoskyddsnämnden besluta

att samhällsbyggnadsförvaltningen får i uppdrag att informera miljö- och hälsoskyddsnämnden om vilka mätningar av vattenkvaliteten som har gjorts vid den föreslagna badplatsen samt vad dessa mätningar har visat.

Dick Bergman (TUP)

2018-04-16

4**Samråd om förslag till åtgärdsprogram 2018-2021 och miljö-
kvalitetsnormer för nya prioriterade ämnen i ytvatten och
PFAS i grundvatten samt reviderade miljökvalitetsnormer
för koppar och zink****Förslag till beslut**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att lämna tjänsteskrivelsen daterad 2018-03-26 som sitt yttrande.

Sammanfattning

Botkyrka kommun har beretts möjlighet att svara på Vattenmyndigheternas remiss över *Förslag till åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer för sex nya prioriterade ämnen i ytvatten (Perfluoroktansulfonsyra och dess derivat (PFOS), dioxin och dioxinliknande föreningar, aktonifen, cybutryn, cypermitrin och diklorvos) och PFAS i grundvatten, samt reviderade miljökvalitetsnormer för särskilda förorenade ämnen (koppar och zink) i ytvatten*. Det är bra och nödvändigt att Vattenmyndigheterna föreslår ändringar av miljö-
kvalitetsnormer och åtgärdsprogram när kunskapsläget om miljöfarliga ämnen fördjupas. I Botkyrka kommun kommer åtgärderna främst att beröra tillsynsverksamheten på miljöenheten, men även VA-avdelningen och planenhetsen berörs. Kommunens vattenförsörjning har påverkats mycket negativt av utsläpp av PFAS från tidigare militär brandövningsplats, och såväl bostadsutbyggnad som möjligheten att klara miljökvalitetsnormer riskerar att drabbas för att undersökningar och åtgärdsarbetet gått långsamt. Vad gäller åtgärder för att minska dioxinutsläpp och utsläpp av dioxinliknande ämnen, har kommunen under en längre tid arbetat med frågan, men behöver se över om mer åtgärder kan genomföras. Beträffande reviderade miljökvalitetsnormer för koppar och zink, anser miljöenheten att det är bra att statusklassningen ska utgå från de former av metaller som bedöms orsaka störst skada på biota.

2018-03-26

Dnr sbf/2017:485

Referens
Dan ArvidssonMottagare
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Samråd om förslag till åtgärdsprogram 2018-2021 och miljö kvalitetsnormer för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten samt reviderade miljö kvalitetsnormer för koppar och zink

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att lämna tjänsteskrivelsen som sitt yttrande.

Sammanfattning

Botkyrka kommun har beretts möjlighet att svara på Vattenmyndigheternas remiss över *Förslag till åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer för sex nya prioriterade ämnen i ytvatten (Perfluoroktansulfonsyra och dess derivat (PFOS), dioxin och dioxinliknande föreningar, aklonifen, cybutryn, cypermitrin och diklorvos) och PFAS i grundvatten, samt reviderade miljö kvalitetsnormer för särskilda förorenade ämnen (koppar och zink) i ytvatten*. Det är bra och nödvändigt att Vattenmyndigheterna föreslår ändringar av miljö kvalitetsnormer och åtgärdsprogram när kunskapsläget om miljöfarliga ämnen fördjupas. I Botkyrka kommun kommer åtgärderna främst att beröra tillsynsverksamheten på miljöenheten, men även VA-avdelningen och plan- och byggnadsenheten berörs. Kommunens vattenförsörjning har påverkats mycket negativt av utsläpp av PFAS från tidigare militär brandövningsplats, och såväl bostadsutbyggnad som möjligheten att klara miljö kvalitetsnormer riskerar att drabbas för att undersökningar och åtgärdsarbetet gått långsamt. Vad gäller åtgärder för att minska dioxinutsläpp och utsläpp av dioxinliknande ämnen, har kommunen under en längre tid arbetat med frågan, men behöver se över om mer åtgärder kan genomföras. Beträffande reviderade miljö kvalitetsnormer för koppar och zink, anser miljöenheten att det är bra att statusklassningen ska utgå från de former av metaller som bedöms orsaka störst skada på biota.

Inledning

Botkyrka kommun har beretts möjlighet att svara på Vattenmyndigheternas remiss över *Förslag till åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten, samt reviderade miljö kvalitetsnormer för särskilda förorenade ämnen (koppar och zink) i ytvat-*

2018-03-26

Dnr sbf/2017:485

ten. Synpunkter på förslaget ska ha inkommit till Vattenmyndigheterna senast 2018-04-30. Miljö- och hälsoskyddsnämnden svarar för kommunens räkning.

Bakgrund

Med anledning av ändringar i EU-direktiv (genom direktiv 2013/39/EU) som bland annat innebär tolv nya prioriterade ämnen på vattenpolitikens område (varav sex stycken har uppmätts i halter över gränsvärdena i ett antal ytvattenförekomster i Sverige), har vattenmyndigheterna tagit fram förslag till åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer. Dessa ska beslutas senast i december 2018. Eftersom problem med höga halter av PFAS i dricksvattentäkter uppmärksammats har vattendelegationerna beslutat att även PFAS (summa 11) i grundvatten ska ingå i besluten.

Utöver det har vattenmyndigheterna tagit fram ett förslag till reviderade miljökvalitetsnormer för ekologisk status i ett antal vattenförekomster. Anledningen till detta är att bedömningsgrunderna för koppar och zink, som ingår som särskilda förorenande ämnen i ekologisk status, har ändrats.

Detta samråd behandlar förslag till reviderade föreskrifter om kvalitetskrav (miljökvalitetsnormer) för vattenförekomster i respektive vattendistrikt avseende nya prioriterade ämnen i ytvatten, PFAS (summan av 11 föreningar) i grundvatten samt koppar och zink i ytvatten. Samrådet innehåller också förslag till åtgärdsprogram 2018–2021.

Åtgärdsprogrammet avser perioden 2018-2021 och omfattar sex nya prioriterade ämnen som har uppmätts i halter över gränsvärdena i ytvatten samt PFAS (summa 11) i grundvatten. Syftet med åtgärderna är att miljökvalitetsnormerna för dessa ämnen ska kunna följas. Åtgärdsprogrammet för 2018-2021 ska ses som ett tillägg till det gällande åtgärdsprogrammet (ÅP 2016-2021) som fortsätter gälla i sin helhet.

Tillkommande ämnen för vilka miljökvalitetsnormer föreslås:

De sex prioriterade ämnen i ytvatten är

Perfluoroktansulfonsyra och dess derivat (PFOS)

Har tidigare använts i brandsläckningsskum och impregneringsmedel i papper och textilier. Nu är användningen mer begränsad till förkromning av metall och användning inom halvledarindustrin och i hydrauloljor inom flygindustrin. Förbjudet sedan 2008, med vissa undantag. Mycket svårnedbrytbara.

2018-03-26

Dnr sbf/2017:485

Dioxin och dioxinliknande föreningar

Stor grupp av föreningar. Bildas oavsiktligt vid förbränning, t.ex. avfallsförbränning och eldning med fasta bränslen (såsom ved). Giftiga, persistenta, och bioackumulerande.

Aklonifen

Växtskyddsmedel (herbucid). Används mot ogräs i odlingar av ärter, potatis, morötter, sättkepalök, dill för fröproduktion, palsternacka, jordärtskocka och kummin samt i skogsplanteskolor och energiskog (salix).

Cybutryn

Biocid (algicid). Organisk kopparförening, används mot algbeväxning på båtbottnar. Produktnamn: Irgarol®. Förbjudet i antifouling-produkter inom EU sedan 2016.

Cypermitrin

Biocid (insekticid), nervgift. Används främst inom jordbruket, men också mot förrådsskadeinsekter (bland annat myrmedel), för kontroll av parasiter på boskap samt inom skogsbruket mot snytbagge. Tillåtet i Sverige. Är mycket giftigt för bin.

Diklorvos

Växtskyddsmedel och biocid (insekticid), mot förrådsskadeinsekter och ohyra inomhus och i växthus, lagring av spannmål, råttfällor. Användes direkt på organismer, sprayades ej på grödor. Förbjudet i Sverige sedan 1990 och inom EU sedan 2012.

När det gäller dessa ämnen är det endast 2 % av ytvattenförekomsterna som fått en klassificering som baseras på en eller flera mätningar. Av dessa är det cirka hälften som fått klassificeringen ”uppnår ej god” kemisk ytvattenstatus, p.g.a. aktuella ämnen.

Miljökvalitetsnorm för PFAS i grundvattenförekomster:

PFAS (summa 11)

Det finns ett stort antal högfluorerade ämnen som kallas PFAS (perfluorerade alkylsyror och polyfluorerade alkylsubstanser). I denna grupp av ämnen ingår bland annat det nya prioriterade ämnet PFOS (perfluoroktansulfonsyra och dess derivat). Högfluorerade ämnen har sedan 1950-talet använts i ett stort antal produkter och processer. De är stabila mot värme och kemisk nedbrytning och kan bilda släta vatten-, fett- och smutsavvisande ytor. I riktvärdet ingår summan av elva PFAS-ämnen (PFAS (summa 11)) och det är detta som har använts vid kartläggning och analys av grundvatten.

2018-03-26

Dnr sbf/2017:485

Denna grupp högfluorerade ämnen används främst i brandsläckningsskum, impregneringsmedel och rengöringsmedel. De är svårnedbrytbara och bioackumulerande och några har toxisk verkan. Detta är samma elva PFAS-substanser som ingår i Livsmedelsverkets riskhanteringsrapport (2016).

Åtgärdsprogram 2018-2021

Nedan följer en sammanfattning av åtgärderna i programmet som berör kommuner. De åtgärder som åsyftas, är de som framgår av åtgärdsprogrammet för 2016-2021, och som nu föreslås revideras eller får tillägg.

Åtgärd 1, reviderad

Bedriva tillsyn av verksamheter som medför att MKN inte följs eller riskerar att inte följas. I tillsynen identifiera och ställa krav på åtgärder där påverkan från förorenade områden, avfallsdeponier och avfallshantering, textilindustri, flygplatser medför att miljö kvalitetsnormen inte följs med avseende PFOS i ytvatten och PFAS (summa 11) i grundvatten. I tillsynen av den kommunala räddningstjänsten ställa krav på sanering av skumtankar med PFOS-rester och hantering av slangar med PFAS-skum.

Åtgärd 2, punkt b)

Bedriva tillsyn så att b) tillförseln av växtskyddsmedlen minskar där det finns risk att MKN inte kan följas. Tillägg: akлонifen och cypermetrin.

Åtgärd 3

Prioritera och genomföra sin tillsyn och ställa krav på att utsläppen av bl.a. prioriterade ämnen från avloppsledningsnät och avloppsreningsverk minskar där det finns risk att MKN inte kan följas. Tillägg: PFOS, akлонifen och cypermetrin.

Åtgärd 5, reviderad, punkt a) och c)

a) Anordna skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter (> 50 pers eller >10 m³/dygn) och c) bedriva tillsyn över vattenskyddsområden även med avseende på de sex nya prioriterade ämnena samt PFAS (summa 11).

Åtgärd 6

Genomföra översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att MKN kan följas. Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena samt PFAS.

Åtgärd 7

Upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner för att MKN ska kunna följas. Tillägg: PFOS, akлонifen och cypermetrin samt PFAS.

2018-03-26

Dnr sbf/2017:485

Åtgärd 8

Utveckla planer för hur dagvatten ska hanteras inom kommunen med avseende på kvantitet och kvalitet. Dagvattenplanerna ska bidra till att de åtgärder vidtas som behövs för att MKN ska kunna följas. Tillägg: dioxiner, PFOS, akлонifen och cypermetrin samt PFAS.

Ny åtgärd

Då åtgärden är ny (finns inte med i åtgärdsprogrammet för 2016-2021) redovisas den här i sin helhet. Förslaget är:

Kommunerna ska verka för att minska utsläppen av dioxiner och dioxinlika föreningar från småskalig förbränning.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket och Energimyndigheten.

Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Genomförande av den nya åtgärden:

Kommunen eller den kommunala nämnden ska minska påverkan från icke industriell förbränning genom att exempelvis:

- a) ange regler för fastbränsleeldning i lokala föreskrifter (40 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd)
- b) påverka förekomsten av fastbränsleeldning genom vad man medger i detaljplaner och bygglov framför allt i tätbebyggda områden
- c) vid behov, genom tillsyn, ställa krav på att enskilda fastighetsägare ska vidta åtgärder för att begränsa störningarna från fastbränsleeldning (miljöbalken 26 kap. 9 §)
- d) verka för en utökning av centraliserade fjärrvärmesystem eller små kraftvärmeverk med miljövänliga bränslen och teknik.
- e) förbjuda eldning av trädgårdsavfall inom detaljplanelagt/tätbebyggt område och svara för borttransport av trädgårdsavfall.
- f) delta i kommunikationsinsatser som ökar förutsättningarna eldning på "rätt" sätt.

Förslag till reviderade miljö kvalitetsnormer för koppar och zink baserade på biotillgängliga halter.

Vattenmyndigheterna har föreslagit reviderade bedömningsgrunder för koppar (Cu) och Zink (Zn) som ingår som särskilda förorenande ämnen (SFÄ) för bedömning av ekologisk status.

2018-03-26

Dnr sbf/2017:485

Metaller kan förekomma i många olika former, till exempel bundet i organiskt material, som fasta faser, adsorberade till partiklar och som fria joner och komplex. Det är främst de fria jonerna som anses toxiska för det biologiska livet. Fördelningen av olika kemiska former i vattnet styrs av övrig vattenkemi.

Tidigare gjordes statusklassificeringen av Cu och Zn utifrån löst halt. Nu föreslås att statusen ska baseras på biotillgänglig koncentration; *Bio-met*. Den biotillgängliga koncentrationen beräknas utifrån en modell som Havs- och vattenmyndigheten presenterat.

Synpunkter

Det är bra och nödvändigt att Vattenmyndigheterna föreslår ändringar av miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram när kunskapsläget om miljöfarliga ämnen fördjupas.

I Botkyrka kommun kommer åtgärderna främst att beröra tillsynsverksamheten på miljöenheten, men även VA-avdelningen och planheten berörs. För kommunen innebär det att verksamheterna behöver kontrollera ytterligare några miljöfarliga ämnen, något som i realiteten sannolikt inte kommer innebära så mycket extraarbete, utan bedöms kunna ingå i den normala verksamheten. Däremot kan det naturligtvis ge upphov till merarbete i form av spårning, krav på åtgärder och sanering, vid upptäckt av källor till de nya ämnena.

När det gäller PFAS i grundvatten har kommunen redan idag identifierade problem i grundvattenförekomsten *Tullingeåsen-Ekebyhov.Riksten* som Tullinge vattenverk tar sitt råvatten från. Tullinge vattenverk är ett kommunalt grundvattenverk som tidigare försörjde c:a 15 000 pe med vatten, men som kommunen valde att stänga år 2011 då PFOS upptäcktes i utgående vatten från verket. Källan till föroreningarna var en tidigare militär brandövningsplats på f.d. F18, några kilometer söder om tätorten. Ansvarig för föroreningarna är således Försvarmakten. Förutom att PFAS-förekomsten leder till att god kvalitativ inte kan uppnås i grundvattenförekomsten, har kommunen sedan 2011 tvingats köpa vatten från Stockholm Vatten och Avfall AB, till abonnenter som tidigare fick vatten från Tullinge vattentäkt. I dagsläget pågår dessutom utbyggnad av bostadsområden på den tidigare militära flygplatsen. Dagvatten från bostadsområdena planeras delvis att renas på ett område som kan vara förorenat med PFAS, vilket försvårar utbyggnaden och riskerar att miljökvalitetsnormerna för ytwaterförekomsten *Kagghamraån*, inte kan följas. Tillsynen av föroreningarna har *Försvarsinspektören för hälsa och miljö*. Kommunen har sedan föroreningarna upptäcktes för åtta år

2018-03-26

Dnr sbf/2017:485

sedan, uppvakttat Försvarsmakten och dess tillsynsmyndighet med krav på att undersöka och åtgärda PFAS-föreningarna, då det inte bara påverkar möjligheten att nå god status i såväl närliggande grundvatten- som ytvattenförekomst, utan även hindrar bostadsutbyggnad och vattenuttag i denna synnerligen vattenrika grundvattenförekomst.

Den nya åtgärden som syftar till att minska utsläppen av dioxin och dioxinliknande föreningar, har kommunen arbetat med en längre tid. Kommunen har bl.a. låtit utföra lokalklimatkartering vilket resulterat i att småskalig fastbränsleeldning förbjudits i vissa områden och att eldning av trädgårdsavfall endast är tillåtet under en vecka på våren och en på hösten, kampanjer för ”rätt” eldning har genomförts och en mycket stor andel av kommunens hushåll är anslutna till fjärrvärmenätet. Men med anledning av det nya förslaget finns anledning att se om ytterligare åtgärder kan behöva vidtas.

När det gäller reviderade miljö kvalitetsnormer för de särskilt förorenande ämnena koppar och zink, kan miljöenheten endast konstatera att det är bra att man gör statusklassningarna på de metallformer som bedöms ha störst negativ effekt på biota.

Carina Mollin
Samhällsbyggnadschef

Ingrid Molander
Miljöchef

Expedieras till

Vattenmyndigheten för Bottenvikens vattendistrikt
Länsstyrelsen Norrbotten
971 86 LULEÅ

Vattenmyndigheten.norbotten@lansstyrelsen.se

SAMRÅDSHANDLING

Förslag till åtgärdsprogram 2018-2018 för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten för Sveriges fem vattendistrikt

Åtgärder riktade till myndigheter och kommuner samt konsekvensanalys

Utgiven av: Vattenmyndigheterna i samverkan
Ansvarigt distrikt: Vattenmyndigheterna i samverkan
Författare: Vattenmyndigheterna i samverkan
Omslagsbild: Fiskgjuse med fångad fisk
Foto omslagsbild: Lars Molander
Tryckt hos: Länsstyrelsen Västernorrlands län
Upplaga: 887 exemplar
Utgivningsår: 2017

Länsstyrelsen Norrbottens län
971 86 Luleå
Telefon 010-225 50 00

Länsstyrelsen Västernorrlands län
871 86 Härnösand
Telefon 0611-34 90 00

Länsstyrelsen Västmanlands län
721 86 Västerås
Telefon 010-224 90 00

Länsstyrelsen Kalmar län
391 86 Kalmar
Telefon 010-223 80 00

Länsstyrelsen Västra Götalands län
403 40 Göteborg
Telefon 010-224 40 00

Förord

Med anledning av ändringar i EU-direktiv (genom direktiv 2013/39/EU) som bland annat innebär tolv nya prioriterade ämnen på vattenpolitikens område, har vattenmyndigheterna tagit fram förslag till åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer. Dessa ska beslutas senast i december 2018. Eftersom problem med höga halter av PFAS i dricksvattentäkter uppmärksammats har vattendelegationerna beslutat att även PFAS (summa 11) i grundvatten ska ingå i besluten.

Utöver det har vattenmyndigheterna tagit fram ett förslag till reviderade miljökvalitets-normer för ekologisk status i ett antal vattenförekomster. Anledningen till detta är att bedömningsgrunderna för koppar och zink, som ingår som särskilda förorenande ämnen i ekologisk status, har ändrats.

Detta samråd behandlar förslag till reviderade föreskrifter om kvalitetskrav (miljökvalitetsnormer) för vattenförekomster i respektive vattendistrikt avseende nya prioriterade ämnen i ytvatten, PFAS (summa 11) i grundvatten samt koppar och zink i ytvatten. Samrådet innehåller också förslag till åtgärdsprogram 2018–2021. Åtgärdsprogrammet omfattar de sex nya prioriterade ämnen som har uppmätts i halter över gränsvärdena i ytvatten samt över riktvärdet för PFAS (summa 11) i grundvatten. Syftet med åtgärderna är att miljökvalitetsnormerna för dessa ämnen ska kunna följas.

Som underlag för samrådet finns åtta dokument:

Åtgärdsprogram 2018-2021 (gemensamt för Sveriges fem vattendistrikt)

1. Förslag till åtgärdsprogram 2018–2021 för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten för Sveriges fem vattendistrikt – Åtgärder riktade till myndigheter och kommuner samt konsekvensanalys (detta dokument)
2. Bilagor A-E till förslag till åtgärdsprogram 2018-2021

Underlagsrapport avseende koppar och zink (gemensam för Sveriges fem vattendistrikt)

3. Underlagsrapport till reviderade miljökvalitetsnormer med avseende på koppar och zink 2018 – 2021 för Sveriges fem vattendistrikt baserade på modellerade biotillgängliga halter

Föreskrifter om miljökvalitetsnormer*(en per distrikt)

4. 5, 6, 7 och 8. Länsstyrelsen i XX län (Vattenmyndigheten i XX vattendistrikts) föreskrifter om ändring i Länsstyrelsen i XX län (Vattenmyndigheten i XX vattendistrikts) föreskrifter (XXFS 2016:XX) om kvalitetskrav för vattenförekomster i XX vattendistrikt; beslutade den XX december 2018
Bottenvikens vattendistrikt (4), Bottenhavets vattendistrikt (5), Norra Östersjöns vattendistrikts (6), Södra Östersjöns vattendistrikt (7), Västerhavets vattendistrikt (8).

*Föreskrifterna finns enbart tillgängliga i digital version via utskick samt på www.vattenmyndigheterna.se

Föreliggande dokument innehåller förslag till Åtgärdsprogram 2018–2021 och ska ses som ett tillägg till det nu gällande åtgärdsprogrammet (ÅP 2016–2021) som fortsätter att gälla i sin helhet.

Samrådet pågår 1 november 2017 - 30 april 2018. Mer information om samrådet och samtliga samrådshandlingar finns på www.vattenmyndigheterna.se

Diarienummer:

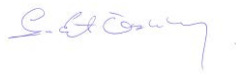
537-14690-2017 Bottenvikens vattendistrikt

537-7047-2017 Bottenhavets vattendistrikt

537-5322-2017 Norra Östersjöns vattendistrikt

537-7886-2017 Södra Östersjöns vattendistrikt

537-35227-2017 Västerhavets vattendistrikt

Sven-Erik Österberg

Landshövding i Norrbottens län
Ordförande i vattendelegationen
i Bottenvikens vattendistrikt

Gunnar Holmgren

Landshövding i Västernorrlands län
Ordförande i vattendelegationen
i Bottenhavets vattendistrikt

Minoo Akhtarzand

Landshövding i Västmanlands län
Ordförande i vattendelegationen
i Norra Östersjöns vattendistrikt

Thomas Carlzon

Landshövding i Kalmar län
Ordförande i vattendelegationen
i Södra Östersjöns vattendistrikt

Anders Danielsson

Landshövding i Västra Götalands län
Ordförande i vattendelegationen
i Västerhavets vattendistrikt

Innehållsförteckning

Förord	3
1. Inledning	7
1.1 Varför behövs ett extra åtgärdsprogram och nya miljökvalitetsnormer?	7
1.2 Samrådsdokumentets delar samt avgränsning	8
1.3 De tolv nya prioriterade ämnena och PFAS (summa 11)	10
2. Status på distriktens vatten.....	14
2.1 Bedömning av mätningarna och dess noggrannhet	15
2.2 Påverkanskällor kopplade till miljögifter.....	15
2.3 Grundvatten.....	15
2.4 Ytvatten	19
2.5 Status avrinningsområden med avrinning till Norge och Finland	29
3. Miljökvalitetsnormer för vatten	31
3.1 Vad är en miljökvalitetsnorm?	31
3.2 Miljökvalitetsnormer för ytvatten.....	32
3.3 Miljökvalitetsnormer för grundvatten	32
3.4 Föreskrift om kvalitetskrav för vattenförekomster	34
4. Åtgärdsprogrammet – introduktion och sammanfattning.....	34
4.1 Introduktion.....	34
4.2 Ansvar	35
4.3 Läsanvisning för åtgärdsprogrammet.....	36
4.4 Sammanfattning av åtgärdsprogrammet	37

5. Förslag till åtgärder som behöver vidtas av myndigheter och kommuner i respektive vattendistrikt	41
5.1 Myndigheter och kommuner.....	42
5.2 Energimyndigheten.....	43
5.3 Försvarsinspektören för hälsa och miljö, f.d. Generalläkaren.....	45
5.4 Havs- och vattenmyndigheten.....	47
5.5 Jordbruksverket	49
5.6 Kemikalieinspektionen	49
5.7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).....	51
5.8 Naturvårdsverket	53
5.9 Skogsstyrelsen	67
5.10 Länsstyrelserna	67
5.11 Kommunerna	73
6. Samhällsekonomisk konsekvensanalys av åtgärder mot miljögifter i yt- och grundvatten	82
6.1 Slutsats av analysen.....	82
6.2 Samhällsekonomisk nytta av åtgärderna och god status.....	83
6.3 Översiktlig redovisning av kostnader för åtgärder	86
6.4 Fördelningseffekter och finansiering	88
6.5 Referensalternativ – Utveckling till 2021 utan åtgärdsprogram.....	89
6.6 Åtgärdsalternativ – Utveckling till 2021 med åtgärdsprogram.....	90
Referenser	99

1. Inledning

I december 2016 beslutade vattendelegationerna i Sveriges fem vattendistrikt om miljökvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplan för vattendistriktets vattenförekomster för förvaltningsperioden 2016-2021. Miljökvalitetsnormerna anger vilken vattenkvalitet som ska uppnås i våra vatten, och till vilken tidpunkt och åtgärdsprogrammet beskriver hur dessa ska kunna följas. Dessa beslut ligger nu till grund för den fortsatta förvaltningen av distriktets grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten under vattenförvaltningscykel 2016-2021.

Trots att det finns ett gällande åtgärdsprogram ska det nu beslutas om ett extra åtgärdsprogram, som avser nya ämnen, för perioden 2018-2021 samt nya miljökvalitetsnormer.

Här presenteras vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram 2018-2021 för de sex nya prioriterade ämnen som identifierats i statusklassificeringen i halter över gränsvärdena för god kemisk status i ytvatten, samt PFAS (summa 11) som uppmätts i halter över riktvärdet för god kemisk status i grundvatten.

1.1 Varför behövs ett extra åtgärdsprogram och nya miljökvalitetsnormer?

Under den senare delen av vattenförvaltningscykel 2 (2009-2015) ändrades EU-direktiven (2000/60/EG och 2008/105/EG) med avseende på prioriterade ämnen på vattenpolitikens område (genom direktiv 2013/39/EU). Ändringarna innebar bland annat att tolv nya ämnen (nr 34-45) lades till på listan över prioriterade ämnen. För dessa nya ämnen krävs att nya statusklassificeringar görs, att kvalitetskrav för ytvatten fastställs, att åtgärdsprogram fastställs och att övervakningsprogrammen för distriktet kompletteras senast i december 2018. Ändringarna har införts i vattenförvaltningsförordningen (förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön) och Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljökvalitetsnormer avseende ytvatten (HVMFS 2013:19).

Kvalitetskraven för de tolv nya prioriterade ämnena är att god kemisk status ska nås 2027. I de statusklassificeringar som har genomförts med avseende på dessa nya prioriterade ämnen har sex av ämnena uppmätts i halter över gränsvärdena i de hittills undersökta vattenförekomsterna. Med anledning av detta har vattenmyndigheterna dels tagit fram ett förslag till åtgärdsprogram (ÅP 2018-2021) för dessa sex nya prioriterade ämnen i ytvatten, och dels förslag till föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster för de tolv nya prioriterade ämnena.

Utöver de nya prioriterade ämnena har vattendelegationerna beslutat att även PFAS (summa 11) avseende kemisk grundvattenstatus ska ingå i beslutet 2018. Anledningen till detta är att problem med höga halter av PFAS-ämnena i grundvatten uppmärksammats under vattenförvaltningens andra cykel (2009-2015). Eftersom det då saknades riktvärden för statusklassificering sköts detta upp till beslutet 2018. Inför statusklassificeringen, som utfördes under 2016–2017, tog vattenmyndigheterna fram ett förslag till riktvärde för summan av elva olika PFAS-ämnena som sedan användes i statusklassificeringen (Vattenmyndigheterna, Inriktningsbeslut 2016-11-16).

Förslaget till åtgärdsprogram och nya miljökvalitetsnormer omfattar därför inte bara kemisk status i ytvatten för prioriterade ämnen, utan även kemisk status i grundvatten för PFAS (summa 11).

Åtgärdsprogram 2018-2021 riktas till myndigheter och kommuner och innehåller dels nya åtgärder, dels tillägg till befintliga åtgärder i det nu gällande åtgärdsprogrammet (ÅP 2016-2021), som fortsätter att gälla i sin helhet i övriga delar.

Parallellt har även de särskilda förorenande ämnena koppar och zink, som ingår som fysikalisk-kemiska parametrar under ekologisk status (enligt bilaga 6 till HVMFS 2013:19), klassificerats om i många vattenförekomster. Tidigare baserades klassificeringen på totalhalt men nu är den baserad på modellerad biotillgänglig halt. Detta har lett till förslag om reviderade miljökvalitetsnormer för ekologisk status i ett antal vattenförekomster. Dessa ingår i förslagen till föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster. Underlag till de reviderade miljökvalitetsnormerna för ekologisk status ingår som en separat rapport i detta samråd (Underlagsrapport till reviderade miljökvalitetsnormer med avseende på koppar och zink 2018-2021 för Sveriges fem vattendistrikt baserade på modellerade biotillgängliga halter).

1.2 Samrådsdokumentets delar samt avgränsning

Under samrådsperioden presenteras ett gemensamt förslag till åtgärdsprogram avseende sex nya prioriterade ämnen (nr 35, 37, 38, 40, 41 och 42) och PFAS (summa 11) i grundvatten som är likalydande för Sveriges fem vattendistrikt (Bottenvikens, Bottenhavets, Norra Östersjöns, Södra Östersjöns och Västerhavets vattendistrikt). Inför Vattendelegationens beslut 2018 kommer detta att delas upp till och bli ett åtgärdsprogram per vattendistrikt. Förslaget till åtgärdsprogram innehåller nya åtgärder och tillägg till befintliga åtgärder som bedömts behövas för att miljökvalitetsnormerna ska kunna följas med avseende på de sex nya prioriterade ämnen samt PFAS (summa 11) i grundvatten som har uppmätts i halter över gränsvärdena och riktvärdet.

Åtgärdsprogrammet grundar sig på de statusklassificeringar som gjorts med avseende på nya prioriterade ämnen och PFAS (summa 11). Statusklassificeringarna har genomförts på samma vattenförekomstindelning som varit gällande 2009-2015, och i första hand på data från perioden 2009-2016. Åtgärdsprogrammet är indelat i två dokument: en huvudrapportdel och en bilagedel.

Huvudrapportdelen (detta dokument) består av följande kapitel:

- Kapitel 1. Inledning
- Kapitel 2. Status på distriktets vatten
- Kapitel 3. Miljökvalitetsnormer
- Kapitel 4. Åtgärdsprogrammet – introduktion och sammanfattning
- Kapitel 5. Förslag till åtgärder som behöver vidtas av myndigheter och kommuner i respektive vattendistrikt
- Kapitel 6. Samhällsekonomisk konsekvensanalys av åtgärder mot miljögifter i yt- och grundvatten

Bilagedelen består av följande bilagor:

- Bilaga A. Miljökonsekvensbeskrivning av förslag till Åtgärdsprogram 2018-2021 för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten för Sveriges fem vattendistrikt
- Bilaga B. Samlad redovisning av åtgärder enligt art 11:3 och 11:4 i ramdirektivet för vatten
- Bilaga C. Övervakningsprogram
- Bilaga D. Termer och begrepp
- Bilaga E. Kartor

Åtgärderna beskrivs i kapitel 4 och 5 och konsekvenserna av åtgärdsprogrammet beskrivs i kapitel 6 (sambandsekonomiska konsekvenser) och i bilaga A (miljökonsekvenser). Information om vad som har legat till grund för åtgärderna finns framför allt i kapitel 2 och 3 samt i bilaga C och E.

Få undersökta vattenförekomster – brist på tillgänglig data

I detta åtgärdsprogram presenteras data i löpande text, tabeller och kartor som bland annat rör vattenförekomsternas status. Ett exempel är data över hur många vattenförekomster som inte uppnår god status med avseende på de nya prioriterade ämnena eller PFAS (summa 11) i grundvatten. Här är det viktigt att ha i åtanke att enbart ett fåtal av Sveriges vattenförekomster hittills är undersökta med avseende på dessa ämnen. Därför verkar problemet med ämnena vara litet om man bara tittar på antalet vattenförekomster som inte uppnår god status, eller om man enbart jämför med det totala antalet vattenförekomster som finns i Sverige.

Det är dock bara cirka två procent av alla Sveriges ytvattenförekomster som har fått någon klassificering som baseras på en eller flera mätningar av de nya prioriterade ämnena. Detta beror på databrist. För övriga 98 procent av ytvattenförekomsterna saknas det information om förekomsten av de aktuella ämnena och dessa vattenförekomster har därför inte klassificerats. Av de två procent som är klassificerade med stöd av mätdata är det cirka hälften som har fått klassificeringen ”uppnår ej god” kemisk ytvattenstatus. Dessa klassificeringar omfattar bara sex av de tolv nya prioriterade ämnen som anges i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2013:19). För grundvattenförekomster är det cirka åtta procent som har fått en klassificering baserad på en eller flera mätningar av kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11).

Det är alltså mycket sannolikt att dessa ämnen förekommer i halter över gräns- respektive riktvärdena i många fler vattenförekomster än statusklassificeringen har visat.

Avgränsning kopplad till databrist

Det ovanstående innebär också att konsekvensanalysen av åtgärdsprogrammet grundas på ett mycket begränsat underlag. De bedömda konsekvenserna av åtgärdsprogrammets genomförande utgår från åtgärdsbehovet i de 348 ytvattenförekomster och 12 grundvattenförekomster som har klassificerats till sänkt kemisk status på grund av påverkan från nya prioriterade ämnen eller PFAS (summa 11).

Detta innebär dock inte att förslaget till åtgärdsprogram är begränsat till enbart de vattenförekomster som rent faktiskt har klassificerats på grund av befintliga mätdata.

Förslaget utformning innebär att berörda myndigheter och kommuner under åtgärdsprogrammets genomförandetid ska vidta åtgärder som är relevanta för att motverka eller förebygga problem med samtliga identifierade nya prioriterade ämnen och PFAS (summa 11), i alla vattenförekomster där det behövs. Det innebär att åtgärdsprogrammets genomförande behöver anpassas i takt med att kunskapsunderlaget förbättras och det framkommer data eller annan information om påverkan från dessa ämnen på fler vattenförekomster. Med hänsyn till åtgärdsprogrammets karaktär av övergripande planeringsverktyg och dess långa löptid, är det inte möjligt och rimligt att utforma det så att det bara tar sikte på nu kända problem i klassificerade vattenförekomster. Det omfattar alltså även vattenförekomster som riskerar att ha eller få en sänkt vattenstatus på grund av de aktuella ämnena, oberoende av om detta beror på en tillkommande störning, en risk för försämring eller på ett förbättrat kunskapsunderlag för påverkans- och statusbedömningar.

Samrådet omfattar enbart tillägg – inskränker inte befintliga delar i ÅP 2016-2021

Detta förslag till åtgärdsprogram omfattar åtgärder för sex nya prioriterade ämnen som uppmätts i halter över gränsvärdena för ytvatten, samt för PFAS (summa 11) som uppmätts i halter över riktvärdet för grundvatten. Åtgärderna har bedömts nödvändiga för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärdsprogrammet utgörs dels av åtgärder eller delar av åtgärder från det befintliga åtgärdsprogrammet (ÅP 2016-2021) och dels av helt nya åtgärder. Totalt är det 31 av 57 åtgärder från det befintliga åtgärdsprogrammet som berörs med tillägg som avser de nya ämnena. Därutöver tillkommer åtta nya åtgärder som inte finns med i det befintliga åtgärdsprogrammet (ÅP 2016-2021).

Vattenmyndigheterna understryker att befintligt åtgärdsprogram 2016-2021 är beslutat och gäller. Vid bearbetningen av samrådssynpunkterna kommer därför enbart synpunkter som berör de nu föreslagna tilläggen till befintligt ÅP (2016-2021) för de sex nya ämnena samt PFAS (summa 11) att beaktas.

I kapitel 5 som rör åtgärder till myndigheter och kommuner märks dessa tillägg med **rosa markering**. Övrig text i kapitel 5 som är omarkerad är inklippt från befintligt beslutat åtgärdsprogram (ÅP 2016-2018) för att sätta de föreslagna tilläggen i sitt sammanhang och föreslås inte bli ändrad nu. Synpunkter på text från det befintliga åtgärdsprogrammet (ÅP 2016-2021), som inte rör de nya ämnena, kommer därför inte att beaktas i det fortsatta arbetet eller leda till någon förändring.

1.3 De tolv nya prioriterade ämnena och PFAS (summa 11)

De tolv nya prioriterade ämnena (nr 34-45 i bilaga 6 till HVMFS 2013:19) som omfattas av gränsvärden för kemisk ytvattenstatus är dikofol (34), perfluoroktansulfonsyra och dess derivat (PFOS) (35), kinoxifen (36), dioxin och dioxinlika föreningar (37), aklonifen (38), bifenoxy (39), cybutryn (40), cypermetrin (41), diklorvos (42), hexabromcyklododekan (HBCDD) (43), heptaklor och heptaklorepoxyd (44) samt terbutryn (45). Sex av dessa ämnen har känd förekomst i halter över gällande gränsvärden i sammanlagt 348 ytvattenförekomster, och har därmed förorsakat en sänkt kemisk ytvattenstatus i berörda vattenförekomster.

En kort beskrivning av de nya prioriterade ämnena finns i Tabell 1.1. De sex ämnen som har identifierats i statusklassificeringen i halter över gränsvärdena markeras med blå celler i tabellen.

Tabell 1.1. De tolv nya prioriterade ämnena och deras användning, samt miljö- och hälsoegenskaper för de sex ämnen som ingår i åtgärdsprogrammet (blå celler)

Nr	Ämne & CAS-nummer	Användning	Tillåtet/ förbjudet i Sverige	Miljö- och hälsoegenskaper
34	Dikofol 115-32-2	Växtskyddsmedel och biocid (mot kvalster och fästingar). Har ingått i medel för kvalsterbekämpning i frukt och grönsaksodling.	Förbjudet sedan 1990.	
35	Perfluoroktan-sulfonsyra och dess derivat (PFOS) 1763-23-1	Har tidigare använts i brandsläckningsskum och impregneringsmedel i papper och textilier. Nu är användningen mer begränsad till förkromning av metall och användning inom halvledarindustrin och i hydrauloljor inom flygindustrin.	Förbjudet sedan 2008 (med vissa undantag).	Kan skada det födda barnet, kan skada spädbarn som ammas, misstänks kunna orsaka cancer, orsakar skada på organ, skadlig vid förtäring, skadlig vid inandning, giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter ¹⁾ Mycket svårnedbrytbara.
36	Kinoxifen 124495-18-7	Växtskyddsmedel (fungicid). Har använts mot mjöldagg på spannmålsprodukter.	Förbjudet sedan 1988.	
37	Dioxin och dioxinlika föreningar (inget CAS-nr)	Stor grupp av föreningar. Bildas oavsiktligt vid förbränning, t.ex. avfallsförbränning och eldning med fasta bränslen (såsom ved).		Giftiga, persistenta, och bioackumulerande. Negativa effekter redan vid låga halter: påverkar immun-, hormon-, nerv- och reproduktionssystem samt kan orsaka cancer. ²⁾
38	Aklonifen 74070-46-5	Växtskyddsmedel (herbicid). Används mot ogräs i odlingar av arter, potatis, morötter, sättkepalök, dill för fröproduktion, palsternacka, jordärtskocka och kummin samt i skogsplanteskolor och energiskog (salix).	Tillåtet i Sverige.	Misstänks orsaka cancer, mycket giftigt för vattenlevande organismer (akut giftighet), mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter i vattenmiljö (kronisk giftighet), kan orsaka allergisk hudreaktion. ¹⁾
39	Bifenox 42576-02-3	Växtskyddsmedel (herbicid). Används mot ogräs i odlingar av vårraps och mot ogräs i utsädesodlingar av gräs insått i höst- och vårraps.	Tillåtet i Sverige.	
40	Cybutryn 28159-98-0	Biocid (algicid). Organisk kopparförening, används mot algbeväxning på båtbottnar. Produktnamn: Irgarol®	Förbjudet i antifouling-produkter inom EU sedan 2016.	Mycket giftigt för vattenlevande organismer (akut giftighet), mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter i vattenmiljö (kronisk giftighet), kan orsaka allergisk hudreaktion. ¹⁾
41	Cypermeterin 52315-07-8	Biocid (insekticid), nervgift. Används främst inom jordbruket, men också mot förrådsskadeinsekter (bland annat myrmedel), för kontroll av parasiter på boskap samt inom skogsbruket mot snytbagge.	Tillåtet i Sverige.	Mycket giftigt för vattenlevande organismer (akut giftighet), mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter i vattenmiljö (kronisk giftighet), kan orsaka organskador, giftig vid förtäring, kan orsaka irritation i luftvägar. ¹⁾ Är dessutom mycket giftigt för bin.
42	Diklorvos 62-73-7	Växtskyddsmedel och biocid (insekticid), mot förrådsskadeinsekter och ohyra inomhus och i växthus, lagring av spannmål, råttfällor. Användes direkt på organismer, sprayades ej på grödor.	Förbjudet i Sverige sedan 1990 och inom EU sedan 2012.	Mycket giftig för vattenlevande organismer (akut giftighet), dödlig vid inandning, giftig vid förtäring, giftig vid kontakt med hud, kan orsaka allergisk hudreaktion. ¹⁾
43	Hexabrom-cyklododekan (HBCDD) (inget CAS-nr)	Bromerat flamskyddsmedel	Förbjudet sedan 1 aug. 2015.	

Forts. tabell 1.1

Nr	Ämne & CAS-nummer	Användning	Tillåtet/ förbjudet i Sverige	Miljö- och hälsoegenskaper
44	Heptaklor och heptaklor-epoxid 76-44-8/1024-57-3	Pesticid, insekticid.	Har aldrig varit tillåtet som bekämpningsmedel i Sverige	
45	Terbutryn 886-50-0	Herbucid. Användes bland annat till höstvet, höstkorn, solrosor, ärtor, och potatis. Har också använts för kontroll av nedsänkt och fritt flytande ogräs och alger i vattendrag, reservoarer och fiskdammar.	Förbjudet sedan 2003.	

1) ECHA, 2017; 2) Naturvårdsverket, 2017b

PFAS (perfluorerade och polyfluorerade ämnen)

Det finns ett stort antal högfluorerade ämnen som kallas PFAS (perfluorerade alkylsyror och polyfluorerade alkylsubstanser). I denna grupp av ämnen ingår bland annat det nya prioriterade ämnet PFOS (perfluoroktansulfonsyra och dess derivat).

Högfluorerade ämnen har sedan 1950-talet använts i ett stort antal produkter och processer. De är stabila mot värme och kemisk nedbrytning och kan bilda släta vatten-, fett- och smutsavvisande ytor (Livsmedelsverket, 2017)

PFOS och PFOA

PFOS (perfluoroktansulfonsyra och dess derivat) och PFOA (perfluoroktansyra) kan inte brytas ner vare sig i miljön eller i människokroppen (Livsmedelsverket, 2017). De är bland annat klassade som reproduktionstoxiska (kan skada foster och ammande barn), misstänks kunna orsaka cancer och orsakar skada på organ. PFOS är dessutom mycket giftigt för vattenlevande organismer (ECHA, 2017). Tidigare användes PFOS i brandsläckningsskum och impregneringsmedel i papper och textilier, men förbjöds 2008 (med vissa undantag) inom EU. Nu är användningen mer begränsad till förkromning av metall och användning inom halvledarindustrin och i hydrauloljor inom flygindustrin (Kemikalieinspektionen, 2016).

Övriga PFAS

Även om polyfluorerade ämnen inte är lika persistenta som de perfluorerade bryts vissa av dem ner till perfluorerade ämnen som inte bryts ner alls. För många PFAS-ämnen saknas kunskap, både när det gäller varje ämne för sig och den samlade effekten av kombinationer av ämnen. Om fler högfluorerade ämnen skulle visa sig ha farliga egenskaper finns en risk för allvarliga och långsiktiga problem (Naturvårdsverket, 2016). PFAS har påträffats i ett antal vattentäkter i landet, bland annat i Kallinge, Ronneby kommun och i Uppsala.

PFAS används bland annat i brandsläckningsskum, impregneringsmedel för kläder och textilier, rengöringsmedel, skidvallor och andra vaxer och bekämpningsmedel mot insekter. Inom industrin används de vid ytbehandling av livsmedelsförpackningar och vid tillverkning av fluorpolymerer som bland annat används i vattenavvisande kläder och i stekpannor och kastruller.

PFAS (Summa 11)

Vattendelegationerna fattade i november 2016 inriktningsbeslut om riktvärde och utgångspunkt för att vända uppåtgående trend för PFAS i grundvatten (Vattenmyndigheterna, inriktningsbeslut 2016-11-16). I riktvärdet ingår summan av elva PFAS-ämnen (PFAS (summa 11)) och det är detta som har använts vid kartläggning och analys av grundvatten. Denna grupp högfluorerade ämnen används främst i brandsläckningsskum, impregneringsmedel och rengöringsmedel. De är svårnedbrytbara och bioackumulerande och några har toxisk verkan. Detta är samma elva PFAS-substanser som ingår i Livsmedelsverkets riskhanteringsrapport (2016). Livsmedelsverkets val av PFAS (summa 11) grundas på en genomgång av vilka PFAS som har funnits och finns i brandskum, tillsammans med förekomst i undersökningar av grundvatten och dricksvatten. För mer information om vilka elva PFAS-ämnen som ingår i PFAS (summa 11), riktvärde och utgångspunkt för att vända uppåtgående trend, samt grunderna för inriktningsbeslutet, se Vattenmyndigheterna (Inriktningsbeslut 2016-11-16).

Dioxiner

Dioxiner är ett samlingsnamn för klorerade miljögifter som bildas oavsiktligt vid förbränning och sprids via luften ut i miljön. Inom gruppen dioxiner finns ämnen som är mycket giftiga. Eftersom föreningarna också är svårnedbrytbara och fettlösliga ansamlas de i fettvävnaden hos organismer och förs vidare uppåt i näringskedjan. Särskilt höga halter finns hos djur i toppen av den marina näringskedjan, exempelvis fisk och sillgrisslor som äter fisk. Människan får främst i sig dioxiner från feta animaliska livsmedel såsom fisk, mjölk och kött (Naturvårdsverket, 2017b).

Hos djur orsakar dioxinerna bland annat störningar av reproduktion (inklusive fosterskador), tumörer, hudskador och påverkan på immunsystemet. Högre doser orsakar avmagring, som kan leda till döden (Naturvårdsverket, 2017b).

Tidigare har utsläppen av dioxiner från avfallsförbränning, bilavgaser samt klorblekning av pappersmassa varit stora, men dessa utsläpp har minskat. Kraftfulla åtgärder har visserligen medfört att både utsläppen och halterna av dioxiner i miljön har minskat, men denna minskande trend har avstannat sedan mitten av 1980-talet. Dagens utsläpp är mer diffusa och kommer från många och mindre källor vilket gör dem svårare att komma åt. Idag är de största utsläppskällorna för dioxiner förbränning av ved och andra biobränslen (Naturvårdsverket, 2017a).

Bekämpningsmedel

Bekämpningsmedel används för att undvika att djur, växter eller mikroorganismer orsakar skada på egendom eller människors och djurs hälsa. Utifrån användningsområde kan bekämpningsmedel klassificeras som antingen biocidprodukt eller växtskyddsmedel. Båtbottenfärg är ett exempel på biocidprodukt. Växtskyddsmedel är ett samlingsnamn på preparat vilka används för att skydda växter vi odlar mot konkurrerande ogräs, skadedjur och svampangrepp.

Bekämpningsmedel används för deras förmåga att påverka olika målorganismer (växter, insekter, svampar samt vattenlevande organismer) och därför påverkas organismer främst från dessa grupper, men även från andra grupper, när ett bekämpningsmedel sprids i miljön. I Sverige och övriga EU-länder har flera av de mest långlivade ämnena bytts ut mot sådana

som bryts ner lättare och därför uppvisar kortare uppehållstid i miljön. Tidigare använda ämnen, numera förbjudna och utfasade, hittas dock fortfarande i miljön.

De bekämpningsmedel som påträffats i halter över gränsvärdena är insekticiderna diklorvos (förbjuden sedan 1990) och cypermetrin (tillåten), herbiciden aklonifen (tillåtet) och algiciden cybutryn även känd som Irgarol® (förbjuden i antifoulingprodukter). Samtliga är mycket giftiga för vattenlevande organismer och har många andra toxiska effekter. Mer information om dessa ämnen finns i tabell 1.1.

2. Status på distriktens vatten

En viktig del av arbetet med kartläggning och analys är att beskriva dagens tillstånd i vattenmiljöerna, vilket görs genom den så kallade statusklassificeringen. I kartläggningsarbetet ingår även att bedöma risken för att miljö kvalitetsnormen för vattenförekomsten inte ska kunna följas, så kallad riskbedömning. I detta avsnitt redovisas resultaten från statusklassificering och riskbedömning i förlängningen av vattenförvaltningscykel 2 under perioden 2016-2018 för kemisk grund- och ytvattenstatus. För grundvatten har endast klassificeringar av kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11) utförts och för ytvatten är det endast de nya prioriterade ämnena nummer 34-45, enligt Bilaga 6 i Havs- och vattenmyndighetens författningssamling (HVMFS 2013:19) som har klassificerats.

När resultaten från statusklassificeringarna läses är det viktigt att ha i åtanke att det hittills enbart är ett fåtal vattenförekomster som har undersökts med avseende på dessa ämnen. Därför verkar problemet med ämnena vara litet om man bara tittar på antalet vattenförekomster som inte uppnår god status, eller om man enbart jämför med det totala antalet vattenförekomster. Det är dock bara cirka två procent av alla Sveriges ytvattenförekomster som har fått någon klassificering som baseras på en eller flera mätningar av de nya prioriterade ämnena. Detta beror på databrist. För övriga 98 procent av ytvattenförekomsterna saknas det information om förekomsten av de aktuella ämnena och dessa vattenförekomster har därför klassificerats. Av de två procent som är klassificerade med stöd av mätdata är det cirka hälften som har fått klassificeringen ”uppnår ej god” kemisk ytvattenstatus. Dessa klassificeringar omfattar bara sex av de tolv nya prioriterade ämnena. För grundvattenförekomster är det ca åtta procent som har fått en klassificering baserad på en eller flera mätningar av kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11). Av dessa har cirka sex procent klassificerats till otillfredsställande kemisk grundvattenstatus.

Det är alltså högst sannolikt att dessa ämnen förekommer i halter över gräns- respektive riktvärdena i många fler vattenförekomster än statusklassificeringen visar.

Vidare beskrivning av arbetet med kartläggning och analys återfinns i bilaga 1 - arbetssätt och metoder, till Förvaltningsplan 2016-2021 för respektive vattendistrikt (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016).

2.1 Bedömning av mätningarna och dess noggrannhet

Tillförlitligheten i statusklassificeringarna varierar, framförallt beroende på hur mycket underlag som finns att utgå från. I vissa fall finns god tillgång till relevanta mätdata och ibland behöver klassificeringen grundas enbart på modellering och expertbedömning.

För att tydliggöra hur väl underbyggd en statusklassificering är görs en så kallad tillförlitlighetsklassificering. En uppskattning av tillförlitligheten i en statusklassificering kan ge en indikation på var övervakning behöver utökas eller förändras. Tillförlitlighetsklassificeringar har gjorts för kvalitetsfaktorer och sammanvägda bedömningar för såväl ytvatten (ekologisk status och kemisk status) som grundvatten (kemisk status och kvantitativ status). Tillförlitligheten bedöms i fyra olika nivåer (A-D), där A indikerar högst tillförlitlighet och D indikerar lägst tillförlitlighet (A = Mycket Bra, B = Bra, C = Medel och D = Låg).

Mer om hur tillförlitlighetsklassningen går till finns att läsa i bilaga 1 - arbetssätt och metoder, till Förvaltningsplan 2016-2021 för respektive vattendistrikt (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016).

2.2 Påverkanskällor kopplade till miljögifter

Många miljögifter med relevans för vattenområdet har sedan 1970-talet uppvisat en nedåtgående trend i miljön. Däremot tillkommer ständigt nya potentiella miljögifter, i form av organiska miljögifter och läkemedelsrester.

Det är troligt att de största utsläppen av miljögifter numera inte sker från punktkällor utan snarare som diffusa utsläpp eller som en kombination av punktkällor och diffusa källor. Diffus spridning kan ske i samband med användning och kassering av produkter och varor, som sedan kan spridas vidare via avloppsreningsverk, enskilda avlopp och dagvatten, lakvatten från deponier och så vidare. Detta innebär att det är extra svårt att avgöra vilka som är de betydande påverkanskällorna. I Vatteninformationssystem Sverige (VISS) redovisas påverkanskällor kopplat till miljögifter ofta ospecificerat som diffusa källor.

För utförligare information om påverkanskällor för miljögifter, se Förvaltningsplan 2016-2021 för respektive vattendistrikt (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016).

2.3 Grundvatten

För att bedöma grundvattenförekomsternas tillstånd, görs det i vanliga fall en klassificering av kemisk och kvantitativ status. Under perioden 2016-2018 görs dock klassificeringen uteslutande från resultat av mätningar av den kemiska statusen och då kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11) samt information om dess påverkanskällor. Mer information om hur statusklassificeringen genomförs och vilket underlag som används finns i (Vattenmyndigheterna, Inriktningsbeslut 2016-11-16).

2.3.1 Påverkansanalys och riskbedömning

Riskbedömningen ska visa vilka grundvattenförekomster som riskerar att få otillfredsställande status på grund av mänsklig påverkan. Eftersom det ofta är svårt och kostsamt att återställa kvaliteten i ett påverkat grundvatten, är det viktigt att identifiera och åtgärda påverkanskällor innan det sker en förändring av kemisk status i vattenförekomsten. Vattenflödet i grundvattnet

är mycket långsammare än i ytvatten, vilket innebär att föroreningar inte späds ut och transporteras bort på samma sätt som i ytvatten.

Påverkansanalyser visar vilka påverkanskällor som är betydande och var det kan finnas problem i vattenförekomsterna. Detta möjliggör att påverkanskällorna kan åtgärdas tidigt så att risken för försämring av grundvattenstatusen minskar eller upphör. Med betydande påverkan menas sådan påverkan som, ensamt eller tillsammans med övrig påverkan, gör att en vattenförekomst inte når, eller riskerar att inte nå god status.

För grundvatten genomförs också så kallade sårbarhetsanalyser. Då görs en bedömning av om marktäcket hindrar föroreningar från att spridas vidare eller om det finns en risk att föroreningarna sprids ner till underliggande grundvatten.

För utförligare information om hur påverkansanalys och riskbedömning utförs, se bilaga 1 - arbetssätt och metoder, till Förvaltningsplan 2016-2021 för respektive vattendistrikt (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016).

2.3.2 Bottenvikens vattendistrikt – Kemisk status och riskbedömning

Av vattendistriktets 697 grundvattenförekomster har 1 otillfredsställande kemisk status med avseende på PFAS (summa 11) i förlängning av vattenförvaltningscykel 2, se tabell 2.1 samt karta 4.1 i bilaga E.

Tabell 2.1. Kemisk status för grundvattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt för kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11).

Kemisk status för PFAS (summa 11)	Antal grundvattenförekomster
God kemisk status	20
Otillfredsställande kemisk status	1
Totalt antal grundvattenförekomster i distriktet	697

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

I Bottenvikens vattendistrikt riskerar 11 av grundvattenförekomsterna att inte uppnå god kemisk status till 2021 eller 2027 (tabell 2.2 och karta 5.1 i bilaga E). Riskerna kommer främst från befarad spridning av PFAS (summa 11) från förorenade områden och diffusa källor.

Tabell 2.2 Riskbedömning av kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11) för grundvattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt.

Riskbedömning PFAS (summa 11)	Antal grundvattenförekomster
Risk för otillfredsställande kemisk status 2021	11
Risk för otillfredsställande kemisk status 2027	-

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

2.3.3 Bottenhavets vattendistrikt – Kemisk status och riskbedömning

Av vattendistriktets 832 grundvattenförekomster har ingen otillfredsställande kemisk status med avseende på PFAS (summa 11) i förlängning av vattenförvaltningscykel 2, se tabell 2.3 samt karta 4.2 i bilaga E.

Tabell 2.3 Kemisk status för grundvattenförekomster i Bottenhavets vattendistrikt för kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11).

Kemisk status för PFAS (summa 11)	Antal grundvattenförekomster
God kemisk status	74
Otillfredsställande kemisk status	0
Totalt antal grundvattenförekomster i distriktet	832

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

I Bottenhavets vattendistrikt riskerar 7 av grundvattenförekomsterna att inte uppnå god kemisk status till 2021 eller 2027 (tabell 2.4 och karta 5.2 i bilaga E). Riskerna kommer främst från befarad spridning av PFAS (summa 11) från förorenade områden och diffusa källor.

Tabell 2.4 Riskbedömning av kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11) för grundvattenförekomster i Bottenhavets vattendistrikt.

Riskbedömning PFAS (summa 11)	Antal grundvattenförekomster
Risk för otillfredsställande kemisk status 2021	7
Risk för otillfredsställande kemisk status 2027	-

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

2.3.4 Norra Östersjöns vattendistrikt – Kemisk status och riskbedömning

Av vattendistriktets 574 grundvattenförekomster har 5 otillfredsställande kemisk status med avseende på PFAS (summa 11) i förlängning av vattenförvaltningscykel 2, se tabell 2.5 samt karta 4.3 i bilaga E.

Tabell 2.5. Kemisk status för grundvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt för kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11).

Kemisk status för PFAS (summa 11)	Antal grundvattenförekomster
God kemisk status	46
Otillfredsställande kemisk status	5
Totalt antal grundvattenförekomster i distriktet	574

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

I Norra Östersjöns vattendistrikt riskerar 17 av grundvattenförekomsterna att inte uppnå god kemisk status till 2021 eller 2027 (tabell 2.6 och karta 5.3 i bilaga E). Riskerna kommer främst från befarad spridning av PFAS (summa 11) från förorenade områden och diffusa källor.

Tabell 2.6 Riskbedömning av kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11) för grundvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt.

Riskbedömning PFAS (summa 11)	Antal grundvattenförekomster
Risk för otillfredsställande kemisk status 2021	10
Risk för otillfredsställande kemisk status 2027	7

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

2.3.5 Södra Östersjöns vattendistrikt – Kemisk status och riskbedömning

Av vattendistriktets 667 grundvattenförekomster har 3 otillfredsställande kemisk status med avseende på PFAS (summa 11) i förlängning av vattenförvaltningscykel 2, se tabell 2.7 samt karta 4.4 i bilaga E.

Tabell 2.7. Kemisk status för grundvattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt för kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11).

Kemisk status för PFAS (summa 11)	Antal grundvattenförekomster
God kemisk status	72
Otillfredsställande kemisk status	3
Totalt antal grundvattenförekomster i distriktet	667

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

I Södra Östersjöns vattendistrikt riskerar 17 av grundvattenförekomsterna att inte uppnå god kemisk status till 2021 eller 2027 (tabell 2.8 och karta 5.4 i bilaga E). Riskerna kommer främst från befarad spridning av PFAS (summa 11) från förorenade områden och diffusa källor.

Tabell 2.8 Riskbedömning av kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11) för grundvattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt.

Riskbedömning PFAS (summa 11)	Antal grundvattenförekomster
Risk för otillfredsställande kemisk status 2021	15
Risk för otillfredsställande kemisk status 2027	2

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

2.3.6 Västerhavets vattendistrikt – Kemisk status och riskbedömning

Av vattendistriktets 541 grundvattenförekomster har 3 otillfredsställande kemisk status med avseende på PFAS (summa 11) i förlängning av vattenförvaltningscykel 2, se tabell 2.9 samt karta 4.5 i bilaga E.

Tabell 2.9 Kemisk status för grundvattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt för kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11).

Kemisk status för PFAS (summa 11)	Antal grundvattenförekomster
God kemisk status	52
Otillfredsställande kemisk status	3
Totalt antal grundvattenförekomster i distriktet	541

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

I Västerhavets vattendistrikt riskerar 12 av grundvattenförekomsterna att inte uppnå god kemisk status till 2021 eller 2027 (tabell 2.10 och karta 5.5 i bilaga E). Riskerna kommer främst från befarad spridning av PFAS (summa 11) från förorenade områden och diffusa källor.

Tabell 2.10 Riskbedömning av kvalitetsfaktorn PFAS (summa 11) för grundvattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt.

Riskbedömning PFAS (summa 11)	Antal grundvattenförekomster
Risk för otillfredsställande kemisk status 2021	9
Risk för otillfredsställande kemisk status 2027	3

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

2.4 Ytvatten

I förlängningen av vattenförvaltningscykeln 2 (2016-2018) klassificeras endast de nya prioriterade ämnena nummer 34-45, enligt Bilaga 6 i Havs- och vattenmyndighetens författningssamling 2013:19. Den kemiska statusen revideras därmed och de nya prioriterade ämnena klassificeras för första gången inom vattenförvaltningsarbetet.

2.4.1 Påverkansanalys och riskbedömning

I arbetet med att kartlägga vattendistriktets ytvattenförekomster ingår att göra en påverkansanalys och en riskbedömning. Syftet är att identifiera de påverkanskällor som bidrar till att god status inte uppnås, och att bedöma risken för att miljökvalitetsnormerna inte ska följas. I påverkansanalysen för ytvatten ingår också att beskriva vilka effekter som påverkan har lett till. Detta görs genom en bedömning och beskrivning av vilka miljöproblem som föreligger i vattenförekomsterna.

I detta avsnitt redovisas resultaten från riskbedömningen med avseende på kemisk status i ytvatten för de nya prioriterade ämnena.

För utförligare information om hur påverkansanalys och riskbedömning utförs, se bilaga 1 - arbetssätt och metoder, till Förvaltningsplan 2016-2021 för respektive vattendistrikt (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016).

2.4.2 Bottenvikens vattendistrikt – Kemisk status, tillförlitlighet och riskbedömning

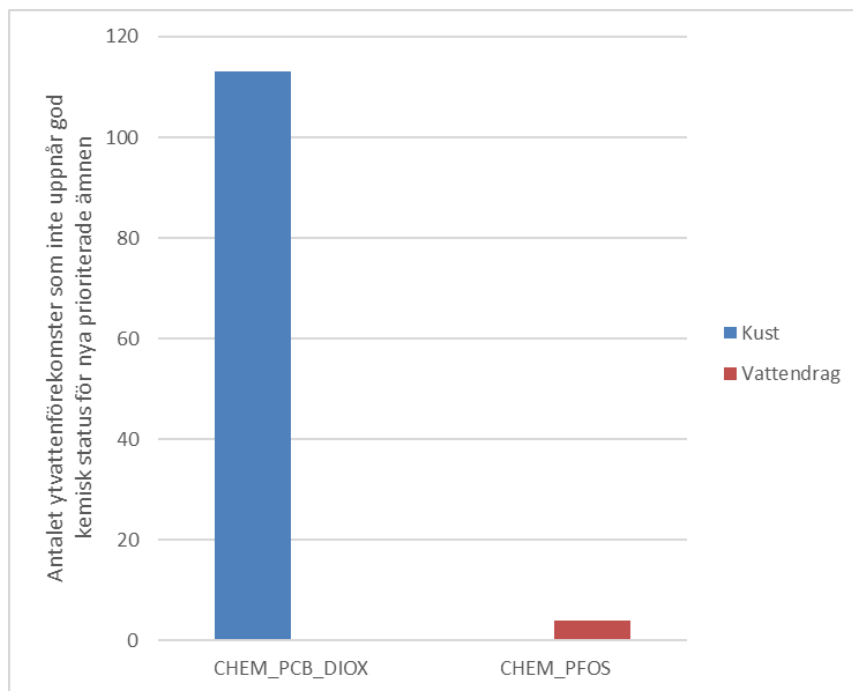
I vattendistriktet har 117 ytvattenförekomster bedömts ha sämre än god kemisk status för de nya prioriterade ämnena, se tabell 2.11 och karta 6.1 i bilaga E.

Tabell 2.11 Kemisk status för de nya prioriterade ämnena för ytvattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt.

Kemisk status nya prioriterade ämnen	Vattendrag	Sjöar	Kustvatten
Totalt antal ytvattenförekomster i distriktet	4795	1984	113
Totalt antal klassificerade ytvattenförekomster	4	0	113
Uppnår ej god kemisk status	4	0	113

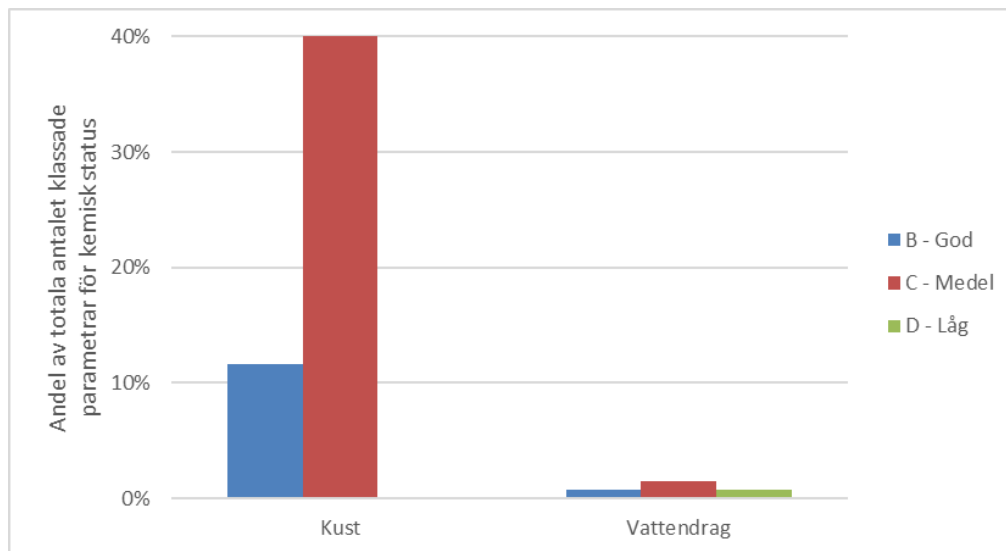
Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-17, www.viss.lansstyrelsen.se

Det är främst dioxiner som bidrar till sänkt status i distriktet med 113 vattenförekomster som inte uppnår god kemisk status. PFOS sänker statusen för de resterande 4 vattenförekomsterna (se figur 2.1). Kunskapen om hur utbrett problemet med miljögifter är i vattendistriktet är bristfällig. Det finns därmed ett behov av att komplettera med bland annat fler mätningar.

Figur 2.1. Antal ytvattenförekomster per vattenkategori och ämne som har sänkt status för nya prioriterade ämnen i Bottenvikens vattendistrikt. Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se.

Tillförlitlighetsklassificeringen för kemisk status för de nya prioriterade ämnen i Bottenvikens vattendistrikt visar att tillförlitligheten är medel för de flesta parametrarna som sänker den kemiska statusen. Endast en mindre andel placerar sig med tillförlitlighetsklassningen god (figur 2.2).

Figur 2.2. Tillförlitlighetsklassningen för nya prioriterade ämnen för sjöar, vattendrag och kustvatten i Bottenvikens vattendistrikt. Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se.

Av distriktets 6891 ytvattenförekomster är det 117 förekomster som har bedömts vara i riskzonen att inte uppnå god kemisk status för de nya prioriterade ämnena (tabell 2.12). För att göra en riskbedömning med avseende på kemisk status är kunskapsunderlaget ofta bristfälligt. Endast de vattenförekomster som inte uppnår god status i dagsläget har bedömts vara ”i risk”. Detta förfaringssätt innebär att antalet vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god kemisk status förmodligen har underskattats.

Tabell 2.12. Riskbedömning för kemisk status i ytvattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt.

Antal vattenförekomster	Vattendrag	Sjöar	Kustvatten
Totalt i distriktet	4795	1984	113
Risk att kemisk status inte uppnås	4	0	113

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

2.4.3 Bottenhavets vattendistrikt – Kemisk status, tillförlitlighet och riskbedömning

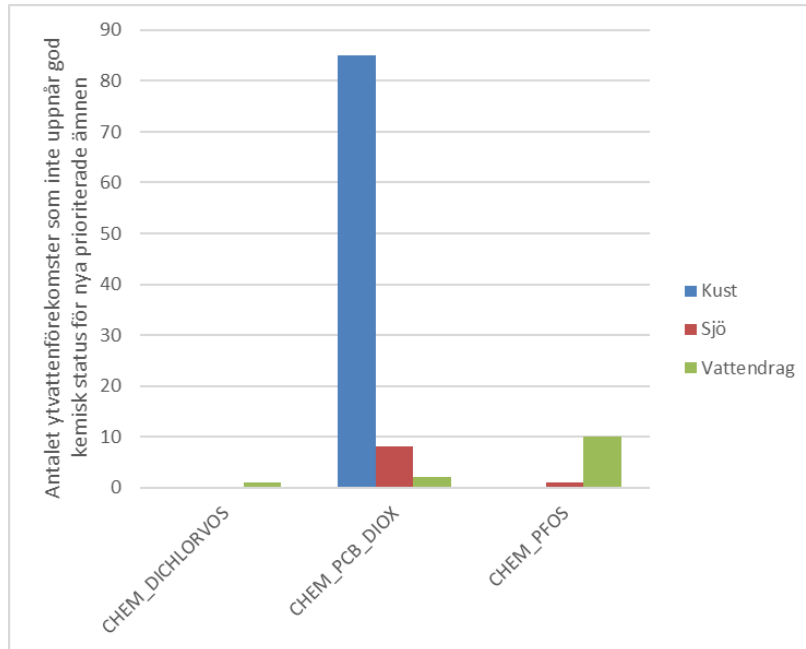
I vattendistriktet har 105 ytvattenförekomster bedömts ha sämre än god kemisk status för de nya prioriterade ämnena, se tabell 2.13 och karta 6.2 i bilaga E.

Tabell 2.13 Kemisk status för de nya prioriterade ämnena för ytvattenförekomster i Bottenhavets vattendistrikt.

Kemisk status nya prioriterade ämnen	Vattendrag	Sjöar	Kustvatten
Totalt antal ytvattenförekomster i distriktet	6944	3731	85
Totalt antal klassificerade ytvattenförekomster	35	29	85
Uppnår ej god kemisk status	12	8	85

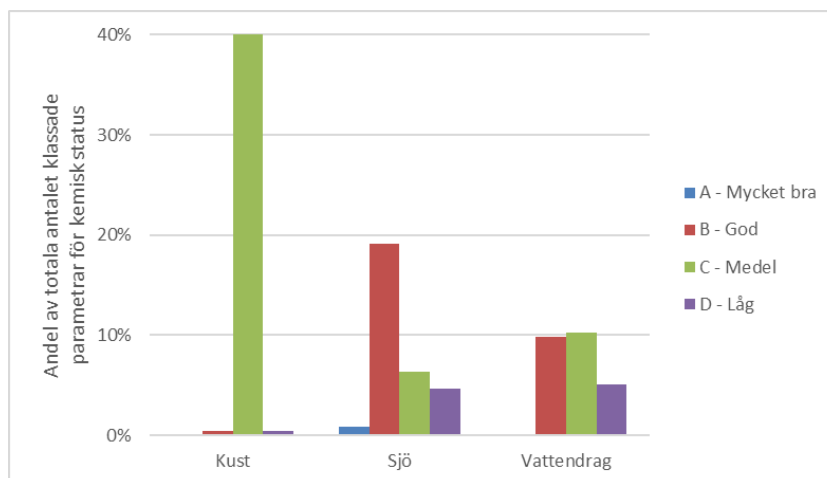
Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Det är främst dioxiner som bidrar till sänkt status i distriktet med 95 vattenförekomster som inte uppnår god kemisk status. PFOS och diklorvos sänker statusen för de resterande vattenförekomsterna (se figur 2.3). Kunskapen om hur utbredd problemet med miljögifter är i vattendistriktet är bristfällig. Det finns därmed ett behov av att komplettera med bland annat fler mätningar.

Figur 2.3. Antal ytvattenförekomster per vattenkategori och ämne som har sänkt status för nya prioriterade ämnen i Bottenhavets vattendistrikt. Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16 www.viss.lansstyrelsen.se.

Tillförlitlighetsklassificeringen för kemisk status för de nya prioriterade ämnen i Bottenhavets vattendistrikt visar att tillförlitligheten är medel för de flesta parametrarna som sänker den kemiska statusen. Endast en mindre andel placerar sig bland de högre tillförlitlighetsklassningarna där sjöförekomster erhåller högst andel av klassificeringen mycket bra (figur 2.4).

Figur 2.4. Tillförlitlighetsklassningen för nya prioriterade ämnen för sjöar, vattendrag och kustvatten i Bottenhavets vattendistrikt. Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Av distriktets 10758 ytvattenförekomster är det 105 förekomster som har bedömts vara i riskzonen att inte uppnå god kemisk status för de nya prioriterade ämnena (tabell 2.14). För att göra en riskbedömning med avseende på kemisk status är kunskapsunderlaget ofta bristfälligt. Endast de vattenförekomster som inte uppnår god status i dagsläget har bedömts vara ”i risk”. Detta förfaringssätt innebär att antalet vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god kemisk status förmodligen har underskattats.

Tabell 2.14 Riskbedömning för kemisk status i ytvattenförekomster i Bottenhavets vattendistrikt. Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Antal vattenförekomster	Vattendrag	Sjöar	Kustvatten
Totalt i distriktet	6944	3731	85
Risk att kemisk status inte uppnås	12	8	85

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

2.4.4. Norra Östersjöns vattendistrikt – Kemisk status, tillförlitlighet och riskbedömning

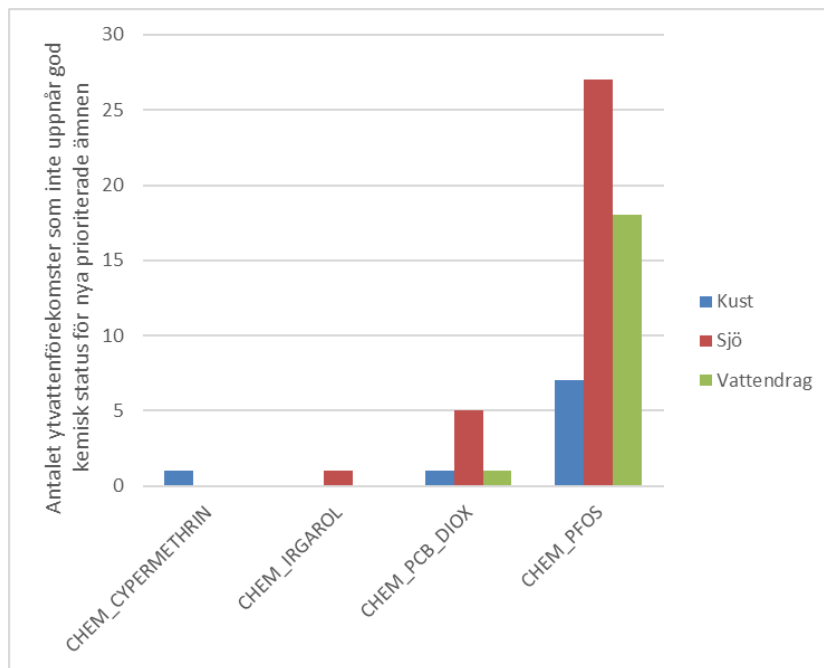
I vattendistriktet har 57 ytvattenförekomster bedömts ha sämre än god kemisk status för de nya prioriterade ämnena, se tabell 2.15 och karta 6.3 i bilaga E.

Tabell 2.15 Kemisk status för de nya prioriterade ämnena för ytvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt.

Kemisk status nya prioriterade ämnen	Vattendrag	Sjöar	Kustvatten
Totalt antal ytvattenförekomster i distriktet	624	423	167
Totalt antal klassificerade ytvattenförekomster	28	49	20
Uppnår ej god kemisk status	18	31	8

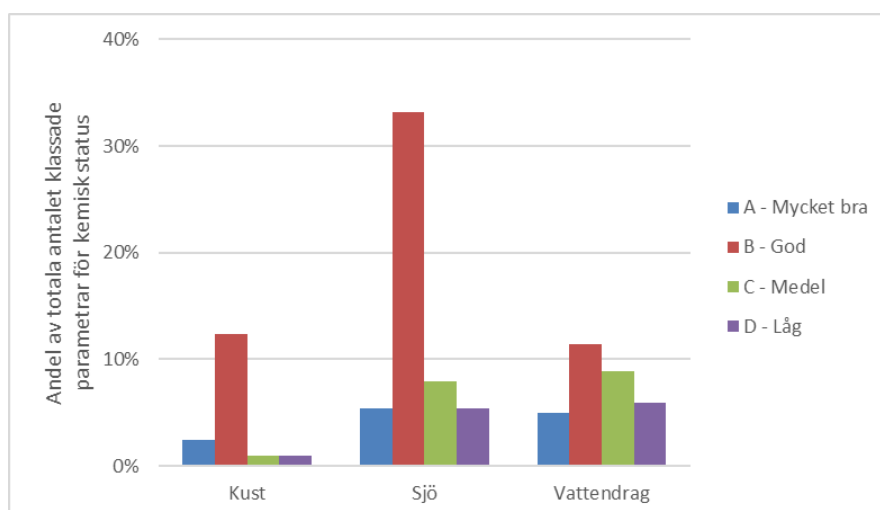
Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-17 www.viss.lansstyrelsen.se

Det är främst PFOS som bidrar till sänkt status i distriktet med 52 vattenförekomster som inte uppnår god kemisk status. Andra ämnen som sänker status utgörs av dioxiner, cypermetrin och cybutryn (Irgarol®) (se figur 2.5). Kunskapen om hur utbredd problemet med miljögifter är i vattendistriktet är bristfälligt. Det finns därmed ett behov av att komplettera med bland annat fler mätningar.

Figur 2.5. Antal ytvattenförekomster per vattenkategori och ämne som har sänkt status för nya prioriterade ämnen i Norra Östersjöns vattendistrikt. Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se.

Tillförlitlighetsklassificeringen för kemisk status för de nya prioriterade ämnen i Norra Östersjöns vattendistrikt visar att tillförlitligheten är god för de flesta parametrarna som sänker den kemiska statusen. Endast en mindre andel placerar sig bland de högre tillförlitlighetsklassningarna där sjö- och ytvattenförekomster erhåller högst andel av klassificeringen mycket bra (figur 2.6).

Figur 2.6. Tillförlitlighetsklassningen för nya prioriterade ämnen för sjöar, vattendrag och kustvatten i Norra Östersjöns vattendistrikt. Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se.

Av distriktets 1214 ytvattenförekomster är det 57 förekomster som har bedömts vara i riskzonen att inte uppnå god kemisk status för de nya prioriterade ämnena (tabell 2.16). För att göra en riskbedömning med avseende på kemisk status är kunskapsunderlaget ofta bristfälligt. Endast de vattenförekomster som inte uppnår god status i dagsläget har bedömts vara ”i risk”. Detta förfaringssätt innebär att antalet vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god kemisk status förmodligen har underskattats.

Tabell 2.16 Riskbedömning för kemisk status i ytvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt.

Antal vattenförekomster	Vattendrag	Sjöar	Kustvatten
Totalt i distriktet	624	423	167
Risk att kemisk status inte uppnås	18	31	8

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

2.4.5. Södra Östersjöns vattendistrikt – Kemisk status, tillförlitlighet och riskbedömning

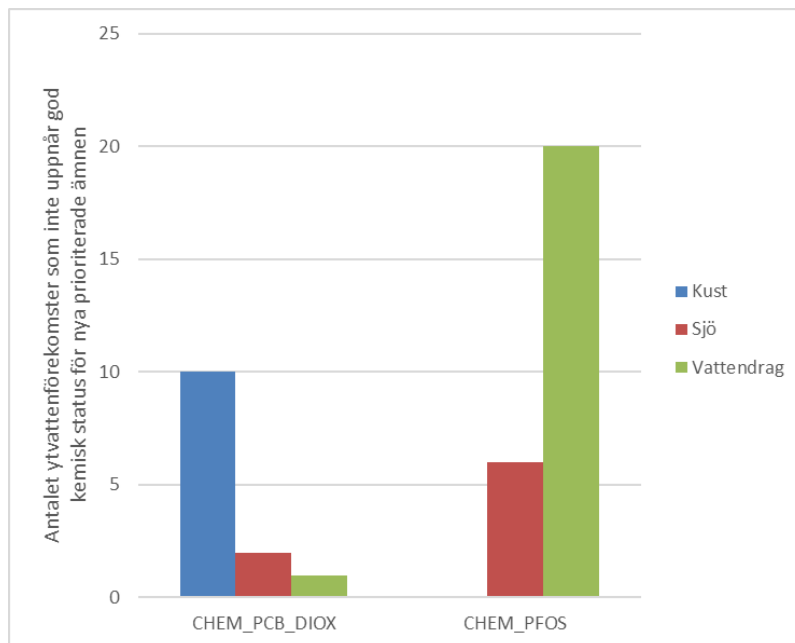
I vattendistriktet har 37 ytvattenförekomster bedömts ha sämre än god kemisk status för de nya prioriterade ämnena, se tabell 2.17 och karta 6.4 i bilaga E.

Tabell 2.17 Kemisk status för de nya prioriterade ämnena för ytvattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt.

Kemisk status nya prioriterade ämnen	Vattendrag	Sjöar	Kustvatten
Totalt antal ytvattenförekomster i distriktet	1033	495	178
Totalt antal klassificerade ytvattenförekomster	50	22	30
Uppnår ej god kemisk status	20	7	10

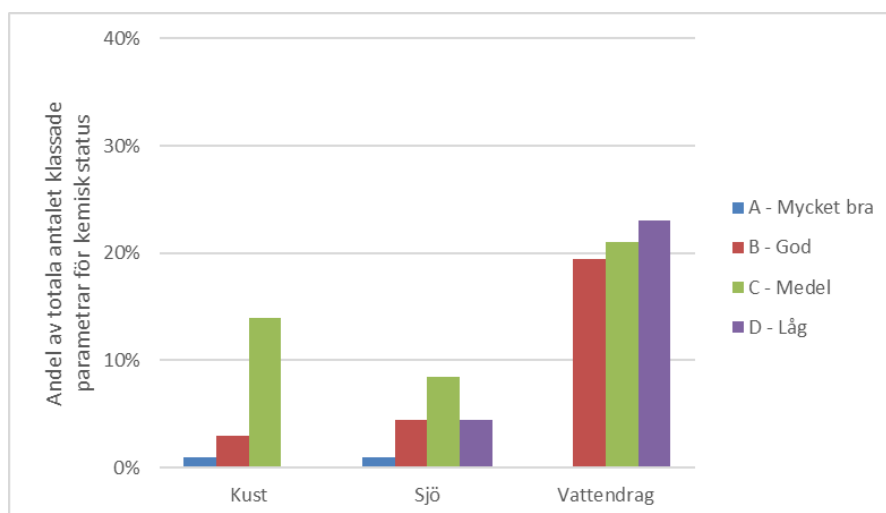
Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-17 www.viss.lansstyrelsen.se

Det är främst PFOS och dioxiner som bidrar till sänkt status i distriktet (se figur 2.7). Kunskapen om hur utbrett problemet med miljögifter är i vattendistriktet är bristfälligt. Det finns därmed ett behov av att komplettera med bland annat fler mätningar.

Figur 2.7. Antal ytvattenförekomster per vattenkategori och ämne som har sänkt status för nya prioriterade ämnen i Södra Östersjöns vattendistrikt. Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se.

Tillförlitlighetsklassificeringen för kemisk status för de nya prioriterade ämnen i Södra Östersjöns vattendistrikt visar att tillförlitligheten är blandad för de flesta parametrarna som sänker den kemiska statusen. Endast en mindre andel placerar sig bland de högre tillförlitlighetsklassningarna där sjö- och kustvattenförekomster erhåller högst andel av klassificeringen mycket bra (figur 2.8).

Figur 2.8. Tillförlitlighetsklassningen för nya prioriterade ämnen för sjöar, vattendrag och kustvatten i Södra Östersjöns vattendistrikt. Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Av distriktets 1706 ytvattenförekomster är det 37 förekomster som har bedömts vara i riskzonen att inte uppnå god kemisk status för de nya prioriterade ämnena (tabell 2.18). För att göra en riskbedömning med avseende på kemisk status är kunskapsunderlaget ofta bristfälligt. Endast de vattenförekomster som inte uppnår god status i dagsläget har bedömts vara ”i risk”. Detta förfaringssätt innebär att antalet vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god kemisk status förmodligen har underskattats.

Tabell 2.18 Riskbedömning för kemisk status i ytvattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt.

Antal vattenförekomster	Vattendrag	Sjöar	Kustvatten
Totalt i distriktet	1033	495	178
Risk att kemisk status inte uppnås	20	7	10

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

2.4.6. Västerhavets vattendistrikt – Kemisk status, tillförlitlighet och riskbedömning

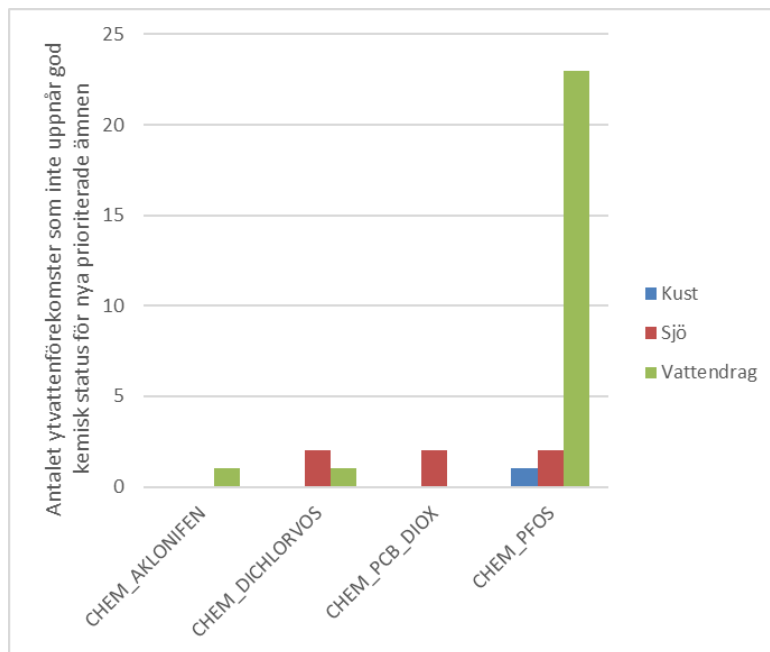
I vattendistriktet har 32 ytvattenförekomster bedömts ha sämre än god kemisk status för de nya prioriterade ämnena, se tabell 2.19 och karta 6.5 i bilaga E.

Tabell 2.19 Kemisk status för de nya prioriterade ämnena för ytvattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt.

Kemisk status nya prioriterade ämnen	Vattendrag	Sjöar	Kustvatten
Totalt antal ytvattenförekomster i distriktet	1696	789	110
God kemisk status	57	21	12
Uppnår ej god kemisk status	25	6	1

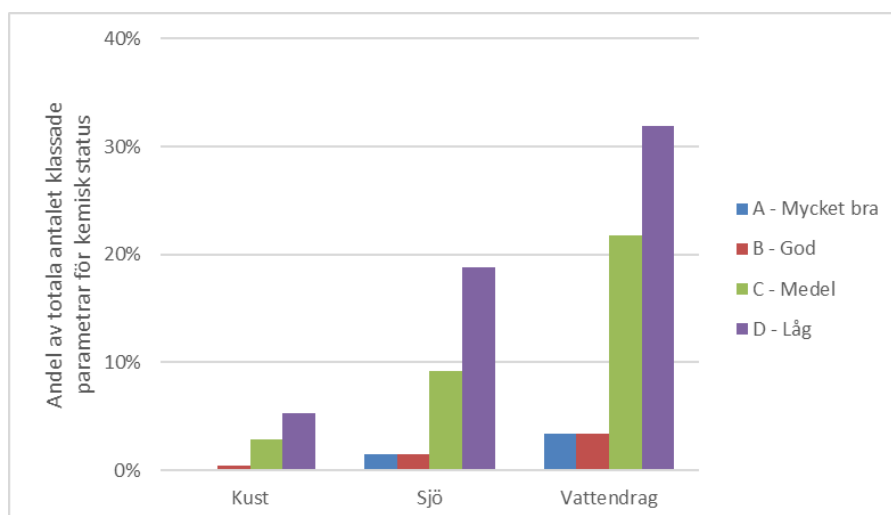
Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-17 www.viss.lansstyrelsen.se

Det är främst PFOS som bidrar till sänkt status i distriktet med 26 vattenförekomster som inte uppnår god kemisk status. Andra ämnen utgörs av dioxiner, akonifen och diklorvos (se figur 2.9). Kunskapen om hur utbrett problemet med miljögifter är i vattendistriktet är bristfälligt. Det finns därmed ett behov av att komplettera med bland annat fler mätningar.

Figur 2.9. Antal ytvattenförekomster per vattenkategori och ämne som har sänkt status för nya prioriterade ämnen i Västerhavets vattendistrikt. Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16. www.viss.lansstyrelsen.se

Tillförlitlighetsklassificeringen för kemisk status för de nya prioriterade ämnen i Västerhavets vattendistrikt visar att tillförlitligheten är låg för de flesta parametrarna som sänker kemiska statusen. Endast en mindre andel placerar sig bland de högre tillförlitlighetsklassningarna där sjö- och ytvattenförekomster erhåller högst andel av klassificeringen mycket bra (figur 2.10).

Figur 2.10. Tillförlitlighetsklassningen för nya prioriterade ämnen för sjöar, vattendrag och kustvatten i Västerhavets vattendistrikt. Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se.

Av distriktets 2592 ytvattenförekomster är det 32 förekomster som har bedömts vara i riskzonen att inte uppnå god kemisk status för de nya prioriterade ämnena (tabell 2.20). För att göra en riskbedömning med avseende på kemisk status är kunskapsunderlaget ofta bristfälligt. Endast de vattenförekomster som inte uppnår god status i dagsläget har bedömts vara ”i risk”. Detta förfaringsätt innebär att antalet vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god kemisk status förmodligen har underskattats.

Tabell 2.10 Riskbedömning för kemisk status i ytvattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt.

Antal vattenförekomster	Vattendrag	Sjöar	Kustvatten
Totalt i distriktet	1696	789	110
Risk att kemisk status inte uppnås	25	6	1

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

2.5 Status avrinningsområden med avrinning till Norge och Finland

Bottenvikens, Bottenhavets och Västerhavets vattendistrikt har avrinningsområden som sträcker sig utanför Sveriges gränser. Detta kräver samordning med de berörda gränsländerna om förvaltningen av dessa så kallade gränsvattenförekomster. En utgångspunkt för samarbetet är att det så långt möjligt är det nedströms liggande landets förvaltning som ska tillämpas. Svenska myndigheter kan bara besluta om förvaltningen av det vatten som finns inom svenskt territorium. För vatten som börjar på den svenska sidan, men som rinner till Norge eller Finland ger Sverige förslag på åtgärder och tvärtom.

Det är enbart Bottenhavets vattendistrikt som har gränsvattenförekomster med nya statusklassningar. Dessa omfattar två vattenförekomster i vattendrag som inte uppnår god kemisk status med avseende på PFOS och tre kustvattenförekomster som inte uppnår god kemisk status med avseende på dioxiner, samt två grundvattenförekomster som uppnår god status avseende PFAS (summa 11).

Sammantaget är ändringarna små och bedöms därför inte påverka Norge och Finland i någon betydande omfattning. De gränsvattenförekomster som har fått en ändrad statusklassning med anledning av de tolv nya prioriterade ämnena redovisas nedan under respektive distrikt

2.5.1 Bottenvikens vattendistrikt – statusklassificering gränsvattenförekomster

Bottenvikens vattendistrikt har avrinningsområden som sträcker sig både in i Norge och Finland.

Ingen ändring i klassificeringen av kemisk status har gjorts för de sjöar som är gränsvattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt.

Nya klassificeringar av kemisk status har gjorts för två gränsvattenförekomster i ett **vattendrag** i Bottenvikens vattendistrikt. Den kemiska statusen i dessa vattenförekomster har klassats till ”uppnår ej god status” med avseende på det nya prioriterade ämnet PFOS. Berörda gränsvattenförekomster med ny statusklassning och riskbedömning visas i tabell 2.11.

Tabell 2.11 Vattenförekomster i vattendrag (gränsvatten) i Bottenvikens vattendistrikt, som har fått ny klassning av kemisk status.

Vatten-ID	Vattenförekomstens namn	Huvudavrinningsområde	Kommun	Distrikt	Åtgärdsområde	Klassat ämne	Kemisk status	Riskbedömning
SE753485-169066	Luossajoki	Torneälven - SE1000	Kiruna - 2584	SE1TO	Torneälven med kustvatten	PFOS	Uppnår ej god	Risk att kemisk status inte uppnås 2027
SE753494-169353	Luossajoki	Torneälven - SE1000	Kiruna - 2584	SE1TO	Torneälven med kustvatten	PFOS	Uppnår ej god	Risk att kemisk status inte uppnås 2027

Nya klassificeringar av kemisk status har gjorts för tre **kustvatten** i Bottenvikens vattendistrikt som är gränsvattenförekomster. Den kemiska statusen i dessa vattenförekomster har klassats till ”uppnår ej god status” med avseende på det nya prioriterade ämnet dioxiner och dioxinlika föreningar. Berörda gränsvattenförekomster med ny statusklassning visas i tabell 2.12.

Tabell 2.12 Kustvattenförekomster (gränsvatten) i Bottenvikens vattendistrikt som har fått ny klassning av kemisk status.

Vatten-ID	Vattenförekomstens namn	Huvudavrinningsområdet	Kommun	Distrikt	Åtgärdsområde	Klassat ämne	Kemisk status
WA23054293	Knivskärsfjärden	Till annat land - SE000	Haparanda - 2583	SE1TO	Norra Bottenviken kust; Torneälven med kustvatten	Dioxiner	Uppnår ej god
WA99670124	Katajafjärden	Till annat land - SE000	Haparanda - 2583	SE1TO	Norra Bottenviken kust; Torneälven med kustvatten	Dioxiner	Uppnår ej god
WA30700384	Haparandafjärden sek namn	Till annat land - SE000		SE1TO	Norra Bottenviken kust; Torneälven med kustvatten	Dioxiner	Uppnår ej god

Nya klassificeringar av kemisk status har gjorts för två **grundvatten** i Bottenvikens vattendistrikt som är gränsvattenförekomster. Den kemiska statusen i dessa vattenförekomster har klassats till ”God status” med avseende på det PFAS 11. Berörda gränsvattenförekomster med ny statusklassning visas i tabell 2.13.

Tabell 2.13. Grundvattenförekomster (gränsvatten) i Bottenvikens vattendistrikt som har fått ny klassning av kemisk status.

Vatten-ID	Vattenförekomstens namn	Huvudavrinningsområdet	Kommun	Distrikt	Åtgärdsområde	Klassat ämne	Kemisk status
WA26635366	SE754575-172290	Torneälven - SE1000	Kiruna - 2584	SE1TO	Torneälven med kustvatten	PFAS (summa 11)	God
WA82560238	SE747765-182498	Torneälven - SE1000	Pajala - 2521	SE1TO	Torneälven med kustvatten	PFAS (summa 11)	God

2.5.2 Västerhavets vattendistrikt – statusklassificering gränsvattenförekomster

Västerhavets vattendistrikt har avrinningsområden som sträcker sig in i Norge. Dessa gränsvattenförekomster är Enningdalsälven, Klarälven/Trysilälven och kustvatten.

Ingen ändring i statusklassningen har gjorts för de sjöar och kustvatten som är gränsvattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt.

En liten ändring i statusklassningen har gjorts för ett **vattendrag** som är en gränsvattenförekomst. Förekomsten har satts som ej klassad avseende PFOS, se tabell 2.14.

Tabell 2.14. Vattenförekomster (gränsvatten) i vattendrag i Västerhavets vattendistrikt som har fått ändrad klassning av kemisk status.

Vatten-ID	Vattenförekomstens namn	Huvudavrinningsområdet	Kommun	Distrikt	Åtgärdsområde	Klassat ämne	Kemisk status
SE001-160-R	Enningdalsälven	Enningdalsälven - SE112000	Halden - N101, Tanum - 1435	SE5101	Enningdalsälven	PFOS	Ej klassad

2.5.3 Bottenhavets vattendistrikt – statusklassificering gränsvattenförekomster

Bottenhavets vattendistrikt har avrinningsområden som sträcker sig in i Norge.

Ingen ändring i klassificeringen av kemisk status har gjorts för de sjöar och vattendrag som är gränsvattenförekomster i Bottenhavets vattendistrikt

3. Miljökvalitetsnormer för vatten

3.1 Vad är en miljökvalitetsnorm?

Statusklassificeringen beskriver den befintliga vattenkvaliteten i en vattenförekomst. Miljökvalitetsnormen beskriver den vattenkvalitet som ska uppnås och vid vilken tidpunkt. Normen anger hur miljön bör vara för att ekologiska och kemiska funktioner i vattenmiljön ska uppnås. Skillnaden mellan status och miljökvalitetsnorm definierar det åtgärdsbehov som finns och som ligger till grund för vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Miljökvalitetsnormer är rättsligt styrande för myndigheter och kommuner. Huvudregeln är att alla vattenförekomster skulle ha uppnått minst god yt- eller grundvattenstatus senast den 22 december 2015 och att statusen inte får försämrats, det så kallade försämringsförbudet. Om status var sämre än god 2015 kan antingen året för när normen ska följas flyttas fram eller ett mindre strängt krav tillämpas med hjälp av undantag. Försämringsförbudet gäller i förhållande till den senaste statusklassificeringen som en viss vattenförekomst har och är inte kopplat till den status som miljökvalitetsnormen fastställts utifrån. Det är alltså den senaste och mest aktuella statusbedömningen som ska användas. En miljökvalitetsnorm ger alltså inte någon rätt att förorena eller störa upp till den angivna nivån.

För utförligare information om hur miljö kvalitetsnormerna fastställs och hur undantag tillämpas, se Förvaltningsplan för respektive vattendistrikt, del 2 – Vattenförvaltning 2009-2015 (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016).

3.2 Miljö kvalitetsnormer för ytvatten

För kemisk ytvattenstatus ska miljö kvalitetsnormen fastställas till god kemisk status, oavsett om det finns ämnen som överskrider gränsvärdena eller inte. Undantag tillämpas sedan per ämne och i form av tidsfrister eller mindre strängt krav. För mindre strängt krav ska det anges i motiveringstexten vilken påverkanskälla samt kvalitetsfaktor som undantas från att nå god status men för övriga kvalitetsfaktorer ska god status uppnås.

Utgångspunkten för normsättningen i den här klassificeringsomgången, som är en förlängning av vattenförvaltningscykel 2 (2016-2018), är vilken kemisk ytvattenstatus en vattenförekomst har för de nya prioriterade ämnena (nummer 34-45, enligt Bilaga 6 i Havs- och vattenmyndighetens författningssamling 2013:19). Tidpunkten eller mållåret för kvalitetskravet för ytvattenförekomsterna fastställs så att de senast den 22 december 2027 uppnår en sådan god kemisk ytvattenstatus som enligt HVMFS 2013:19 ska ha nåtts vid den tidpunkten (4 kap. 4 § 3 p. Förordning (2004:660)). Detta betyder att de nya prioriterade ämnena har annat mållår än övriga prioriterade ämnen och inte kan få någon tidsfrist eftersom undantag inte kan sättas bortom 2027, förutom i vissa enskilda fall som inte omfattar de nya prioriterade ämnena. Mindre stänga krav appliceras inte heller för de nya prioriterade ämnena. Alltså är kvalitetskravet för samtliga tolv nya prioriterade ämnena ”god kemisk ytvattenstatus” med 2027 som mållår.

3.3 Miljö kvalitetsnormer för grundvatten

Enligt SGU:s föreskrifter ska miljö kvalitetsnormer fastställas för grundvattenförekomster som riskerar att inte uppnå god status. För att säkerställa att försämringsförbudet upprätthålls, har vattenmyndigheterna fastställt normerna ”god kemisk grundvattenstatus” och ”god kvantitativ status” för samtliga grundvattenförekomster. Vattenförekomster med kemiska parametrar som idag har otillfredsställande status har antingen fått undantag i form av en tidsfrist till 2021 eller 2027 för att uppnå god kemisk grundvattenstatus, eller ett mindre strängt krav.

För kemisk grundvattenstatus i förlängning av vattenförvaltningscykel 2 (2016-2018) ska miljö kvalitetsnormen fastställas så att artikel 4b i Ramdirektivet för vatten (direktiv 2000/60/EG) uppfylls. Vattenmyndigheterna har för detta ändamål fastställt ett riktvärde för parametern PFAS (summa 11) i enlighet med Vattenmyndigheterna (Inriktningsbeslut 2016-11-16). För parametern PFAS (summa 11) där trenden är uppåtgående, och där halten riskerar att överstiga riktvärdet, har normen ”uppåtgående trend” fastställts. Syftet är att bryta trenden innan otillfredsställande status uppstår. Utgångsvärde för att vända trend har fastställts av vattenmyndigheterna i enlighet med Vattenmyndigheterna (Inriktningsbeslut 2016-11-16). I tabell 3.1 – 3.5 visas miljö kvalitetsnormer för grundvattenförekomster per distrikt.

Tabell 3.1. Miljö kvalitetsnormer för grundvattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt, för PFAS (summa 11) i förlängning av vattenförvaltningscykel 2 (2016-2018).

MKN för kemisk grundvattenstatus	Antal grundvattenförekomster
Kvalitetskrav: God kemisk status	697
God kemisk status med tidsfrist till 2021 för PFAS (summa11)	1
God kemisk status med tidsfrist till 2027 för PFAS (summa11)	0
Totalt antal grundvattenförekomster i vattendistriktet	697

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Tabell 3.2. Miljö kvalitetsnormer för grundvattenförekomster i Bottenhavets vattendistrikt, för PFAS (summa 11) i förlängning av vattenförvaltningscykel 2 (2016-2018).

MKN för kemisk grundvattenstatus	Antal grundvattenförekomster
Kvalitetskrav: God kemisk status	832
God kemisk status med tidsfrist till 2021 för PFAS (summa11)	0
God kemisk status med tidsfrist till 2027 för PFAS (summa11)	0
Totalt antal grundvattenförekomster i vattendistriktet	832

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Tabell 3.3. Miljö kvalitetsnormer för grundvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt, för PFAS (summa 11) i förlängning av vattenförvaltningscykel 2 (2016-2018).

MKN för kemisk grundvattenstatus	Antal grundvattenförekomster
Kvalitetskrav: God kemisk status	579
God kemisk status med tidsfrist till 2021 för PFAS (summa11)	0
God kemisk status med tidsfrist till 2027 för PFAS (summa11)	5
Totalt antal grundvattenförekomster i vattendistriktet	579

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Tabell 3.4. Miljö kvalitetsnormer för grundvattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt, för PFAS (summa 11) i förlängning av vattenförvaltningscykel 2 (2016-2018).

MKN för kemisk grundvattenstatus	Antal grundvattenförekomster
Kvalitetskrav: God kemisk status	667
God kemisk status med tidsfrist till 2021 för PFAS (summa11)	0
God kemisk status med tidsfrist till 2027 för PFAS (summa11)	3
Totalt antal grundvattenförekomster i vattendistriktet	667

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Tabell 3.5. Miljökvalitetsnormer för grundvattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt, för PFAS (summa 11) i förlängning av vattenförvaltningscykel 2 (2016-2018).

MKN för kemisk grundvattenstatus	Antal grundvattenförekomster
Kvalitetskrav: God kemisk status	541
God kemisk status med tidsfrist till 2021 för PFAS (summa11)	0
God kemisk status med tidsfrist till 2027 för PFAS (summa11)	2
Totalt antal grundvattenförekomster i vattendistriktet	541

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

3.4 Föreskrift om kvalitetskrav för vattenförekomster

Miljökvalitetsnormer för de fem vattendistrikten redovisas i respektive läns föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i distriktet. I de förslag till reviderade föreskrifter som ingår i detta samråd omfattas nya kvalitetskrav för de tolv nya prioriterade ämnena och PFAS (summa 11), samt reviderade miljökvalitetsnormer för koppar och zink. I föreskrifternas bilagor, liksom för respektive vattenförekomst i VISS, anges de miljökvalitetsnormer, eventuella undantag och andra bestämmelser som beslutats för respektive vattenförekomst. I VISS framgår vilken kvalitetsfaktor som ligger till grund för respektive undantag per vattenförekomst. För tillfället återfinns inte de nya prioriterade ämnena specifikt i delen som redogör för miljökvalitetsnormer i VISS. Kvalitetskravet för dessa ämnen är dock god kemisk ytvattenstatus senast år 2027 för samtliga vattenförekomster.

4. Åtgärdsprogrammet – introduktion och sammanfattning

4.1 Introduktion

De fem vattenmyndigheten ska fastställa åtgärdsprogram för sina respektive vattendistrikt där det anges vilka åtgärder som behöver genomföras för att miljökvalitetsnormerna för distriktets vattenförekomster ska kunna följas. Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram omfattar de vattenförekomster som inte uppnår eller riskerar att inte uppnå fastställd miljökvalitetsnorm och syftar till att dels åtgärda de påverkanskällor som bedöms som betydande, dels förebygga försämringar av vattenstatus.

Åtgärdsprogrammet riktar sig till myndigheter och kommuner som ska vidta de åtgärder som behövs. I de flesta fall innebär det att myndigheter och kommuner sedan i sin tur ska ställa krav på andra aktörer, till exempel verksamhetsutövare, att genomföra de fysiska åtgärder som krävs för att följa miljökvalitetsnormerna.

Begreppet åtgärd

Begreppet åtgärd kan ha olika innebörd i åtgärdsprogrammet. För myndigheter och kommuner handlar det ofta om att vidta administrativa åtgärder, som att utveckla eller använda olika styrmedel. Det kan till exempel handla om nya eller ändrade föreskrifter,

framtagande av vägledning och strategidokument, förstärkt tillsyn eller utvecklad tillståndsprövning, fysisk planering och rådgivning. De administrativa åtgärderna i åtgärdsprogrammet är bindande för respektive åtgärdsmyndighet och kommun att genomföra (se avsnitt 4.2 nedan). När begreppet används för att beskriva verksamhetsutövers åtgärder, syftar det istället på genomförandet av fysiska åtgärder i miljön, till exempel sanering av förorenade områden eller andra åtgärder för minskad belastning från utsläppskällor. Åtgärdsprogrammet innehåller inga krav på åtgärder som riktar sig till enskilda verksamhetsutövare.

Underlag för Åtgärdsprogram 2018-2021

En viktig del av åtgärdsprogrammet är den samhällsekonomiska konsekvensanalysen. Den beskriver de förväntade samhällsekonomiska konsekvenserna av åtgärdsprogrammets genomförande.

Det är viktigt att notera att åtgärderna i åtgärdsprogrammet är bindande för respektive åtgärdsmyndighet och kommun medan däremot de fysiska åtgärderna som har kopplats till och utgör underlag för de olika administrativa åtgärderna enbart är förslag på möjliga och lämpliga åtgärder att genomföra för att följa miljö kvalitetsnormerna.

Viktiga verktyg i arbetet med att utforma åtgärdsprogrammet är de särskilda funktioner för åtgärdsplanering och det åtgärdsbibliotek som finns i databasen Vatteninformationssystem Sverige (VISS). Där redovisas förslag på fysiska åtgärder och deras förväntade effekter och kostnader.

4.2 Ansvar

Nedan beskrivs ansvar för framtagande, fastställande och genomförande av Vattenmyndighetens åtgärdsprogram enligt miljöbalken (1998:808) och förordningar (2004:660 och 2007:825).

Vattenmyndigheten har ansvaret för att fastställa ett åtgärdsprogram för vattendistriktet.

Det är vattendelegationen som fattar beslut och fastställer åtgärdsprogrammet. Vattendelegationen är utsedd av regeringen.

Åtgärdsprogrammet riktas till myndigheter och kommuner och dessa har ansvar för att vidta de åtgärder som behövs enligt det åtgärdsprogram som har fastställts. Myndigheter och kommuner ansvarar för att miljö kvalitetsnormerna följs.

Enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) ska samtliga åtgärder i åtgärdsprogrammet ha vidtagits senast tre år efter fastställande av programmet. Eftersom vissa åtgärder är beroende av att andra åtgärder har genomförts, har vattenmyndigheterna tidsatt respektive åtgärd för att möjliggöra att åtgärder som är sist i kedjan kan vidtas senast tre år efter att åtgärdsprogrammet har fastställts. Vissa åtgärder är också av den karaktären att de genomförs kontinuerligt, inom ramen för myndighetens eller kommunens löpande verksamhet. Det har då angetts att åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt. Observera att det är myndigheters och kommuners administrativa åtgärder som avses.

4.3 Läsanvisning för åtgärdsprogrammet

Förslag till åtgärder som behöver vidtas av myndigheter och kommuner i respektive vattendistrikt (kapitel 5)

Åtgärder som ska vidtas av de nationella myndigheterna redovisas per myndighet i bokstavsordning följt av åtgärder riktade till länsstyrelserna och kommunerna. Varje åtgärd beskrivs enligt följande:

- **Åtgärdsformulering** – här beskrivs åtgärden och avsett styrmedel samt när åtgärden senast behöver vara vidtagen.
- **Motivering** – här finns en kortfattad motivering till varför åtgärden behöver genomföras och vad den syftar till.
- **Genomförande** – här beskrivs mer utförligt hur vattenmyndigheten förväntar sig att åtgärden genomförs och vad den ska leda till. Det redogörs även för om åtgärden ska genomföras i samverkan med en eller flera myndigheter.
- **Sammanhang** – här beskrivs om åtgärden fanns med i föregående åtgärdsprogram eller om det är en helt ny åtgärd. Dessutom beskrivs kopplingen till andra åtgärder, det vill säga om åtgärden stödjer eller stöds av genomförandet av andra åtgärder i åtgärdsprogrammet.
- **Miljömål** – här beskrivs vilket eller vilka nationella miljömål åtgärden kopplar till konsekvenser av åtgärdsprogrammet.

Samhällsekonomisk konsekvensanalys (kapitel 6)

En sammanställning av de sammanvägda konsekvenserna av åtgärdsprogrammet redovisas på nationell nivå, det vill säga samlat för alla fem vattendistrikt tillsammans (se kapitel 6). Viktiga frågor som behandlas syftar till att tydliggöra vad åtgärdsprogrammet kostar, vem som ska betala för vad och hur åtgärder kan finansieras.

Miljökonsekvensbeskrivning (bilaga A)

Miljökonsekvensbeskrivningen beskriver miljökonsekvenserna av genomförandet av åtgärdsprogrammet och finns i bilaga A i åtgärdsprogrammets separata bilagedel. Även denna beskrivs på nationell nivå, men med distriktvisa avsnitt.

Samlad redovisning av åtgärder enligt artikel 11.3, 11.4 och 11.6 i ramdirektivet för vatten (bilaga B)

Av 6 kap. 5 § vattenförvaltningsförordningen framgår det att vattenmyndighetens åtgärdsprogram ska innehålla sådana åtgärder och hänvisningar till övrig lagstiftning som avses i artikel 11.3, 11.4 och 11.6 i ramdirektivet för vatten. Detta innebär att vattenmyndigheterna behöver redovisa vilka åtgärder som är grundläggande respektive kompletterande. I åtgärdsprogrammets bilaga B finns därför en samlad redovisning av hur den svenska lagstiftningen tillsammans med de åtgärder som föreslås i åtgärdsprogrammet bedöms motsvara de åtgärder som anges i artikel 11.3 och 11.4 i ramdirektivet för vatten.

4.4 Sammanfattning av åtgärdsprogrammet

Åtgärdsbehov kopplad till normer

Nationellt var det framför allt dioxiner och PFOS som var anledningen till att ytvattenförekomster inte uppnådde god kemisk status (se tabell 4.1). I några enstaka ytvattenförekomster sänkte även bekämpningsmedlen diklorvos, aklonifen, cypermetin och cybutryn den kemiska statusen till sämre än god.

Tabell 4.1 Antal vattenförekomster nationellt som klassificerats med sämre än god status med avseende på de tolv prioriterade ämnena. Beakta att enbart ca 2 % av alla vattenförekomster har klassificerats med avseende på dessa ämnen.

Ämne	Antal vattenförekomster med sämre än god status			
	Kust	Sjö	Vattendrag	Totalsumma för ytvatten
Aklonifen			1	1
Cypermetrin	1			1
Diklorvos		2	2	4
Cybutryn		1		1
Dioxiner och dioxinlika föreningar	209	17	4	230
PFOS (perfluoroktansulfonsyra och dess derivat)	8	36	75	119
Totalsumma för samtliga ämnen	218	56	82	356

Även PFAS (summa 11) medför sänkt kemisk status i 12 av hittills undersökta grundvattenförekomster och ytterligare cirka 52 grundvattenförekomster bedöms vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Eftersom god status ska uppnås enligt normen är det differensen mellan status och miljö kvalitetsnorm som definierar vilket åtgärdsbehov som finns. Alltså är det framför allt åtgärder kopplade till dioxiner, PFOS och PFAS som har det mest omfattande åtgärdsbehovet, men åtgärder behövs även för berörda bekämpningsmedel. De nya åtgärderna som föreslås i detta åtgärdsprogram rör därför framför allt dioxiner, PFOS och PFAS och i en del fall diklorvos, aklonifen, cypermetin och cybutryn. Åtgärderna riktar sig till nationella myndigheter, länsstyrelserna och kommunerna. Helt nya åtgärder riktas till:

- Myndigheten för samhällsskydd- och beredskap avseende PFAS
- Naturvårdsverket avseende dioxiner, PFAS/PFOS och bekämpningsmedel
- Energimyndigheten avseende dioxiner.

Åtgärder som omfattas av åtgärdsprogrammet

Detta åtgärdsprogram omfattar åtgärder som bedömts behövas för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas för de sex nya prioriterade ämnen som uppmätts i halter över gränsvärdena samt för PFAS (summa 11) som uppmätts i halter över riktvärdet. Åtgärderna utgörs dels av åtgärder eller delar av åtgärder från det befintliga gällande åtgärdsprogrammet (ÅP 2016-2021) och dels av helt nya åtgärder. Alltså finns inte alla åtgärder från det befintliga åtgärdsprogrammet (ÅP 2016-2021) med, eftersom alla åtgärder inte berörs.

Totalt är det 31 av 57 åtgärder från det befintliga åtgärdsprogrammet som berörs med tillägg som avser de nya ämnena. Av dessa är det 19 åtgärder där tillägget enbart innebär att relevanta nya ämnena läggs till befintlig åtgärd (inget annat tillägg av text sker). För resterande 12 åtgärder läggs både relevanta ämnen och ny text till. Dessa 12 åtgärder kallas reviderade åtgärder. Tillägget av ny text görs oftast för att precisera vad det är som behövs, men i några fall görs tillägg för att exempelvis genomförandetiden behöver ändras. Därutöver tillkommer åtta nya åtgärder som inte fanns med i det befintliga åtgärdsprogrammet (ÅP 2016-2021).

I tabell 4.2 ges en kort sammanfattning av samtliga 39 åtgärder (i vissa fall delar av åtgärder) som omfattas av detta åtgärdsprogram (ÅP 2018-2021), alltså både nya åtgärder och berörda befintliga åtgärder. Observera att det enbart är en sammanfattning av åtgärderna. Nya och reviderade åtgärder redovisas i sin helhet i kap. 5. För de åtgärder där enbart tillägg av nya ämnen görs till befintliga åtgärder finns dessa beskrivna i Förvaltningsplan 2016-2021, del 4 för respektive vattendistrikt (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016).

Tabell 4.2 Sammanfattning av samtliga 39 åtgärder i detta åtgärdsprogram (2018-2021)

Observera att detta är enbart en sammanfattning av åtgärden eller tillägget till befintlig åtgärd. Nya och reviderade åtgärder redovisas i sin helhet i kap 5, resterande redovisas i förvaltningsplan 2016-2021, del 4 för respektive distrikt.

Samtliga åtgärder i AP 2018-2021	Sammanfattning av åtgärden eller tillägget till åtgärd
Myndigheter och kommuner, åtgärd 1 Rev.	Senast i februari varje år med början 2020 rapportera till vattenmyndigheten vilka åtgärder som genomförts under föregående kalenderår avseende aktuella nya prioriterade ämnen och PFAS (summa 11). Syfte: att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten inom myndighetens eller kommunens verksamhetsområde kan följas.
Energimyndigheten, åtgärd Ny	Verka för minskade utsläpp av dioxiner och andra luftföroreningar orsakade av energiproduktion och energianvändning
Generalläkaren, åtgärd 1 Rev.	Sammanställa vilka miljöfarliga verksamheter och förorenade områden som misstänks bidra till att MKN inte följs för de sex nya prioriterade ämnena och PFAS (summa 11), tidsätta en plan för tillsyn och påbörja tillsyn, samt ställa krav på utredning av förorenade områden.
Generalläkaren, åtgärd 2	Säkerställa långsiktigt skydd för dricksvattenförsörjningen och bedriva tillsyn av vattentäkter (> 50 pers eller >10 m ³ /dag), t.ex. genom försiktighetsmått för att motverka påverkan på dricksvattenförekomster. Tillägg: PFOS, cypermetrin, diklorvos och PFAS.
Generalläkaren, åtgärd 4* b)	b) Inom ramen för tillsyn/tillståndsprövning ställa krav på minskade utsläpp från reningsverk och avloppsledningsnät för att MKN ska kunna följas. Tillägg: PFOS, cybutryn, cypermetrin och diklorvos samt PFAS.
Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 6* a) Rev.	a) Uppdatera den vägledning som omfattar tillsyn i vattenskyddsområden så att den omfattar ämnena PFOS, cypermetrin, och diklorvos i ytvatten och när det är relevant PFAS (summa 11) i grundvatten.
Jordbruksverket, åtgärd 2	Utveckla kompetensutvecklings- och rådgivningsverksamheten för att minska påverkan från användning av växtskyddsmedel där MKN riskerar att inte följas. Tillägg: aklonifen och cypermetrin.
Jordbruksverket, åtgärd 5	Vidareutveckla vägledning för den egenkontroll som jordbruksföretag ska utföra och därmed bidra till att MKN följs. Tillägg: aklonifen och cypermetrin.
Jordbruksverket, åtgärd 6	Vidareutveckla tillsynsvägledning för länsstyrelser, kommuner och företag för att bl.a. påverkan från användning av växtskyddsmedel ska minska och därmed bidra till att MKN följs. Tillägg: aklonifen och cypermetrin.
Kemikalieinspektionen, åtgärd 1 Rev.	Tillsynsvägleda länsstyrelser och kommuner samt informera allmänheten om hur kemiska produkter används så att negativ påverkan på vattenmiljön av bl.a. prioriterade ämnen kan minimeras. Tillägg: PFOS, aklonifen, cybutryn, cypermetrin och PFAS.

Forts.tabell 4.2

Samtliga åtgärder i AP 2018-2021	Sammanfattning av åtgärden eller tillägget till åtgärd
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, åtgärd Ny	Fortsätta driva på utvecklingen av nya släckmetoder utan användning av brandskum med innehåll av högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) samt fortsätta och intensifiera information, rådgivning och utbildning om alternativa släckmetoder, med avsikt att minimera och på sikt fasa ut användningen av PFAS-haltigt brandskum.
Naturvårdsverket, åtgärd 1*	Identifiera behov av ökad tillämpning och ändring av befintliga styrmedel samt behov av nya styrmedel och vägledning för att förbättra förutsättningarna för att minska utsläppen av bl.a. prioriterade ämnen via avloppsreningsverk och avloppsledningsnät. Tillägg: PFOS, akлонifen, cybutryn och cypermetrin samt PFAS.
Naturvårdsverket, åtgärd 2 Rev.	Identifiera vilka tillsynsområden som berörs av de nya ämnena och PFAS (summa 11) och vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn och prövning av miljöfarliga verksamheter i syfte att minska utsläppen till vatten av dioxiner, PFOS, akлонifen, cypermetrin och cybutryn samt PFAS (summa 11) så att MKN kan följas.
Naturvårdsverket, åtgärd 3 Rev.	Inkludera PFAS-förorenade områden i de områden som prioriteras i fördelningen av bidrag till förorenade områden, samt ta fram riktlinjer för hur bidragen ska prioriteras så att MKN kan följas.
Naturvårdsverket, åtgärd 4 Rev.	Inkludera dioxiner och dioxinlika föreningar samt PFAS i det luftvårdsstrategiska arbetet på EU-nivå för att säkerställa att MKN följs.
Naturvårdsverket, åtgärd 5 Rev.	Inkludera dioxiner och dioxinlika föreningar samt PFAS i vägledningen till länsstyrelserna och kommunerna för att minska utsläppen så att de bidrar till att MKN kan följas.
Naturvårdsverket, åtgärd 7*	Bl.a. utarbeta tillsynsvägledning avseende dagvattenhantering till länsstyrelser och kommuner. Tillägg: PFOS, akлонifen, cybutryn och cypermetrin samt PFAS.
Naturvårdsverket, åtgärd Ny A	Införa PFOS i bilaga 1 till Naturvårdsverkets föreskrifter om miljörapport, samt anpassa tröskelvärdet till nivå för betydande påverkan jämfört i förhållande till bedömningsgrunder för MKN.
Naturvårdsverket, åtgärd Ny B	Genom vägledning till länsstyrelser och kommuner förtydliga hur produkter, avfall och massor förorenade med högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS ska hanteras, med fokus på deponier.
Naturvårdsverket, åtgärd Ny C	Ta fram generella riktvärden för PFAS-ämnen för förorenad mark som också ska inkluderas i riktvärdesmodellen för riskbedömning och riskklassning samt för beräkning av platsspecifika riktvärden.
Naturvårdsverket, åtgärd Ny D	Öka kunskap om spridning av dioxiner från förorenade områden, utreda metoder för sanering och andra åtgärder, samt ta fram vägledning för riskbedömning.
Naturvårdsverket, åtgärd Ny E	Se över styrmedel och vägledning för att förbättra förutsättningarna för minskning av dioxinutsläpp, samt undersöka möjligheterna till ytterligare utsläppsreduktion.
Skogsstyrelsen, åtgärd 1	Utveckla och prioritera tillsyn av skogsbruksverksamheter för att minimera påverkan där MKN riskerar att inte följas. Tillägg: cypermetrin
Länsstyrelserna, åtgärd 1 Rev.	Utöka och prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter så att tillsynen inriktas på verksamheter som bidrar till att MKN inte följs eller riskerar att MKN inte följas och ställer krav på åtgärder med avseende på PFOS och dioxiner samt PFAS som bidrar till att MKN kan följas.
Länsstyrelserna, åtgärd 10	I arbetet med bidragsansökningar och tillsyn av förorenade områden prioritera områden med påverkan på vattenförekomster så att MKN kan följas Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena samt PFAS.
Länsstyrelserna, åtgärd 3	Genom tillsyn eller vägledning säkerställa att verksamhetsutövare genomför egenkontroll eller har kontrollprogram som behövs för att möjliggöra bedömning av påverkan av bl.a. kemisk status i vattenförekomster. Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena samt PFAS (summa 11).
Länsstyrelserna, åtgärd 4* b) och c) Rev.	Skydda dricksvattentäkter från förorening av akлонifen, cypermetrin, dioxiner och PFOS samt PFAS (summa 11) och b) genomföra systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter och c) inom sin tillsynsvägledning till kommunerna ge råd och stöd i arbetet med att bedriva tillsyn i vattenskyddsområden.
Länsstyrelserna, åtgärd 5* a) och c)	Ha åtgärdsplaner med fokus på vattenförekomster där åtgärder behövs för att MKN ska kunna följas. Strategier för a) vägledning i översiktsplanering och c) hur åtgärdsbehovet kan samordnas med arbetet inom landsbygdsprogrammet. Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena samt PFAS (summa 11).

Forts. tabell 4.2

Samtliga åtgärder i AP 2018-2021	Sammanfattning av åtgärden eller tillägget till åtgärd
Länsstyrelserna, åtgärd 6 *	Prioritera och utveckla rådgivningsverksamhet för att minska bl.a. förluster av växtskyddsmedel där det finns risk att MKN inte kan följas. Tillägg: akлонifen och cypermetrin.
Länsstyrelserna, åtgärd 7*	Utveckla tillsynsvägledning till kommunerna så att de kan ställa de krav som behövs för att minska bl.a. förluster av växtskyddsmedel där det finns en risk för att MKN inte kan följas. Tillägg: akлонifen och cypermetrin.
Länsstyrelserna, åtgärd 9* a) och c)	Vägleda kommunerna vid översikts- och detaljplanering för att MKN ska kunna följas. Särskilt bevaka att a) det framgår av översiktsplanen hur MKN kommer att följas, c) kommunerna använt rätt underlag från VISS. Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena samt PFAS
Kommunerna, åtgärd 1 Rev.	Bedriva tillsyn av verksamheter som medför att MKN inte följs eller riskerar att inte följas. I tillsynen identifiera och ställa krav på åtgärder där påverkan från förorenade områden, avfallsdeponier och avfallshantering, textilindustri, flygplatser medför att miljö kvalitetsnormen inte följs med avseende PFOS i ytvatten och PFAS (summa 11) i grundvatten. I tillsynen av den kommunala räddningstjänsten ställa krav på sanering av skumtankar med PFOS-rester och hantering av slangar med PFAS-skum.
Kommunerna, åtgärd 2* (b)	Bedriva tillsyn så att b) tillförseln av växtskyddsmedlen minskar där det finns risk att MKN inte kan följas. Tillägg: akлонifen och cypermetrin.
Kommunerna, åtgärd 3	Prioritera och genomföra sin tillsyn och ställa krav på att utsläppen av bl.a. prioriterade ämnen från avloppsledningsnät och avloppsreningsverk minskar där det finns risk att MKN inte kan följas. Tillägg: PFOS, akлонifen och cypermetrin.
Kommunerna, åtgärd 5 Rev.* a) och c)	a) Anordna skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter (> 50 pers eller >10 m3/dygn) och c) bedriva tillsyn över vattenskyddsområden även med avseende på de sex nya prioriterade ämnena samt PFAS (summa 11).
Kommunerna, åtgärd 6	Genomföra översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att MKN kan följas. Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena samt PFAS.
Kommunerna, åtgärd 7	Upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner för att MKN ska kunna följas. Tillägg: PFOS, akлонifen och cypermetrin samt PFAS.
Kommunerna, åtgärd 8	Utveckla planer för hur dagvatten ska hanteras inom kommunen med avseende på kvantitet och kvalitet. Dagvattenplanerna ska bidra till att de åtgärder vidtas som behövs för att MKN ska kunna följas. Tillägg: dioxiner, PFOS, akлонifen och cypermetrin samt PFAS.
Kommunerna, åtgärd Ny	Verka för minskade utsläpp av dioxiner och dioxinlika ämnen från småskalig förbränning.

* Indikerar att enbart en del av den befintliga åtgärden omfattas i detta åtgärdsprogram. Vilken del som omfattas preciseras där det är möjligt med a), b) eller c).

5. Förslag till åtgärder som behöver vidtas av myndigheter och kommuner i respektive vattendistrikt

Detta förslag till åtgärdsprogram omfattar åtgärder för sex nya prioriterade ämnen som uppmätts i halter över gränsvärdena för ytvatten, samt för PFAS (summa 11) som uppmätts i halter över riktvärdet för grundvatten. Åtgärderna har bedömts nödvändiga för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska nås. Åtgärdsprogrammet utgörs dels av åtgärder eller delar av åtgärder från det befintliga åtgärdsprogrammet (ÅP 2016-2021) och dels av helt nya åtgärder. Totalt är det 31 av 57 åtgärder från det befintliga åtgärdsprogrammet som berörs med tillägg som avser de nya ämnena. Alltså finns inte alla åtgärder från det befintliga åtgärdsprogrammet (ÅP 2016-2021) med, eftersom alla åtgärder inte berörs. Därutöver tillkommer åtta nya åtgärder som inte fanns med i det befintliga åtgärdsprogrammet (ÅP 2016-2021).

Åtgärderna i åtgärdsprogrammet (ÅP 2018-2021) kan delas in i tre kategorier:

- Befintliga åtgärder där tillägget enbart innebär att relevanta nya prioriterade ämnen och PFAS (summa 11) läggs till. Dessa nämns enbart med namn på ansvarig myndighet samt åtgärdsnummer och beskrivs inte närmare. Totalt 19 åtgärder.
- Befintliga åtgärder där tillägget innebär att både relevanta nya prioriterade ämnen samt PFAS (summa 11) och ny text läggs till. Dessa kallas reviderade åtgärder och beskrivs i sin helhet. De markeras med **”Tillägg 2018-2021”** och rosafärgade rutor. Totalt 12 åtgärder.
- Nya åtgärder som behövs med anledning av de relevanta nya prioriterade ämnena och PFAS (summa 11). De markeras med rosa färgade rutor. Totalt 8 åtgärder.

I en del fall är det inte hela åtgärden i befintligt åtgärdsprogram (2016-2021) som berörs i detta åtgärdsprogram (2018-2021). Detta anges då i åtgärdsformuleringen och i punktlistorna för respektive åtgärdsmyndighet. Åtgärdsformuleringarna markeras med svart ram.

Vattenmyndigheterna understryker att befintligt åtgärdsprogram 2016-2021 är beslutat och gäller. Vid bearbetningen av samrådssynpunkterna kommer därför enbart synpunkter som berör de nu föreslagna tilläggen till befintligt ÅP (2016-2021) att beaktas.

Tillägg märks antingen med underrubriken **”Tillägg 2018-2021”** och rosafärgade rutor eller enbart rosafärgade rutor. All övrig text i detta kapitel som är ommarkerad är inklipt från befintligt beslutat åtgärdsprogram (ÅP 2016-2018) och föreslås inte bli ändrad nu. Synpunkter på text från det befintliga åtgärdsprogrammet (ÅP 2016-2021), som inte rör de nya ämnena, kommer därför inte att beaktas i det fortsatta arbetet.

I text som är inklipt från befintligt beslutat åtgärdsprogram (ÅP 2016-2018) finns siffror på antalet vattenförekomster som inte uppnår god status med avseende på prioriterade eller särskilda förorenande ämnen. Eftersom denna samrådshandling är gemensam för Sveriges fem vattendistrikt och dessa siffror är specifika för varje vattendistrikt är de här ersatta med XX, YY och liknande. Detta förväntas inte ha någon inverkan på samrådet, eftersom dessa texter inte samråds utan bara är inklipta som en hjälp för läsaren och för att sätta tillägget i sitt sammanhang.

5.1 Myndigheter och kommuner

Myndigheter och kommuner, Reviderad

Beslutad text från ÅP 2016-2021:

Alla myndigheter och kommuner som omfattas av detta åtgärdsprogram ska senast i februari varje år, med början 2018, rapportera till Vattenmyndigheten vilka åtgärder som genomförts under föregående kalenderår i syfte att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten inom myndighetens eller kommunens verksamhetsområde kan följas. Utvecklingen av rapporteringen görs i samverkan med Vattenmyndigheten.

Tillägg 2018-2021

Alla myndigheter och kommuner som omfattas av detta åtgärdsprogram ska senast i februari varje år, med början 2020, rapportera till Vattenmyndigheten vilka åtgärder som genomförts under föregående kalenderår i syfte att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för vatten inom myndighetens eller kommunens verksamhetsområde kan följas.

Motivering

Rapporteringen av åtgärder för Vattenmyndighetens åtgärdsprogram möjliggör en uppskattning av åtgärdernas effekt i relation till de miljö kvalitetsnormer som ska följas. Den ger också en helhetsbild över åtgärdsarbetet och utgör ett värdefullt underlag för att kunna återkoppla till myndigheter och kommuner om hur åtgärdsarbetet fortskrider i relation till miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Genomförande

Återrapporteringen utförs framförallt genom besvarande av rapporteringsfrågor. Frågorna tas fram i dialog med åtgärdsmyndigheterna. Dialogerna ska utveckla och underlätta samordning av åtgärdsarbetet. Vattenmyndigheterna kommer att utveckla former och format för rapporteringen för Åtgärdsprogram 2016-2021 så att den i högre grad än i dag kan ge svar på hur det konkreta åtgärdsarbetet framskrider. För att bättre kunna följa och utvärdera framstegen i åtgärdsarbetet och underlätta kopplingen till effekter i miljön kommer mer kvantitativa underlag att begäras in under den kommande förvaltningscykeln, som redovisar vilka effekter myndigheters och kommuners åtgärds genomförande har fått i form av genomförande av fysiska åtgärder.

Återrapporteringen av åtgärdsprogrammet ska utvecklas tillsammans med berörda myndigheter och kommuner. Alla aktörer ska lätt kunna få uppdaterad information och en helhetsbild av planerade och genomförda åtgärder genom att resultaten sammanställs på vattenmyndigheternas webbplats. Vattenmyndigheterna vill också så långt som möjligt se till att återrapporteringen samordnas med andra uppföljningar, exempelvis miljömålsuppföljningen och återrapporteringen av åtgärdsprogrammet för havsmiljödirektivet.

Sammanhang

Åtterrapporeringen berör samtliga åtgärder och utgör även underlag för rapportering till EU-kommissionen om Sveriges genomförande av ramdirektivet för vatten. Åtterrapporeringen kan bidra till miljömålsrapporteringen.

Under genomförande av Åtgärdsprogram 2009-2015 har vattenmyndigheterna fört nära dialog med berörda myndigheter. Åtterrapporeringen har varit en bärande del i arbetet.

Miljömål

Genomförandet av Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021 berör fler miljömål och bidrar därmed till att miljömålen kan uppnås.

5.2 Energimyndigheten

Detta åtgärdsprogram omfattar en ny åtgärd till Energimyndigheten enligt nedan.

Energimyndigheten, åtgärd Ny

Energimyndigheten ska verka för minskade utsläpp av dioxiner och andra luftföroreningar orsakade av energiproduktion och energianvändning.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket och Boverket.

Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Motivering

Atmosfärisk deposition är den huvudsakliga källan till förorening av dioxiner i Östersjön, enligt bland annat forskningsresultat från BalticPOPs-projektet (Naturvårdsverket, 2013). Under vintern är koncentrationerna som högst vilket (enligt BalticPOPs-projektet) indikerar att årstidsbundna källor, som icke-industriell förbränning, är huvudorsaken till dioxinföroreningen i luften vintertid i Östersjöregionen. Med hjälp av mätningar av dioxinhalter i luftströmmar samt modellering dras slutsatsen att det största bidraget till dioxinförorening i många delar av Östersjön kommer från de östra delarna av Europa (Naturvårdsverket, 2013). Internationellt luftvårdsarbete är nödvändigt, men även nationell utsläppsminskning behövs.

Trots stora minskningar i dioxinutsläpp från förbränning inom industrin samt från el- och fjärrvärmeproduktionen utgör dessa sektorer fortfarande de största källorna till utsläpp av dioxiner till luft i Sverige. De stod för ca 40 respektive 25 procent av de totala utsläppen 2015 (Naturvårdsverket, 2017a).

Vedeldning i bostäder, lokaler, jordbruks och skogsbruksfastigheter står för ca 12 procent av utsläppen av dioxiner till luft i Sverige (Naturvårdsverket, 2017a). På grund av den ökade användningen av biomassa som bränsle har dioxinutsläppen inom denna sektor ökat sedan 1990. I Sverige finns ca 220 000 vedpannor, 132 000 pelletspannor och 1,7 miljoner registrerade rumsvärmare (t.ex. kaminer, kakelugnar, vedspisar och öppna spisar) (Boverket, 2016). Många av vedpannorna och rumsvärmarna är äldre och har omodern teknik som

medför högre utsläpp. Även från moderna fastbränslepannor och rumsvärmare kan dock utsläppen bli stora om de används eller installeras felaktigt (Naturvårdsverket, 2009). Dioxinutsläppens storlek beror på komplicerade samband mellan bland annat bränsleinnehåll och förbränningsförhållanden.

EU-kommissionens nya förordningar innebär krav på energimärkning av fastbränslepannor (fr.o.m. april 2017), samt ekodesignkrav för fastbränslepannor (fr.o.m. januari 2020) och rumsvärmare (fr.o.m. januari 2022). Kraven omfattar dock inte befintlig eldningsutrustning och pannor mellan 500-1000 kW. Utsläppskraven omfattar inte heller specifikt dioxiner, utan gäller för organiska gasformiga föreningar som grupp, vilket medför att tillåten halt ligger långt över uppmätbara halter för dioxiner.

Att reglera småskalig fastbränsleeldning är angeläget inte enbart för att minska dioxinutsläppen utan också för att det bidrar till utsläppsminskning av andra prioriterade ämnen (t.ex. PAH) och till möjlighet att följa miljö kvalitetsnormerna för luft.

Även åtgärder som minskar energiförbrukningen leder till en utsläppsminskning av dioxiner och andra förbränningsrelaterade föroreningar.

Syftet med åtgärden minska utsläpp av dioxiner och andra luftföroreningar orsakade av energiproduktion och energianvändning.

Av de hittills undersökta vattenförekomsterna i Sverige finns det 230 vattenförekomster som inte uppnår god status med avseende på dioxiner.

Genomförande

Energimyndigheten ska verka för en hållbar användning och produktion av energi som leder till minskade utsläpp av dioxiner och andra luftföroreningar.

Detta kan ske genom att:

- a) främja forskning, utveckling och introduktion av energiteknik som medför mindre utsläpp av dioxiner och andra luftföroreningar,
- b) undersöka hur dioxinutsläppen varierar mellan olika fastbränslepannor och rumsvärmare som uppfyller ekodesignkraven samt verka för att dioxinutsläppen hålls låga,
- c) bedriva tillsyn för att kontrollera att energimärknings- och ekodesignkraven följs,
- d) genom informationsinsatser minska användningen av energiteknik och energislag som medför höga dioxinutsläpp, samt verka för att minska den totala energiförbrukningen.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Naturvårdsverket 4 och 5, Länsstyrelserna 1 och Kommunerna Ny.

Åtgärden är en ny åtgärd i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2018-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer framförallt miljömålen Giftfri miljö, Frisk luft, Hav i balans, samt Levande sjöar och vattendrag.

5.3 Försvarsinspektören för hälsa och miljö, f.d. Generalläkaren

Från och med 2017-10-01 får Generalläkaren ökat tillsynsansvar och funktionens titel byts till Försvarsinspektören för hälsa och miljö. Samtliga åtgärder som rör Generalläkaren inom befintligt ÅP (2016-2021) kommer då att tillhöra Försvarsinspektören för hälsa och miljö. Detsamma gäller åtgärder i åtgärdsprogrammet 2018-2021.

Detta åtgärdsprogram omfattar:

- Generalläkarens åtgärd 2 i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: PFOS, cypermetrin och diklorvos för ytvatten samt PFAS (summa 11) för grundvatten.
- Generalläkarens åtgärd 4b i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: PFOS, cybutryn, cypermetrin och diklorvos för ytvatten samt PFAS (summa 11) för grundvatten.
- Generalläkarens åtgärd 1 i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: nya ämnen och text enligt revidering nedan.

Generalläkaren, åtgärd 1 Reviderad

Beslutad text från ÅP 2016-2021:

Generalläkaren ska i sin tillsyn av

- a) miljöfarlig verksamhet och andra verksamheter utöka och prioritera tillsynen så att den med beaktande av ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs eller riskerar att inte följas,
- b) förorenade områden särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder i områden där det behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärder som omfattar ämnena dioxiner och dioxinlika föreningar, PFOS, akonifen, cypermetrin, diklorvos och cybutryn i ytvatten samt PFAS (summa 11) i grundvatten ska vara vidtagna senast den 22 december 2021 och därefter genomföras kontinuerligt.

Det innebär att Generalläkaren senast i december 2021 ska ha tagit fram en sammanställning över vilka miljöfarliga verksamheter som misstänks bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs, att det finns en tidsatt plan för tillsyn av dessa och att tillsyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv har påbörjats. Dessutom ska Generalläkaren senast vid denna tidpunkt ha tagit fram en sammanställning över de förorenade områden som misstänks bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs och ställt krav på utredning i dessa områden.

Motivering

God kemisk status med avseende på prioriterade ämnen uppnås inte i omkring XX av YY vattenförekomster. Prioriterade ämnen som sänker den kemiska statusen är ämne X samt ämne Y.

Särskilda förorenande ämnen bidrar till sänkt ekologisk status i XX vattenförekomster i NN vattendistrikt.

Särskilda förorenande ämnen som sänker den ekologiska statusen är ämne X samt ämne Y

Verksamheter inom försvarssektorn påverkar och har påverkat förekomsten av prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen. Försvarssektorns tidigare verksamheter innebär att det idag bland annat finns förorenade områden som kan behöva saneras, till exempel i anslutning till skjutfält, övningsområden, bränslehantering och brandövningsplatser.

Vid prövning och tillsyn av verksamheter, är det särskilt viktigt att beakta försiktighetsprincipen för de prioriterade farliga ämnena som ska fasas ut, samt för ämnen där kunskapsnivån är låg. Vattenmyndigheten bedömer att tillsyn och prövning behöver öka i omfattning för att uppnå eller behålla en god vattenstatus i grund- och ytvattenförekomster som påverkas av försvarssektorns nuvarande och tidigare verksamheter.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Nya prioriterade ämnen som sänker den kemiska statusen i ytvatten är dioxiner och dioxinlika föreningar, PFOS, akonifen, cypermetrin, diklorvos och cybutryn. Dessa bidrar till sänkt kemisk status i 348 av de ytvattenförekomster i Sverige som hittills undersökts. Dessutom bidrar PFAS (summa 11) till sänkt kemisk status i 12 av hittills undersökta grundvattenförekomster och ytterligare 52 grundvattenförekomster bedöms vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Särskilt fokus bör läggas på verksamheter och områden som påverkar eller riskerar att påverka vattenförekomster på grund av högfluorerande ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS.

Genomförande

Generalläkaren kontrollerar att Försvarsmakten följer lagar och andra föreskrifter som gäller miljö- och hälsoskydd, samt ansvarar inom detta område för tillsyn över den verksamhet som bedrivs av Försvarets materielverk, Fortifikationsverket och Försvarets radioanstalt. Genom Generalläkarens tillsyn kan problem med förorenade områden uppmärksammas och en prioritering ske, så att efterbehandlingsinsatser fokuseras till områden i anslutning till vattenförekomster som inte följer eller riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Generalläkaren ska i sin tillståndsprövning och tillsyn enligt miljöbalken utveckla arbetet med att se till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvattenförekomster följs.

Åtgärden kan dels leda till optimerade driftsprocesser, förbättrade reningstekniker, substitution av varor med mera, och dels till att krav ställs på verksamhetsutövare att åtgärda förorenade områden.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärden Naturvårdsverket 2.

Åtgärden stödjer genomförandet av åtgärderna Naturvårdsverket 3, Länsstyrelserna 1 och 10 och Kommunerna 1.

Åtgärden är ny i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden är en revidering av Generalläkaren 1 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer framförallt miljömålen Giftfri miljö och Grundvatten av god kvalitet.

5.4 Havs- och vattenmyndigheten

Detta åtgärdsprogram omfattar Havs- och vattenmyndighetens åtgärd 6a (i befintligt ÅP 2016-2021) genom tillägg av nya ämnen och text enligt revidering nedan.

Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 6 Reviderad

Beslutad text från ÅP 2016-2021:

Havs- och vattenmyndigheten ska utveckla vägledning för länsstyrelsernas och kommunernas arbete med långsiktigt skydd av dricksvattentäkter. Havs- och vattenmyndigheten behöver särskilt utveckla

- a) vägledning för inrättande, tillsyn och förvaltning av vattenskyddsområden, och
- b) vägledning kring framtagande och uppdatering av regionala vattenförsörjningsplaner.

Åtgärden ska ske i samverkan med kommuner, länsstyrelser, Boverket och Sveriges geologiska undersökning.

Åtgärden ska vara vidtagen senast i juni 2018

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Vägledning under åtgärd a) som omfattar tillsyn ska uppdateras så att den även omfattar vägledning kring ämnena PFOS, cypermetrin, och diklorvos i ytvatten. Dessutom ska vägledningarna, när så är relevant, uppdateras med avseende på PFAS (summa 11) i grundvatten.

Dessa åtgärder ska vara vidtagna senast i juni 2020.

Motivering

Åtgärdsprogrammet ska innehålla åtgärder för inrättande av vattenskyddsområden eller åtgärder för att på annat sätt skydda dricksvatten (6 kap 5 § vattenförvaltningsförordningen). Skydd ska säkerställas för dricksvattensvattenförekomster som används för dricksvattenförsörjning eller som är avsedda för sådan framtida användning. De dricksvattenförekomster som ska skyddas är de som ger mer än 10 m³ i uttag per dygn i genomsnitt eller som betjänar fler än 50 personer, i enlighet med definitionen i ramdirektivet för vatten, artikel 7. I Bottenvikens vattendistrikt finns ett tjugotal ytvattenförekomster och omkring 120 grundvattenförekomster som behöver skyddas av denna anledning.

Regionala vattenförsörjningsplaner samt vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter är två effektiva och konkreta verktyg som bidrar till att förebygga försämring av status i vattenförekomster som används för dricksvattenuttag.

Åtgärder om inrättande och tillsyn av vattenskyddsområden har riktats till kommunerna och länsstyrelserna (Länsstyrelserna 4 och Kommunerna 5). Av myndigheters och kommuners rapportering av genomförda åtgärder framgår att arbetet med att inrätta vattenskyddsområden går sakta. Enligt 2015 års rapportering av genomförda åtgärder svarar 111 kommuner (av 262 svarande) att de har vattenskyddsområde med tillhörande föreskrifter för samtliga kommunala vattentäkter. Vidare svarar 158 kommuner att de har vattenskyddsområden som bedöms ha ett otillfredsställande skydd. En förutsättning för att öka åtgärdstakten är ökat stöd och vägledning.

Regionala vattenförsörjningsplaner ska tas fram av länsstyrelsen (Länsstyrelserna 4). Regionala vattenförsörjningsplaner är ett värdefullt underlag för kommunernas planering. Genom att kommunerna använder underlaget från regionala vattenförsörjningsplaner i översiktsplanerna så synliggörs dricksvattenförekomster och deras behov av skydd. Markanvändning och/eller verksamheter som har en betydande påverkan på dricksvattenförekomster kan på så sätt undvikas eller anpassas så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. I dagsläget har ett tiotal länsstyrelser tagit fram regionala vattenförsörjningsplaner i huvudsak med stöd av *Vattenförsörjningsplan – identifiering av vattenresurser viktiga för dricksvattenförsörjning (SGU, 2009)*.

Genomförande

Havs- och vattenmyndigheten ska ge stöd och vägledning till länsstyrelserna och kommunerna i deras arbete med att skydda dricksvatten. Åtgärden ska leda till att det utarbetas vägledning för både vattenskyddsområden och regionala vattenförsörjningsplaner så att länsstyrelser och kommuner får förutsättningar att säkerställa ett långsiktigt och tillräckligt skydd för dricksvattentäkter på ett enhetligt och rättssäkert sätt.

Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för central tillsyn och vägledning när det gäller frågor om vattenskyddsområden. Att inrätta vattenskyddsområden kan vara en komplicerad och resurskrävande process och aktivt stöd och vägledning från Havs- och vattenmyndigheten behövs, exempelvis i form av handböcker, manualer, utbildningar eller motsvarande. Nuvarande handbok om vattenskyddsområde togs fram av Naturvårdsverket 2003 och reviderades 2010. Handboken är främst inriktad på arbetet med framtagande av och beslut om vattenskyddsområde och innehåller inte vägledning för tillsynsarbetet. Handboken om vattenskyddsområde behöver aktualiseras och vägledning om tillsyn av vattenskyddsområden behöver tas fram.

För framtagande och uppdatering av regionala vattenförsörjningsplaner saknas vägledande myndighet. Dricksvattenutredningen har i sitt slutbetänkande (SOU 2016:32) gjort bedömningen att Havs- och vattenmyndigheten, i kraft av sitt sakansvar, bör ges det huvudsakliga vägledningssuppdraget avseende regionala vattenförsörjningsplaner med stöd av berörda myndigheter som Boverket.

Åtgärden, tillsammans med länsstyrelsernas åtgärd 4, kommunernas åtgärd 7 och Boverkets åtgärd 1 förväntas leda till att förebygga eller åtgärda existerande problem så att miljökvalitetsnormerna följs, framförallt vad gäller de prioriterade ämnena trikloret/tetrakloret, bly, antracen, fluorantende särskilda förorenande ämnen arsenik

och bekämpningsmedel samt nitrat och klorid i grundvatten och förändrande grundvattennivåer.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Havs- och vattenmyndigheten behöver ta fram vägledning avseende PFOS, cypermetrin och diklorvos i ytvatten samt PFAS (summa 11) i grundvatten, senast i juni 2020, så att länsstyrelser och kommuner genom sin myndighetsutövning kan tillse att åtgärder är vidtagna senast den 22 december 2024, för att säkerställa att MKN följs 2027.

PFOS, cypermetrin och diklorvos bidrar till sänkt kemisk status i 124 av de ytvattenförekomster som hittills undersökts med avseende på dessa ämnen. Dessutom bidrar PFAS (summa 11) till sänkt kemisk status i 12 av hittills undersökta grundvattenförekomster och ytterligare 52 grundvattenförekomster bedöms vara i risk att inte följa miljökvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Boverket 1, Länsstyrelserna 4 och 5 och Kommunerna 5.

Åtgärden är ny i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden är en revidering av Havs- och vattenmyndigheten 6 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer framförallt miljömålen Grundvatten av god kvalitet, God bebyggd miljö och Levande sjöar och vattendrag.

5.5 Jordbruksverket

Detta åtgärdsprogram omfattar Jordbruksverkets åtgärd 2, 5 och 6 i befintligt ÅP 2016-2021 genom tillägg av de nya prioriterade ämnena akonifin och cypermetrin för ytvatten.

5.6 Kemikalieinspektionen

Detta åtgärdsprogram omfattar Kemikalieinspektionens åtgärd 1 (i befintligt ÅP 2016-2021) genom tillägg av nya ämnen och text enligt revidering nedan.

Kemikalieinspektionen, åtgärd 1 Reviderad

Beslutad text från ÅP 2016-2021:

Kemikalieinspektionen ska tillsynsvägleda länsstyrelser och kommuner samt informera allmänheten om hur kemiska produkter används så att negativ påverkan på vattenmiljön av prioriterade och särskilda förorenande ämnen enligt HVMFS 2013:19 minimeras.

Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska vara vidtagen senast i juni 2018.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärder inom Kemikalieinspektionens ansvarsområde som omfattar de nya prioriterade ämnena PFOS, akлонifen, cypermetrin och cybutryn som tillförs ytvatten samt PFAS (summa 11) som tillförs grundvatten, ska vara vidtagna senast i juni 2020 och därefter genomföras kontinuerligt.

Motivering

God kemisk status med avseende på prioriterade ämnen uppnås inte i omkring 50 av Bottenvikens vattenförekomster. Prioriterade ämnen som sänker den kemiska statusen är ämne X samt ämne Y.

Särskilda förorenande ämnen bidrar till sänkt ekologisk status i XX vattenförekomster i NN vattendistrikt.

Särskilda förorenande ämnen som sänker den ekologiska statusen är ämne X samt ämne Y.

Det är viktigt att beakta försiktighetsprincipen då kunskapsnivån kring påverkanskällor är låg för många prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärder behöver genomföras där påverkan av de nya prioriterade ämnena PFOS, akлонifen, cypermetrin och cybutryn i ytvatten samt PFAS (summa 11) i grundvatten, leder till att miljö kvalitetsnormerna ej följs.

Akлонifen, cypermetrin och cybutryn bidrar till sänkt kemisk status i 6 av de ytvattenförekomster som hittills undersökts med avseende på dessa ämnen. Dessutom bidrar PFAS (summa 11) till sänkt kemisk status i 12 av hittills undersökta grundvattenförekomster och ytterligare 52 grundvattenförekomster bedöms vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Genomförande

Kemikalieinspektionen har enligt 3 kap. 6 § miljö tillsynsförordningen (2011:13.) ansvar för tillsynsvägledning när det gäller frågor om utsläppande på marknaden, införsel och utförsel av kemiska produkter. Kemikalieinspektionen har också ansvar för samtliga områden gällande allmänhetens hantering av kemikalier.

Kemikalieinspektionen kan utveckla tillsynsvägledningen, till exempel avseende märkning av produkter som innehåller prioriterade och särskilda förorenande ämnen och som handlas med på den svenska marknaden. Även fortlöpande information till allmänheten om produkters innehåll av prioriterade och särskilda förorenande ämnen och påverkan på vattenmiljön är prioriterade uppgifter.

Internationellt behöver Kemikalieinspektionen arbeta för att också andra länder bidrar till minskad användning samt utfasning av produkter som är av betydelse för att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Åtgärden ska leda till minskade diffusa utsläpp och läckage av prioriterade och särskilda förorenande ämnen och därigenom bidra till att miljö kvalitetsnormerna kan följas.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

För PFOS, aktonifen, cypermetrin och cybutryn och PFAS (summa 11) behöver vägledning till länsstyrelser och kommuner samt information till allmänheten vara framtagen senast i juni 2020 så att åtgärder kan vara vidtagna senast den 22 december 2024, för att säkerställa att MKN följs 2027.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Naturvårdsverket 1 och 2, Trafikverket 1, Jordbruksverket 2 och 6, Länsstyrelserna 1 och 7 samt Kommunerna 1 och 2.

Åtgärden är ny i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden är en revidering av Kemikalieinspektionen 1 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer framförallt miljömålet Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet och Levande sjöar och vattendrag.

5.7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Detta åtgärdsprogram omfattar en ny åtgärd till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap enligt nedan.

MSB, åtgärd Ny

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska fortsätta driva på utvecklingen av nya släckmetoder utan användning av brandskum med innehåll av högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) samt fortsätta och intensifiera informations-, rådgivnings- och utbildningsinsatser om alternativa släckmetoder, med avsikt att minimera och på sikt fasa ut användningen av PFAS-haltigt brandskum.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.

Motivering

Det är väl känt att högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS från brandskum har lett till förorening av grundvatten i närheten av brandövningsplatser. Detta gäller både militära och civila brandövningsplatser. Dessa förorenade områden läcker även till ytvatten. Även släckning av olycksbränder kan leda till föroreningar som är så omfattande att det finns risk att miljö kvalitetsnormer för vatten inte kan följas.

Sedan 2008 är det förbjudet med PFOS i brandskum och inga gamla lager får användas sedan 2011, men fortfarande förekommer både övning och släckning av olycksbränder med brandskum med innehåll av andra PFAS-ämnen än PFOS. Dessutom förekommer det fortfarande förorening av PFOS i skumtankar som inte blivit sanerade (MSB, 2015). Detta riskerar att leda till ytterligare förorening av mark med påföljande läckage till yt- och grundvatten.

Av de hittills undersökta vattenförekomsterna i Sverige finns 119 ytvattenförekomster som har sänkt status med avseende på PFOS och 12 grundvattenförekomster som har sänkt status med avseende på PFAS (summa 11). Dessutom bedöms ytterligare 52 grundvattenförekomster vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Genomförande

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap behöver genom exempelvis information, rådgivning och utbildning om alternativa släckmetoder bidra till att användningen av släckmedel med högfluorerade ämnen fasas ut och bidra till att alternativ utvecklas.

Arbetet behöver ske på sådant sätt att det stödjer så att länsstyrelser och kommuner genom sin myndighetsutövning kan tillse att åtgärder är vidtagna senast den 22 december 2024, för att säkerställa att MKN följs 2027.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av Kemikalieinspektionen 1.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Kemikalieinspektionen 1, Länsstyrelserna 1, 3, 5 och 10 och Kommunerna 1.

Åtgärden är en ny åtgärd i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2018-2021

Miljömål

Åtgärden stödjer framförallt miljömålen Giftfri miljö och Grundvatten av god kvalitet.

5.8 Naturvårdsverket

Detta åtgärdsprogram omfattar:

- Naturvårdsverkets åtgärder 1 och 7 i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: PFOS, akлонifen, cybutryn och cypermetrin för ytvatten samt PFAS (summa 11) för grundvatten.
- Naturvårdsverkets åtgärder 2, 3, 4 och 5 i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: nya ämnen och text enligt revidering nedan.
- Fem nya åtgärder (A-E) till Naturvårdsverket enligt nedan.

Naturvårdsverket, åtgärd 2 Reviderad

Beslutad text från ÅP 2016-2021:

Naturvårdsverket ska vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn och prövning av miljöfarliga verksamheter i syfte att minska utsläppen till vatten, från såväl punktkällor som diffusa källor, av prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen i sådan omfattning att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen, Skogsstyrelsen och andra centrala myndigheter med ansvar inom relevanta sak- och/eller förvaltningsområden, samt med länsstyrelser och kommuner.

Åtgärden ska vara vidtagen senast i juni 2018.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärder som omfattar de nya prioriterade ämnena dioxiner och dioxinlika föreningar, PFOS, akлонifen, cypermetrin, och cybutryn i ytvatten samt PFAS (summa 11) i grundvatten ska vara vidtagna senast i juni 2020.

Det innebär att Naturvårdsverket tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och Skogsstyrelsen senast vid den tidpunkten ska ha identifierat vägledningsområden som berörs av åtgärden och att vägledning bedrivs i syfte att bidra till att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs.

Motivering

Åtgärden syftar till att säkerställa att utsläpp och spill av prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen från miljöfarliga verksamheter upphör eller begränsas i sådan omfattning att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Det är viktigt att beakta försiktighetsprincipen då kunskapsnivån kring påverkanskällor är låg för många prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen. Detta gäller särskilt för prioriterade farliga ämnen som enligt direktiv 2013/39/EU ska fasas ut.

God kemisk status med avseende på prioriterade ämnen uppnås inte i XX vattenförekomster i NN vattendistrikt.

Prioriterade ämnen som sänker den kemiska statusen är ämne X samt ämne Y.

Särskilda förorenande ämnen bidrar till sänkt ekologisk status i XX vattenförekomster i NN vattendistrikt.

Särskilda förorenande ämnen som sänker den ekologiska statusen är ämne X samt ämne Y.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

God kemisk status, med avseende på de nya prioriterade ämnena dioxiner och dioxinlika föreningar, PFOS, akлонifen, cypermetrin, och cybutryn i ytvatten uppnås inte i omkring 344 av de hittills undersökta vattenförekomsterna i Sverige. God kemisk status med avseende på PFAS (summa 11) i grundvatten uppnås inte i 12 av de hittills undersökta vattenförekomsterna. Dessutom bedöms ytterligare 52 grundvattenförekomster vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Genomförande

Naturvårdsverket ansvarar för tillsynsvägledning för tillämpningen av miljöbalken samt föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken och EU-förordningar, enligt 3 kap. 1 § miljö tillsynsförordningen. Naturvårdsverket ska ge länsstyrelser och kommuner tillräcklig vägledning för att kunna utöva tillsyn och tillståndsprövning av miljöfarliga verksamheter med utsläpp av prioriterade och särskilda förorenande ämnen.

Vägledningen kan till exempel omfatta hur krav kan ställas på rening/utsläppskontroll hos industrier, uppströmsarbete, förhindrande av läckage från industrimark eller spridning av slam, men också syfta till kunskapshöjande åtgärder hos verksamhetsutövarna.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

För dioxiner och dioxinlika föreningar, PFOS, akлонifen, cypermetrin, och cybutryn i ytvatten samt PFAS (summa 11) behöver vägledning till länsstyrelserna och kommunerna vara framtagen senast i juni 2020 för att säkerställa att MKN följs 2027.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av Kemikalieinspektionen 1.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Kemikalieinspektionen 1, Länsstyrelserna 1, 3, 5 och 10 och Kommunerna 1.

Åtgärden är en revidering av åtgärd 5 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2009-2015.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden är en revidering av Naturvårdsverket 2 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer framförallt miljömålen Giftfri miljö och Grundvatten av god kvalitet.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden stödjer även miljömålen Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Naturvårdsverket, åtgärd 3 Reviderad

Beslutad text från ÅP 2016-2021:

Naturvårdsverket ska i sitt arbete med att fördela bidrag till åtgärder i förorenade områden fortsätta prioritera områden med påverkan på vatten på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna och kommunerna.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Områden som är förorenade med högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS ska innefattas i de områden som prioriteras. Denna åtgärd ska vara vidtagen senast i december 2020. Det innebär att Naturvårdsverket senast vid denna tidpunkt ska ha tagit fram riktlinjer för hur bidrag till förorenade områden ska prioriteras så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas, samt att dessa riktlinjer följs vid bidragsfördelningen.

Motivering

I NN vattendistrikt finns omkring XX yt- och YY grundvattenförekomster, där förorenad mark bedömts utgöra en betydande påverkan. Det är framförallt tidigare industrier som är orsaken till förorenad mark och förorenade sediment. Dessa kvarblivna föroreningar kan ge upphov till läckage av prioriterade ämnen och särskilda förorenande ämnen som påverkar grund- och ytvatten under lång tid. Det satsas årligen stora resurser på att åtgärda förorenade områden och det är Naturvårdsverket som fördelar de statliga pengarna. I första hand är det den som bedrivit verksamheten som ska betala när ett område behöver åtgärdas men när det saknas ansvarig kan staten finansiera efterbehandlingen via Naturvårdsverkets anslag. Denna fördelning av åtgärdsmedel behöver via Länsstyrelsernas och kommunernas arbete med förorenade områden bli tydligare knuten till vattenförekomster där statusen sänkts eller riskerar att sänkas på grund av sådan påverkan och behovet av att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Förorenad mark utgör i många fall en betydande påverkanskälla för PFOS i ytvatten och för PFAS (summa 11) i grundvatten. En stor källa till dessa föroreningar är användning av brandsläckningsskum vid brandövning och olycksbränder. Andra källor till PFAS är till exempel deponier och områden där industriell verksamhet hanterat PFAS.

Av de hittills undersökta vattenförekomsterna i Sverige finns 119 ytvattenförekomster som har sänkt status med avseende på PFOS och 12 grundvattenförekomster som har sänkt status med avseende på PFAS (summa 11). Dessutom bedöms ytterligare 52 grundvattenförekomster vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Genomförande

I Naturvårdsverkets nationella plan för efterbehandling behöver kopplingen kring fördelningen av åtgärdsmedel mot vattenförekomster med påverkan av förorenade områden utvecklas. Bland annat behöver prioriteringsgrunderna bli tydligare med avseende på

belastningen av markläckage till vatten. Naturvårdsverket behöver även prioritera att ge tillsynsvägledning inom ansvarsbedömningar/ansvarsutredningar till länsstyrelserna, eftersom det är tillsynsvägledning inom detta område som kommunerna mest efterfrågar för att komma vidare i sitt arbete med prioriterade åtgärdsobjekt. På mer konkret nivå behöver arbetet med förorenade områden också kopplas ihop med vattenförvaltningen på ett bättre sätt vad gäller val av analys- och åtgärdsmetoder, datatillgång och koppling till vattenförekomster.

Åtgärden leder bland annat till att förorenade områden som har en påverkan på yt- och grundvatten behandlas med en högre prioritet och att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Naturvårdsverkets nationella plan för efterbehandling och tillsynsvägledning behöver omfatta högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS.

Naturvårdsverkets behöver ta fram vägledning avseende högfluorerade ämnen senast i december 2020, så att länsstyrelser och kommuner genom sin myndighetsutövning kan tillse att åtgärder är vidtagna senast den 22 december 2024, för att säkerställa att MKN följs 2027.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av Kemikalieinspektionen 1. Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Generalläkaren 1, Havs- och vattenmyndigheten 2, Naturvårdsverket 2, Länsstyrelserna 5 och 10 och Kommunerna 1.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden är en revidering av Naturvårdsverket 3 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer miljömålet Giftfri miljö och Grundvatten av god kvalitet.

Naturvårdsverket, åtgärd 4 Reviderad

Beslutad text från ÅP 2016-2021:

Naturvårdsverket ska inom det europeiska luftvårdsarbetet fortsatt verka för att minska depositionen av försurande ämnen såsom kväveföreningar och svaveldioxid samt prioriterade och särskilda förorenande ämnen från internationella källor.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Kemikalieinspektionen, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Tillväxtverket och Länsstyrelserna.

Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Det luftvårdsstrategiska arbetet på EU-nivå behöver även omfatta dioxiner och dioxinlika föreningar samt PFAS med syfte att åtgärder är vidtagna senast den 22 december 2024, för att säkerställa att MKN följs 2027.

Motivering

Det finns stora områden där luftburen deposition leder till påverkan av försurande ämnen på vattenmiljön. I NN vattendistrikt finns det omkring XX vattenförekomster med betydande påverkan från atmosfäriskt nedfall och skogsbruk i sådan utsträckning så att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs med avseende på försurning. Betydande del av luftburen deposition av svaveloxid, kväveoxider, härstammar från utländska källor; till exempel internationell sjöfart och förbränningsanläggningar. Det är nödvändigt att depositionen minskas till under nivån för kritisk belastning för att erhålla en långsiktigt hållbar återhämtning från försurning. Naturvårdsverket har jobbat internationellt med luftvårdsarbete inom Europeiska unionen under lång tid och nedfall av försurande ämnen, partiklar och miljögifter har minskat. Dock ökar sjöfartens påverkan och om inte nya styrmedel införs så beräknas till exempel påverkan från utsläpp av kväveoxider från sjöfarten år 2020 vara lika stor som den från alla landbaserade källor sammantaget.

Via luftburen deposition tillförs även prioriterade och särskilda förorenande ämnen från såväl inhemska som utländska källor. Av de prioriterade ämnena finns idag nationella klassificeringar av kvicksilver och bromerade difenyletrar (PBDE) som kan kopplas till luftburen deposition. För vissa av de prioriterade och särskilda förorenande ämnen är kopplingen till påverkanskällan otvetydigare trots att klassificeringar förekommer av t ex bly, kadmium och nickel, vilka liksom kvicksilver kan spridas långväga. Det är viktigt att internationella källor uppmärksammas så att prioriterade och särskilda förorenande ämnen kan fasas ut eller så att användningen minskar.

God kemisk status med avseende på prioriterade ämnen uppnås inte i omkring XX av NN vattenförekomster. Prioriterade ämnen som sänker den kemiska statusen är ämne X samt ämne Y.

Särskilda förorenande ämnen bidrar till sänkt ekologisk status i omkring XX av vattenförekomsterna i NN vattendistrikt.

Särskilda förorenande ämnen som sänker den ekologiska statusen är ämne X samt ämne Y.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Atmosfärisk deposition är den huvudsakliga källan till förorening av dioxiner i Östersjön, enligt bland annat forskningsresultat från BalticPOPs-projektet (Naturvårdsverket, 2013). Med hjälp av mätningar av dioxinhalter i luftströmmar samt modellering dras slutsatsen att det största bidraget till dioxinförorening i många delar av Östersjön kommer från de östra delarna av Europa. Även PFAS, inklusive PFOS sprids via atmosfärisk deposition. Internationellt luftvårdsarbete är avgörande för få till stånd en minskning av deposition av dioxiner och dioxinlika föreningar.

God kemisk status, med avseende på dioxiner och dioxinlika föreningar samt PFOS uppnås inte i 230 respektive 119 av de ytvattenförekomster som hittills undersökts med avseende på dessa ämnen.

Genomförande

Naturvårdsverket deltar aktivt i det luftvårdsstrategiska arbetet på EU-nivå och verkar för minskning av försurande ämnen samt prioriterade och särskilda förorenande ämnen som i betydande utsträckning sprids via luft.

Naturvårdsverket behöver fortsatt arbeta för skärpta internationella överenskommelser gällande kväveföreningar, svaveldioxider samt prioriterade och särskilda förorenande ämnen som via deposition leder till nedklassificering av vattenförekomsternas status.

Naturvårdsverket behöver vid genomförande av åtgärden även initiera riktat samarbete och konkreta projekt mellan parter från olika länder. Målet för samarbeten kan bl. a vara att sprida kunskap och öka användandet av bästa möjliga miljöteknik avseende de för åtgärden aktuella ämnena.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 3, Naturvårdsverket 5, Skogsstyrelsen 1 och 2 och Länsstyrelserna 11.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden är en revidering av Naturvårdsverket 4 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Åtgärden stödjer Naturvårdsverket 5, Energimyndigheten Ny och Kommunerna Ny.

Miljömål

Åtgärden stödjer framförallt miljömålen Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Frisk luft och Levande sjöar och vattendrag.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden stödjer även Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Naturvårdsverket, åtgärd 5 Reviderad

Beslutad text från ÅP 2016-2021:

Naturvårdsverket ska vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn och prövning av miljöfarliga verksamheter, i syfte att minska utsläppen till luft av försurande ämnen såsom kväveföreningar och svaveldioxid samt prioriterade och särskilda förorenande ämnen i sådan omfattning att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Åtgärden ska vara vidtagen senast i juni 2018.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärder som omfattar dioxiner och dioxinlika föreningar ska vara vidtagna senast i juni 2022.

Motivering

Det finns områden där deposition av svavel- och kväveoxider påverkar vattenmiljön negativt genom försurning. I NN vattendistrikt finns det omkring xx vattenförekomster med betydande

påverkan från atmosfäriskt nedfall och skogsbruk i sådan utsträckning så att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte följs med avseende på försurning. En stor del av depositionen av svavel- och kväveoxider härstammar från utländska källor, men det finns även deposition från källor inom Sverige och påverkan från dessa källor behöver minska. Det är nödvändigt att minska den totala belastningen av de försurande ämnena till under nivån för kritisk belastning. för att erhalla en långsiktigt hållbar återhämtning.

Via luftburen deposition tillförs även prioriterade och särskilda förorenande ämnen från såväl inhemska som utländska källor. Av de prioriterade ämnena återfinns det idag nationella klassificeringar av kvicksilver och bromerade difenyletrar (PBDE) som kan kopplas till luftburen deposition. För vissa av de prioriterade och särskilda förorenande ämnen är kopplingen till påverkanskällan otvetydligare trots att klassificeringar förekommer av till exempel bly, kadmium och nickel, vilka likt kvicksilver kan spridas långväga.

Särskilda förorenande ämnen bidrar till sänkt ekologisk status i XX vattenförekomster i NN vattendistrikt.

Särskilda förorenande ämnen som sänker den ekologiska statusen är ämne X samt ämne Y

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Trots stora minskningar av dioxinutsläpp från förbränning inom industrin samt från el- och fjärrvärmeproduktionen utgör dessa sektorer fortfarande de största källorna till utsläpp av dioxiner till luft i Sverige. De står för ca 40 respektive 25 procent av de totala svenska dioxinutsläppen till luft (Naturvårdsverket, 2017a).

God kemisk status uppnås inte i 230 av de hittills undersökta vattenförekomsterna i Sverige på grund av dioxiner och dioxinlika föreningar.

Genomförande

Naturvårdsverket har ansvar för tillsynsvägledning för tillämpningen av miljöbalken samt föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken och EU-förordningar, enligt 3 kap. 1 § miljö tillsynsförordningen. Naturvårdsverkets vägledning för tillsyn av miljöfarliga verksamheter med utsläpp till luft av prioriterade ämnen kan bidra till att minska belastningen av dessa ämnen via deposition. Särskilt fokus kan behöva läggas på dels vägledning om tillämpningen av slutsatser om bästa tillgängliga teknik, dels de förordningar om olika typer av förbränningsanläggningar som innehåller generella bindande regler. Åtgärden behöver åtföljas av en ökad tillsyn från länsstyrelser och kommuner av miljöfarliga verksamheter där utsläpp av försurande ämnen samt prioriterade och särskilda förorenande ämnen sker, för att få effekt på miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Naturvårdsverkets behöver ta fram vägledning avseende dioxiner och dioxinlika föreningar senast i juni 2022, så att länsstyrelser och kommuner genom sin myndighetsutövning kan tillse att åtgärder är vidtagna senast den 22 december 2024, för att säkerställa att MKN följs 2027.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärden Naturvårdsverket 4.

Åtgärden stödjer åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 3, Skogsstyrelsen 1 och 2, Länsstyrelserna 1, 5 och 11 och Kommunerna 1.

Åtgärden är en revidering av åtgärd 4 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2009-2015.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden är en revidering av Naturvårdsverket 5 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021. Åtgärden stödjer Länsstyrelsen 1, Kommunerna Ny. Energimyndigheten Ny och Naturvårdsverket Ny E.

Miljömål

Åtgärdens genomförande stödjer miljömålen Bara naturlig försurning, Giftfri miljö och Frisk luft.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärdens genomförande stödjer även Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Naturvårdsverket, åtgärd Ny A

Naturvårdsverket ska införa PFOS i bilaga 1 till Naturvårdsverkets föreskrifter om miljörapport, NFS 2016:8. Tröskelvärdet ska beräknas så att det är i nivå med vad som kan anses vara betydande påverkan i förhållande till bedömningsgrunden för årsmedelvärde i ytvatten enligt HVMFS 2013:19.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Havs- och vattenmyndigheten.

Åtgärden ska påbörjas omgående och vara genomförd senast 22 december 2021

Motivering

Högfluorerade ämnen, så kallade PFAS-ämnen inklusive PFOS förekommer i en stor mängd produkter och med vitt skilda användningsområden (Kemikalieinspektionen, 2015) och dessa ämnen förekommer vitt spridda i vattenmiljön i Sverige (Naturvårdsverket, 2016)

Av de hittills undersökta vattenförekomsterna i Sverige finns 119 ytvattenförekomster som inte uppnår god kemisk status med avseende på PFOS och 12 grundvattenförekomster som inte uppnår god kemisk status med avseende på PFAS (summa 11). Dessutom bedöms ytterligare 52 grundvattenförekomster vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Ofta finns flera potentiella påverkanskällor i samma avrinningsområde. För att kunna åtgärda de påverkanskällor som bidrar till att miljö kvalitetsnormen inte följs behövs kännedom om utsläpp från olika påverkanskällor. För att detta ska kunna ske är det avgörande att utsläpp som kan påverka om miljö kvalitetsnormen följs mäts och rapporteras, genom att de verksamheter som är skyldiga att lämna miljörapport, enligt Miljöprövningsförordning (2013:251) och av Bilaga till förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, rapporterar i vilken omfattning de använder och släpper ut dessa ämnen.

Genomförande

Naturvårdsverket har ansvar för tillsynsvägledning för tillämpningen av miljöbalken samt föreskrifter meddelade med stöd av miljöbalken och EU-förordningar, enligt 3 kap. 1 § miljötillsynsförordningen. Naturvårdsverkets vägledning för tillsyn av miljöfarliga verksamheter med utsläpp av prioriterade ämnen kan bidra till att minska belastningen av dessa ämnen. Naturvårdsverket behöver inkludera de prioriterade och särskilda förorenande ämnen som inte ingår i rapporteringssystemet men som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs. Särskilt fokus bör läggas på PFOS. Åtgärden stödjer även upprättandet av ett europeiskt utsläppsregister över utsläpp och överföringar av föroreningar, enligt bilaga 1 till förordning (EG) 166/2006.

Det tröskelvärde som ska införas i föreskriften behöver beräknas utifrån vad som ska anses vara betydande påverkan på vattenmiljön, så att utsläpp under tröskelvärdet inte leder till att bedömningsgrunden för PFOS enligt HVMFS 2013:19 överskrids. Tröskelvärdet för PFOS behöver beräknas i samråd med Havs- och vattenmyndigheten, med beaktande av vad som kan anses vara betydande påverkan baserat på den vägledning för påverkansanalys och riskbedömning som Havs- och vattenmyndigheten avser färdigställa under 2017.

Åtgärden ska bidra till att tillsynsmyndigheter kan veta vilka krav de kan ställa på verksamhetsutövare och miljöfarliga verksamheter, vilket bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Åtgärden behöver åtföljas av en ökad tillsyn från länsstyrelser och kommuner av miljöfarliga verksamheter med potentiella utsläpp av PFAS-ämnen inklusive PFOS, för att få effekt på miljökvalitetsnormerna för vatten.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Naturvårdsverket 2, Länsstyrelserna 1 och 3 samt Kommunerna 1, 3 och 8.

Åtgärden är en ny åtgärd i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2018-2021.

Miljömål

Åtgärdens genomförande stödjer miljömålen Giffri miljö och Grundvatten av god kvalitet

Naturvårdsverket, åtgärd Ny B

Naturvårdsverket ska genom vägledning till länsstyrelser och kommuner förtydliga hur produkter, avfall och massor förorenade med höglfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS ska hanteras. Särskilt fokus ska inledningsvis läggas på hur sådana massor får omhändertas på deponi.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda centrala myndigheter, samt med länsstyrelser och kommuner.

Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Det innebär att inledande vägledningsmaterial ska finnas på plats senast 22 december 2019 och att detta sedan uppdateras kontinuerligt.

Motivering

Många markområden i Sverige är förorenade med högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS (Riksrevisionen, 2016). En stor källa till dessa föroreningar är brandövningsplatser där brandskum innehållande PFAS använts vid övningar. Detta gäller både det militära försvaret och den civila räddningstjänsten. Andra platser där PFAS-förorening i marken förekommer är platser där olycksbränder släckts. Även områden där produkter och avfall som innehåller PFAS-ämnen förvaras kan vara förorenade.

Från dessa förorenade områden kan PFAS-ämnen inklusive PFOS läcka till yt- och grundvatten. Förorenad mark är en vanlig påverkanskälla i de fall miljö kvalitetsnormerna för vatten inte uppfylls.

Av de hittills undersökta vattenförekomsterna i Sverige finns 119 ytvattenförekomster som inte uppnår god kemisk status med avseende på PFOS och 12 grundvattenförekomster som inte uppnår god kemisk status med avseende på PFAS (summa 11). Dessutom bedöms ytterligare 52 grundvattenförekomster vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

En vanlig metod för sanering av förorenade områden är bortschaktning av de förorenade massorna. Det är då viktigt att de förorenade massorna tas om hand på ett korrekt sätt, så att problemet inte förflyttas och bidrar till att nya områden förorenas. Flera länsstyrelser och kommuner har pekat på att regelverket idag är otydligt med avseende på vilka krav som kan ställas på deponier som tar emot förorenade massor.

Genomförande

Naturvårdsverket har en grundläggande uppgift att ge vägledning till länsstyrelser och kommuner så att utsläpp av prioriterade och särskilda förorenande ämnen följer gällande regler och krav och bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Idag är kunskapsläget lågt angående de bästa metoderna för att ta hand om PFAS-förorenade jordar. Trots det pågår arbete med att sanera förorenad mark, ofta genom de förorenade jordarna schaktas bort. Det är viktigt att naturvårdsverket skyndsamt kommer ut med inledande vägledning angående omhändertagande av PFAS-förorenade massor, och att denna vägledning och information sedan uppdateras kontinuerligt då kunskapsläget förbättras.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Länsstyrelserna 1 och 5 och Kommunerna 1, 3 och 8.

Åtgärden är en ny åtgärd i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2018-2021.

Miljömål

Åtgärdens genomförande stödjer miljömålen Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö.

Naturvårdsverket, åtgärd Ny C

Naturvårdsverket ska ta fram generella riktvärden för PFAS-ämnen för förorenad mark som också ska inkluderas i riktvärdesmodellen så att risk för betydande negativ effekt av PFOS i ytvatten och PFAS (summa 11) i grundvatten kan bedömas.

Åtgärden ska vara genomförd senast i december 2020 och sedan genomföras kontinuerligt. Det innebär att Naturvårdsverket senast i december 2020 ska ha infört riktvärden för PFAS-ämnen i riktvärdesmodellen, så att dessa kan användas vid riskbedömning och riskklassning samt beräkning av plats specifika riktvärden. Dessa värden ska uppdateras i de fall bedömningsgrunderna för PFAS (inklusive PFOS) i yt- och grundvatten uppdateras.

Motivering

Vid bedömning av om en miljöskada, som till exempel förorenad mark, är en allvarlig miljöskada enligt 10 kap. 1 § andra stycket 2 miljöbalken skall det särskilt beaktas om skadan har en betydande negativ effekt på ett vattenområdes kemiska ytvattenstatus eller en grundvattenförekomsts kemiska status (Förordning 2007:667). Vid en sådan bedömning ska förordningen (2004:660) om förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön tillämpas.

Många markområden i Sverige är förorenade med högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS (Riksrevisionen, 2016). En stor källa till dessa föroreningar är brandövningsplatser där brandskum innehållande PFAS använts vid övningar. Detta gäller både det militära försvaret och den civila räddningstjänsten. Andra platser där PFAS-förorening i marken förekommer är platser där olycksbränder släckts, deponier samt områden där industriell verksamhet hanterat PFAS.

Från dessa förorenade områden kan PFAS-ämnen inklusive PFOS läcka till yt- och grundvatten. I de fall miljö kvalitetsnormerna för vatten inte uppfylls är läckage från förorenad mark en vanlig orsak. Då riskklassning av sådana förorenade områden görs är det viktigt att risken bedöms i relation till bedömningsgrunderna för PFOS i ytvatten och PFAS (summa 11) i grundvatten, så att riskklassning och bedömning av vilka områden som behöver saneras leder till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas.

Av de hittills undersökta vattenförekomsterna i Sverige finns 119 ytvattenförekomster som inte uppnår god kemisk status med avseende på PFOS och 12 grundvattenförekomster som inte uppnår god kemisk status med avseende på PFAS (summa 11). Dessutom bedöms ytterligare 52 grundvattenförekomster vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Genomförande

Naturvårdsverket har en grundläggande uppgift att ge vägledning till länsstyrelser och kommuner så att utsläpp av prioriterade och särskilda förorenande ämnen följer gällande regler och krav och bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Vid riskklassning av förorenade områden används Naturvårdsverkets MIFO-metodik, inklusive Naturvårdsverkets riktvärdesmodell. För PFAS-ämnen saknas idag riktvärden för förorenad mark. Riktvärdesmodellen behöver därför uppdateras med riktvärden för högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS. Riktvärdena för dessa ska vara satta så att risk för betydande negativ effekt på kemisk ytvattenstatus (PFOS) eller kemisk grundvattenstatus (PFAS summa 11) kan upptäckas.

Idag är kunskapsläget angående olika PFAS-ämnen toxicitet låg. Det är trots det viktigt att Naturvårdsverket skyndsamt inför riktvärden utifrån rådande kunskap och att dessa sedan uppdateras kontinuerligt då kunskapsläget förbättras.

Sammanhang

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Statens geotekniska institut, SGI, som ansvarar för att ta fram riktvärden för förorenad mark.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Länsstyrelserna 1 och 5 och Kommunerna 1, 3 och 8.

Åtgärden är en ny åtgärd i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2018-2021.

Miljömål

Åtgärdens genomförande stödjer miljömålen Gifrfri miljö, Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö.

Naturvårdsverket, åtgärd Ny D

Naturvårdsverket ska:

- a) öka kunskapen kring spridning av dioxiner från områden som är förorenade av dioxiner
- b) utreda vilka möjligheter och metoder som finns för sanering av, eller andra skyddsåtgärder i, områden som är förorenade av dioxiner
- c) ta fram en nationell vägledning för riskbedömning av förorenade sediment där dioxinförorenade sediment ingår, samt vägleda om behovet/möjligheterna till sanering eller andra skyddsåtgärder

Åtgärden ska påbörjas omgående och vara genomförd senast 22 december 2022.

Det innebär att inledande vägledningsmaterial ska finnas på plats senast 22 december 2022 och att detta sedan uppdateras kontinuerligt

Motivering

Det finns många områden som är förorenade av dioxiner, exempelvis gamla träfibribankar från pappers- och träindustrier samt områden papper tidigare blekts med klor eller där det har funnits verksamheter som impregnerat trä med klorfenol eller haft kloralkaliproduktion. Kunskapsläget om spridning och risken för spridning från dessa områden är bristfällig (SGU, 2017). Även om den storskaliga kontamineringsituationen i fet Östersjöfisk domineras av en dioxinkongen som härrör från förbränning tycks historiska utsläpp av dioxiner som lagrats i sediment lokalt kunna påverka halten i fisk (IVL med flera, 2017). Enligt undersökningar som utförts utanför ett antal skogsindustrirecipienter utanför Bohuskusten 2009-2011, finns en stark korrelation mellan dioxinhalter i sediment och fisk (IVL med flera, 2017). Idag saknas nationell vägledning om riskbedömning (SGU, 2017) och behov av sanering, samt riktlinjer för andra skyddsåtgärder (t.ex. skyddszoner) i dioxinförorenade mark- och vattenområden.

Syftet med åtgärden är att minska risken för spridning och påverkan av dioxiner i vattenmiljön.

Av de hittills undersökta vattenförekomsterna i Sverige finns det 230 vattenförekomster som inte uppnår god status med avseende på dioxiner.

Genomförande

Naturvårdsverket ska tillsammans med Statens geotekniska institut (SGI) och Sveriges geologiska undersökning (SGU) öka kunskapen kring spridning av dioxiner och dioxinlika föreningar från förorenade områden genom att främja forskning om spridning av dioxiner samt sammanställa befintlig kunskap om spridning och befintliga kartläggningar som rör dioxinförorenade områden. Detta ska ligga till grund för en nationell vägledning för riskbedömning av förorenade sediment där dioxinförorenade sediment ingår.

Naturvårdsverket ska tillsammans med SGI även vägleda om behovet/möjligheterna till sanering eller andra skyddsåtgärder olika områden som är förorenade av dioxiner.

Vägledningen ska riktas till länsstyrelser, kommuner och andra berörda och ska kunna användas i arbetet med att bedöma riskerna för spridning av dioxiner och bedöma om och hur sanering av ett område som är särskilt förorenat av dioxiner ska ske.

Sammanhang

Åtgärden ska genomföras tillsammans med Statens geotekniska institut och Sveriges geologiska undersökning.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Naturvårdsverket 4 och 5, Länsstyrelserna 1 och Kommunerna Ny.

Åtgärden är en ny åtgärd i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2018-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer framförallt miljömålen Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag och Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Naturvårdsverket, åtgärd Ny E

Naturvårdsverket ska identifiera behov av ökad tillämpning och ändring av befintliga styrmedel samt behov av nya styrmedel och vägledning i syfte att förbättra förutsättningarna för att minska utsläppen av dioxiner och dioxinlika föreningar till luft. Naturvårdsverket ska även undersöka möjligheterna till ytterligare utsläppsreduktion.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Energimyndigheten och Boverket.

Åtgärden ska påbörjas omgående och vara genomförd senast 22 december 2021.

Motivering

Atmosfärisk deposition är den huvudsakliga källan till förorening av dioxiner i Östersjön, enligt bland annat forskningsresultat från BalticPOPs-projektet (Naturvårdsverket, 2013). Under vintern är koncentrationerna som högst vilket (enligt BalticPOPs-projektet) indikerar att årstidsbundna källor, som icke-industriell förbränning, är huvudorsaken till dioxinföroreningen i luften vintertid i Östersjöregionen. Med hjälp av mätningar av dioxinhalter i luftströmmar samt modellering dras slutsatsen att det största bidraget till dioxinförorening i många delar av Östersjön kommer från de östra delarna av Europa

(Naturvårdsverket, 2013). Internationellt luftvårdsarbete är nödvändigt, men även nationell utsläppsminskning behövs.

Av de svenska utsläppen av dioxiner till luft 2015 kom 40 procent från förbränning inom industrin, 25 procent från allmän el- och fjärrvärmeproduktion, 19 procent från hus och bilbränder, 12 procent från vedeldning i bostäder lokaler, jordbruks- och skogsbruksfastigheter och 4 procent från förbränning av farligt avfall (Naturvårdsverket, 2017a).

Sedan 1990-talet har dioxinutsläppen från förbränning inom industrin, el- och fjärrvärmeproduktion samt hus- och bilbränder minskat. För småskalig vedeldning däremot har utsläppen ökat på grund av den ökade användningen av biobränsle.

I Sverige finns ca 230 000 vedpannor, 130 000 pelletspannor och 1,7 miljoner registrerade rumsvärmare (t.ex. kaminer, kakelugnar, vedspisar och öppna spisar). Många av vedpannorna och rumsvärmarna är äldre och har omodern teknik som medför högre utsläpp. Även från moderna fastbränslepannor och rumsvärmare kan dock utsläppen bli stora om de används eller installeras fel. Dioxinutsläppens storlek beror på komplicerade samband mellan bland annat bränsleinnehåll och förbränningsförhållanden. EU-kommissionens nya förordningar innebär krav på energimärkning av fastbränslepannor (fr.o.m. april 2017), och ekodesignkrav för fastbränslepannor (fr.o.m. januari 2020) och rumsvärmare (fr.o.m. januari 2022). Kraven omfattar dock inte befintlig eldningsutrustning och de kommande utsläppskraven omfattar inte heller dioxiner.

Åtgärder som minskar dioxinutsläppen medför också utsläppsminskning av andra prioriterade ämnen (t.ex. PAH) skapar möjlighet att följa miljö kvalitetsnormerna för luft.

Av de hittills undersökta vattenförekomsterna i Sverige finns det 230 vattenförekomster som inte uppnår god status med avseende på dioxiner.

Genomförande

Naturvårdsverket ska utreda vilka styrmedel och vägledning som behövs för att förbättra förutsättningarna för att minska utsläppen av dioxiner och dioxinlika föreningar till luft.

Naturvårdsverket ska även:

- a) främja forskning, utveckling och introduktion av energiteknik som medför mindre utsläpp av dioxiner och andra luftföroreningar,
- b) undersöka möjligheterna till ytterligare utsläppsreduktion av dioxiner från förbränning inom industrin, el- och fjärrvärmeproduktionen, samt småskalig vedeldning.
- c) genom informationsinsatser minska användningen av energiteknik och energislag som medför höga dioxinutsläpp, samt verka för att minska den totala energiförbrukningen.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Naturvårdsverket 4 och 5, Länsstyrelserna 1 kommunerna Ny och Energimyndigheten Ny.

Åtgärden är en ny åtgärd i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2018-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer framförallt miljömålen Giftfri miljö, Frisk luft, Hav i balans, samt Levande sjöar och vattendrag.

5.9 Skogsstyrelsen

Detta åtgärdsprogram omfattar tillägg av det nya prioriterade ämnet cypermetrin till Skogsstyrelsens åtgärd 1 i befintligt ÅP (2016-2021).

5.10 Länsstyrelserna

Detta åtgärdsprogram omfattar:

- Länsstyrelsernas åtgärder 3, 5a), 5c), 9a), 9c) och 10 i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: dioxiner och dioxinlika föreningar, PFOS, akлонifen, cypermetrin, diklorvos och cybutryn för ytvatten samt PFAS (summa 11) för grundvatten
- Länsstyrelsernas åtgärder 6 och 7 i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: akлонifen och cypermetrin för ytvatten.
- Länsstyrelsernas åtgärder 1, 4b) och 4c) i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: nya ämnen och text enligt revidering nedan.

Länsstyrelserna, åtgärd 1 Reviderad

Beslutad text från ÅP 2016-2021:

Länsstyrelserna ska utöka och prioritera sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter enligt 9 och 11 kap. miljöbalken, så att tillsynen med beaktande av ett avrinningsområdesperspektiv inriktas på verksamheter som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs, eller riskerar att inte följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på genomförande av åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Åtgärden ska genomföras med stöd av de åtgärdsplaner som ska utarbetas enligt Länsstyrelsernas åtgärd 5.

Åtgärden ska när så är motiverat genomföras i samverkan med Trafikverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kammarkollegiet och berörda kommuner.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

För dioxiner och dioxinlika föreningar och PFOS i ytvatten samt PFAS (summa 11) i grundvatten behöver tillsynen prioriteras omgående för att åtgärder ska kunna vara vidtagna senast den 22 december 2024 och därmed säkerställa att MKN följs 2027.

Motivering

Enligt vattenmyndighetens bedömningar påverkas en stor del av vattendistriktets yt- och grundvattenförekomster av miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter som bidrar till att god vattenstatus inte uppnås eller riskerar att försämrats. För miljöfarliga verksamheter rör det sig om till exempel avloppsreningsverk med tillhörande ledningsnät, industrier, hamnar, fiskodlingar samt gruv- och täktverksamheter. Dessa verksamheter bidrar med utsläpp av prioriterade och särskilda förorenande ämnen, näringsämnen och syretärande ämnen så att miljö kvalitetsnormerna för vatten riskerar att inte följas. Miljöfarliga verksamheter kan även bidra med fysiska förändringar av vattenförekomster, till exempel hamnar och gruvverksamheter. För vattenverksamheter rör det sig bland annat om vattenkraftverk och dammar, sjöregleringar, broar och vägtrummor, markavvattningsföretag, flottleder, hamnar och farleder. Dessa typer av verksamheter kan ofta förorsaka fysiska förändringar av vattenmiljön i form av vandringshinder, flödesförändringar och morfologiska förändringar (det vill säga förändringar i form och struktur hos sjöar, vattendrag, kustvattensträckor och bottnar).

Länsstyrelsernas arbete med prövning och tillsyn av verksamheter som påverkar vattenmiljön är av stor betydelse för möjligheterna att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Inom ramen för sina egna tillståndsprövningar och i samband med deltagande som remissinstanser i mål och ärenden enligt miljöbalken ställer länsstyrelserna de krav på skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Hur och i vilken omfattning det ska ske följer av bestämmelserna i framförallt 2 och 5 kap. miljöbalken och den praxis som utvecklas i dessa frågor. Vattenmyndigheten anser inte att den har möjlighet att inom ramen för åtgärdsprogrammet ange närmare hur länsstyrelserna ska genomföra sitt uppdrag i den delen.

Vattenmyndigheten bedömer däremot att det finns möjlighet att genom åtgärdsprogrammet påverka länsstyrelsernas arbete med tillsyn av verksamheter i syfte att se till att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs. Tillsyn av miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter behöver bedrivas i större omfattning och mer riktat och prioriterat än idag för att följa upp och säkerställa att det vid miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter som påverkar vattenmiljön genomförs åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Vattenmyndigheten bedömer särskilt att länsstyrelserna i större utsträckning än hittills behöver genomföra egeninitierad tillsyn, utifrån tillsyns- och åtgärdsplaner som upprättas med beaktande av ett avrinningsområdesperspektiv.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Länsstyrelsernas arbete med prövning och tillsyn av verksamheter som påverkar vattenmiljön behöver omfatta påverkan från flygplatser, avfallsanläggningar, deponier, industrier samt förorenade områden som i många fall utgör en källa till högfluorerade ämnen (PFAS) inklusive PFOS.

Trots stora minskningar i dioxinutsläpp från förbränning inom industrin samt från el- och fjärrvärmeproduktionen utgör dessa sektorer fortfarande de största källorna till utsläpp av dioxiner till luft i Sverige. De står för ca 40 respektive 25 procent av de totala utsläppen 2015.

God kemisk status, med avseende på PFOS samt dioxiner och dioxinlika föreningar samt uppnås inte i 119 respektive 230 av de ytvattenförekomster som hittills undersökts med avseende på dessa ämnen. Dessutom bidrar PFAS (summa 11) till sänkt kemisk status i 12 av hittills undersökta grundvattenförekomster och ytterligare 52 grundvattenförekomster bedöms vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Genomförande

Länsstyrelserna behöver utveckla, utöka och prioritera sin tillsynsverksamhet avseende miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter, i syfte att förstärka tillämpningen av miljö kvalitetsnormer för vatten i ärenden rörande sådana verksamheter. En viktig förutsättning för ett effektivt genomslag för genomförandet av åtgärden är framtagandet och utformningen av åtgärdsplaner enligt länsstyrelsernas åtgärd 5. En prioriterad och resurseffektiv tillsyn förutsätter att länsstyrelserna kan avgöra var inom ett avrinningsområde det är viktigast att först få till stånd åtgärder i syfte att förbättra eller förebygga försämringar av vattenstatusen.

Vid genomförandet av åtgärden ska länsstyrelserna planera och prioritera sin tillsynsverksamhet så att den i större utsträckning än hittills omfattar egeninitierad tillsyn, enligt de åtgärds- och tillsynsplaner som länsstyrelserna ska ha. Åtgärden ska därför genomföras med stöd av de åtgärdsplaner som ska utarbetas enligt Länsstyrelsernas åtgärd 5.

De tillsynsinsatser som genomförs enligt denna åtgärd ska resultera i att länsstyrelserna ställer de krav på skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs vid de berörda verksamheterna för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Om det uppstår behov av att genomföra omprövningar av tillstånd eller villkor, eller återkallelser av tillstånd, för att få nödvändiga åtgärder till stånd, ska länsstyrelserna ta initiativ till att sådana administrativa åtgärder genomförs. Det kan ske antingen genom att länsstyrelserna själva ansöker om omprövning eller återkallelse, eller att de i samverkan med Kammarkollegiet, Havs- och vattenmyndigheten eller Naturvårdsverket ser till att någon av dessa myndigheter gör det.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Havs- och vattenmyndigheten 2, 4 och 5, Jordbruksverket 6, Kemikalieinspektionen 1, Naturvårdsverket 1, 2, 5, 6 och 7, Sveriges geologiska undersökning 1 och 2, Trafikverket 1 och Länsstyrelserna 5.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Länsstyrelserna 2, 10 och 12.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden är en revidering av Länsstyrelserna 1 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer bland andra miljömålen Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Ingen övergödning, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Grundvatten av god kvalitet.

Länsstyrelserna, åtgärd 4 Reviderad

Beslutad text från ÅP 2016-2021:

Länsstyrelserna ska prioritera arbetet med långsiktigt skydd av dricksvattentäkter.

Länsstyrelserna behöver särskilt:

- a) förstärka arbetet med inrättande av vattenskyddsområden och förkorta handläggningstiderna vid inrättande av vattenskyddsområden,
- b) genomföra systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter,
- c) inom sin tillsynsvägledning till kommunerna ge råd och stöd i arbetet med att inrätta och bedriva tillsyn i vattenskyddsområden,
- d) utarbeta regionala vattenförsörjningsplaner i samverkan med kommunerna,
- e) genom tillsyn kontrollera att tillståndspliktiga vattenuttag i grund- och ytvatten har tillstånd, särskilt i områden med dricksvattenförekomster.

Åtgärderna enligt punkterna c), d) och e) ska vara genomförda senast två år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärderna b) och c) med att skydda dricksvatten ska inkludera ett ökat skydd mot förorening av akonifen, cypermetrin och PFOS samt dioxiner och dioxinlika föreningar i ytvattentäkter samt PFAS (summa 11) i grundvattentäkter

Motivering

Åtgärdsprogrammet ska innehålla åtgärder för inrättande av vattenskyddsområden eller åtgärder för att på annat sätt skydda dricksvatten (6 kap 5 § vattenförvaltningsförordningen). För att långsiktigt säkerställa dricksvattenförsörjningen behöver länsstyrelsen arbeta med dricksvattenskydd inom flera av sina ansvarsområden.

Vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter är effektiva och konkreta verktyg för att skydda dricksvatten. Föreskrifterna kan innebära inskränkningar - exempelvis krav på anmälan, tillståndsplikt eller förbud - för verksamheter som kan ha en sådan betydande påverkan på vattenförekomsterna att miljö kvalitetsnormerna och kraven för dricksvattenkvalitet riskerar att inte följas. Föreskrifterna reglerar exempelvis hantering av bekämpningsmedel, växtskydds- och växtnäringsämnen, petroleumprodukter och andra kemikalier, infiltration av avloppsvatten och avfallshantering. I Sverige finns ca 1 750 allmänna vattentäkter varav ca 35 procent saknar vattenskyddsområde. Därutöver finns ett stort antal äldre vattenskyddsområden som behöver revideras så att syftet med skyddet uppnås. Enligt 2015 års rapportering av genomförda åtgärder svarar 158 kommuner (av 262 svarande) att de har vattenskyddsområden som bedöms ha ett otillfredsställande skydd. Av rapporteringen framgår att arbetet med att inrätta vattenskyddsområden går sakta. Flera kommuner svarar att ansökningar om vattenskyddsområden har lämnats till länsstyrelsen för beslut men att långa handläggningstider försvårar genomförandet av åtgärden.

För att säkerställa att syftet med vattenskyddsområdet uppnås är tillsyn en förutsättning. Tillsynen omfattar kontroll av att föreskrifter, tillstånd och dispenser inom

vattenskyddsområden följs. Tillsyn av vattenskyddsområden bedrivs i begränsad omfattning och behöver förstärkas.

Kommunernas arbete med att ta fram underlag för att inrätta vattenskyddsområden är ofta komplicerad, tidskrävande och kostsam process. Länsstyrelsen behöver stödja och vägleda kommunerna i det arbetet.

Samhällsplaneringen är ett viktigt verktyg för att långsiktigt säkerställa dricksvattenförsörjningen. Grunden för en hållbar planering av vattenresurserna kan utgöras av en vattenförsörjningsplan, vars övergripande syfte är att trygga en långsiktig dricksvattenförsörjning. Regionala vattenförsörjningsplaner är betydelsefulla underlag för kommunernas översiktsplanering. Med stöd av dem synliggörs viktiga dricksvattenförekomster och skyddet av dem kan beaktas i den fysiska planeringen. Markanvändning och verksamheter som innebär betydande påverkan på dricksvattenförekomster kan då undvikas eller anpassas så att miljö kvalitetsnormerna för vatten och kraven på dricksvattenkvalitet följs. Klimatförändringarna kan komma att få stor påverkan på dricksvattenförsörjningen i framtiden och är därför en viktig del av planerna.

Tillgången på dricksvatten är generellt god i stora delar av Sverige, men problem med vattentillgång till följd av låga grundvattennivåer har blivit allt vanligare. Det finns idag enstaka grundvattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt som riskerar att inte uppnå god kvantitativ status till år 2021. Vattenuttag sker bland annat inom jordbruket, industrin och för allmän eller enskild dricksvattenförsörjning. Med ökad konkurrens om vatten är det viktigt att verksamhetsutövaren har tillstånd för vattenuttag. Idag saknar mer än 60 procent av de allmänna vattentäkterna tillstånd till vattenuttag. Tillsyn av vattenuttag bedrivs i begränsad omfattning och behöver förstärkas, särskilt prioriterat är områden med vattenförekomster som riskerar att inte uppgå god kvantitativ status till 2021.

Länsstyrelsens åtgärder till skydd av dricksvatten är nödvändiga för att förebygga försämring av status i yt- och grundvattenförekomster som används för dricksvattenuttag. Åtgärderna förväntas leda till att förebygga påverkan och åtgärda existerande problem så att miljö kvalitetsnormerna följs, framförallt vad gäller de prioriterade ämnena trikloreten/tetrakloreten, bly, antracen, fluoranten, de särskilda förorenande ämnena arsenik och bekämpningsmedel samt nitrat och klorid i grundvatten och förändrande grundvattennivåer.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Aklonifen, cypermetrin och PFOS samt dioxiner och dioxinlika föreningar bidrar till sänkt kemisk status i 224 av de ytvattenförekomster som hittills undersökts med avseende på dessa ämnen. Dessutom bidrar PFAS (summa 11) till sänkt kemisk status i 12 av hittills undersökta grundvattenförekomster och ytterligare 52 grundvattenförekomster bedöms vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Genomförande

Vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter beslutas med stöd av 7 kap miljöbalken och Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16). För att åtgärdstakten ska öka är det nödvändigt att länsstyrelserna prioriterar arbetet med att fastställa vattenskyddsområden.

Länsstyrelserna behöver inom ramen för sitt tillsynsansvar bedriva systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden för att säkerställa att syftet med skyddet uppnås.

Länsstyrelserna ansvarar för tillsynsvägledning inom miljöbalkens tillämpningsområde i länet. Länsstyrelserna behöver ge råd och stöd till kommunala nämnder och förvaltningar i länet som ansvarar för tillsynen av vattenskyddsområden. Dagens bestämmelser medger att både länsstyrelser och kommuner beslutar om vattenskyddsområden. En förstärkt vägledning till kommunerna om hur de själva kan arbeta med inrättande av vattenskyddsområden kan bidra till en bättre ansvarsfördelning mellan länsstyrelser och kommuner i frågan.

Länsstyrelsen har uppsikt i länet över hushållningen med mark- och vattenområden och har enligt 6 kap. 20 § miljöbalken ett ansvar att ställa samman utredningar, program och annat planeringsunderlag som har betydelse för hushållningen med mark och vatten i länet och som finns hos statliga myndigheter. Regionala vattenförsörjningsplaner ska tas fram i samverkan med kommunerna och underlaget ska användas av kommunerna i översiktsplaneringen, se kommunernas åtgärd 7.

Bortledande av grund- och ytvatten är en vattenverksamhet enligt 11 kapitlet miljöbalken, vilket enligt huvudregel kräver tillstånd. Länsstyrelsen ansvarar för den operativa tillsynen men den kan delegeras till kommunerna. Om vattenuttag sker utan tillstånd och den kontroll som följer med tillstånd finns risk för betydande påverkan på dricksvattnets mängd eller kvalitet.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

För akлонifen, cypermetrin och PFOS samt dioxiner och dioxinlika föreningar samt PFAS (summa 11) behöver tillsynsåtgärder vara vidtagna senast i december 2020, för att säkerställa att MKN följs 2027.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Boverket 1, Havs- och vattenmyndigheten 6, Trafikverket 1 samt Kommunerna 5 och 7.

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Generalläkaren 2 och Länsstyrelserna 9.

Åtgärden är ny i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden är en revidering av Länsstyrelserna 4 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer framförallt miljömålen Levande sjöar och vattendrag och Grundvatten av god kvalitet.

5.11 Kommunerna

Detta åtgärdsprogram omfattar:

- Kommunernas åtgärd 2b) i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: akлонifen och cypermetrin för ytvatten.
- Kommunernas åtgärd 3 i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: PFOS, akлонifen och cypermetrin för ytvatten.
- Kommunernas åtgärd 6 i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: dioxiner och dioxinlika föreningar, PFOS, akлонifen, cypermetrin, diklorvos och cybutryn för ytvatten samt PFAS (summa 11) för grundvatten
- Kommunernas åtgärder 7 och 8 i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: PFOS, akлонifen och cypermetrin för ytvatten samt PFAS (summa 11) för grundvatten
- Kommunernas åtgärder 8 i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: dioxiner, PFOS, akлонifen och cypermetrin för ytvatten samt PFAS (summa 11) för grundvatten
- Kommunernas åtgärder 1, 5a) och 5c) i befintligt ÅP 2016-2021
Tillägg: nya ämnen och text enligt revidering nedan
- En ny åtgärd till kommunerna enligt nedan.

Kommunerna, åtgärd 1 Reviderad

Beslutad text från ÅP 2016-2021:

Kommunerna ska bedriva tillsyn enligt miljöbalken inom sina verksamhetsområden, avseende verksamheter som påverkar vattenförekomster, i sådan omfattning att miljökvalitetsnormerna för vatten inte följs, eller riskerar att inte följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på åtgärder som bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärder som omfattar det nya prioriterade ämnet PFOS i ytvatten samt PFAS (summa 11) i grundvatten ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Kommunerna ska i sin tillsyn av förorenade områden särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder så att miljökvalitetsnormerna för vatten följs.

Kommunerna ska i sin tillsyn av den kommunala räddningstjänsten ställa krav på sanering av skumtankar som kan vara förorenade med PFOS. Kommunerna ska också ställa krav på att skumrester som innehåller något av ämnena i PFAS (summa 11) tas om hand vid exempelvis rengöring av slangar eller efter släckning vid olycksbränder på så sätt att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Motivering

Enligt vattenmyndighetens bedömningar påverkas en stor del av vattendistriktets yt- och grundvattenförekomster av verksamheter som bidrar till att god vattenstatus inte uppnås eller riskerar att försämrats. Det rör sig om till exempel avloppsreningsverk med tillhörande ledningsnät, enskilda avlopp, jordbruks- och hästhållningsverksamheter, industrier, hamnverksamheter, förorenade områden, brandövningsplatser, fiskodlingar, täktverksamheter, vägar och dagvattenutsläpp. Dessa verksamheter bidrar med utsläpp av prioriterade och särskilda förorenande ämnen, näringsämnen och syretärande ämnen så att miljö kvalitetsnormerna för vatten riskerar att inte följas.

Kommunernas arbete med prövning och tillsyn av verksamheter som påverkar vattenmiljön är av stor betydelse för möjligheterna att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Inom ramen för sina egna tillståndsprövningar och i samband med deltagande som remissinstanser i mål och ärenden enligt miljöbalken ställer kommunerna de krav på skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Hur och i vilken omfattning det ska ske följer av bestämmelserna i framförallt 2 och 5 kap. miljöbalken och den praxis som utvecklas i dessa frågor. Vattenmyndigheten anser inte att den har möjlighet att inom ramen för åtgärdsprogrammet ange närmare hur kommunerna ska genomföra sitt uppdrag i den delen.

Vattenmyndigheten bedömer däremot att det finns möjlighet att genom åtgärdsprogrammet påverka kommunernas arbete med tillsyn av verksamheter i syfte att se till att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs. Tillsyn av miljöfarliga verksamheter behöver bedrivas i större omfattning och mer riktat och prioriterat än idag för att följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenmiljön genomförs åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Vattenmyndigheten bedömer särskilt att kommunerna i större utsträckning än hittills behöver genomföra egeninitierad tillsyn, utifrån en tillsynsplanering som utgår från ett avrinningsområdesperspektiv.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Kommunerna behöver identifiera och ställa krav på åtgärder där påverkan från förorenade områden, avfallsdeponier och avfallshantering, textilindustri och flygplatser medför att miljö kvalitetsnormen inte följs med avseende PFOS i ytvatten och PFAS (summa 11) i grundvatten.

Det är väl känt att högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS från brandskum har lett till förorening av grundvatten i närheten av brandövningsplatser. Detta gäller både militära och civila brandövningsplatser. Dessa förorenade områden läcker även till ytvatten. Även släckning av olycksbränder kan leda till föroreningar som är så omfattande att det finns risk att miljö kvalitetsnormer för vatten inte kan följas.

Sedan 2008 är det förbjudet med PFOS i brandskum och inga gamla lager får användas sedan 2011, men fortfarande förekommer både övning och släckning av olycksbränder med brandskum med innehåll av andra PFAS-ämnen än PFOS. Dessutom förekommer det fortfarande förorening av PFOS i skumtankar som inte blivit sanerade (MSB 2015). Detta riskerar att leda till ytterligare förorening av mark med påföljande läckage till yt- och grundvatten.

Av de hittills undersökta vattenförekomsterna i Sverige finns 119 ytvattenförekomster som inte uppnår god kemisk status med avseende på PFOS och 12 grundvattenförekomster som inte uppnår god kemisk status med avseende på PFAS (summa 11). Dessutom bedöms ytterligare 52 grundvattenförekomster vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Genomförande

Kommunerna behöver utveckla, utöka och prioritera sin tillsyns verksamhet avseende miljöfarliga verksamheter och andra verksamheter inom ramen för dess tillsynsansvar, i syfte att förstärka tillämpningen av miljö kvalitetsnormer för vatten i ärenden rörande sådana verksamheter. En viktig förutsättning för ett effektivt genomslag för genomförandet av åtgärden är att kommunerna planerar och strukturerar sin tillsyn väl. En prioriterad och resurseffektiv tillsyn förutsätter att kommunerna kan avgöra var inom ett avrinningsområde det är viktigast att först få till stånd åtgärder i syfte att förbättra eller förebygga försämringar av vattenstatusen. Vid en sådan planering kan kommunerna med fördel utgå från de åtgärdsplaner för avrinningsområden som länsstyrelserna ska ha enligt länsstyrelsernas åtgärd 5. Vattenmyndigheternas underlag för åtgärdsområden i respektive vattendistrikt utgör också värdefulla planeringsunderlag för kommunernas tillsynsinsatser.

Vid genomförandet av åtgärden ska kommunerna planera och prioritera sin tillsyns verksamhet så att den i större utsträckning än hittills omfattar egeninitierad tillsyn som utgår från ett avrinningsområdesperspektiv.

De tillsynsinsatser som genomförs enligt denna åtgärd ska resultera i att kommunerna ställer de krav på skyddsåtgärder och försiktighetsmått som behövs vid de berörda verksamheterna för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Om det uppstår behov av att genomföra omprövningar av tillstånd eller villkor eller återkallelser av tillstånd för att få nödvändiga åtgärder till stånd, ska kommunerna ta initiativ till att sådana administrativa åtgärder genomförs. Det kan ske antingen genom att kommunerna själva ansöker om omprövning eller återkallelse när förutsättningarna för det finns. I annat fall bör kommunerna i första hand samverka med länsstyrelserna för att få sådana åtgärder genomförda.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden behöver påbörjas omgående för att säkerställa att MKN följs 2027.

Kommunerna behöver i sitt arbete med förorenade områden samverka med Länsstyrelsen för att precisera och underlätta åtgärdsarbete inom vattenförvaltningen.

Vid genomförandet av åtgärden ska kommunerna planera och prioritera sitt arbete med förorenade områden så att det i större utsträckning än hittills syftar till att förstärka tillämpningen av miljö kvalitetsnormer för vatten.

Detta skulle till exempel kunna innebära utbyte av data mellan kommunförvaltningar samt mellan kommuner och länsstyrelser vid undersökningar inför exploatering.

Kommunerna behöver vidare utöva tillsyn på den kommunala räddningstjänsten och där ställa krav på hantering av brandskum som innehåller något av ämnena i PFAS (summa 11) så att miljökvalitetsnormerna för vatten kan följas. Det kan innebära till exempel att ställa krav på uppsamling av skumrester efter släckning av olycksbränder samt att skumrester tas om hand på ett betryggande sätt vid tvätt av slangar och tankar efter brandsläckning. Dessutom behöver man i tillsynen ställa krav sanering av skumtankar som sedan tidigare kan vara förorenade med PFOS så att ytterligare spridning av PFOS förhindras.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Generalläkaren 1, Havs- och vattenmyndigheten 1, 2 och 5, Kemikalieinspektionen 1, Naturvårdsverket 1, 2, 3, 5 och 7 och Länsstyrelserna 3 och 5.

Åtgärden är en revidering av åtgärd 32 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2009-2015.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärden MSB Ny.

Åtgärden är en revidering av Kommunerna 1 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer bland andra miljömålen Giftfri miljö, Ingen övergödning, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Grundvatten av god kvalitet och Levande sjöar och vattendrag.

Kommunerna, åtgärd 5 Reviderad

Beslutad text från ÅP 2016-2021:

Kommunerna ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt

- a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn
- b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås,
- c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden,
- d) uppdatera översiktsplanerna med regionala vattenförsörjningsplaner,
- e) säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärd a) och c) omfattar de nya prioriterade ämnena aklonifen, cybutryn, cypermetrin, diklorvos, PFOS och dioxiner och dioxinlika föreningar i ytvatten samt PFAS (summa 11) i grundvatten och ska vara vidtagna senast den 22 december 2021.

Motivering

Åtgärdsprogrammet ska innehålla åtgärder för inrättande av vattenskyddsområden eller åtgärder för att på annat sätt skydda dricksvatten (6 kap 5 § vattenförvaltningsförordningen). För att långsiktigt säkerställa dricksvattenförsörjningen behöver kommunerna arbeta med dricksvattenskydd inom flera av sina ansvarsområden.

I Sverige finns ca 1 750 allmänna vattentäkter varav ca 35 procent saknar vattenskyddsområde. Enligt 2015 års rapportering av genomförda åtgärder svarar 111 kommuner (av 262 svarande) att de har vattenskyddsområde med tillhörande föreskrifter för samtliga kommunala vattentäkter. Vattenskyddsområden med föreskrifter är effektiva och konkreta verktyg för att skydda dricksvatten. Föreskrifterna kan innebära inskränkningar – exempelvis krav på anmälan, tillståndsplikt eller förbud - för verksamheter som kan ha en sådan betydande påverkan på vattenförekomsterna att miljökvalitetsnormerna för vatten och kraven för dricksvattenkvalitet riskerar att inte följas. Föreskrifterna reglerar exempelvis hantering av bekämpningsmedel, växtskydds- och växtnäringsämnen, petroleumprodukter och andra kemikalier, infiltration av avloppsvatten och avfallshantering. Idag försörjs över 1 miljon människor i Sverige av enskild vattenförsörjning och många av vattentäkterna saknar skydd mot förorening. För större enskilda vattentäkter (som försörjer fler än 50 personer eller har ett uttag på mer än 10 m³/dygn) behövs det effektiva skydd som ett vattenskyddsområde innebär. Bedöms föroreningsrisken som mindre kan lokala hälsoskyddsföreskrifter vara ett användbart och resurseffektivt alternativ.

Många av de befintliga vattenskyddsområdena inrättades för 30-50 år sedan med dåvarande lagstiftning och utifrån den tidens kunskap om exempelvis föroreningar och dess spridning. Enligt 2015 års rapportering av genomförda åtgärder svarar 158 kommuner (av 262 svarande) att de har vattenskyddsområden som bedöms ha ett otillfredsställande skydd. För dessa behövs en revidering av vattenskyddsområdets utbredning och föreskrifternas relevans så att syftet med skyddet uppnås.

För att säkerställa att syftet med vattenskyddsområdet uppnås är tillsyn en förutsättning. Tillsynen omfattar i huvudsak kontroll av att föreskrifter, tillstånd och dispenser inom vattenskyddsområden följs. Tillsyn av vattenskyddsområden bedrivs i begränsad omfattning och behöver förstärkas.

Alla kommuner ska ha en översiktsplan som ger vägledning och stöd i beslut om användningen av mark- och vattenområden och hur den bebyggda miljön ska utvecklas och bevaras. En viktig del är att säkerställa områden för dricksvattenförsörjning och länsstyrelsernas regionala vattenförsörjningsplaner är och kommer att bli ett alltmer betydelsefullt underlag för det arbetet (se länsstyrelsernas åtgärd 4 d). Genom att använda underlaget från regionala vattenförsörjningsplaner i översiktsplaner synliggörs viktiga dricksvattenförekomster och skyddet av dem kan beaktas i planeringen. Markanvändning och verksamheter som innebär betydande påverkan på dricksvattenförekomster kan då undvikas eller anpassas så att miljökvalitetsnormerna för vatten samt kraven på dricksvattenkvalitet

följs. Klimatförändringarna kan komma att få stor påverkan på dricksvattenförsörjningen i framtiden och är därför en viktig del av planerna.

Tillgången på dricksvatten är generellt god i stora delar av Sverige, men problem med vattentillgång till följd av låga grundvattennivåer har blivit allt vanligare. Det finns idag enstaka grundvattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt som riskerar att inte uppnå god kvantitativ status till år 2021. Vattenuttag sker bland annat inom jordbruket, industrin och för allmän och enskild dricksvattenförsörjning. Med ökad konkurrens om vatten är det viktigt att verksamhetsutövaren har tillstånd för vattenuttag. Idag saknar mer än 60 procent av de allmänna vattentäkterna tillstånd till vattenuttag. Tillsyn av vattenuttag bedrivs i begränsad omfattning och behöver förstärkas, särskilt prioriterat är områden med vattenförekomster som riskerar att inte uppgå god kvantitativ status till 2021.

Kommunernas åtgärder till skydd av dricksvatten är nödvändiga för att förebygga försämring av status i yt- och grundvattenförekomster som används för dricksvattenuttag. Åtgärderna förväntas leda till att förebygga påverkan och åtgärda existerande problem så att miljö kvalitetsnormerna följs, framförallt vad gäller de prioriterade ämnena trikloreten/tetrakloreten, bly, antracen, fluoranten, de särskilda förorenande ämnena arsenik och bekämpningsmedel samt nitrat och klorid i grundvatten och förändrande grundvattennivåer.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Arbetet med att skydda dricksvatten behöver omfatta ett ökat skydd mot förorening av aklonifen, cypermetrin, diklorvos, cybutryn och PFOS samt dioxiner och dioxinlika föreningar samt PFAS (summa 11).

Aklonifen, cypermetrin, diklorvos, cybutryn och PFOS samt dioxiner och dioxinlika föreningar bidrar till sänkt kemisk status i 348 av de ytvattenförekomster som hittills undersökts med avseende på dessa ämnen. Dessutom bidrar PFAS (summa 11) till sänkt kemisk status i 12 av hittills undersökta grundvattenförekomster och ytterligare 52 grundvattenförekomster bedöms vara i risk att inte följa miljö kvalitetsnormen god kemisk grundvattenstatus med avseende på PFAS (summa 11) 2021 eller 2027.

Genomförande

- a) och b) Vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter beslutas av länsstyrelsen eller kommunen med stöd av 7 kap miljöbalken och Naturvårdsverkets allmänna råd om vattenskyddsområden (NFS 2003:16). Processen med att ta fram ett vattenskyddsområde enligt 7 kap. miljöbalken är resurskrävande, varför det för enskilda vattentäkter i vissa fall kan vara motiverat att istället använda lokala skyddsföreskrifter med stöd av 40 § i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram en vägledning, *skydd av vattentäkter med lokala hälsoskydds föreskrifter* (Länsstyrelsen Västra Götaland, 2010) som kan vara till stöd i arbetet.
- b) Tillsynen av vattenskyddsområden är eftersatt på många håll och insatserna för tillsyn av vattenskyddsområden behöver öka för att säkerställa att syftet med skyddet uppnås. Kommunerna behöver därför bedriva en systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden inom deras tillsynsansvar. Kommunernas tillsynsarbete försvåras delvis av att riktlinjer och vägledning saknas, och vägledande myndigheter

behöver därför stödja kommunerna i deras tillsynsarbete, se Havs- och vattenmyndighetens åtgärd 7 och länsstyrelsernas åtgärd 4 c.

- c) Enligt plan- och bygglagen ska miljö kvalitetsnormerna i 5 kap. miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 kap. miljöbalken följas vid planläggning och i andra ärenden enligt plan- och bygglagen. Regionala vattenförsörjningsplaner ska tas fram av länsstyrelserna i samverkan med kommunerna, se länsstyrelsernas åtgärd 4 d). Kommunerna ska i sin tur använda underlaget från planerna för att synliggöra dricksvattenförekomster i översiktsplaner, så att skyddet av dem kan beaktas i den fysiska planeringen. Med stöd av de regionala vattenförsörjningsplanerna kan översiktsplanen även innehålla rekommendationer och ställningstaganden för verksamheter och markanvändningar som kan ha en betydande påverkan på dricksvattenförekomster så att miljö kvalitetsnormer inte följs.
- d) Bortledande av grund- och ytvatten är en vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken, vilket enligt huvudregeln kräver tillstånd. Kommunerna behöver ansöka om tillstånd för vattenuttag för allmänna dricksvattentäkter. Särskilt prioriterat är att tillstånd söks för dricksvattentäkter som är lokaliserade i vattenförekomster som riskerar att inte uppnå god kvantitativ status 2021.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stöds av åtgärderna Boverket 1, Generalläkaren 2, Havs- och vattenmyndigheten 6, Trafikverket 1, Länsstyrelserna 4, 5 och 9 och Kommunerna 6 och 7.

Åtgärden är ny i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021, med undantag för inrättande av vattenskyddsområden.

Tillägg Åtgärdsprogram 2018-2021

Åtgärden är en revidering av Kommunerna 5 i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2016-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer framförallt miljömålen Levande sjöar och vattendrag och Grundvatten av god kvalitet.

Kommunerna, åtgärd Ny

Kommunerna ska verka för att minska utsläppen av dioxiner och dioxinlika föreningar från småskalig förbränning.

Åtgärden ska genomföras i samverkan med Naturvårdsverket och Energimyndigheten.

Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Motivering

Atmosfärisk deposition är den huvudsakliga källan till förorening av dioxiner i Östersjön, enligt bland annat forskningsresultat från BalticPOPs-projektet (Naturvårdsverket, 2013). Under vintern är koncentrationerna som högst vilket (enligt BalticPOPs-projektet) indikerar att årstidsbundna källor, som icke-industriell förbränning, är huvudorsaken till dioxinföroreningen i luften vintertid i Östersjöregionen. Med hjälp av mätningar av dioxinhalter i luftströmmar samt modellering dras slutsatsen att det största bidraget till dioxinförorening i många delar av Östersjön kommer från de östra delarna av Europa (Naturvårdsverket, 2013). Internationellt luftvårdsarbete är nödvändigt, men även nationell utsläppsminskning behövs.

Vedeldning i bostäder, lokaler, jordbruks och skogsbruksfastigheter står för ca 12 procent av utsläppen av dioxiner till luft i Sverige (Naturvårdsverket, 2017a). På grund av den ökade användningen av biomassa som bränsle har dioxinutsläppen inom denna sektor ökat sedan 1990. I Sverige finns ca 220 000 vedpannor, 132 000 pelletspannor och 1,7 miljoner registrerade rumsvärmare (t.ex. kaminer, kakelugnar, vedspisar och öppna spisar) (Boverket, 2016). Många av vedpannorna och rumsvärmarna är äldre och har omodern teknik som medför högre utsläpp. Även från moderna fastbränslepannor och rumsvärmare kan dock utsläppen bli stora om de används eller installeras felaktigt (Naturvårdsverket, 2009). Dioxinutsläppens storlek beror på komplicerade samband mellan bland annat bränsleinnehåll och förbränningsförhållanden.

EU-kommissionens nya förordningar innebär krav på energimärkning av fastbränslepannor (fr.o.m. april 2017), samt ekodesignkrav för fastbränslepannor (fr.o.m. januari 2020) och rumsvärmare (fr.o.m. januari 2022). Kraven omfattar dock inte befintlig eldningsutrustning och pannor mellan 500-1000 kW. Utsläppskraven omfattar inte heller specifikt dioxiner, utan gäller för organiska gasformiga föreningar som grupp, vilket medför att tillåten halt är ligger långt över uppmätbara halter för dioxiner.

Att reglera småskalig fastbränsleeldning är angeläget inte enbart för att minska dioxinutsläppen utan också för att det bidrar till utsläppsminskning av andra prioriterade ämnen (t.ex. PAH) och till möjlighet att följa miljö kvalitetsnormerna för luft.

En utökning av centraliserade fjärrvärmesystem eller effektiva små kraftvärmeverk med bra bränslen, förbränningsteknik, förbränningsförhållanden och rening skulle också kunna minska utsläppen.

Av de hittills få undersökta vattenförekomsterna i Sverige finns 230 vattenförekomster som inte uppnår god status med avseende på dioxiner.

Genomförande

Kommunen eller den kommunala nämnden ska minska påverkan från icke industriell förbränning genom att exempelvis:

- a) ange regler för fastbränsleeldning i lokala föreskrifter (40 § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd)
- b) påverka förekomsten av fastbränsleeldning genom vad man medger i detaljplaner och bygglov framför allt i tätbebyggda områden
- c) vid behov, genom tillsyn, ställa krav på att enskilda fastighetsägare ska vidta åtgärder för att begränsa störningarna från fastbränsleeldning (miljöbalken 26 kap. 9 §)
- d) verka för en utökning av centraliserade fjärrvärmesystem eller små kraftvärmeverk med miljövänliga bränslen och teknik.
- e) förbjuda eldning av trädgårdsavfall inom detaljplanelagt/tätbebyggt område och svara för borttransport av trädgårdsavfall.
- f) delta i kommunikationsinsatser som ökar förutsättningarna eldning på ”rätt” sätt.

Sammanhang

Åtgärdens genomförande stödjer åtgärderna Naturvårdsverket 4 och 5, Länsstyrelserna 1, Kommunerna Ny och Energimyndigheten Ny.

Åtgärden är ny i Vattenmyndighetens Åtgärdsprogram 2018-2021.

Miljömål

Åtgärden stödjer framförallt miljömålen Giftfri miljö, Frisk luft, Hav i balans, samt Levande sjöar och vattendrag.

6. Samhällsekonomisk konsekvensanalys av åtgärder mot miljögifter i yt- och grundvatten

Detta avsnitt beskriver de förväntade samhällsekonomiska konsekvenserna av åtgärdsprogrammets genomförande, för ett scenario där samtliga fysiska åtgärder som föreslås som lämpliga för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten genomförs. Scenariot utgår också från att åtgärderna genomförs på ett sådant sätt och i en sådan takt att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs inom de tidsramar som har fastställts.

Konsekvensanalysen av åtgärdsprogrammet grundas på ett mycket begränsat underlag eftersom enbart ett fåtal av Sveriges vattenförekomster hittills är undersökta med avseende på de nya prioriterade ämnena i ytvatten och PFAS (summa 11) i grundvatten. Därför förefaller problemet med ämnena vara litet om man bara tittar på antalet vattenförekomster som inte uppnår god kemisk status, eller om man jämför med det totala antalet vattenförekomster som finns i Sverige.

Konsekvenserna av åtgärdsprogrammets genomförande utgår således från åtgärdsbehovet i de 348 ytvattenförekomster och tolv grundvattenförekomster som har klassificerats till sämre än god kemisk status på grund av påverkan från nya prioriterade ämnen eller PFAS (summa 11).

Även om det inte gjorts någon analys av påverkanskällor och risk specifikt för dessa ämnen är det mycket sannolikt att dessa ämnen förekommer i halter över gränsvärdena respektive riktvärdet i många fler vattenförekomster än statusklassificeringen har visat.

Den samhällsekonomiska konsekvensanalysen omfattar uppskattade kostnader och nyttor avseende:

- minskade utsläpp av berörda miljögifter,
- de totala kostnaderna för myndigheters och kommuners föreslagna administrativa åtgärder,
- kostnadsfördelningen per aktör (för att beskriva vem som kommer att bära kostnaderna för varje administrativ åtgärd enligt åtgärdsprogrammet och en diskussion om hur åtgärdsprogrammet kan finansieras),
- förbättringsbehovet med avseende på de sex prioriterade ämnena och PFAS (summa 11) i grundvatten, och referensalternativet (d.v.s. utvecklingen för dessa ämnen utan detta åtgärdsprogram)
- styrmedel och fysiska åtgärder kopplade till förorenade områden, punktkällor och diffusa utsläpp och skydd av dricksvatten med tillhörande administrativa och fysiska åtgärder.

6.1 Slutsats av analysen

Den totala kostnadsuppskattningen för detta åtgärdsprogram är 9,2 miljoner kronor för de administrativa kostnader som väntas uppstå för åtgärdsmyndigheterna fram till år 2021. Kostnadsuppskattningen är dock inte heltäckande då vissa åtgärder, av olika skäl, inte har varit möjliga att uppskatta. Speciellt för tillsynsmyndigheterna kan kostnaderna förväntas öka, då dataunderlaget över tid kommer att förbättras och ge kunskap om fler platser där de aktuella ämnena förekommer i halter över gränsvärdena.

Som tidigare beskrivits är dataunderlaget för detta åtgärdsprogram begränsat. Det visar sig inte minst för de föreslagna fysiska åtgärderna som presenterats i VISS. De fysiska åtgärder

som pekas ut för att åtgärda förorenade områden antas genomföras inom befintlig efterbehandlingsbudget (EBH-budget) och bedöms därför inte vara en konsekvens av detta åtgärdsprogram. Undantaget här är områden som finns inom Försvarens ansvar, där det idag inte finns någon uppskattad omfattning och kostnad.

Åtgärderna som pekas ut för punktkällor och diffusa utsläpp är begränsade till antalet och underlagsdata för dessa åtgärder är inte tillräckliga för att kunna uppskatta åtgärds kostnader för att genomföra de fysiska åtgärderna. Denna konsekvensanalys innehåller därför inte några bedömningar av förväntade kostnader för genomförandet av fysiska åtgärder. De administrativa åtgärderna kopplade till de nya prioriterade bekämpningsmedlen akonifen, cypermetrin, diklorvos och cybutryn bedöms inrymmas i det befintliga åtgärdsprogrammet 2016-2021.

När det gäller dioxin och dioxinliknande föreningar samt PFOS i ytvatten, är påverkansmönstren mer komplexa och diffusa, särskilt när det gäller dioxin. För dioxiner är problemen mer storskaliga och åtgärdsbehovet mer omfattande och utspritt och kräver dessutom internationella insatser. Det är därför långt ifrån säkert att god status kan uppnås i alla berörda vattenförekomster med avseende på dessa ämnen även om samtliga föreslagna styrmedel genomförs och får full effekt. Dock är det angeläget att åtgärdsarbetet kommer igång för att påverkan ska minska.

Även om nyttorna med att genomföra åtgärderna i detta åtgärdsprogram är svåra att kvantifiera i dagsläget kommer åtgärderna bidra till en minskad påverkan på människors hälsa och miljön från de berörda ämnena. Detta är nödvändigt med hänsyn till de kända effekterna av dessa ämnen på människors hälsa och miljön. Eftersom åtgärderna både syftar till att begränsa tillförseln av ämnena och begränsa spridningen av befintliga föroreningar blir nyttan också långsiktig.

6.2 Samhällsekonomisk nytta av åtgärderna och god status

Den samhällsekonomiska nyttan av att genomföra åtgärder för minskad tillförsel och spridning av miljögifter är ofta svår att kvantifiera monetärt då omfattningen och effekterna ofta är okända eller svåra att fastställa och kvantifiera. För miljögifter kan det samhällsekonomiska värdet av åtgärder ofta estimeras genom vilka skadekostnader som kan undvikas om åtgärder vidtas, men detta visar bara en del av nyttan. Trots det finns det, enbart utifrån denna beräkningsmodell, betydande nyttor med att minska spridning av miljögifter, inte minst i termer av minskade risker och uteblivna miljöskade- och hälsokostnader samt med tanke på minskade framtida risker.

Genom att värdera nyttan av åtgärderna kopplade till ekosystemtjänster utökas tidsperspektivet och omfattningen av de nyttor som värderas. Ekosystemtjänster är de produkter och tjänster från naturens ekosystem som bidrar till människans välbefinnande. Miljögifter kan medföra att vissa produkter från ekosystemet blir obrukbara eller av sämre kvalitet och att vissa tjänster slutar att fungera eller fungerar sämre. Exempel på produkter från ekosystemet som påverkas negativt av miljögifter är livsmedel såsom dricksvatten, fisk, kött, mjölk, grönsaker, frukt, spannmål m.m. Exempel på tjänster från ekosystemen som påverkas negativt av miljögifter är pollinering av växter, naturupplevelser, rekreation m.m. Någon värdering av påverkan på ekosystemtjänsterna görs inte i denna konsekvensanalys, men exempel på kopplingen till ekosystemtjänster ges.

Perfluorerade och polyfluorerade ämnen (PFAS)

För PFAS-ämnen är det framför allt problemen med förorening av dricksvatten som har uppmärksammats. I dagsläget saknas optimala och kostnadseffektiva metoder för rening och sanering av PFAS-ämnen, särskilt i mark. För att rena vatten från PFAS finns metoder som exempelvis olika filter, men då detta är kostsamt och kräver kontinuerlig översyn och filterbyten kan metoden endast anses vara en preliminär lösning. Kostnaden för att åtgärda befintliga problem är därmed oklar, men kan förväntas uppgå till mångmiljonbelopp. Fram till november 2015 hade Försvarsmakten betalat ut cirka tio miljoner kronor till Ronneby kommun och det kommunala vattenbolaget Ronneby Miljö & Teknik. Till exempel handlade det om ersättning för nytt kol till kolfiltren i vattenverket, provtagning av vattnet och konsultkostnader för att leta efter en ny vattentäkt. Dessutom räknar vattenbolaget Ronneby Miljö & Teknik med att det kommer att kosta ytterligare cirka 25 miljoner kronor att ansluta Brantafors vattenverk till en ny vattentäkt utan PFAS-föroreningar. Kostnaderna förväntas öka ytterligare (Ronneby Miljö & Teknik AB, personlig kommunikation).

Åtgärder för att dels minska nytillförsel av PFAS och dels sanera PFAS-förorenade områden som medför att dricksvattenförekomsterna (grund-och ytvatten) undgår att bli förorenade innebär en stor ekonomisk besparing. Detta eftersom det är mycket kostsamt att rena dricksvatten från PFAS, eller att ställa om till nya dricksvattentäkter. Exemplet med Ronneby visar på stora skadekostnader för en relativt liten kommun. Det är inte heller säkert att det i ett framtida ”worst case” scenario finns dricksvattentäkter som inte är förorenade, och då är inte byte av dricksvattentäkt ett möjligt alternativ.

Åtgärder för att minska PFAS-föroreningar i mark och grundvatten kan även förväntas innebära minskade hälsokostnader och samhällsekonomiska vinster i form av minskad oro hos befolkningen och eventuellt lägre sjukdomstal och minskade vårdkostnader. En ytterligare nytta är att markvärdet efter genomförd saneringsåtgärd blir högre jämfört med markvärdet före åtgärd.

Dioxiner

Åtgärder som leder till att minska tillförsel och spridning av dioxiner medför samhällsekonomiska vinster både kopplade till ekosystemtjänster och människors hälsa. Minskat intag av dioxiner via födan förväntas leda till samhällsekonomiska vinster i form av minskade hälsokostnader, såsom minskad oro bland befolkningen, lägre sjukdomstal och minskade vårdkostnader.

Dessutom finns det samhällsekonomiska vinster om halterna av dioxiner i fisk går ner så att fisk kan användas som livsmedel i större utsträckning. Fisk är en viktig ekosystemtjänst (produkt från ekosystemen). I dagsläget finns det, bland annat på grund av höga dioxinhalter, dels rekommendationer om högsta dagliga intag av fet fisk, dels förbud mot försäljning utanför Sverige av vissa fiskarter. Att minska halterna i fisk skulle alltså öka förutsättningarna för livsmedelsproduktion och öka nyttan för näringslivet.

Eftersom dioxiner kan påverka fortplantningen kan höga halter av dioxiner även leda till minskad fortplantning hos fisk och de organismer som livnär sig på fisk. Detta kan också medföra minskande populationer och därmed mindre intäkter.

Fungerande och levande ekosystem är viktiga även för en rad andra ekosystemtjänster såsom naturupplevelser och rekreation. **Bekämpningsmedel**

Människor kan exponeras för bekämpningsmedel vid användning av själva produkterna, genom maten och genom dricksvattnet. Åtgärder som leder till att minska bekämpningsmedels direkta påverkan på människors hälsa förväntas leda till samhällsekonomiska vinster i form av minskade hälsokostnader som minskad oro bland befolkningen, lägre sjukdomstal relaterat till kemikalier och minskade vårdkostnader. Indirekta effekter kan knytas till de svenska miljömålen Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet, levande sjöar och vattendrag - vilka förutsätts vara av värde för turistnäring och rekreation.

Förutom ekosystemtjänsterna mat och dricksvatten kan ekosystemtjänsten pollinering av växter påverkas av bekämpningsmedel. Pollinering av växter är av avgörande betydelse för många av de livsmedel som människan producerar. Enligt FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (2009) är mer än en tredjedel av de grödor som odlas i världen beroende av att bin pollinerar dem. I stora delar av världen leder den kraftiga nedgången i pollinering redan idag till stora inkomstbortfall. Många bekämpningsmedel är insekticider. Cypermetrin, som är ett av de nya prioriterade ämnena, är exempelvis mycket giftigt för bin. Kostnaden för utebliven pollinering har inte analyserats eller uppskattats inom ramen för denna konsekvensanalys.

Dricksvatten

Dricksvatten är en av de viktigaste ekosystemtjänsterna och behöver skyddas. För dricksvattenförsörjning utgör förekomst och förorening av miljögifter en risk för ökade samhällsekonomiska kostnader vid exempelvis stängning av vattentäkt och rening av dricksvatten. Ett exempel på en storskalig risk är förorening av Mälaren som är dricksvattenförekomst för cirka två miljoner människor. Föroreningar i form av bland annat högfluorerade ämnen (PFAS) utgör redan i dagsläget och framtiden en risk, och även bekämpningsmedel och dioxiner kan förorena dricksvattnet. Åtgärder som syftar till att förebygga utsläpp och påverkan och att sanera förorenade områden från dessa ämnen kan leda till samhällsekonomiska vinster i form av minskat behov av rening av dricksvatten och minskade hälsokostnader. Ett effektivt förebyggande åtgärdsarbete kommer också att kunna minska eller undvika behovet av att byta vattentäkt som är en mycket kostsam åtgärd (se exemplet från Ronneby ovan). I ett framtida ”worst case scenario” kan det dessutom vara svårt att hitta dricksvattentäkter som inte är förorenade. Det ligger därför stora samhällsekonomiska vinster i att förebygga försämring av vattenförekomster genom de åtgärder som följer av detta åtgärdsprogram.

När åtgärder genomförs skapas arbetstillfällena

I en rapport, framtagen av ett antal intresseorganisationer (Jonsson, 2015), diskuteras värdet av att återställa naturen men även de värden som genereras under den tid då åtgärder genomförs. Genomförandet av åtgärder för att förbättra vattenmiljöerna ger effekter i samhället. Det kommer exempelvis att ge arbetstillfällena inom bygg- och transportsektorn, industrin och för olika typer av entreprenörer. Efter att ett bättre miljötillstånd har uppnåtts kan bättre fiske och ökad turism leda till att investeringarna genererar årliga intäkter och ett stort antal arbetstillfällena under lång tid. Fler arbetstillfällena kombinerat med en attraktiv miljö ökar viljan att bo och verka på dessa platser, vilket i sin tur ger ökad marknadsomsättning och större skatteintäkter på lokal nivå. Förbättrad vattenkvalitet och starkare fiskpopulationer kan även skapa bättre förutsättningar för yrkesfisket.

Vatten är en förutsättning för livsmedelsproduktion och många andra industrier. En sammanställning av tolv undersökta branscher visar betydande värden som kan associeras med tillgång till vatten och av god kvalitet (Sweco, 2013).

Lagkrav och andra styrmedel som ökar åtgärdsarbetet och behovet av effektiva förebyggande åtgärder medför också en teknikutveckling som i sig är tillväxtskapande och genererar både arbetstillfällen och förutsättningar för att utveckla nya marknader.

6.3 Översiktlig redovisning av kostnader för åtgärder

De sammanlagda administrativa kostnaderna för åtgärderna som rör sex av de nya prioriterade ämnena, samt PFAS (summa 11) redovisas i tabell 6.1. För de administrativa åtgärderna redovisas de totala kostnaderna för denna förvaltningscykel (2018–2021). Om inget annat uppges är de administrativa kostnaderna samma antagna schabloner som använts i Åtgärdsprogram 2016–2021 (för att läsa mer om detta arbete se Förvaltningsplan 2016–2021, bilaga 1 *Arbetsätt och metoder*). Det har varit svårt att uppskatta hur mycket åtgärder avseende de berörda ämnena som skulle komma att genomföras utan detta åtgärdsprogram. Därför har inte dessa eventuella kostnader kunnat dras ifrån de kostnader som presenteras i tabell 6.1. Alla kostnader nedan antas vara en konsekvens av detta åtgärdsprogram. I några fall medför föreslagna åtgärder, för att minska påverkan från de nya ämnena, ingen eller liten merkostnad för myndigheten. Detta beror på att de antingen helt eller delvis kan rymmas i befintlig åtgärd enligt åtgärdsprogram 2016-2021 och därmed inte genererar extra arbete eller enbart lite extra arbete. I dessa fall anges detta i tabellen.

Tabell 6.1 Administrativa kostnader för åtgärderna i åtgärdsprogrammet. Siffrorna redovisas i kronor för hela Sverige.

Åtgärder till myndigheter och kommuner	Administrativa åtgärds-kostnader (kronor)
Förorenade områden	
Naturvårdsverket, åtgärd 3	Ingen merkostnad
Generalläkaren, åtgärd 1 (övertas av Försvarsinspektören för hälsa och miljö)	2 200 000
Kommunerna, åtgärd 1	Liten merkostnad
Naturvårdsverket, åtgärd Ny B	500 000
Naturvårdsverket, åtgärd Ny C	500 000
Naturvårdsverket, åtgärd Ny D	1 500 000
Generalläkaren, åtgärd 2 (övertas av Försvarsinspektören för hälsa och miljö)	Liten merkostnad
Länsstyrelserna, åtgärd 5*	Liten merkostnad
Länsstyrelserna, åtgärd 9*	Försumbar merkostnad
Länsstyrelserna, åtgärd 10	Ingen merkostnad

Forts. tabell 6.1

Åtgärder till myndigheter och kommuner	Administrativa åtgärds kostnader (kronor)
Punktkällor och diffusa utsläpp	
Kemikalieinspektionen, åtgärd 1	200 000
Naturvårdsverket, åtgärd 2	100 000
Naturvårdsverket, åtgärd 4	Ingen merkostnad
Naturvårdsverket, åtgärd 5	100 000
Länsstyrelserna, åtgärd 1	1 900 000
Kommunerna, åtgärd 1	
Generalläkaren, åtgärd 1 (övertas av Försvarsinspektören för hälsa och miljö)	Kostnaden uppskattas under förorenade områden.
Naturvårdsverket, åtgärd Ny A	100 000
Naturvårdsverket, åtgärd Ny B	Kostnaden uppskattas under förorenade områden
Naturvårdsverket, åtgärd Ny D	Kostnaden uppskattas under förorenade områden
Naturvårdsverket, åtgärd Ny E	1 000 000
Kommunerna, åtgärd Ny	Liten merkostnad
Energimyndigheten, åtgärd Ny	500 000
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, åtgärd Ny	500 000
Generalläkaren, åtgärd 2 och 4* (övertas av Försvarsinspektören för hälsa och miljö), Naturvårdsverket åtgärd 1*, Länsstyrelserna åtgärd 5* och Kommunerna åtgärd 2* och 3	Liten merkostnad
Jordbruksverket åtgärd 2, 5 och 6, Naturvårdsverket åtgärd 7*, Skogsstyrelsen åtgärd 1 och Länsstyrelserna åtgärd 3, 6*, 7*, 9*	Försumbar merkostnad
Kommunerna åtgärd 6, 7, 8	Ingen merkostnad
Dricksvattenskydd	
Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 6*	100 000
Länsstyrelserna, åtgärd 4*	Liten merkostnad
Kommunerna, åtgärd 5*	Liten merkostnad
Generalläkaren, åtgärd 2 (övertas av Försvarsinspektören för hälsa och miljö)	Liten merkostnad
Kommunerna, åtgärd 7	Ingen merkostnad
Totalt	9 200 000

* Indikerar att enbart en del av den befintliga åtgärden omfattas i detta åtgärdsprogram.

De fysiska åtgärder som pekats ut i VISS för detta åtgärdsprogram är kopplade till förorenade områden och punktkällor. Åtgärderna kopplade till förorenade områden bedöms bli genomförda inom Naturvårdsverkets befintliga arbete och finansiering efterbehandling av förorenade områden (EBH) och bedöms inte medföra några merkostnader till följd av detta åtgärdsprogram. Undantaget till det är områden inom Försvarsmaktens ansvar. För dessa områden har inte varit möjliga att kvantifiera omfattning eller kostnad. Fysiska åtgärdsförslag med avseende på punktkällor grundas på så begränsad information att det inte har varit möjligt att uppskatta en schablonkostnad för dessa. Därför har inga kostnader för fysiska åtgärder antagits eller kunnat uppskattas. För en mer utvecklad analys om kostnaderna, se kostnadskapitel per sektor/påverkanskälla nedan.

6.4 Fördelningseffekter och finansiering

I ramdirektivet för vatten uttrycks att varje vattenanvändare ska betala för sin negativa påverkan på vattenkvaliteten. Ungefär samma sak uttrycks i miljöbalken, ofta kallat principen att förorenaren betalar. Inom miljögiftsområdet bedöms flera påverkanskällor inte bära sina fulla miljökostnader för miljögifter.

Av de 9,2 miljoner kronor som den totala administrativa åtgärdskostnaden är uppskattad till är fördelningen åtta miljoner kronor för statliga myndigheter och en miljon kronor för kommunerna.

Staten

De uppskattade administrativa åtgärdskostnaderna fördelar sig per nationell myndighet enligt nedan.

Tabell 6.2 Uppskattad administrativ åtgärdskostnad per nationell myndighet, kostnaderna presenteras i kronor

Nationell åtgärdsmyndighet	Administrativ åtgärdskostnad
Försvarsinspektören för hälsa och miljö (f.d. Generalläkaren)	2 200 000
Energimyndigheten	500 000
Havs- och vattenmyndigheten	100 000
Kemikalieinspektionen	200 000
Myndigheten för säkerhet och beredskap	500 000
Naturvårdsverket	3 800 000
Summa	7 300 000

De administrativa åtgärderna till de nationella myndigheterna handlar främst om att utveckla arbetet med miljögifter på respektive myndighet och vägleda och ta fram vägledningar till berörda myndigheter och övriga berörda. Ett undantag är Försvarsinspektören för hälsa och miljö som ansvarar för tillsynen av försvarsmaktens områden och också har tillsynskostnader i sin totalsumma. De administrativa kostnaderna som uppskattats är små i förhållande till myndigheternas totala verksamheter och kommer med stor sannolikhet att kunna, med hjälp av prioriteringar, rymmas inom befintliga budgetar. Alternativet är att det äskas mer pengar från staten för att kunna genomföra de administrativa åtgärderna i tid.

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna, som är regionala statliga myndigheter, har i denna konsekvensanalys tillsyn och omprövning till följd av tillsyn som kostnadsuppskattad administrativ åtgärd.

Länsstyrelserna är reglerade till att kunna ta ut tillsynsavgiften av verksamhetsutövare. Till skillnad från kommunerna vars tillsynsavgift går direkt tillbaka till kommunens verksamhet går länsstyrelsens tillsynsavgift istället till statskassan och inte till länsstyrelsen. Detta medför att incitamenten för att ta ut en avgift inte är lika starka. I denna analys antas ändå att länsstyrelserna tar ut avgifter av verksamhetsutövarna och därför fördelas tillsynskostnaden på verksamhetsutövare.

Omprövningskostnaderna är svåra att fördela. Vem som i slutändan står för domstolskostnader, utredningskostnader etc. visas först efter omprövningen är klar. Därför har kostnaden för omprövning på dryga 1,5 miljoner kronor fördelats på länsstyrelserna i denna analys.

Kommunerna

Kommunerna har, i denna konsekvensanalys, tillsyn som enda kostnadsuppskattad administrativ åtgärd. Som nämnts tidigare, kan kommunerna ta ut en tillsynsavgift av verksamhetsutövare. Denna tillsynsavgift går direkt till kommunen som kan använda inkomsten till att finansiera mer tillsyn. I detta system finns incitament att ta ut en tillsynsavgift och det är därför högst troligt att kommunen använder det. Kostnaderna för tillsyn, kopplade till administrativa åtgärder för kommunerna, fördelas alltså även här på verksamhetsutövare.

Verksamhetsutövare

En stor del av kostnaderna för att minska utsläpp av miljögifter betalas av företag med utsläpp redan idag. Främst regleras det via prövning och tillsyn som följer av miljöbalken. De tänkbara fysiska åtgärderna kan beröra många olika aktörer, som till exempel markägare med förorenad mark, industri, avloppsreningsverk, gruvor, försvarsmakten, infrastruktur- och transportsektorn, jordbruk och småbåtsägare.

Verksamhetsutövarna kommer att få ta kostnaderna för den tillsyn som kommer att genomföras av länsstyrelserna och kommunerna. Knappt 400 000 kronor enligt det uppskattade beräkningarna i denna analys. Kostnadsuppskattningarna är inte relaterade till de tillsynsavgifter som länsstyrelserna och kommunerna använder utan är uppskattade enligt schablonberäkningar för vad en tillsynsinsats kostar för en myndighet.

Verksamhetsutövarna i form av industrier kommer att finansiera större delen av de fysiska åtgärder som följer åtgärderna kopplat till punktkällor i detta åtgärdsprogram. Försvarsmakten behöver finansiera åtgärderna för de förorenade områden som ligger inom deras mark.

6.5 Referensalternativ – Utveckling till 2021 utan åtgärdsprogram

Referensalternativet, det vill säga beskrivningen av utvecklingen om det inte finns något åtgärdsprogram för de aktuella ämnena, innebär att de nyttor som beskrivs i avsnitt 6.2 påverkas negativt. Detta innebär att referensalternativet bland annat medför högre sjukdomstal och vårdkostnader, ökad oro bland befolkningen och negativ påverkan på ekosystemtjänsterna, exempelvis dricksvatten, mat, pollinering av växter, naturupplevelser och rekreation. Nedan diskuteras utvecklingen utan åtgärder mot miljögifter mer generellt inte enbart specifikt för de utpekade ämnena.

Nationella miljö kvalitetsmål

I den fördjupade utvärderingen 2012 av miljö kvalitetsmålet ”Giftfri miljö” konstaterades att varken det tillstånd som miljö kvalitetsmålet uttrycker, eller förutsättningarna för måluppfyllelse kan uppnås till 2020 med hittills beslutade och planerade åtgärder.

I miljö målsuppföljningens fördjupade utvärdering 2012 av miljö kvalitetsmålet ”Grundvatten av god kvalitet” konstateras att det inte är möjligt att nå miljö tillståndet som beskrivs i miljö kvalitetsmålet 2020 med idag beslutade eller planerade styrmedel. Detta då

återhämtningstiden i mark och vatten är lång, och miljötillståndet bedöms inte kunna uppnås förrän på ytterligare längre sikt.

Miljöproblemet till 2021

Fullständiga bedömningsgrunder för att uppskatta påverkan och risker för spridning av miljögifter i vattenmiljö saknas delvis även i denna förvaltningscykel. Fler vattenförekomster har inför denna cykel klassats ned på grund av problem relaterat till miljögifter. Detta bör emellertid främst ses i ljuset av det bättre underlag för statusklassning som tagits fram sedan 2009 och inte som en reell försämring av förhållandena i miljön. Med nuvarande prognos för berörda branscher och diffusa utsläppskällor görs bedömningen att miljögiftspåverkan till vattenmiljöer kan, med negativ inverkan på människors hälsa och miljö som följd, förväntas öka om vattenmyndigheternas åtgärdsprogram inte genomförs. Utvecklingen går i en svagt positiv riktning för miljömålet ”Grundvatten av god kvalitet”. Framsteg har skett i arbetet med skydd av grundvattenresurser, bevarande av naturgrustillgångar och avseende påverkan på grundvattennivåer, men ytterligare insatser krävs. En potentiell risk för grundvatten, som kan förväntas öka, bland annat på grund av klimatförändringar, är mikrobiologisk påverkan, här anses parasiter vara de mest oroväckande mikroorganismerna och humanfekalier den mest oroväckande föroreningskällan (Livsmedelsverket, 2013).

Påverkanskällor till 2021

Många metaller och organiska miljögifter har sedan 1970-talet uppvisat en nedåtgående trend i avloppsvatten. Nya miljöskadliga kemikalier, till exempel läkemedelsrester tillkommer emellertid kontinuerligt och bedömningen görs att påverkan från diffusa källor i urban miljö kopplat till avloppsvatten därmed förväntas öka under 2016-2021. Förorenad mark kommer också fortsätta att vara en källa till utsläpp men Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas arbete med sanering av förorenad mark (EBH) förväntas fortgå och bör leda till en minskning av dessa utsläpp över perioden 2016-2021. Kadmiumhalter förväntas ligga kvar på nuvarande nivåer under 2016-2021 medan det för kvicksilver kan förväntas en ökning av halterna i vissa vatten. Detta följer av att höga kvicksilverhalter redan finns lagrade i mark som läcker, till exempel i samband med skogsavverkning och ytterligare spåder på halterna i våra vatten.

Påverkansbilden för dioxin är idag är diffus och storskalig med en mix av nationella och internationella källor, något som troligtvis kommer bestå i framtiden. För PFAS och PFOS är de högsta halterna förknippade med fram för allt brandövningsplatser men även här finns storskaligt diffust påverkanstryck.

6.6 Åtgärdsalternativ – Utveckling till 2021 med åtgärdsprogram

De nya prioriterade ämnena och PFAS i grundvatten påverkas givetvis av REACH (Förordning 1907/2006) och IED (Direktiv 2010/75/EU) men den stora effekten fås genom att specifika vattenförekomster pekats ut i vattenmyndigheternas förvaltningsplaner och åtgärder kan krävas av tillsynsmyndigheterna. Miljökvalitetsnormerna är dessutom bindande vilket gör att det är lättare för en tillsynsmyndighet att ställa tuffare krav med stöd av dessa jämfört med till exempel miljömålen, även om det inte finns något motsatsförhållande. Målbilden att så god miljöstatus som möjligt ska uppnås är gemensam för både miljökvalitetsnormerna och miljömålen. Beroende på vilken påverkanstyp som åtgärden riktas mot så varierar åtgärdernas teknik och åtgärdskostnad.

Kostnader för åtgärder vid sanering av förorenade områden

Kostnader kopplade till åtgärder som syftar till att minska den negativa miljöpåverkan som erhålls från förorenade områden redovisas översiktligt i tabell 6.3.

Tabell 6.3 Åtgärder mot läckage från förorenade områden. Observera att detta är enbart en sammanfattning av den del av åtgärden eller tillägget till åtgärden som berörs.

Åtgärd riktad till myndigheter och kommuner	Sammanfattning av åtgärden eller tillägget till åtgärd ¹⁾	Administrativa åtgärdskostnader (kronor)
Generalläkaren åtgärd 1 reviderad (även i tabell 6.4)	Sammanställa vilka miljöfarliga verksamheter och förorenade områden som misstänks bidra till att MKN inte följs för de sex nya ämnena och PFAS (summa 11), tidsätta en plan för tillsyn och påbörja tillsyn, samt ställa krav på utredning av förorenade områden.	2 200 000
Naturvårdsverket, åtgärd 3 reviderad	Inkludera PFAS-förorenade områden i de områden som prioriteras i fördelningen av bidrag till förorenade områden, samt ta fram riktlinjer för hur bidragen ska prioriteras så att MKN kan följas.	Ingen merkostnad. Rymms inom befintlig verksamhet
Kommunerna, åtgärd 1 reviderad (även i tabell 6.4)	Bedriva tillsyn av verksamheter som medför att MKN inte följs eller riskerar att inte följas. I tillsynen identifiera och ställa krav på åtgärder där påverkan från förorenade områden, avfallsdeponier och avfallshantering, textilindustri, flygplatser medför att miljö kvalitetsnormen inte följs med avseende PFOS i ytvatten och PFAS (summa 11) i grundvatten. I tillsynen av den kommunala räddningstjänsten ställa krav på sanering av skumtankar med PFOS-rester och hantering av slangar med PFAS-skum.	Liten merkostnad p.g.a. ökat tillsynsbehov
Naturvårdsverket, åtgärd Ny B (även i tabell 6.4)	Genom vägledning till länsstyrelser och kommuner förtydliga hur produkter, avfall och massor förorenade med högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS ska hanteras, med fokus på deponier.	500 000
Naturvårdsverket, åtgärd Ny C	Ta fram generella riktvärden för PFAS-ämnen för förorenad mark som också ska inkluderas i riktvärdesmodellen för riskbedömning och riskklassning samt för beräkning av plats specifika riktvärden	500 000
Naturvårdsverket, åtgärd Ny D (även i tabell 6.4)	Öka kunskap om spridning av dioxiner från förorenade områden, utreda metoder för sanering och andra åtgärder, samt ta fram vägledning för riskbedömning.	1 500 000
Generalläkaren, åtgärd 2 (även i tabell 6.4 & 6.6)	Säkerställa långsiktigt skydd för dricksvattenförsörjningen och bedriva tillsyn av vattentäkter (> 50 pers eller >10 m ³ /dag). t.ex. genom försiktighetsmått för att motverka påverkan på dricksvattenförekomster. Tillägg: PFOS, cypermetrin, diklorvos och PFAS.	Liten merkostnad p.g.a. något ökat tillsynsbehov.
Länsstyrelserna, åtgärd 5* a) och c) (även i tabell 6.4)	Ha åtgärdsplaner med fokus på vattenförekomster där åtgärder behövs för att MKN ska kunna följas. Strategier för a) vägledning i översiktsplanering och c) hur åtgärdsbehovet kan samordnas med arbetet inom landsbygdsprogrammet. Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena samt PFAS (summa 11).	Liten merkostnad p.g.a. något ökat uppdateringsbehov.
Länsstyrelserna, åtgärd 9* a) och c) (även i tabell 6.4)	Vägleda kommunerna vid översikts- och detaljplanering för att MKN ska kunna följas. Särskilt bevaka att a) det framgår av översiktsplanen hur MKN kommer att följas, c) kommunerna använt rätt underlag från VISS. Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena och PFAS	Försumbar merkostnad p.g.a. marginellt ökat vägledningsbehov.
Länsstyrelserna, åtgärd 10	I arbetet med bidragsansökningar och tillsyn av förorenade områden prioritera områden med påverkan på vattenförekomster för att se till att MKN kan följas Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena och PFAS.	Ingen merkostnad eftersom samma mängd objekt kan prioriteras.

* Indikerar att enbart en del av den befintliga åtgärden omfattas i detta åtgärdsprogram. Vilken del som omfattas preciseras där det är möjligt med a), b) eller c).

1) Nya och reviderade åtgärder redovisas i sin helhet i kap 5. Åtgärder som enbart berörs genom tillägg av ämnen redovisas i sin helhet i ÅP 2016-2021 del 4.

Kostnader för administrativa åtgärder

För Försvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM) innebär Generalläkaren åtgärd 1 att FIHM behöver göra en sammanställning över vilka miljöfarliga verksamheter och förorenade områden som misstänks bidra till att MKN inte följs och därefter ta fram en tillsynsplan, samt ställa krav på utredning av förorenade områden. Detta uppskattas kosta en miljon kronor. Utan att redan nu veta exakt antal tillsynsobjekt så uppskattas en halvtidstjänst behövas på myndigheten. Kostnaden för denna halvtidstjänst beräknas för de tre åren då åtgärdsprogrammet gäller, 2019-2021. Kostnaden för tillsynen uppgår till 1,2 miljoner kronor för alla tre åren (Ekonomistyrningsverket, 2008). För att inte dubbelräkna åtgärdsprogramkostnader så omfattas dessa administrativa kostnader för FIHM åtgärd 1 både av förorenade områden och punktkällor och diffusa utsläpp.

I Naturvårdsverkets nationella plan för efterbehandling behöver kopplingen kring fördelningen av åtgärdsmedel mot vattenförekomster med påverkan av förorenade områden utvecklas. Bland annat behöver prioriteringsgrunderna bli tydligare med avseende på belastningen av markläckage till vatten. Naturvårdsverket behöver även prioritera att ge tillsynsvägledning inom ansvarsbedömningar/ansvarsutredningar till länsstyrelserna, eftersom det är tillsynsvägledning inom detta område som kommunerna mest efterfrågar för att komma vidare i sitt arbete med prioriterade åtgärdsobjekt. Åtgärden (Naturvårdsverket, åtgärd 3) avser prioritering inom redan befintlig verksamhet på Naturvårdsverket och beräknas såtillvida rymmas inom referensalternativet, bedöms därför inte medföra någon merkostnad.

Naturvårdsverket har beräknat behovet av tillsyn per länsstyrelse, vilket användes i Åtgärdsprogram 2016-2021 för att uppskatta totala behovet av tillsyn för länsstyrelserna och kommunerna. Här antas att prioriteringar görs inom tillsynsarbetet för att inkludera de nya ämnen som har tillkommit i detta åtgärdsprogram och att inga ytterligare kostnader är nödvändiga för kommunerna åtgärd 1. Därutöver finns det ett stort antal områden som förorenats av nyligen uppmärksammade ämnen som PFAS. Enligt Naturvårdsverket har endast en mindre andel av brandövningsplatserna i landet undersökts med avseende på PFAS-föroreningar i omgivande miljö. PFAS-halter är också dåligt undersökta i anslutning till andra möjliga källor som större bränder, avloppsreningsverk, avfallshanteringsanläggningar och industrier (RIR 2016:25). Det är i dagsläget svårt att uppskatta omfattningen och kostnad har därför inte varit möjlig att uppges för Kommunerna åtgärd 1.

Naturvårdsverket (åtgärd Ny B) har en grundläggande uppgift att ge vägledning till länsstyrelser och kommuner så att utsläpp av prioriterade och särskilda förorenande ämnen följer gällande regler och krav och bidrar till att miljö kvalitetsnormerna följs. Kostnaden för vägledning om hur produkter, avfall och massor förorenade med högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS ska hanteras uppskattas kosta 500 000 kronor.

Att ta fram generella riktvärden för PFAS-ämnen för förorenad mark uppskattas kosta, i likhet med schablonen för utredning, 500 000 kronor för Naturvårdsverket åtgärd Ny C.

Naturvårdsverket åtgärd Ny D innebär ökad kunskap om spridning av dioxiner, en ny utredning och en ny vägledning. Därför uppskattas åtgärden kosta 1,5 miljoner kronor.

Åtgärderna Generalläkaren 2, Länsstyrelserna, åtgärd 5, 9 och 10 har inte reviderats, utan endast tillägg av de nya ämnena har gjorts. Åtgärderna kommer, enligt tabellen ovan, leda till mindre eller försumbara kostnadsökningar.

Kostnader för fysiska åtgärder

Att sanera förorenade områden bedöms ha stor betydelse för att minska och undvika läckage av prioriterade och särskilda förorenande ämnen vid muddring och dumpning av muddermassor samt annan vattenverksamhet som berör sediment. Förorenade områden ingår som åtgärd inom miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Länsstyrelserna har i VISS pekat ut 159 vattenförekomster i Sverige som behöver saneras för att minska läckage av de nya prioriterade ämnen som ingår i detta åtgärdsprogram. Bristande kunskap om källfördelning, orsak till förorening och varje områdes unika förutsättningar är anledningen till varför det i dagsläget inte är möjligt att uppskatta någon åtgärds kostnad för dessa 159 vattenförekomster. Kostnaden skulle vara en del av referensalternativet eftersom det antas att åtgärderna kommer att genomföras som en prioritering inom Naturvårdsverkets befintliga arbete med efterbehandling av förorenade områden, EBH. Hela eller delar av de fysiska åtgärderna måste helt eller delvis finansieras av verksamhetsutövaren, särskilt då det är oklart om det finns tillgång till nationellt efterbehandlingsstöd, exempelvis de åtgärder som kan komma föreskrivas av FIHM.

Kostnader för åtgärder mot utsläpp från punktkällor och diffusa utsläppskällor

Kostnader kopplade till åtgärder mot utsläpp från punktkällor och diffusa utsläppskällor redovisas översiktligt i tabell 6.4.

Tabell 6.4 Åtgärder mot utsläpp från punktkällor och diffusa utsläppskällor. Observera att detta är enbart en sammanfattning av den del av åtgärden eller tillägget till åtgärden som berörs.

Åtgärd riktad till myndigheter och kommuner	Sammanfattning av åtgärden eller tillägget till åtgärd ¹⁾	Administrativa åtgärds kostnader (kronor)
Generalläkaren, åtgärd 1 reviderad (även i tabell 6.3)	Sammanställa vilka miljöfarliga verksamheter och förorenade områden som misstänks bidra till att MKN inte följs för de sex nya ämnena och PFAS (summa 11), tidsätta en plan för tillsyn och påbörja tillsyn, samt ställa krav på utredning av förorenade områden.	Kostnadsuppskattas under förorenade områden.
Kemikalieinspektionen, åtgärd 1 reviderad	Tillsynsvägleda länsstyrelser och kommuner samt informera allmänheten om hur kemiska produkter används så att negativ påverkan på vattenmiljön av bl.a. prioriterade ämnen kan minimeras. Tillägg: PFOS, akлонifen, cypermetrin, cybutryn och PFAS.	200 000
Naturvårdsverket, åtgärd 2 reviderad	Identifiera vilka tillsynsområden som berörs av de nya ämnena och PFAS (summa 11) och vägleda länsstyrelserna och kommunerna i deras tillsyn och prövning av miljöfarliga verksamheter i syfte att minska utsläppen till vatten av dioxiner, PFOS, akлонifen, cypermetrin och cybutryn samt PFAS (summa 11) så att MKN kan följas.	100 000
Naturvårdsverket, åtgärd 4 reviderad	Inkludera dioxiner och dioxinlika föreningar samt PFAS i det luftvårdsstrategiska arbetet på EU-nivå för att bidra till att MKN följs.	Liten merkostnad
Naturvårdsverket, åtgärd 5 reviderad	Inkludera dioxiner och dioxinlika föreningar i vägledningen till länsstyrelserna och kommunerna för att minska utsläppen så att de bidrar till att MKN kan följas.	100 000
Naturvårdsverket, åtgärd Ny A	Införa PFOS i bilaga 1 till Naturvårdsverkets föreskrifter om miljörapport, samt anpassa tröskelvärde till nivå för betydande påverkan i förhållande till bedömningsgrunder för MKN.	100 000
Naturvårdsverket, åtgärd Ny B (även i tabell 6.3)	Genom vägledning till länsstyrelser och kommuner förtydliga hur produkter, avfall och massor förorenade med högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) inklusive PFOS ska hanteras, med fokus på deponier	Kostnadsuppskattas under förorenade områden.
Naturvårdsverket, åtgärd Ny D (även i tabell 6.3)	Öka kunskap om spridning av dioxiner, utreda metoder för sanering och andra åtgärder, ta fram vägledning för riskbedömning.	Kostnadsuppskattas under förorenade områden.

Forts. tabell 6.4

Åtgärd riktad till myndigheter och kommuner	Sammanfattning av åtgärden eller tillägget till åtgärd ¹⁾	Administrativa åtgärdskostnader (kronor)
Naturvårdsverket, åtgärd Ny E	Se över styrmedel och vägledning för att förbättra förutsättningarna för minskning av dioxinutsläpp, samt undersöka möjligheterna till ytterligare utsläppsreduktion.	1 000 000
Länsstyrelserna, åtgärd 1 reviderad	Utöka och prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter så att tillsynen inriktas på verksamheter som bidrar till att MKN inte följs eller riskerar att MKN inte följas och ställer krav på åtgärder med avseende på PFOS och dioxiner samt PFAS.	1 900 000
Kommunerna, åtgärd 1 reviderad (även i tabell 6.3)	Bedriva tillsyn av verksamheter som medför att MKN inte följs eller riskerar att inte följas. I tillsynen identifiera och ställa krav på åtgärder där påverkan från förorenade områden, avfallsdeponier och avfallshantering, textilindustri, flygplatser medför att miljö kvalitetsnormen inte följs med avseende PFOS i ytvatten och PFAS (summa 11) i grundvatten. I tillsynen av den kommunala räddningstjänsten ställa krav på sanering av skumtankar med PFOS-rester och hantering av slangar med PFAS-skum.	
Kommunerna, åtgärd Ny	Verka för minskade utsläpp av dioxiner och dioxinlika ämnen från småskalig förbränning.	Liten merkostnad p.g.a. utökad bedömning i planeringsunderlag
MSB, åtgärd Ny	Fortsätta driva på utvecklingen av nya släckmetoder utan användning av brandskum med innehåll av högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) samt fortsätta och intensifiera information, rådgivning och utbildning om alternativa släckmetoder, med avsikt att minimera och på sikt fasa ut användningen av PFAS-haltigt brandskum.	500 000
Energimyndigheten, åtgärd Ny	Verka för minskade utsläpp av dioxiner och andra luftföroreningar orsakade av energiproduktion och energianvändning.	500 000
Generalläkaren, åtgärd 2 (även i tabell 6.3 & 6.6)	Säkerställa långsiktigt skydd för dricksvattenförsörjningen och bedriva tillsyn av vattentäcker (> 50 pers eller >10 m3/dag). t.ex. genom försiktighetsmått för att motverka påverkan på dricksvattenförekomster. Tillägg: PFOS, cypermetrin, diklorvos och PFAS.	Liten merkostnad p.g.a. något ökat tillsynsbehov.
Generalläkaren, åtgärd 4* b)	b) Inom ramen för tillsyn/tillståndsprovning ställa krav på minskade utsläpp från reningsverk och avloppsledningsnät för att MKN ska kunna följas. Tillägg: PFOS, cypermetrin, diklorvos, cybutryn och PFAS.	Liten merkostnad p.g.a. något ökat tillsynsbehov.
Jordbruksverket, åtgärd 2	Utveckla kompetensutvecklings- och rådgivningsverksamheten för att minska påverkan från användning av växtskyddsmedel där MKN riskerar att inte följas. Tillägg: aklonifen och cypermetrin.	Försumbar merkostnad p.g.a. marginellt ökad utvecklingsinsats i befintlig åtgärd.
Jordbruksverket, åtgärd 5	Vidareutveckla vägledning för den egenkontroll som jordbruksföretag ska utföra och därmed bidra till att MKN följs. Tillägg: aklonifen och cypermetrin.	Försumbar merkostnad p.g.a. marginellt ökad utvecklingsinsats i befintlig åtgärd.
Jordbruksverket, åtgärd 6	Vidareutveckla tillsynsvägledning för länsstyrelser, kommuner och företag för att bl.a. påverkan från användning av växtskyddsmedel ska minska och därmed bidra till att MKN följs. Tillägg: aklonifen och cypermetrin.	Försumbar merkostnad p.g.a. marginellt ökad utvecklingsinsats i befintlig åtgärd.
Naturvårdsverket, åtgärd 1*	Identifiera behov av ökad tillämpning och ändring av befintliga styrmedel samt behov av nya styrmedel och vägledning för att förbättra förutsättningarna för att minska utsläppen av bl.a. prioriterade ämnen via avloppsreningsverk och avloppsledningsnät. Tillägg: PFOS, akronifen, cypermetrin, cybutryn och PFAS.	Liten merkostnad p.g.a. något ökat utredningsbehov.
Naturvårdsverket, åtgärd 7*	Bl.a. utarbeta tillsynsvägledning avseende dagvattenhantering till länsstyrelser och kommuner. Tillägg: PFOS, aklonifen, cybutryn, cypermetrin samt PFAS.	Försumbar merkostnad p.g.a. marginellt ökad utvecklingsinsats i befintlig åtgärd.

Forts. tabell 6.4

Åtgärd riktad till myndigheter och kommuner	Sammanfattning av åtgärden eller tillägget till åtgärd ¹⁾	Administrativa åtgärdskostnader (kronor)
Skogsstyrelsen, åtgärd 1	Utveckla och prioritera tillsyn av skogsbruksverksamheter för att minimera påverkan där MKN riskerar att inte följas. Tillägg: cypermetrin.	Försumbar merkostnad p.g.a. marginellt ökat tillsynsbehov.
Länsstyrelserna, åtgärd 3	Genom tillsyn eller vägledning säkerställa att verksamhetsutövare genomför egenkontroll eller har kontrollprogram som behövs för att möjliggöra bedömning av påverkan av bl.a. kemisk status i vattenförekomster. Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena samt PFAS (summa 11).	Försumbar merkostnad p.g.a. marginellt ökat tillsynsbehov.
Länsstyrelserna, åtgärd 5* a) och c) (även i tabell 6.3)	Ha åtgärdsplaner med fokus på vattenförekomster där åtgärder behövs för att MKN ska kunna följas. Strategier för a) vägledning i översiktsplanering och c) hur åtgärdsbehovet kan samordnas med arbetet inom landsbygdsprogrammet. Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena samt PFAS (summa 11).	Liten merkostnad p.g.a. något ökat uppdateringsbehov.
Länsstyrelserna, åtgärd 6*	Prioritera och utveckla rådgivningsverksamhet för att minska bl.a. förluster av växtskyddsmedel där det finns risk att MKN inte kan följas. Tillägg: akлонifen och cypermetrin.	Försumbar merkostnad p.g.a. marginellt ökat rådgivningsbehov.
Länsstyrelserna, åtgärd 7*	Utveckla tillsynsvägledning till kommunerna så att de kan ställa de krav som behövs för att minska bl.a. förluster av växtskyddsmedel där det finns en risk för att MKN inte kan följas. Tillägg: akлонifen och cypermetrin.	Försumbar merkostnad p.g.a. marginellt ökad utvecklingsinsats i befintlig åtgärd.
Länsstyrelserna, åtgärd 9* a) och c) (även i tabell 6.3)	Vägleda kommunerna vid översikts- och detaljplanering för att MKN ska kunna följas. Särskilt bevaka att a) det framgår av översiktsplanen hur MKN kommer att följas, c) kommunerna använt rätt underlag från VISS. Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena och PFAS	Försumbar merkostnad p.g.a. marginellt ökat vägledningsbehov.
Kommunerna, åtgärd 2*	Bedriva tillsyn så att b) tillförseln av växtskyddsmedlen minskar där det finns risk att MKN inte kan följas. Tillägg: akлонifen och cypermetrin.	Liten merkostnad p.g.a. något ökat tillsynsbehov.
Kommunerna, åtgärd 3	Prioritera och genomföra sin tillsyn och ställa krav på att utsläppen av bl.a. prioriterade ämnen från a) avloppsledningsnät och b) avloppsreningsverk minskar där det finns risk att MKN inte kan följas. Tillägg: PFOS, akлонifen och cypermetrin.	Liten merkostnad p.g.a. något ökat tillsynsbehov.
Kommunerna, åtgärd 6	Genomföra översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att MKN kan följas. Tillägg: de sex nya prioriterade ämnena och PFAS.	Ingen merkostnad eftersom det görs inom ramen för befintlig åtgärd.
Kommunerna, åtgärd 7 (även i tabell 6.3)	Upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner för att MKN ska kunna följas. Tillägg: PFOS, akлонifen, cypermetrin och PFAS.	Ingen merkostnad eftersom det görs inom ramen för befintlig åtgärd.
Kommunerna, åtgärd 8	Utveckla planer för hur dagvatten ska hanteras inom kommunen med avseende på kvantitet och kvalitet. Dagvattenplanerna ska bidra till att de åtgärder vidtas som behövs för att MKN ska kunna följas. Tillägg: PFOS, akлонifen, cypermetrin och PFAS.	Ingen merkostnad eftersom det görs inom ramen för befintlig åtgärd.

* Indikerar att enbart en del av den befintliga åtgärden omfattas i detta åtgärdsprogram. Vilken del som omfattas preciseras där det är möjligt med a), b) eller c).

1) Nya och reviderade åtgärder redovisas i sin helhet i kap 5. Åtgärder som enbart berörs genom tillägg av ämnen redovisas i sin helhet i ÅP 2016-2021 del 4.

Kostnader för administrativa åtgärder

Kostnaderna för Försvarsinspektören för hälsa och miljö avseende Generalläkaren åtgärd 1 beskrivs i avsnittet om förorenad mark. Tillsynsbehovet för punktkällor och diffusa utsläpp uppskattas också tillsammans med uppskattningen av förorenade områden.

Kemikalieinspektionen har ansvar att tillsynsvägleda när det gäller frågor om utsläppande på marknaden, införsel och utförsel av kemiska produkter. Kostnaden för vägledningen och att informera allmänheten om de tillkomna ämnena i detta åtgärdsprogram uppskattas kosta 200 000 kronor (Kemikalieinspektionen, åtgärd 1).

Naturvårdsverket åtgärd 2 ska ge länsstyrelser och kommuner tillräcklig vägledning för att kunna utöva tillsyn och tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet, från såväl punktkällor som diffusa utsläpp, med utsläpp av prioriterade och särskilda förorenande ämnen. Kostnaden för de extra ämnen som lagts till i detta åtgärdsprogram uppskattas till 100 000 kronor.

Naturvårdsverket åtgärd 4 är reviderad i åtgärdsformuleringen för att problemet med utsläpp av dioxiner och PFAS samt spridning via atmosfärisk deposition ska inkluderas. Här anses att Naturvårdsverkets behöver prioritera det luftvårdsstrategiska arbetet på EU-nivå för att minska depositionen från internationella källor. Detta kan medföra en liten merkostnad om extra satsningar behöver göras utöver det som görs idag.

Naturvårdsverket åtgärd 5 är reviderad för att minskade dioxinutsläpp ska få extra fokus. Kostnaden för att utöka vägledningen med tillagda ämnen uppskattas till 100 000 kronor.

Naturvårdsverket ska i åtgärd Ny A revidera en bilaga till en föreskrift vilket uppskattas kosta 100 000 kronor. Naturvårdsverkets åtgärder Ny B och Ny D beskrivs och kostnadsberäknas under avsnittet om förorenade områden och görs därför inte i detta avsnitt. För att genomföra Naturvårdsverket åtgärd Ny E krävs en ny utredning och vägledning och uppskattas därför till en kostnad av en miljon kronor.

Avseende Länsstyrelserna åtgärd 1 och Kommunerna åtgärd 1 har länsstyrelserna och kommunerna redan ansvaret för tillsyn enligt 9 kap. miljöbalken. I det befintliga dataunderlaget är det 26 åtgärder som kunnat pekats ut i VISS som visar att ett behov av utsläppsminskning. Antalet åtgärder kan vara underskattat och underlaget kommer kunna uppdateras. Här antas att 26 utsläppspunkter behöver tillsynas för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Kostnadsuppskattning för dessa åtgärder är enligt schablon för kommunala avloppsreningsverk på 14 000 kronor per tillsynsobjekt (SOU 2014:35). Schablonkostnaden för omprövning, som följd av tillsynen, av en punktkälla uppskattas till 58 500 kronor för Länsstyrelserna (enligt Vattenverksamhetsutredningens (SOU 2014:35) bedömning av den genomsnittliga kostnaden för en omprövning av ett kommunalt avloppsreningsverk). Fördelning av tillsyn och omprövning mellan länsstyrelserna och kommunerna har inte varit möjlig. I tabell 6.5 nedan visas kostnadsfördelningar (avrundat) av tillsyn och omprövning för hela Sverige.

Tabell 6.5 Tillsyns- och omprövningskostnader för punktkällor för hela Sverige. Kostnaderna anges i kronor.

	Utsläppsreduktion miljögifter (antal)	Tillsyn	Omprövning
Nationellt	26	360 000	1 520 000

Länsstyrelserna, åtgärd 3, riktar sig mot tillsyn och vägledning för verksamheters egenkontroll. Kostnaden för detta uppskattas ingå i den befintliga tillsynen av verksamheter som beräknas ovan.

Kommunerna åtgärd Ny bedöms ge en liten merkostnad. Kommunerna behöver skapa sig en bild av problemet de lokala förutsättningarna och sedan ta med det i kommunens planeringsunderlag och i bygglovsärenden.

Energimyndigheten åtgärd Ny ska verka för minskade utsläpp av dioxiner och andra luftföroreningar orsakade av energiproduktion och energianvändning. Energimyndigheten behöver prioritera och intensifiera arbetet för att minska utsläppen. Kostnaden för åtgärden uppskattas därför i paritet med schablonkostnaden för en utredning, 500 000 kronor.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) åtgärd Ny ska fortsätta driva på utvecklingen av nya släckmetoder utan användning av brandskum med innehåll av högfluorerade ämnen (PFAS-ämnen) samt fortsätta och intensifiera information, rådgivning och utbildning om alternativa släckmetoder, med avsikt att minimera och på sikt fasa ut användningen av PFAS-haltigt brandskum. Åtgärden till MSB förväntas leda till att nya utsläpp av PFAS-ämnen vid brandsläckning fasas ut och i förlängningen upphör helt. MSB behöver prioritera och intensifiera arbetet kring brandskum och därför uppskattas kostnaden för denna åtgärd i paritet med schablonkostnad för en utredning, d.v.s. 500 000 kronor.

Utöver ovan beskrivna åtgärder finns det åtgärder i åtgärdsprogram 2016-2021 som inte revideras med ny text men som ändå berörs genom att identifierade relevanta nya prioriterade ämnen läggs till åtgärden. Sådana åtgärder som är kopplade till detta avsnitt om punktkällor och diffusa utsläpp och där enbart relevanta nya ämnen läggs till är: Generalläkaren åtgärd 2 och 4b, Jordbruksverket 2, 5 och 6, Naturvårdsverket åtgärd 1 och 7, Skogsstyrelsen åtgärd 1, Länsstyrelserna 3, 5, 6, 7 och 9, Kommunerna åtgärd 2, 3, 6, 7 och 8. Se tabell 6.4 om åtgärderna leder till ökade merkostnader eller inte.

Kostnader för fysiska åtgärder

En rad punktkällor och diffusa utsläppskällor såsom atmosfärisk deposition, markläckage och erosion, läckage från material, produkter och varor existerar och skapar problem med miljögifter och läkemedelsrester i vattenmiljöer. Åtgärdsplaneringen för fysiska åtgärder har ännu inte kommit så långt gällande denna åtgärdskategori, vilket framför allt beror på bristande kunskap om källfördelning, orsak till förorening och varje verksamhets unika förutsättningar. Förutom det är det ofta svårt att klarlägga vilken specifik reningsteknik som behövs i det enskilda fallet. De försök till beräkningar av schablonscenarier som gjorts har lett till så stor variation av kostnader att det inte är relevant att försöka hitta en genomsnittlig kostnad för alla 26 åtgärdsobjekt som är utpekade i detta åtgärdsprogram. Det kommer att vara upp till varje omprövning att tillsammans med verksamhetsutövaren bedöma vilken reningsteknik eller annan åtgärd som är att föredra.

Administrativa kostnader för skydd av dricksvatten

För åtgärder som handlar om att långsiktigt skydda dricksvatten har de nya ämnena lagts till. De administrativa åtgärdernas översiktliga kostnad redovisas i Tabell 6.6.

För Havs- och vattenmyndighetens åtgärd 6a) innebär det en extra kostnad för att uppdatera tillsynsvägledning till länsstyrelserna och kommunerna på 100 000 kronor. Åtgärderna till länsstyrelserna och kommunerna uppskattas innebära små merkostnader. Det handlar här om

att prioritera sin verksamhet så att de nya ämnena inte ska försämra dricksvattenkvaliteten. Ett visst ökat tillsynsbehov kan leda till ökade merkostnaden, summan har inte varit möjlig att uppskatta.

Åtgärden till Generalläkaren, numera Förvarsinspektören för hälsa och miljö, kan också innebära till ett visst ökat tillsynsbehov, även här har summan inte varit möjlig att uppskatta.

Vattenskyddet innebär också konsekvenser för samhället i övrigt. Allmänhet, boende och verksamhetsutövare inom vattenskyddsområden kan komma att beröras av vattenskyddsföreskrifternas restriktioner i olika grad. Föreskrifterna kan innebära att vissa verksamheter och åtgärder blir förbjudna, tillståndspliktiga eller att särskilda försiktighetsmått krävs för att de ska vara tillåtna. Det kan röra sig om väghållare, transportörer, jordbrukare och skogsbrukare som behöver ta hänsyn till föreskrifterna och anpassa sina verksamheter därefter. Kostnader för markägare är svåra att uppskatta då restriktionerna är olika för varje vattenskyddsområde. Markägare kan ansöka om ersättning för den mark som tas i anspråk efter att vattenskyddsområdet har inrättats. Det kan även vara boende inom vattenskyddsområdet som måste ta hänsyn till exempelvis fordonstvätt, avloppshantering, energianläggningar eller hantering av brandfarliga vätskor. Detta åtgärdsprogram uppskattas inte medföra konsekvenser utöver konsekvenserna i Åtgärdsprogram 2016-2021.

Tabell 6.6 Åtgärder som skyddar dricksvatten. Observera att detta är enbart en sammanfattning av den del av åtgärden som berörs.

Åtgärd riktad till myndigheter och kommuner	Sammanfattning av åtgärden eller tillägget till åtgärd ¹⁾	Administrativa åtgärds-kostnader (kr)
Havs- och vattenmyndigheten, åtgärd 6* a), reviderad	a) Uppdatera den vägledning som omfattar tillsyn i vattenskyddsområden så att den omfattar ämnena PFOS, cypermetrin, och diklorvos i ytvatten och när det är relevant PFAS (summa 11) i grundvatten.	100 000
Länsstyrelserna, åtgärd 4* b) och c), reviderad	Skydda dricksvattentäkter från förorening av akлонifen, cypermetrin, dioxiner och PFOS samt PFAS (summa 11) och b) genomföra systematisk och regelbunden tillsyn av vattenskyddsområden med tillhörande föreskrifter och c) inom sin tillsynsvägledning till kommunerna ge råd och stöd i arbetet med att bedriva tillsyn i vattenskyddsområden.	Liten merkostnad p.g.a. något ökat tillsynsbehov.
Kommunerna, åtgärd 5* a) och c), reviderad	a) Anordna skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter (> 50 pers eller >10 m ³ /dygn) och c) bedriva tillsyn över vattenskyddsområden även med avseende på de sex nya prioriterade ämnena och PFAS (summa 11)	Liten merkostnad p.g.a. något ökat tillsynsbehov.
Generalläkaren, åtgärd 2 (även i tabell 6.3 & 6.6)	Säkerställa långsiktigt skydd för dricksvattenförsörjningen och bedriva tillsyn av vattentäkter (> 50 pers eller >10 m ³ /dag). t.ex. genom försiktighetsmått för att motverka påverkan på dricksvattenförekomster. Tillägg: PFOS, cypermetrin, diklorvos och PFAS.	Liten merkostnad p.g.a. något ökat tillsynsbehov.
Kommunerna, åtgärd 7 (även tabell 6.3)	Upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner för att MKN ska kunna följas. Tillägg: PFOS, akлонifen, cypermetrin och PFAS.	Ingen merkostnad, görs inom ramen för befintlig åtgärd.

* Indikerar att enbart en del av den befintliga åtgärden omfattas i detta åtgärdsprogram. Vilken del som omfattas preciseras där det är möjligt med a), b) eller c).

1) Nya och reviderade åtgärder redovisas i sin helhet i kap 5. Åtgärder som enbart berörs genom tillägg av ämnen redovisas i sin helhet i ÅP 2016-2021 del 4.

Referenser

- BHVD, 2016. Förvaltningsplan 2016-2021 för Bottenhavets Vattendistrikt. Diarienummer: 537-9060-2016.
<http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/bottenhavet/beslutsdokument/Pages/forvaltningsplan-2016-2021-for-bottenhavets-vattendistrikt.aspx>
- Boverket (2016). Småskalig vedeldning. Återrapporteringskrav om tidigareläggande av ekodesign. Rapport 2016:6 Regeringsuppdrag.
<http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2016/smaskalig-vedeldning.pdf>
- BVVD, 2016. Förvaltningsplan 2016-2021 för Bottenvikens Vattendistrikt. Diarienummer: 537-9859-2014.
<http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/bottenviken/beslutsdokument/Pages/forvaltningsplan-2016-2021-bottenviken.aspx>
- Direktiv 2000/60/EG. Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.
- Direktiv 2008/105/EG. Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/105/EG av den 16 december 2008 om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område och ändring och senare upphävande av rådets direktiv 82/176/EEG, 83/513/EEG, 84/156/EEG, 84/491/EEG och 86/280/EEG, samt om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG
- Direktiv 2010/75/EU. Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp (samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar)
- Direktiv 2013/39/EU. Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/39/EU av den 12 augusti 2013 om ändring av direktiven 2000/60/EG och 2008/105/EG vad gäller prioriterade ämnen på vattenpolitikens område
- ECHA (2017). Classification and Labelling (CLP) Inventory database.
https://echa.europa.eu/sv/information-on-chemicals/cl-inventory-database?p_p_id=dissclininventory_WAR_dissclininventoryportlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=2
- Ekonomistyrningsverket (2008) Statens verksamhetskostnader i nyckeltal. Rapport, Dnr: 49-893/2009.
- FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (2009) Guidelines for the economic valuation of pollination services at a national scale. <http://www.fao.org/3/a-at523e.pdf>
- Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd
- Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.
- Förordning (EG) 166/2006. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 166/2006 av den 18 januari 2006 om upprättande av ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar och om ändring av rådets direktiv 91/689/EEG och 96/61/EG
- Förordning (EG) 1907/2006. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (REACH) och inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet
- Förordning (2007:667) om allvarliga miljöskador
- Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion

- HVMFS 2013:19. Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten.
- IVL med flera (2017). Återhämtning och kvarvarande miljöeffekter i skogsindustrins recipienter. Utvärdering av 50 års miljöundersökningar. Nr B 2272. IVL i samarbete med SKUTAB, NordMiljö & Göteborgs universitet.
<http://www.ivl.se/download/18.6a63a18158efefeb91c7/1481879056752/B2272.pdf>
- Jonsson (2015) Rikedomar runt rinnande vatten.
- Kemikalieinspektionen (2015). Förekomst och användning av högfluorerade ämnen och alternativ. Rapport från ett regeringsuppdrag. KemI rapport 6/15. ISSN 0284-1185.
- Kemikalieinspektionen (2016). Perfluoroktansulfonat (PFOS). Webbsida senast uppdaterad 2016-08-10 <https://www.kemi.se/prio-start/kemikalier-i-praktiken/kemikaliegrupper/perfluoroktansulfonat-pfos>
- Livsmedelsverket (2016). Riskhanteringsrapport 2016-02-21. Risker vid förorening av dricksvatten med PFAS. <https://www.livsmedelsverket.se/globalassets/produktion-handel-kontroll/produktion-livsmedel/dricksvatten/riskhanteringsrapport-pfas-160229.pdf>
- Livsmedelsverket (2013): <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/oonskade-amnen/miljogifter/pfas-poly-och-perfluorerade-alkylsubstanser>
- Livsmedelsverket (2017) PFAS - Poly- och perfluorerade alkylsubstanser. Webbsida senast uppdaterad 2017-08-29 <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/oonskade-amnen/miljogifter/pfas-poly-och-perfluorerade-alkylsubstanser>
- Miljöbalk (1998:808)
- Miljöprövningsförordning (2013:251)
- MSB, 2015. Frågor och svar om skumvätskor. Webbsida senast uppdaterad 2015-09-07 <https://www.msb.se/sv/Insats--beredskap/Brand--raddning/Slackmedel-for-raddningstjanst/Skumvatskor-och-tillsatsmedel/Fragor-och-svar/>
- Naturvårdsverket (2009). Elda rätt. Råd för effektiv, miljöanpassad och säker eldning med ved och andra vedbaserade bränslen, i vedpanna, kamin och dyligt <http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/8300/978-91-620-8392-2/>
- Naturvårdsverket (2013). Orsaker till dioxinproblemet i Östersjöregionen och förslag till åtgärder Sammanfattning av resultat från forskningsprogrammet BalticPOPs. <http://www.naturvardsverket.se/978-91-620-8651-0>
- Naturvårdsverket, 2016. Högfluorerade ämnen (PFAS) och bekämpningsmedel - Redovisning av ett regeringsuppdrag. En sammantagen bild av förekomsten i miljön. Rapport 6709. ISBN 978-91-620-6709-0.
- Naturvårdsverket (2016) Högfluorerade ämnen (PFAS) och bekämpningsmedel En sammantagen bild av förekomsten i miljön Redovisning av ett regeringsuppdrag. Rapport 6709.
- Naturvårdsverket (2017a). Utsläpp av dioxiner till luft. Sveriges officiella statistik. Webbsida, senast uppdaterad 2017-02-15. <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Statistik-A-O/Dioxin-utslapp-till-luft>
- Naturvårdsverket (2017b) Oavsiktligt bildade miljögifter. Webbsida senast uppdaterad 2017-07-06. <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Manniska/Miljogifter/Organiska-miljogifter/Oavsiktligt-bildade-miljogifter/>

- NÖVD, 2016. Förvaltningsplan 2016-2021 för Norra Östersjöns Vattendistrikt.
Diarienummer: 537-6048-16. <http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/norra-ostersjon/beslutsdokument/Pages/Forvaltningsplan-2016-2021-for-Norra-ostersjons-vattendistrikt.aspx>
- Riksrevisionen, RIR 2016:25, Statens förorenade områden.
- Ronneby Miljö & Teknik AB, personlig kommunikation
- Riksrevisionen, 2016. Statens förorenade områden. Riksrevisionens rapport RIR 2016:25.
- SGU, 2017. Förorenade fibersediment i svenska hav och sjöar. SGU-rapport 2017:07.
<http://resource.sgu.se/produkter/sgurapp/s1707-rapport.pdf>
- Statens offentliga utredningar, SOU 2014:35, I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler
- Sweco (2013) Ekonomiska och sociala drivkrafter i vattendistriktet fram till 2021, Kompletterad med branschspecifika kommentarer. Rapport: 1178014000.
- SÖVD, 2016. Förvaltningsplan 2016-2021 för Södra Östersjöns Vattendistrikt.
Diarienummer: 537-9357-16. <http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/sodra-ostersjon/beslutsdokument/Pages/forvaltningsplan-sodra-ostersjon-2016-2021.aspx>
- Vattenmyndigheterna, Inriktningsbeslut 2016-11-16. Riktvärde för PFAS i grundvatten inför kartläggning 2016. Dnr 537-4640-16
- VHVD, 2016. Förvaltningsplan 2016-2021 för Västerhavets Vattendistrikt. Diarienummer: 537-34925-2014.
<http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/vasterhavet/beslutsdokument/Pages/forvaltningsplan-vasterhavet-2016-2021.aspx>

SAMRÅDSHANDLING

Underlagsrapport till reviderade miljökvalitetsnormer med avseende på koppar och zink 2018 – 2021 för Sveriges fem vattendistrikt baserade på modellerade biotillgängliga halter

Utgiven av: Vattenmyndigheterna i samverkan
Ansvarigt distrikt: Vattenmyndigheterna i samverkan
Författare: Vattenmyndigheterna i samverkan
Omslagsbild: Fiskgjuse med fångad fisk
Foto omslagsbild: Lars Molander
Tryckt hos: Länsstyrelsen Västernorrlands län
Upplaga: 887 exemplar

Länsstyrelsen Norrbottens län
971 86 Luleå
Telefon 010-225 50 00

Länsstyrelsen Västernorrlands län
871 86 Härnösand
Telefon 0611-34 90 00

Länsstyrelsen Västmanlands län
721 86 Västerås
Telefon 010-224 90 00

Länsstyrelsen Kalmar län
391 86 Kalmar
Telefon 010-223 80 00

Länsstyrelsen Västra Götalands län
403 40 Göteborg
Telefon 010-224 40 00

Förord

Med anledning av ändringar i EU-direktiv (genom direktiv 2013/39/EU) som bland annat innebär tolv nya prioriterade ämnen på vattenpolitikens område, har vattenmyndigheterna tagit fram förslag till åtgärdsprogram och miljö kvalitetsnormer. Dessa ska beslutas senast i december 2018. Eftersom problem med höga halter av PFAS i dricksvattentäkter uppmärksammats har vattendelegationerna beslutat att även PFAS (summa 11) i grundvatten ska ingå i besluten.

Utöver det har vattenmyndigheterna tagit fram ett förslag till reviderade miljö kvalitets-normer för ekologisk status i ett antal vattenförekomster. Anledningen till detta är att bedömningsgrunderna för koppar och zink, som ingår som särskilda förorenande ämnen i ekologisk status, har ändrats.

Detta samråd behandlar förslag till reviderade föreskrifter om kvalitetskrav (miljö kvalitetsnormer) för vattenförekomster i respektive vattendistrikt avseende nya prioriterade ämnen i ytvatten, PFAS (summa 11) i grundvatten samt koppar och zink i ytvatten. Samrådet innehåller också förslag till åtgärdsprogram 2018–2021. Åtgärdsprogrammet omfattar de sex nya prioriterade ämnen som har uppmätts i halter över gränsvärdena i ytvatten samt över riktvärdet för PFAS (summa 11) i grundvatten. Syftet med åtgärderna är att miljö kvalitetsnormerna för dessa ämnen ska kunna följas.

Som underlag för samrådet finns åtta dokument:

Åtgärdsprogram 2018-2021 (gemensamt för Sveriges fem vattendistrikt)

1. Förslag till åtgärdsprogram 2018–2021 för nya prioriterade ämnen i ytvatten och PFAS i grundvatten för Sveriges fem vattendistrikt – Åtgärder riktade till myndigheter och kommuner samt konsekvensanalys (detta dokument)
2. Bilagor A-E till förslag till åtgärdsprogram 2018-2021

Underlagsrapport avseende koppar och zink (gemensam för Sveriges fem vattendistrikt)

3. Underlagsrapport till reviderade miljö kvalitetsnormer med avseende på koppar och zink 2018 – 2021 för Sveriges fem vattendistrikt baserade på modellerade biotillgängliga halter

Föreskrifter om miljö kvalitetsnormer¹ (en per distrikt)

4. 5, 6, 7 och 8. Länsstyrelsen i XX län (Vattenmyndigheten i XX vattendistrikts) föreskrifter om ändring i Länsstyrelsen i XX län (Vattenmyndigheten i XX vattendistrikts) föreskrifter (XXFS 2016:XX) om kvalitetskrav för vattenförekomster i XX vattendistrikt; beslutade den XX december 2018
Bottenvikens vattendistrikt (4), Bottenhavets vattendistrikt (5), Norra Östersjöns vattendistrikts (6), Södra Östersjöns vattendistrikt (7), Västerhavets vattendistrikt (8).

¹ Föreskrifterna skickas enbart digitalt (ej i tryckt version) men finns även tillgängliga på www.vattenmyndigheterna.se

Föreliggande dokument innehåller förslag till reviderade miljökvalitetsnormer med avseende på koppar och zink 2018 – 2021 för Sveriges fem vattendistrikt baserade på modellerade biotillgängliga halter.

Samrådet pågår 1 november 2017 - 30 april 2018. Mer information om samrådet och samtliga samrådshandlingar finns på www.vattenmyndigheterna.se

Diarienummer:

537-14690-2017 Bottenvikens vattendistrikt

537-7047-2017 Bottenhavets vattendistrikt

537-5322-2017 Norra Östersjöns vattendistrikt

537-7886-2017 Södra Östersjöns vattendistrikt

537-35227-2017 Västerhavets vattendistrikt

Sven-Erik Österberg

Landshövding i Norrbottens län
Ordförande i vattendelegationen
i Bottenvikens vattendistrikt

Gunnar Holmgren

Landshövding i Västernorrlands län
Ordförande i vattendelegationen
i Bottenhavets vattendistrikt

Mino Akhtarzand

Landshövding i Västmanlands län
Ordförande i vattendelegationen
i Norra Östersjöns vattendistrikt

Thomas Carlzon

Landshövding i Kalmar län
Ordförande i vattendelegationen
i Södra Östersjöns vattendistrikt

Anders Danielsson

Landshövding i Västra Götalands län
Ordförande i vattendelegationen
i Västerhavets vattendistrikt

Innehållsförteckning

Förord	3
1. Inledning	7
1.1 Bakgrund till revidering av normerna för ekologisk status – biotillgängliga halter	7
1.2 Miljö kvalitetsnormer – en introduktion	9
2. Status på distriktets vatten	11
2.1 Distriktets vattenförekomster	11
2.2 Metod för beräkning av biotillgängliga halter och statusklassificering med avseende på Cu och Zn	11
2.3 Status avseende koppar och zink efter klassificeringen 2017	13
2.4 Sammanvägd ekologisk status	18
2.5 Påverkansanalys	21
2.6 Vattenförekomster som fått ändrad statusklassificering baserat på modellerade biotillgängliga halter av Cu och Zn men som också är KMV	21
3. Övervakningsprogram	22
3.1 Kompletterande kontrollerande övervakning	23
3.2 Kompletterande operativ övervakning	24
Referenser	25
Bilaga 1. Kartor	27
Bilaga 2. Vattenförekomster som också är Kraftigt Modifierade Vatten (KMV)	43

1. Inledning

I december 2016 beslutade vattendelegationerna i Sveriges fem vattendistrikt om miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplan för vattendistriktens vattenförekomster för förvaltningsperioden 2016-2021. Miljö kvalitetsnormerna anger vilken vattenkvalitet som ska uppnås i våra vatten, och till vilken tidpunkt och åtgärdsprogrammet beskriver hur dessa ska kunna följas. Dessa beslut ligger nu till grund för den fortsatta förvaltningen av distriktets grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten under vattenförvaltningscykel 2016-2021.

Som en följd av reviderade bedömningsgrunder för koppar (Cu) och zink (Zn), som ingår som särskilda förorenande ämnen (SFÄ) i ekologisk status, har Vattenmyndigheterna beslutat att se över klassificering av status och miljö kvalitetsnormer med avseende på dessa ämnen. Översynen har lett fram till ett förslag till reviderade miljö kvalitetsnormer för ekologisk status i ett antal vattenförekomster som nu är föremål för samråd. De redan beslutade miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status gäller tills vidare för samtliga vattenförekomster, se föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster för respektive vattendistrikt (Länsstyrelsen i Kalmar län, 2016; Länsstyrelsen i Norrbottens län, 2016; Länsstyrelsen i Västernorrlands län, 2016; Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2016; Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2016).

70 vattenförekomster har fått en förändrad klassificering med avseende på Cu som leder till en förändring i miljö kvalitetsnormen. Motsvarande siffra för Zn är 193 vattenförekomster.

Fem av de vattenförekomster som fått en ny statusklassificering baserat på modellerade biotillgängliga halter av Cu och/eller Zn är också Kraftigt Modifierade Vatten (KMV) på grund av vattenkraft. Parallellt med arbetet att revidera miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status baserat på modellerade biotillgängliga halter av Cu och Zn pågår också ett arbete med att revidera normerna för utpekade KMV. Normerna för KMV vattenkraft kommer att samrådats under perioden 1 februari till 30 april 2018. För de vattenförekomster som fått reviderad norm baserat på modellerade biotillgängliga halter av Cu och Zn men som också är KMV samråds hela normen under samrådet för KMV.

1.1 Bakgrund till revidering av normerna för ekologisk status – biotillgängliga halter

Havs- och Vattenmyndighetens (HaVs) föreskrift om klassificering och miljö kvalitetsnormer (HVMFS 2013:19) reviderades under 2015 (HVMFS 2015:4). Den reviderade versionen, som trädde i kraft 1 maj 2015, föreskriver bl.a. att biotillgängliga koncentrationer av koppar (Cu) och zink (Zn) ska användas vid statusklassificeringen.

”För metallerna koppar och zink avses biotillgänglig koncentration. Vattenmyndigheten får därför ta hänsyn till vattnets hårdhet, dess pH-värde, löst organiskt kol eller andra parametrar för vattenkvalitet som påverkar dessa ämnens biotillgänglighet i vatten. De biotillgängliga koncentrationerna ska i så fall fastställas med hjälp av lämpliga modeller för biotillgänglighet.”

Samt

”För arsenik, uran och zink är värdena framtagna för att hänsyn ska tas till naturlig bakgrund, om den naturliga bakgrunden hindrar efterlevnad av värdena....”

Vid statusklassificeringen i vattenförvaltningscykeln 2009-2015 fanns dock ingen nationell vägledning om vilken modell för beräkning av biotillgängliga halter som skulle användas i Sverige. Därför gjordes statusklassificeringen av Cu och Zn för förvaltningscykeln 2009-2015 baserat på löst halt. Sveriges 5 vattendelegationer beslutade dock att statusklassificeringen för Cu och Zn skulle uppdateras baserat på biotillgängliga halter senast till 2018.

Beräkning av biotillgängliga halter av Cu och Zn utfördes nationellt under 2016-2017 och statusklassificeringen baserat på de beräknade halterna uppdaterades under våren 2017. Dessutom togs hänsyn till bakgrundshalter för Zn (se mer i kapitel 2.2, nedan). Cu och Zn är så kallade Särskilda förorenande ämnen (SFÄ), som ingår i bedömningen av ekologisk status (se nedan). Miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status har därmed reviderats för ett antal vattenförekomster i Sverige baserat på det nya dataunderlaget. Det är dessa reviderade normer som samråds under perioden 1 november 2017 – 30 april 2018. Endast normer som reviderats beroende på beräkning av biotillgängliga halter av Cu och Zn och/eller bakgrundshalter av Zn ingår i samrådet.

Vad innebär biotillgängliga halter?

Metaller kan förekomma i många olika former, till exempel bundet till organiskt material, som fasta faser, adsorberat till partiklar och som fria joner och komplex. Det är främst de fria jonerna som anses toxiska för biota. Fördelningen av olika kemiska former i vattnet (den s.k. specieringen) styrs av övrig vattenkemi.

Under 2016 utkom HaV med en nationell vägledning för tillämpning av HVMFS 2013:19 (HaV, 2016). Där framgår att den modell som ska användas för beräkning av biotillgängliga halter inom vattenförvaltningen i Sverige är Bio-met (www.bio-met.net). Bio-met är en meta-modell, även kallat ”verktyg” som bygger på en så kallad BLM eller ”Biotic Ligand Model”.

En BLM, Biotic Ligand Model, bygger på att toxiciteten av olika metaller för organismer kan modelleras, under antagande att upptaget av metaller i biota sker genom ackumulation på en så kallad biotisk ligand. För fisk är till exempel den biotiska liganden gälarna. För att göra beräkningar med BLM krävs en geokemisk modell som kan beräkna specieringen. Denna modell kompletteras med reaktioner för att beskriva reaktionerna med den biotiska liganden. En fullständig BLM bygger på en komplex geokemisk modell och kräver mycket vattenkemisk data. I miljöövervakningen mäts oftast inte alla de variabler som behövs för en fullständig BLM. Därför har ett antal förenklade modeller/”verktyg”, eller meta-modeller, utvecklats, där Bio-met är jämförelsevis enkel och kräver minst data. För mer information om hur Bio-met har utvecklats, se www.bio-met.net, där Bio-met beskrivs mer ingående, inklusive referenser.

Det Bio-met beräknar är hur stor andel av de totala metallkoncentrationerna som kan antas vara biotillgängliga under rådande vattenkemiska förhållanden. De beräknade biotillgängliga halterna av Cu och Zn jämförs sedan med bedömningsgrunderna för att avgöra om statusen ska klassificeras till god eller måttlig (HVMFS 2013:19; HaV, 2016).

Särskilda förorenande ämnen och ekologisk status

För bedömningen av ekologisk status finns fem klasser: hög, god, måttlig, otillfredsställande samt dålig status.

För ytvatten sker klassificering av ekologisk status genom bedömning av tre grupper av kvalitetsfaktorer: biologiska, fysikalisk-kemiska, samt hydromorfologiska kvalitetsfaktorer. Respektive kvalitetsfaktor har underliggande parametrar och index som ska sammanvägas och beskriva vattenförekomstens status.

Cu och Zn är så kallade Särskilda förorenande ämnen och dessa ingår i de fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna. Dessa kan endast klassificeras till god eller måttlig status, beroende på om de angivna gränsvärden överskrider eller ej (HVMFS 2013:19).

De biologiska kvalitetsfaktorerna väger tyngst i bedömningen, följt av de fysikalisk-kemiska faktorerna och slutligen de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna. Om de fysikalisk-kemiska och/eller hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna förändras i en vattenförekomst, kommer dock även livsmiljöerna och förutsättningarna för allt biologiskt liv att förändras. För att klassificera en vattenförekomst till god eller hög status behöver därför även de stödjande fysikalisk-kemiska och hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna uppvisa samma status. Detta beskrivs närmare i föreskriften för statusklassificering (HVMFS 2013:19) och i HaVs vägledning om klassificering av ytvattenstatus (HaV, 2016).

1.2 Miljö kvalitetsnormer – en introduktion

Lagstiftning och föreskrifter som styr hur miljö kvalitetsnormerna fastställs

Statusklassificering och fastställande av miljö kvalitetsnormer för ytvatten regleras i 5 kap. miljöbalken, 3 och 4 kap. vattenförvaltningsförordningen samt i föreskrifter från HaV (HVMFS 2013:19).

Miljö kvalitetsnormer för ytvatten

Utgångspunkten för normsättningen är vilken ekologisk status eller potential respektive kemisk ytvattenstatus en vattenförekomst har.

För en vattenförekomst som har hög respektive god ekologisk status, ska miljö kvalitetsnormen fastställas till hög respektive god ekologisk status. Om vattenförekomstens status har klassificerats som måttlig, otillfredsställande eller dålig ekologisk status kan undantag i form av tidsfrister eller mindre strängt krav tillämpas. För mindre strängt krav ska det anges i motiveringstexten vilken påverkanskälla samt kvalitetsfaktor som undantas från att nå god status men för övriga kvalitetsfaktorer ska god status uppnås.

Tillämpning av normer och undantag

När statusklassificeringen visar att en vattenförekomst riskerar att inte uppnå god status eller god potential 2015 kan undantag tillämpas. Beslut om undantag sker med stöd av 4 kap. 9-11 §§ vattenförvaltningsförordningen. Varje beslut om undantag ska tydligt motiveras.

Det finns möjlighet att tillämpa tre olika typer av undantag:

- Tidsfrister för när normen senast ska följas (9 §)
- Mindre stränga krav än god status eller god potential (10 §)
- Undantag för nya, samhällsviktiga verksamheter som under vissa förutsättningar får leda till att god status eller potential inte uppnås eller att den nuvarande statusen eller potentialen försämras (11 §)

För att normsättningen och tillämpningen av normer och undantag ska bli enhetlig över distrikts- och länsgränser har ställningstaganden kring principer gjorts av vattenmyndigheterna gemensamt. De principer som tillämpats för perioden 2016-2018 är desamma som i vattenförvaltningscykeln 2009-2015. För utförligare information om hur miljö kvalitetsnormerna fastställs och hur undantag tillämpas, se Förvaltningsplan för respektive vattendistrikt, del 2 – Vattenförvaltning 2009-2015 (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016).

De undantag som tillämpats för Cu och Zn under perioden 2016-2018 är följande:

- tidsfrist till 2021 har tillämpats
 - för vattenförekomster med sänkt status på grund av Cu och/eller Zn där åtgärder är planerade att genomföras till 2021 (till exempel efterbehandling av förorenade områden),
 - för vattenförekomster med sänkt status där det finns bristande kunskap om problem, påverkan och åtgärder,
- tidsfrist till 2027 har tillämpats
 - för vattenförekomster där fysiska åtgärder är planerade att genomföras till 2027
 - för vattenförekomster utan efterbehandlingsplan
- mindre strängt krav har tillämpats
 - för vattenvattenförekomster med väl utredda problem, åtgärder och påverkanskällor och där det har konstaterats att god status inte kommer uppnås samt att det saknas tekniska och ekonomiska förutsättningar för att uppnå god status. Mindre strängt krav gäller för det eller de ämnen som förekommer i halter över gränsvärdet.

2. Status på distriktets vatten

En viktig del av arbetet med kartläggning och analys är att beskriva dagens tillstånd i vattenmiljöerna, vilket görs genom den så kallade statusklassificeringen. I kartläggningsarbetet ingår även att bedöma risken för att miljö kvalitetsnormen för vattenförekomsten inte ska kunna följas, så kallad riskbedömning. I detta avsnitt redovisas resultaten från statusklassificering och riskbedömning under perioden 2016-2018. Dessa jämförs med statusklassificering för samma vattenförekomster för perioden 2009-2015. Dessutom beskrivs den metod som använts för beräkning av biotillgängliga halter av Cu och Zn och som ligger till grund för revideringen av ekologisk status och miljö kvalitetsnormer för ekologisk status.

Det är endast en mindre andel av alla vattenförekomster som klassificerats för perioden 2016-2018 och det är endast dessa vattenförekomster som här rapporteras eftersom det endast är dessa klassificeringar som ligger till grund för de reviderade miljö kvalitetsnormerna.

2.1 Distriktets vattenförekomster

För att dagens tillstånd i ett vatten ska kunna beskrivas och för att framtida kvalitetskrav ska kunna definieras delas vattnen in i enheter, så kallade vattenförekomster. Den vattenförekomstindelning som använts i nuvarande cykel är densamma som i vattenförvaltningscykeln 2009-2015. Principerna för avgränsning finns beskrivna i bilaga 1 - arbetssätt och metoder, till Förvaltningsplan 2016-2021 för respektive vattendistrikt (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016). Antal vattenförekomster i de olika distrikten anges i Förvaltningsplan för respektive vattendistrikt, del 2 – Vattenförvaltning 2009-2015 (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016).

2.2 Metod för beräkning av biotillgängliga halter och statusklassificering med avseende på Cu och Zn

Beräkning av biotillgängliga halter

Biotillgängliga halter beräknades under 2016-2017 med BLM-verktyget Bio-met, version 3.04 (www.bio-met.net).

För beräkning av biotillgängliga halter av Cu och Zn behövs, förutom lösta koncentrationer av Cu och Zn, data på pH, koncentration av kalcium (Ca) och koncentration av löst organiskt kol (DOC). Dessa kallas ofta stödparametrar. Data ska vara ”kopplade”, dvs stödparametrarna ska ha provtagits vid samma tillfälle som metallproverna.

En svårighet är att vi i den svenska miljöövervakningen ofta saknar fullständiga data för att kunna göra den här typen av modellberäkningar. Vanligt är till exempel att man inte har analyserat alla nödvändiga stödparametrar, att man har analyserat totala metallkoncentrationer istället för lösta halter, eller totalt organiskt kol (TOC) istället för löst organiskt kol (DOC). I den mån det har gått har vi då räknat om ingående variabler, till exempel från TOC till DOC. Vi har också fyllt luckor i dataseten då det varit möjligt. Metoder för samtliga sådana beräkningar, inklusive de ekvationer som använts, finns beskrivna i en metodrapport (Vattenmyndigheterna, 2017a).

En ytterligare svårighet är att det i Sverige är vanligt med vattenkemi som ligger utanför det intervall som Bio-met är kalibrerad för. I Sverige är det relativt vanligt med sura och mjuka vatten, dvs vatten med lågt pH och låg koncentration av bland annat Ca. I tabell 1 visas kalibreringsintervallen för pH och Ca i bio-met. De siffror som anges med fet stil anses vara känsliga gränser, dvs modellresultat utanför dessa gränser ska tolkas med försiktighet. Exempelvis ökar den biotillgängliga fraktionen fort och icke-linjärt med sjunkande pH, då pH ligger under ca 5,5–6,0. Eftersom modellen inte är kalibrerad vid dessa pH-värden är det risk att modellresultaten blir felaktiga och underskattar den biotillgängliga halten utanför kalibreringsintervallet. Vid pH och/eller Ca-halter utanför kalibreringsintervallet har vi därför gjort en expertbedömning baserad på HaVs vägledning (HaV, 2016), kapitel 9.4.1, för Cu (kap. 9.4.1.1) respektive Zn (kap. 9.4.1.2).

Hela den stegvisa metoden för modellering och expertbedömning finns beskriven i metodrapporten (Vattenmyndigheterna, 2017a).

Tabell 1. Bio-mets kalibreringsintervall för pH och Ca.

Metall	Kalibrerings intervall pH	Kalibrerings intervall Ca (mg/L)
Cu	6,0-8,5	3,1-93,0
Zn	5,5-8,5	5,0-160

Sammantaget betyder detta att bedömningarna fungerar väl som utgångspunkt för de statusklassificeringar som gjorts av berörda vattenförekomster enligt gällande bestämmelser. Som det har framhållits ovan finns det dock vissa osäkerheter som kan påverka statusklassificeringarna för enskilda vattenförekomster. Resultaten av de utförda analyserna och bedömningarna i vattenförekomster där det saknas data för stödparametrar beror på vilka antaganden och förutsättningar som har använts som utgångspunkt. I samband med enskilda provningar eller andra fall då det kan vara viktigt med mer fördjupad och detaljerad kunskap om förhållandena i sådana enskilda vattenförekomster, kan det därför finnas skäl att komplettera med mer utförliga mätningar och analyser av de faktiska förhållandena och om nödvändigt korrigera statusklassificeringarna baserat på dessa nya kunskaper.

Bakgrundshalter för Zn och Cu

För Zn ska hänsyn tas till den naturliga bakgrundshalten om den naturliga bakgrunden annars hindrar efterlevnad av riktvärdet för biotillgänglig koncentration (HVMFS 2013:19; HaV, 2016). Bakgrundshalt har därför beaktats i samtliga fall där halten av Zn i vattenförekomsten annars överskrider riktvärdet.

I flera län finns lokala bakgrundshalter framtagna baserade på uppströms mätningar. Då sådana finns används de i första hand. Om ingen lokal kännedom om naturliga bakgrundskoncentrationer finns beräknas bakgrundshalterna baserat på Herbert med flera (2009). De ger nutida bakgrundshalter på en regional skala med hänsyn tagen till vattenförekomsternas alkalinitet och koncentrationer av organiskt material men utan hänsyn till lokala variationer i naturlig metallhalt.

För Zn i kustvatten i Bottenhavet och Bottenviken bedömdes den halt som anges i Herbert med flera (2009) som orimligt hög. Den baserades också bara på enstaka mätningar. Därför beräknades en ny bakgrundshalt att använda till klassificeringen för perioden 2016-2018

utifrån data från det nationella flodmynningsprogrammet och data från berörda länsstyrelser. Detta finns beskrivet i en kort rapport (Vattenmyndigheterna, 2017b).

För Cu har bakgrundshalt inte beaktats, baserat på HaVs vägledning, kap 9.1.2.3 (HaV, 2016). Vattenmyndigheterna kommer att fortsätta att ha en dialog med HaV om huruvida man bör se över föreskriften så att bakgrundshalt av Cu kan beaktas i framtida arbete.

Bedömning av statusklassificeringarnas tillförlitlighet

Tillförlitligheten i statusklassificeringarna varierar, framförallt beroende på hur mycket underlag som finns att utgå från. För att tydliggöra hur väl underbyggd en statusklassificering är görs en så kallad tillförlitlighetsklassificering. Bedömningen av tillförlitlighet är ett verktyg som infördes i samband med arbetet med statusklassificering under förvaltningscykeln 2009-2015 se bilaga 1 - arbetssätt och metoder, till Förvaltningsplan 2016-2021 för respektive vattendistrikt (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016). För att även kunna ta hänsyn till osäkerheter som uppkommer på grund av modelleringen, som brister i dataunderlaget för stödparametrar eller vattenkemiska data utanför modellens kalibreringsintervall, modifierades metoden för tillförlitlighetsklassificeringen. Detta finns beskrivet i metodrapporten (Vattenmyndigheterna, 2017a).

Tillförlitligheten bedöms i fyra olika nivåer (A-D), där A indikerar högst tillförlitlighet och D indikerar lägst tillförlitlighet (A = Mycket Bra, B = Bra, C = Medel och D = Låg).

2.3 Status avseende koppar och zink efter klassificeringen 2017

Nedan redovisas de klassificeringar som ligger till underlag för reviderade MKN, dvs de klassificeringar som bygger på modellering av biotillgängliga halter av Cu i sjöar, vattendrag och kustvatten eller av Zn i sjöar och vattendrag. Ett fåtal klassificeringar av Zn i kustvatten finns också med, då dessa bygger på nya data som inte fanns vid den förra klassificeringen eller då man nu kunnat beakta naturlig bakgrundshalt.

Dessa klassificeringar jämförs med de klassificeringar som gjordes för samma vattenförekomster under vattenförvaltningscykeln 2009-2015 (Tabell 2a-e). Status med avseende på koppar och zink visas också i Karta 1a-e, bilaga 1.

Tabell 2a. Status med avseende på koppar och zink för ytvattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt (antal vattenförekomster) för perioden 2016-2018 jämfört med status för samma ytvattenförekomster under förvaltningscykeln 2009-2015.

Ytvattenförekomster		Vattendrag		Sjöar		Kustvatten	
		2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Totalt antal vattenförekomster		4692		1900		113	
Tidsperiod		2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Koppar	God	47	70	16	23	3	-
	Måttlig	15	15	2	2	9	-
Zink	God	34	50	11	19	10	7
	Måttlig	49	51	9	7	2	7

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Tabell 2b. Status med avseende på koppar och zink för ytvattenförekomster i Bottenhavets vattendistrikt (antal vattenförekomster) för perioden 2016-2018 jämfört med status för samma ytvattenförekomster under förvaltningscykeln 2009-2015.

Ytvattenförekomster		Vattendrag		Sjöar		Kustvatten	
		2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Totalt antal vattenförekomster		6688		3560		85	
Tidsperiod		2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Koppar	God	19	95	21	139	-	-
	Måttlig	23	8	24	9	3	-
Zink	God	14	75	16	115	-	-
	Måttlig	49	29	52	34	-	-

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Tabell 2c. Status med avseende på koppar och zink för ytvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt (antal vattenförekomster) för perioden 2016-2018 jämfört med status för samma ytvattenförekomster under förvaltningscykeln 2009-2015.

Ytvattenförekomster		Vattendrag		Sjöar		Kustvatten	
		2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Totalt antal vattenförekomster		618		423		167	
Tidsperiod		2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Koppar	God	64	65	41	81	-	-
	Måttlig	5	2	4	2	-	2
Zink	God	46	78	30	76	1	-
	Måttlig	34	16	17	9	1	2

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Tabell 2d. Status med avseende på koppar och zink för ytvattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt (antal vattenförekomster) för perioden 2016-2018 jämfört med status för samma ytvattenförekomster under förvaltningscykeln 2009-2015.

Ytvattenförekomster		Vattendrag		Sjöar		Kustvatten	
		2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Totalt antal vattenförekomster		1023		494		178	
Tidsperiod		2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Koppar	God	102	121	78	64	-	-
	Måttlig	5	1	10	2	-	1
Zink	God	81	126	63	69	-	-
	Måttlig	28	4	24	3	-	1

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Tabell 2e. Status med avseende på koppar och zink för ytvattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt (antal vattenförekomster) för perioden 2016-2018 jämfört med status för samma ytvattenförekomster under förvaltningscykeln 2009-2015.

Ytvattenförekomster		Vattendrag		Sjöar		Kustvatten	
		2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Totalt antal vattenförekomster		1651		776		110	
Tidsperiod		2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Koppar	God	57	81	79	173	1	-
	Måttlig	-	1	2	1	-	-
Zink	God	36	80	78	175	1	-
	Måttlig	33	6	5	-	0	-

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-16, www.viss.lansstyrelsen.se

Av tabell 2a-e framgår tydligt att problem med höga biotillgängliga halter av Cu och Zn är störst i norra Sverige. För perioden 2016-2018 är det mycket få vattenförekomster som klassificerats till måttlig status med avseende på Cu och Zn i de två sydligaste distrikten (Tabell 2d och 2e).

Klassificering för varje enskild vattenförekomst finns att se i VISS (www.viss.lansstyrelsen.se), där den klassificering som gjorts för perioden 2016-2018 finns under ”Förlängning av förvaltningscykel 2”, medan klassificeringen under den andra förvaltningscykeln (2009-2015) finns under ”Förvaltningscykel 2”.

Det är fortfarande en liten andel av alla vattenförekomster som är klassificerade (Tabell 1a-e), men generellt är det fler vattenförekomster som klassificerats för perioden 2016-2018 än tidigare beroende på att mer data finns tillgänglig. I några vattendistrikt finns vattenförekomster som tidigare varit klassificerade med avseende på Cu och Zn men som inte längre kan klassificeras. Det beror sannolikt på att det helt saknats data på de stödvariabler (pH, Ca och DOC) som behövs för modellering av biotillgänglig halt (Vattenmyndigheterna, 2017a) och att klassificering därmed inte varit möjlig, trots att dataunderlag fanns för förvaltningscykeln 2009-2015 då klassificeringen endast byggde på metallhalter.

Det går inte att dra några generella slutsatser angående andelen av alla vattenförekomster som kan förväntas ha sämre än god status baserat på det datamaterial som presenteras här. Dataunderlaget kommer huvudsakligen från tre olika populationer; regional och nationell övervakning samt recipientkontroll. Recipientkontrollen syftar huvudsakligen till att övervaka vattenförekomster med känd eller misstänkt påverkan, vilket innebär att dessa program har en större andel påverkade vattenförekomster än vad ett slumpmässigt urval skulle ge. Den nationella övervakningen, å andra sidan, syftar främst till att övervaka långsiktiga trender i vatten som inte har några kända punktkällor vilket innebär att en undersökning av endast dessa vatten underskattar problemen med påverkan från punktkällor. Den regionala övervakningen kan ha båda dessa syften. Fördelningen av vilken typ av övervakning (nationell, regional eller recipientkontroll) som huvudsakligen ligger till grund för klassificeringarna varierar mellan distrikt och vattenkategori. En stor andel av den data som använts här kommer dock från nationella övervakningsprogram. Detta innebär att en bedömning av andelen vattenförekomster som har måttlig status med avseende på biotillgängliga halter av Cu och Zn troligen skulle underskattas något baserat enbart på resultaten från klassificeringen under perioden 2016-2018.

Förändringar sedan föregående statusklassificering

Fler vattenförekomster har klassificerats till god- eller till måttlig status med avseende på Cu och Zn för perioden 2016-2018 jämfört med förvaltningscykeln 2009-2015.

I tabell 3a-3c visas hur modellberäkningarna av biotillgängliga halter har påverkat klassificeringen av Cu och Zn för vattendrag, sjöar respektive kustvatten på nationell skala.

Tabell 3a. Förändring i parameterbedömning för koppar (Cu) och zink (Zn) i de vattendrag som har klassificerats för perioden 2016-2018 jämfört med klassificeringarna i samma vattendrag för perioden 2009-2015.

Klassificering, 2009-2015		Klassificering, 2016-2018	Cu, Antal vattenförekomster	Zn, Antal vattenförekomster
oklassificerad	→	god	252	220
oklassificerad	→	måttlig	5	23
god	→	god	155	101
god	→	oklassificerad	23	13
god	→	måttlig	1	3
måttlig	→	god	25	88
måttlig	→	måttlig	21	80
måttlig	→	oklassificerad	0	8

Tabell 3b. Förändring i parameterbedömning för koppar (Cu) och zink (Zn) i de sjöar som har klassificerats för perioden 2016-2018 jämfört med klassificeringarna i samma sjöar för perioden 2009-2015.

Klassificering, 2009-2015		Klassificering, 2016-2018	Cu, Antal vattenförekomster	Zn, Antal vattenförekomster
oklassificerad	→	god	311	291
oklassificerad	→	måttlig	1	3
god	→	god	144	112
god	→	oklassificerad	77	74
god	→	måttlig	3	1
måttlig	→	god	25	51
måttlig	→	måttlig	12	49
måttlig	→	oklassificerad	5	3

Tabell 3c. Förändring i parameterbedömning för koppar (Cu) och zink (Zn) i de kustvatten som har klassificerats för perioden 2016-2018 jämfört med klassificeringarna i samma kustvatten för perioden 2009-2015.

Klassificering, 2009-2015		Klassificering, 2016-2018	Cu, Antal vattenförekomster	Zn, Antal vattenförekomster
oklassificerad	→	god	0	2
oklassificerad	→	måttlig	5	7
god	→	god	0	5
god	→	oklassificerad	0	0
god	→	måttlig	0	5
måttlig	→	god	0	0
måttlig	→	måttlig	3	2
måttlig	→	oklassificerad	0	1

De största förändringarna är att flera vattenförekomster har klassificerats för nuvarande period (2016-2018) jämfört med förvaltningscykeln 2009-2015 (går från oklassificerad till god eller från oklassificerad till måttlig). För de vattenförekomster som hade en klassificering under förvaltningscykeln 2009-2015 behåller flertalet samma klassificering (god-god eller måttlig-måttlig). Det finns också ett antal vattenförekomster som klassificerats om från god eller måttlig till oklassificerad. Detta beror på att det saknats data för nödvändiga stödvariabler och att biotillgänglig halt därför inte kunnat modelleras.

För de vattenförekomster som fått en förändrad klassificering är det vanligare att de klassificerats om från måttlig till god, än från god till måttlig.

Det sistnämnda beror på att bedömningen för den senare perioden bygger på biotillgängliga halter. Vid höga halter av löst organiskt material (DOC), vilket är vanligt i svenska vatten, binds en relativt stor andel av metallerna till DOC, vilket leder till att en lägre andel av den totala koncentrationen är biotillgänglig. Hur bindningen till DOC ser ut styrs också av övrig vattenkemi, vilken i Bio-met representeras av pH och Ca-koncentration. Genom att ta hänsyn till en modellerad biotillgänglig halt istället för att endast klassificera utifrån totalhalt av metaller får man en mer realistisk bild av metallernas toxicitet.

Resultaten ska dock fortfarande tolkas med försiktighet, då ingående stödparametrar i många fall är beräknade eller skattade. Ett antal klassificeringar bygger även på expertbedömningar då vattenkemin ligger utanför den använda modellens kalibreringsintervall (Vattenmyndigheterna, 2017a; HaV 2016).

Generellt kan sägas att en stor del av metallerna binds till DOC vid neutralt pH, medan den andel som är adsorberad till DOC minskar vid höga och/eller låga pH-värden. Framförallt vid låga pH-värden föreligger en stor andel av metallerna generellt som biotillgänglig form. Eftersom Bio-met bara är kalibrerad och validerad ner till pH-värden under 6,0 för Cu respektive 5,5 för zink bygger samtliga klassificeringar i vatten med låga pH-värden på expertbedömningar baserade på HaVs vägledning (Hav, 2016; Vattenmyndigheterna 2017a). Även övriga joner, som Ca, inverkar på biotillgängligheten genom att konkurrera med metalljonen då denna binder till DOC och framförallt till den biotiska liganden (HaV, 2016).

Klassificeringar som påverkar miljö kvalitetsnormerna, MKN

De klassificeringar med avseende på de särskilda förorenande ämnena Cu och Zn som leder till att miljö kvalitetsnormerna påverkas är de som leder till att undantag (inklusive tidsfrister) förändras. Detta gäller de vattenförekomster där statusen för Cu och/eller Zn ändrats från god till måttlig, från måttlig till god, från oklassificerad till måttlig eller från måttlig till oklassificerad (se Tabell 3a-c). Detta gäller 70 vattenförekomster med avseende på Cu och 193 vattenförekomster med avseende på Zn.

Statusklassificeringarnas tillförlitlighet

Tillförlitlighetsklassificeringarna för varje enskild vattenförekomst finns i VISS (www.viss.lansstyrelsen.se). Nedan redovisas en översikt över tillförlitligheten i klassificeringarna av parametrarna Cu och Zn då klassificeringen baseras på modellerade biotillgängliga halter, eller expertbedömningar (HaV, 2016; Vattenmyndigheterna, 2017a) i de fall biotillgängliga halter inte kunnat modelleras (Tabell 4).

Tabell 4. Tillförlitlighet för statusklassificeringar av Cu och Zn för perioden 2016-2018, baserat på modellerade biotillgängliga halter i Sveriges vattendistrikt.

Vattendistrikt	Vattenkategori	Ämne	A – mycket bra	B - God	C - Medel	D – Låg
Bottenviken	Vattendrag	Cu	5	33	45	2
		Zn	8	36	40	17
	Sjöar	Cu	2	9	3	11
		Zn	4	7	13	2
	Kustvatten	Zn		4	10	
Bottenhavet	Vattendrag	Cu	27	30	34	12
		Zn	31	26	35	12
	Sjöar	Cu	13	30	39	66
		Zn	17	24	40	68
	Kustvatten	Cu			5	
		Zn			4	
Norra Östersjön	Vattendrag	Cu	6	30	21	10
		Zn	9	41	31	13
	Sjöar	Cu	2	13	23	45
		Zn	2	14	22	47
	Kustvatten	Cu		2		
		Zn		1		
Södra Östersjön	Vattendrag	Cu	13	61	44	4
		Zn	13	61	49	7
	Sjöar	Cu	3	12	46	5
		Zn	5	10	51	6
	Kustvatten	Cu		1		
		Zn		1		
Västerhavet	Vattendrag	Cu	33	25	17	7
		Zn	32	21	24	9
	Sjöar	Cu	16	3	94	61
		Zn	15	5	96	59

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-08-17, www.viss.lansstyrelsen.se

Tillförlitligheten i klassificeringarna varierar kraftigt. Många klassificeringar bedöms ha en god (B) eller medelhög (C) tillförlitlighet, men det finns också en stor andel klassificeringar som bedöms ha låg tillförlitlighet (D). Den stora andelen klassificeringar med låg tillförlitlighet beror troligen på att dataunderlaget är litet, med få mätningar i varje vattenförekomst och att styrparametrarna pH, Ca och DOC har fått beräknas eller skattas. En annan orsak till att många klassificeringar bedöms ha en låg tillförlitlighet är att det gjorts en expertbedömning då vattenkemin legat utanför modellens kalibreringsintervall.

Tillförlitlighetsklassificering för enskilda vattenförekomster kan ses i VISS (www.viss.lansstyrelsen.se).

2.4 Sammanvägd ekologisk status

Den sammanvägda ekologiska statusen ligger till grund för MKN. Förändringarna jämfört med vattenförvaltningscykeln 2009-2015 beror endast på förändringar i klassificeringen av Cu och Zn, då övriga ingående parametrar är oförändrade jämfört med 2009-2015 (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016).

En sammanställning av resultaten från klassificeringen av ekologisk status för samtliga ytvattenkategorier visas i tabell 5a-e.

Tabell 5a. Ekologisk status för ytvattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt (antal vattenförekomster) i de vattenförekomster som har klassificerats för perioden 2016-2018 jämfört med klassificeringarna i samma vattenförekomster för perioden 2009-2015.

Ytvattenförekomster (naturliga)	Vattendrag		Sjöar		Kustvatten	
	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Hög ekologisk status	3	2	-	-	2	2
God ekologisk status	11	13	11	10	-	-
Måttlig ekologisk status	75	74	12	13	11	11
Otillfredsställande ekologisk status	8	8	1	1	-	-
Dålig ekologisk status	4	4	-	-	1	1

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-09-06, www.viss.lansstyrelsen.se

Tabell 5b. Ekologisk status för ytvattenförekomster i Bottenhavets vattendistrikt (antal vattenförekomster) i de vattenförekomster som har klassificerats för perioden 2016-2018 jämfört med klassificeringarna i samma vattenförekomster för perioden 2009-2015.

Ytvattenförekomster (naturliga)	Vattendrag		Sjöar		Kustvatten	
	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Hög ekologisk status	-	-	5	4	-	-
God ekologisk status	2	3	16	15	-	-
Måttlig ekologisk status	75	75	123	126	4	4
Otillfredsställande ekologisk status	3	2	4	3	2	2
Dålig ekologisk status	-	-	4	4	-	-

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-09-06, www.viss.lansstyrelsen.se

Tabell 5c. Ekologisk status för ytvattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt (antal vattenförekomster) i de vattenförekomster som har klassificerats för perioden 2016-2018 jämfört med klassificeringarna i samma vattenförekomster för perioden 2009-2015.

Ytvattenförekomster (naturliga)	Vattendrag		Sjöar		Kustvatten	
	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Hög ekologisk status	-	2	1	-	-	-
God ekologisk status	7	5	43	44	-	-
Måttlig ekologisk status	84	84	58	58	3	3
Otillfredsställande ekologisk status	20	19	18	18	2	2
Dålig ekologisk status	2	2	2	2	1	1

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-09-06, www.viss.lansstyrelsen.se

Tabell 5d. Ekologisk status för ytvattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt (antal vattenförekomster) i de vattenförekomster som har klassificerats för perioden 2016-2018 jämfört med klassificeringarna i samma vattenförekomster för perioden 2009-2015.

Ytvattenförekomster (naturliga)	Vattendrag		Sjöar		Kustvatten	
	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Hög ekologisk status	-	-	-	-	-	-
God ekologisk status	16	17	47	46	-	-
Måttlig ekologisk status	105	104	46	47	1	1
Otillfredsställande ekologisk status	21	21	8	20	-	-
Dålig ekologisk status	3	3	20	8	-	-

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-09-06, www.viss.lansstyrelsen.se

Tabell 5e. Ekologisk status för ytvattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt (antal vattenförekomster) i de vattenförekomster som har klassificerats för perioden 2016-2018 jämfört med klassificeringarna i samma vattenförekomster för perioden 2009-2015.

Ytvattenförekomster (naturliga)	Vattendrag		Sjöar		Kustvatten	
	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018	2009-2015	2016-2018
Hög ekologisk status		-	4	4	-	-
God ekologisk status	16	20	91	91	-	-
Måttlig ekologisk status	111	107	182	182	-	-
Otillfredsställande ekologisk status	9	9	22	22	-	-
Dålig ekologisk status	6	6	5	5	-	-

Uppgifterna är hämtade från VISS 2017-09-06, www.viss.lansstyrelsen.se

Förändringar i ekologisk status sedan föregående förvaltningscykel

Endast ett fåtal vattenförekomster har fått förändrad ekologisk status som resultat av de förändrade klassificeringarna med avseende på Cu och Zn (Tabell 6).

Tabell 6. Antal vattenförekomster, per vattendistrikt som fått förändrad ekologisk status som resultat av de förändrade klassificeringarna med avseende på Cu och Zn.

Vattendistrikt Antal	Bottenviken	Bottenhavet	Norra Östersjön	Södra Östersjön	Västerhavet
	6	7	2	2	4

Anledningen till att de förändrade klassificeringarna med avseende på Cu och Zn har så litet genomslag på den sammanvägda ekologiska statusen är att det finns många andra parametrar som också påverkar statusen. Till exempel har 50 vattenförekomster fått förändrad klassificering från måttlig till god med avseende på Cu och nästan 140 st med avseende på Zn (Tabell 3a-c). Detta får dock inte genomslag i den sammanvägda ekologiska statusen så länge andra parametrar fortsatt klassificeras till måttlig status.

2.5 Påverkansanalys

I arbetet med att kartlägga vattendistriktets ytvattenförekomster ingår att göra en påverkansanalys och en riskbedömning. Syftet är att identifiera de påverkanskällor som bidrar till att god status inte uppnås, och att bedöma risken för att miljö kvalitetsnormerna inte ska följas. I påverkansanalysen för ytvatten ingår också att beskriva vilka effekter som påverkan har lett till. Detta görs genom en bedömning och beskrivning av vilka miljöproblem som föreligger i vattenförekomsterna.

Då det än så länge inte finns någon nationellt accepterad metod för att bedöma risk för Cu och Zn, annat än för de vattenförekomster som idag är klassificerade till måttlig status, sätts risken till lika med status, i likhet med den metod som användes för förvaltningscykeln 2009-2015 (bilaga 1 - arbetssätt och metoder, till Förvaltningsplan 2016-2021 för respektive vattendistrikt (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016).

De påverkanstyper som angetts i VISS för vattenförekomster som uppvisar måttlig status med avseende på Cu och Zn i ytvattenförekomster är:

- Punktkällor - IED-industri (11 st)
- Punktkällor - Inte IED-industri (31 st)
- Punktkällor - Förorenade områden (3 st)
- Diffusa - Förorenad mark/gammal industrimark (58 st)
- Punktkällor - Andra relevanta punktkällor (1 st)

2.6 Vattenförekomster som fått ändrad statusklassificering baserat på modellerade biotillgängliga halter av Cu och Zn men som också är KMV.

Fem av de vattenförekomster som fått en reviderad miljö kvalitetsnorm baserat på modellerade biotillgängliga halter av Cu och/eller Zn är också Kraftigt Modifierade Vatten (KMV).

För kraftigt modifierade vatten tillämpas inte samma krav på ekologisk status som för naturliga ytvattenförekomster. De ska i stället uppnå god ekologisk potential som kan sägas vara en parallell miljö kvalitetsnorm till god ekologisk status. Detta innebär en anpassning av normen till den påverkan som finns från den verksamhet som har motiverat att vattenförekomsten pekas ut som kraftigt modifierad.

Det är viktigt att komma ihåg att miljö kvalitetsnormen god ekologisk potential inte utgör ett undantag, utan bara är en variant av normen god ekologisk status som har anpassats till att vattenförekomsten är kraftigt modifierad eller konstgjord och anpassningen av normen gäller bara de hydromorfologiska och biologiska kvalitetsfaktorer som direkt påverkas av den aktuella verksamheten. För alla övriga kvalitetsfaktorer, exempelvis näringsämnen och miljögifter, inklusive Cu och Zn, gäller samma krav som för naturliga vatten.

Parallellt med arbetet att revidera miljö kvalitetsnormerna för ekologisk status baserat på modellerade biotillgängliga halter av Cu och Zn pågår också ett arbete med att revidera normerna för utpekade KMV på grund av vattenkraft. Normerna för KMV vattenkraft kommer att samrådas under perioden 1 februari till 30 april 2018. För de vattenförekomster som fått reviderad norm baserat på modellerade biotillgängliga halter av Cu och Zn men som också är KMV samråds hela normen under samrådet för KMV. De vattenförekomster som fått en klassificering baserat på modellerade biotillgängliga halter och som också är KMV listas i bilaga 2.

3. Övervakningsprogram

Den övervakning som ligger till grund för klassificeringarna av Cu och Zn för perioden 2016-2018 är till stora delar densamma som finns beskriven i övervakningsprogrammen för respektive vattendistrikt för perioden 2009-2015, se Förvaltningsplan för respektive vattendistrikt, del 3 – Övervakningsprogram 2009-2015 (BVVD, 2016; BHVD, 2016; NÖVD 2016; SÖVD, 2016; VHVD, 2016). Det har också tillkommit ett antal ytterligare övervakningsstationer i underlaget till klassificeringarna för perioden 2006-2018.

Dessa finns beskrivna i VISS (www.viss.lansstyrelsen.se) och en kort sammanställning av det kompletterande övervakningsprogrammet redovisas nedan, samt i Karta 2a och b (Bottenvikens vattendistrikt), Karta 3a och b (Bottenhavets vattendistrikt), Karta 4a och b (Norra Östersjöns vattendistrikt), Karta 5a och b (Södra Östersjöns vattendistrikt) samt Karta 6a och b (Västerhavets vattendistrikt) i bilaga 1.

Beskrivningen av det kompletterande övervakningsprogrammet 2012-2018 har gjorts på ej kvalitetssäkrat material. Materialet kommer att kompletteras och kvalitetssäkras under samrådtiden. Konsekvenserna kan bli att delar av övervakningen inte håller vattenförvaltningsförordningens och därmed vattendirektivets kvalitetskrav och därmed inte kommer att ingå som underlag i det slutliga övervakningsprogrammet.

Övervakningsprogrammet består av två delprogram, kontrollerande övervakning och operativ övervakning.

Kontrollerande övervakning

För varje vattenförvaltningscykel ska ett program för kontrollerande övervakning av grundvatten upprättas. Resultaten av det kontrollerade programmet ska sedan användas för att upprätta ett operativt övervakningsprogram.

Syftet med den kontrollerande övervakningen är att:

- ge underlag till statusklassificering,
- komplettera och bekräfta det förfarande för bedömning av miljöpåverkan som anges i bilaga II till Vattendirektivet (Ramdirektivet för vatten, 2000/60/EG),
- kunna utforma effektiva och ändamålsenliga övervakningsprogram i framtiden,
- bedöma de långsiktiga förändringarna i naturliga förhållanden,
- bedöma de långsiktiga förändringar som orsakas av omfattande mänsklig verksamhet.

Operativ övervakning

Ett operativt övervakningsprogram ska upprättas för sådana grundvattenförekomster som är i riskzonen att inte nå god kemisk status.

Syftet med den operativa övervakningen är att:

- fastställa statusen för de vattenförekomster som bedöms ligga i riskzonen för att inte uppfylla miljömålen,
- bedöma de förändringar av statusen för dessa vattenförekomster som åtgärdsprogrammen resulterar i.

Den operativa övervakningen fokuserar specifikt på den påverkan som ligger till grund för att god status inte nås.

3.1 Kompletterande kontrollerande övervakning

Det kontrollerande övervakningsprogrammet har kompletterats med stationer redovisade i tabell 7a-e.

Tabell 7a. Antal stationer med övervakning av koppar och zink som den kontrollerande övervakningen i Bottenvikens vattendistrikt kompletterats med.

Ämne	Bottenvikens vattendistrikt			Torneälvsvattendistrikt	
	Kustvatten	Sjöar	Vattendrag	Sjöar	Vattendrag
Koppar		8	20	1	3
Zink	11	5	21	1	3

Tabell 7b. Antal stationer med övervakning av koppar och zink som den kontrollerande övervakningen i Bottenhavets vattendistrikt kompletterats med.

Ämne	Bottenhavets vattendistrikt		
	Kustvatten	Sjöar	Vattendrag
Koppar	1	8	6
Zink		7	6

Tabell 7c. Antal stationer med övervakning av koppar och zink som den kontrollerande övervakningen i Norra Östersjöns vattendistrikt kompletterats med.

Ämne	Norra Östersjöns vattendistrikt		
	Kustvatten	Sjöar	Vattendrag
Koppar	2	33	15
Zink	2	35	36

Tabell 7d. Antal stationer med övervakning av koppar och zink som den kontrollerande övervakningen i Södra Östersjöns vattendistrikt kompletterats med.

Ämne	Södra Östersjöns vattendistrikt	
	Sjöar	Vattendrag
Koppar	34	75
Zink	45	85

Tabell 7e. Antal stationer med övervakning av koppar och zink som den kontrollerande övervakningen i Västerhavets vattendistrikt kompletterats med.

Ämne	Västerhavets vattendistrikt	
	Sjöar	Vattendrag
Koppar	128	41
Zink	126	39

3.2 Kompletterande operativ övervakning

Det operativa övervakningsprogrammet har kompletterats med stationer redovisade i tabell 8a-e.

Tabell 8a. Antal stationer med övervakning av koppar och zink som den operativa övervakningen i Bottenvikens vattendistrikt kompletterats med.

	Bottenvikens vattendistrikt			Torneälvsvattendistrikt	
Ämne	Kustvatten	Sjöar	Vattendrag	Sjöar	Vattendrag
Koppar			4	1	
Zink	17	1	10	2	2

Tabell 8b. Antal stationer med övervakning av koppar och zink som den operativa övervakningen i Bottenhavets vattendistrikt kompletterats med.

	Bottenhavets vattendistrikt	
Ämne	Sjöar	Vattendrag
Koppar	1	
Zink	3	1

Tabell 8c. Antal stationer med övervakning av koppar och zink som den operativa övervakningen i Norra Östersjöns vattendistrikt kompletterats med.

	Norra Östersjöns vattendistrikt	
Ämne	Sjöar	Vattendrag
Koppar	5	1
Zink	5	8

Tabell 8d. Antal stationer med övervakning av koppar och zink som den operativa övervakningen i Södra Östersjöns vattendistrikt kompletterats med.

	Södra Östersjöns vattendistrikt	
Ämne	Sjöar	Vattendrag
Koppar	1	
Zink	1	5

Tabell 8e. Antal stationer med övervakning av koppar och zink som den operativa övervakningen i Västerhavets vattendistrikt kompletterats med.

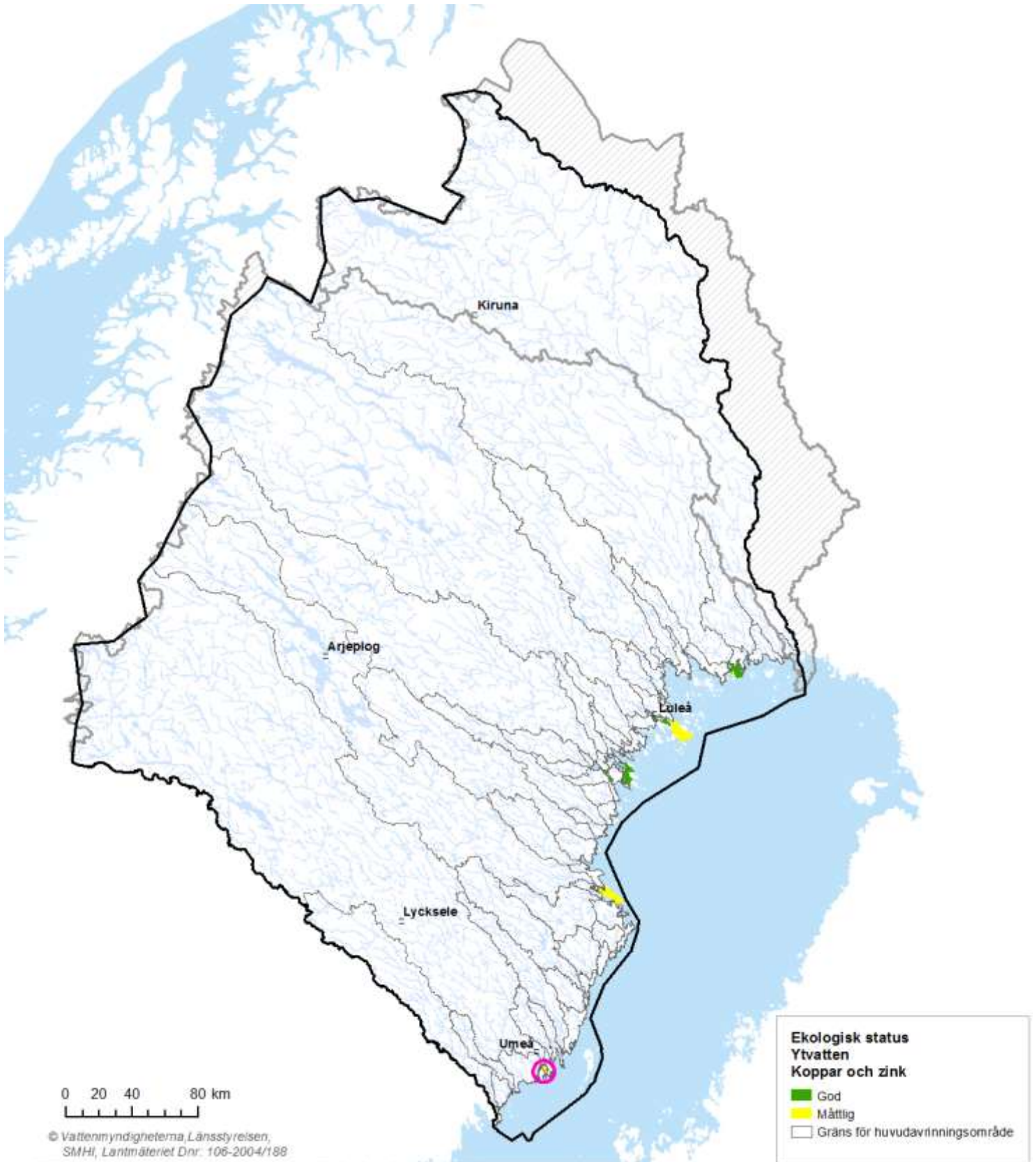
	Västerhavets vattendistrikt	
Ämne	Sjöar	Vattendrag
Koppar	1	
Zink		2

Referenser

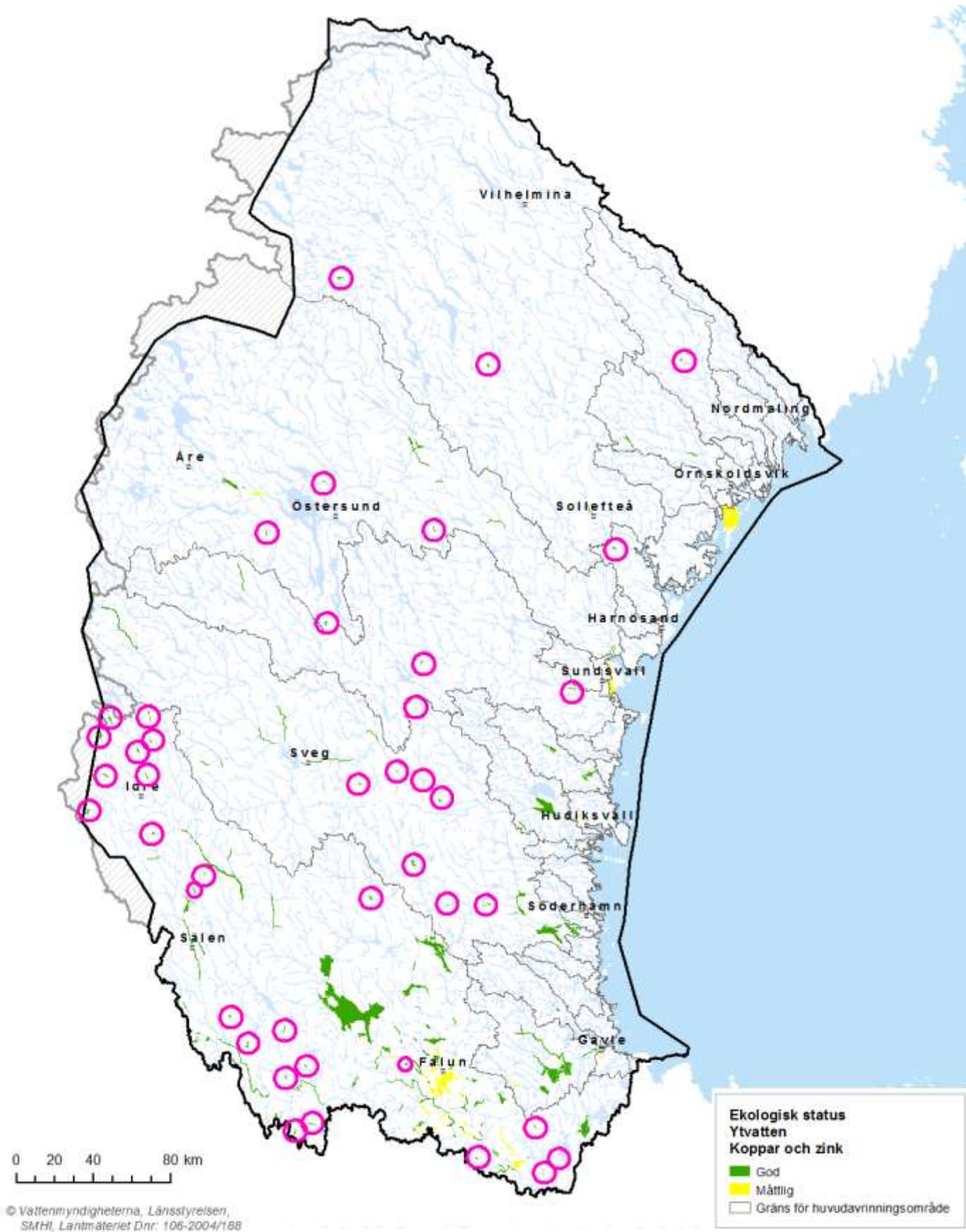
- BHVD, 2016. Förvaltningsplan 2016-2021 för Bottenhavets Vattendistrikt. Diarienummer: 537-9060-2016.
<http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/bottenhavet/beslutsdokument/Pages/forvaltningsplan-2016-2021-for-bottenhavets-vattendistrikt.aspx>
- BVVD, 2016. Förvaltningsplan 2016-2021 för Bottenvikens Vattendistrikt. Diarienummer: 537-9859-2014.
<http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/bottenviken/beslutsdokument/Pages/forvaltningsplan-2016-2021-bottenviken.aspx>
- HaV, 2016. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2016:26. Miljögifter i ytvatten – klassificering av ytvattenstatus. Vägledning för tillämpning av HVMFS 2013:19.
- Herbert, Björkvald, Wällstedt & Johansson, 2009. Bakgrundshalter av metaller i Svenska inlands- och kustvatten. Institutionen för Vatten och Miljö, SLU. Rapport 2009:12.
http://pub.epsilon.slu.se/12590/7/herbert_r_et_al_gamla_pb_150908.pdf
- HVMFS 2013:19. Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten.
- HVMFS 2015:4. Uppdatering av HVMFS 2013:19, Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten.
- Länsstyrelsen i Kalmar län (2016). Länsstyrelsen i Kalmar läns (Vattenmyndighet i Södra Östersjöns vattendistrikt) föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt. 08FS 2016:15.
http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/sodra-ostersjon/publikationer/beslut-2016/08FS%202016_15-MKN-foreskrift.pdf
- Länsstyrelsen i Norrbottens län (2016). Länsstyrelsen i Norrbottens läns (Vattenmyndigheten för Bottenvikens vattendistrikts) föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i Bottenvikens vattendistrikt. 25 FS 2016:32 A 26.
<http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/bottenviken/publikationer/forvaltningsplan-2016-2021/mkn-foreskrift-25-fs-2016-a26-utan-bilagor.pdf>
- Länsstyrelsen i Västernorrlands län (2016). Länsstyrelsen i Västernorrlands läns (Vattenmyndigheten för Bottenhavets vattendistrikts) föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i Bottenhavets vattendistrikt. 22FS 2016:16
<http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/bottenhavet/beslutsdokument/Beslut%202016/MKN-foreskrift/MKN-foreskrift.pdf>
- Länsstyrelsen i Västmanlands län (2016). Länsstyrelsen i Västmanlands läns (Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikts) föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i Norra Östersjöns vattendistrikt. 19FS 2016:10.
<http://www.vattenmyndigheterna.se/SiteCollectionDocuments/sv/norra-ostersjon/publikationer/Beslut%202016/161221%20MKN-foreskrift%20kunggorelse.pdf>

- Länsstyrelsen i Västra Götalands län (2016). Länsstyrelsen i Västra Götalands läns (Vattenmyndigheten för Västerhavets vattendistrikts) föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt. 14 FS 2016:58.
http://web05.lansstyrelsen.se/forfattningar-ofs/14FS_2016_58.pdf
- NÖVD, 2016. Förvaltningsplan 2016-2021 för Norra Östersjöns Vattendistrikt. Diarienummer: 537-6048-16. <http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/norra-ostersjon/beslutsdokument/Pages/Forvaltningsplan-2016-2021-for-Norra-ostersjons-vattendistrikt.aspx>
- Ramdirektivet för vatten (vattendirektivet). Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.
- SÖVD, 2016. Förvaltningsplan 2016-2021 för Södra Östersjöns Vattendistrikt. Diarienummer: 537-9357-16. <http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/sodra-ostersjon/beslutsdokument/Pages/forvaltningsplan-sodra-ostersjon-2016-2021.aspx>
- Vattenmyndigheterna, 2017a. Metod för modellering av biotillgänglig halt av koppar och zink i inlandsytvatten -för statusklassificering inom vattenförvaltningen inför beslut 2018. Diarienummer 537-5319-2017.
<http://viss.lansstyrelsen.se/ReferenceLibrary.aspx?referenceLibraryID=54110&timeStamp=636180116358885078>
- Vattenmyndigheterna, 2017b. Bakgrundshalt av Zink i kustvatten i Bottenhavet och Bottenviken. Att använda i statusklassificeringen till beslut 2018. Diarienummer 537-5320-2017.
<http://viss.lansstyrelsen.se/ReferenceLibrary.aspx?referenceLibraryID=54111&timeStamp=636180118997420235>
- VHVD, 2016. Förvaltningsplan 2016-2021 för Västerhavets Vattendistrikt. Diarienummer: 537-34925-2014.
<http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/vasterhavet/beslutsdokument/Pages/forvaltningsplan-vasterhavet-2016-2021.aspx>

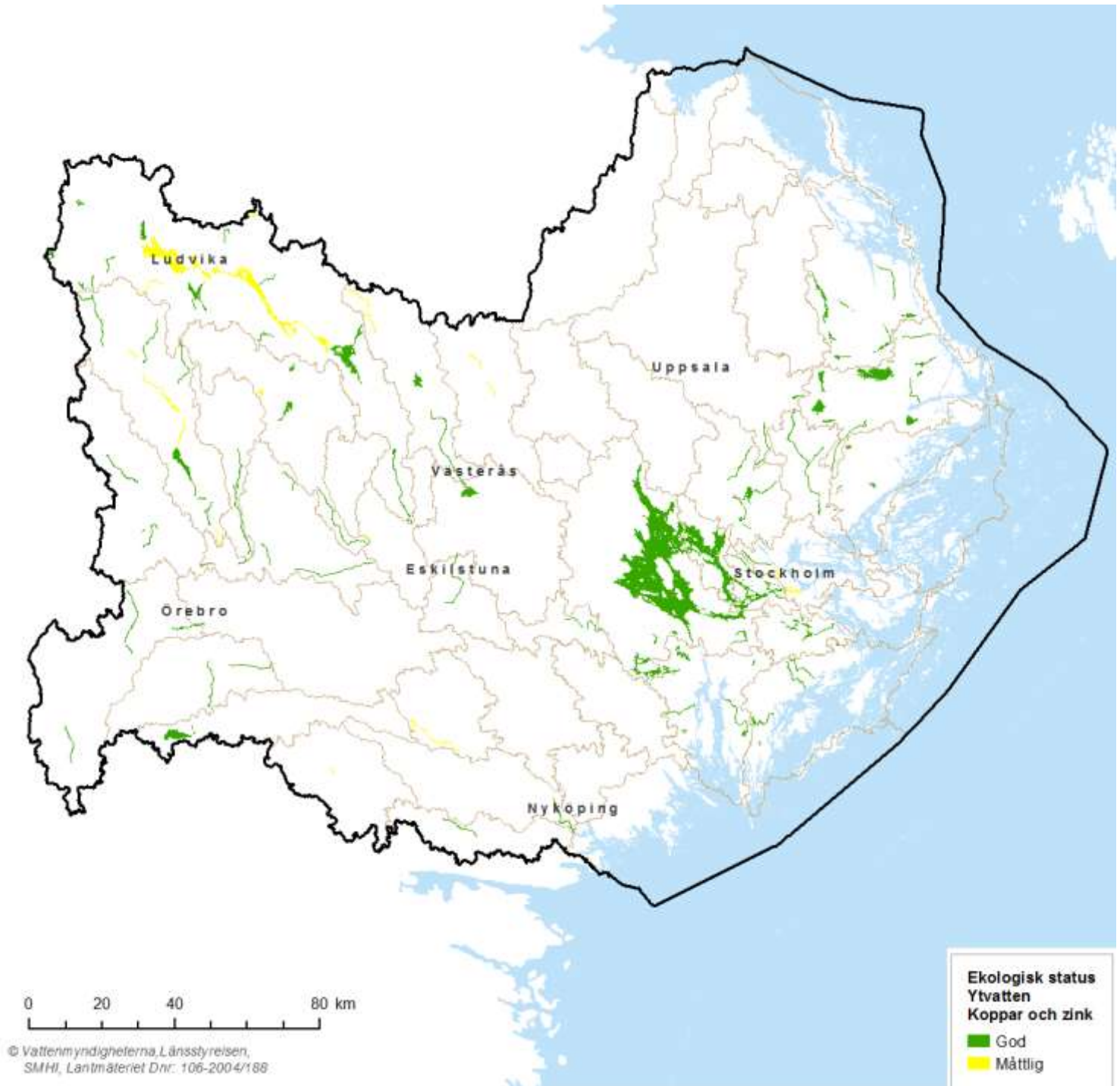
Bilaga 1. Kartor

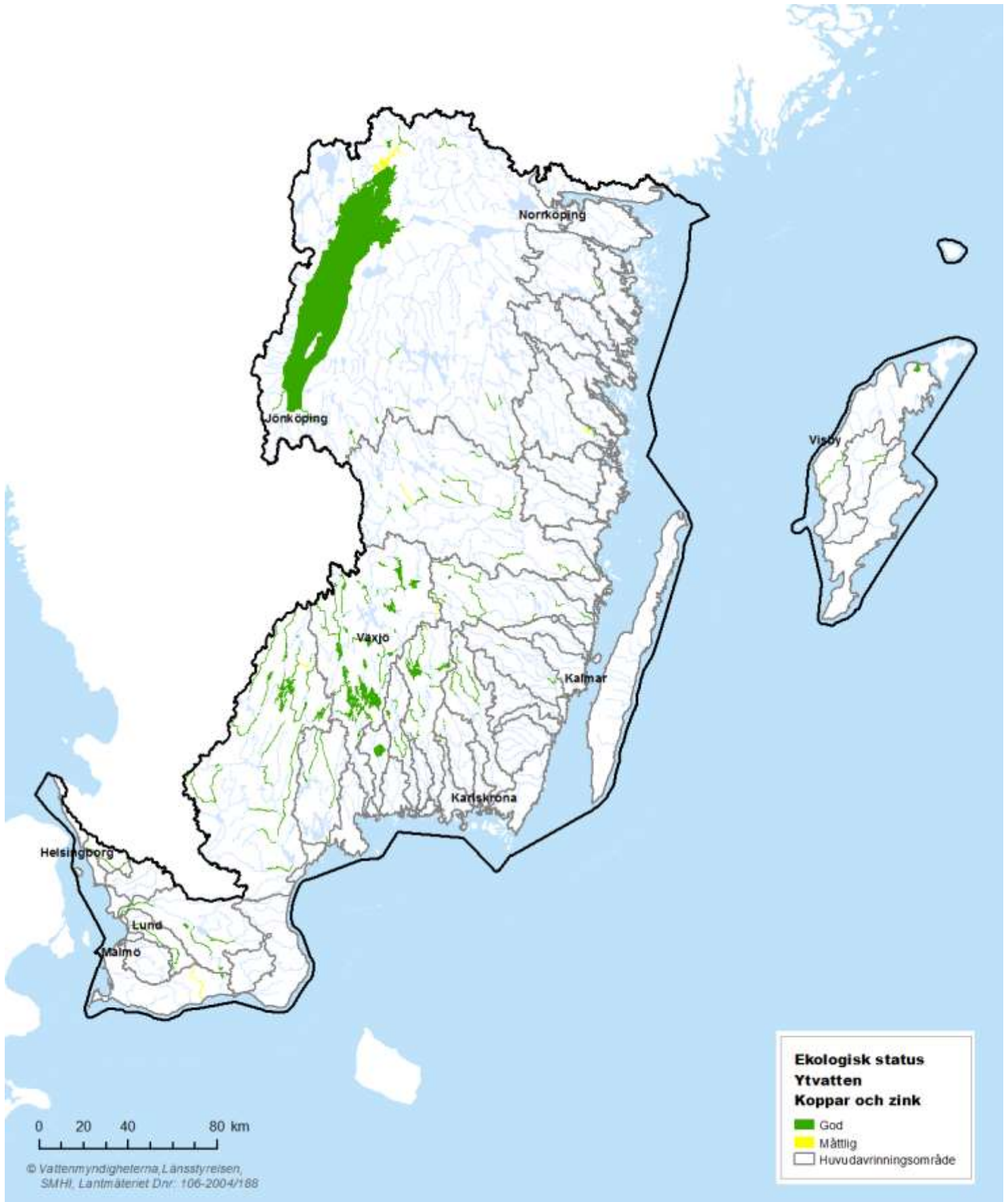
Karta 1a. Status med avseende på de särskilda förorenande ämnena (SFÄ) koppar och zink för de ytvattenförekomster där klassificering av dessa gjorts 2017 i Bottenvikens vattendistrikt.

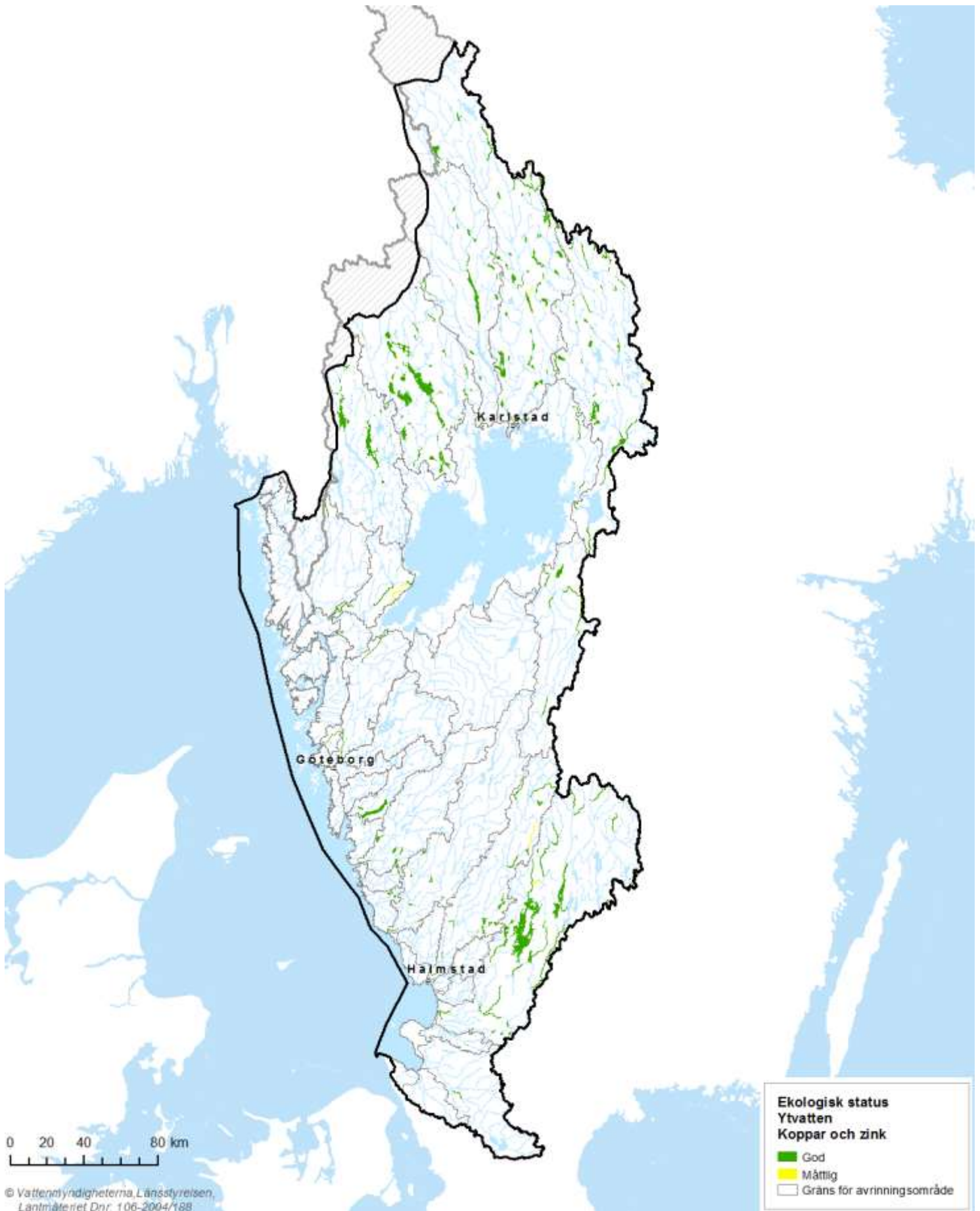
Karta 1b. Status med avseende på de särskilda förorenande ämnena (SFÄ) koppar och zink för de ytvattenförekomster där klassificering av dessa gjorts 2017 i Bottenhavets vattendistrikt. Inringningarna visar vart små berörda vattenförekomster finns i Bottenhavets vattendistrikt.

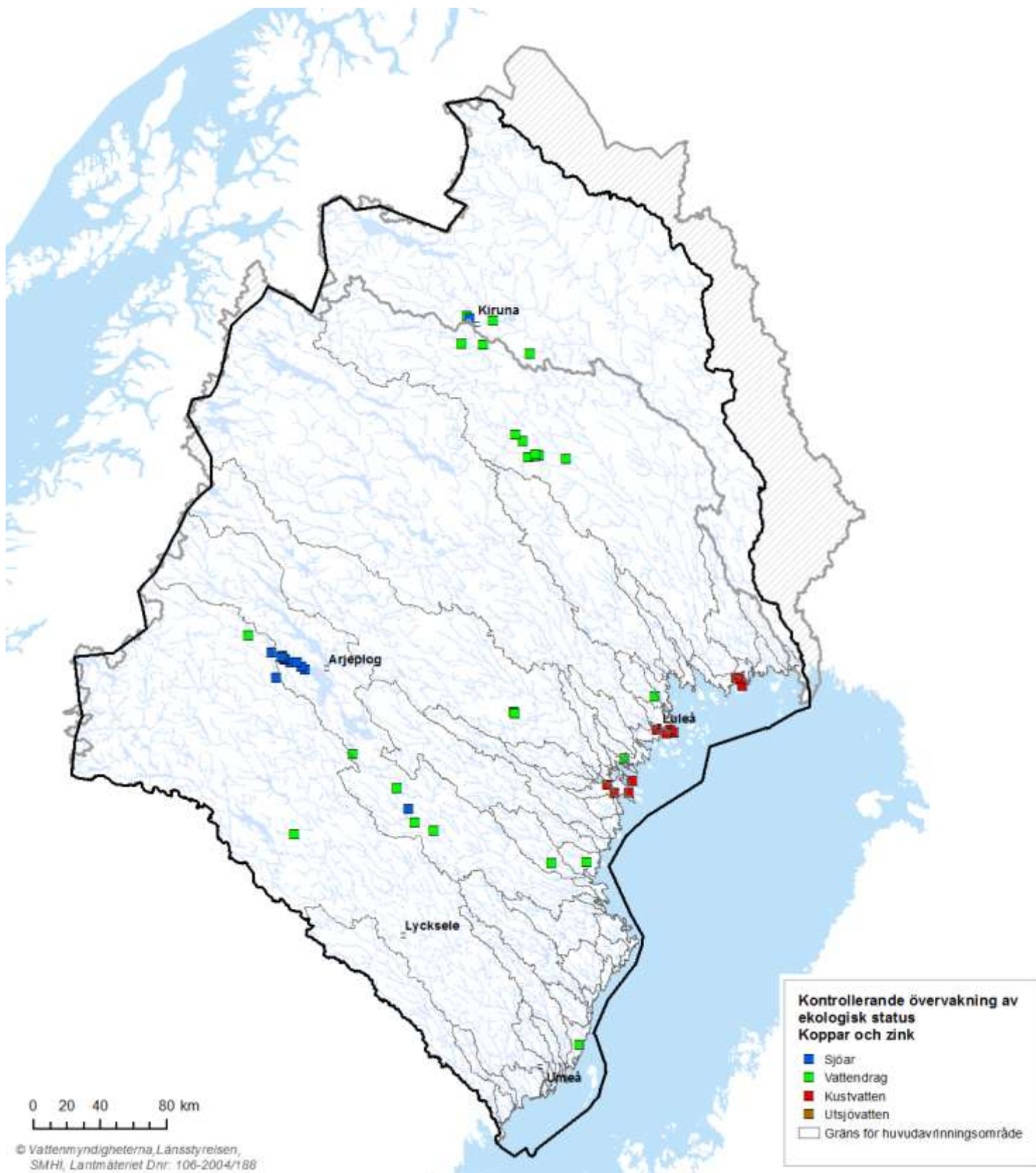
Karta 1c. Status med avseende på de särskilda förorenande ämnena (SFÄ) koppar och zink för de ytvattenförekomster där klassificering av dessa gjorts 2017 i Norra Östersjöns vattendistrikt.

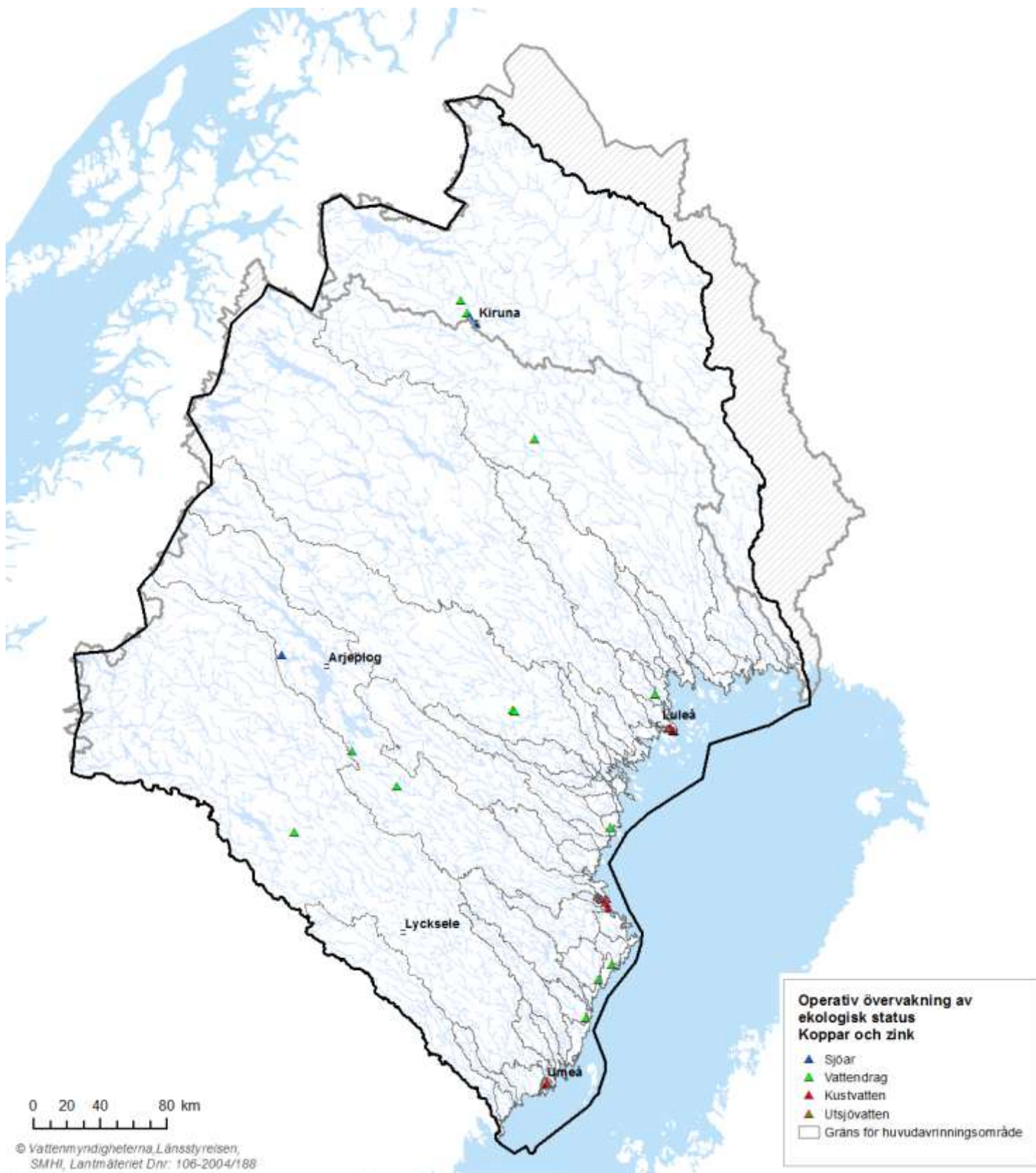
Karta 1d. Status med avseende på de särskilda förorenande ämnena (SFÄ) koppar och zink för de ytvattenförekomster där klassificering av dessa gjorts 2017 i Södra Östersjöns vattendistrikt.

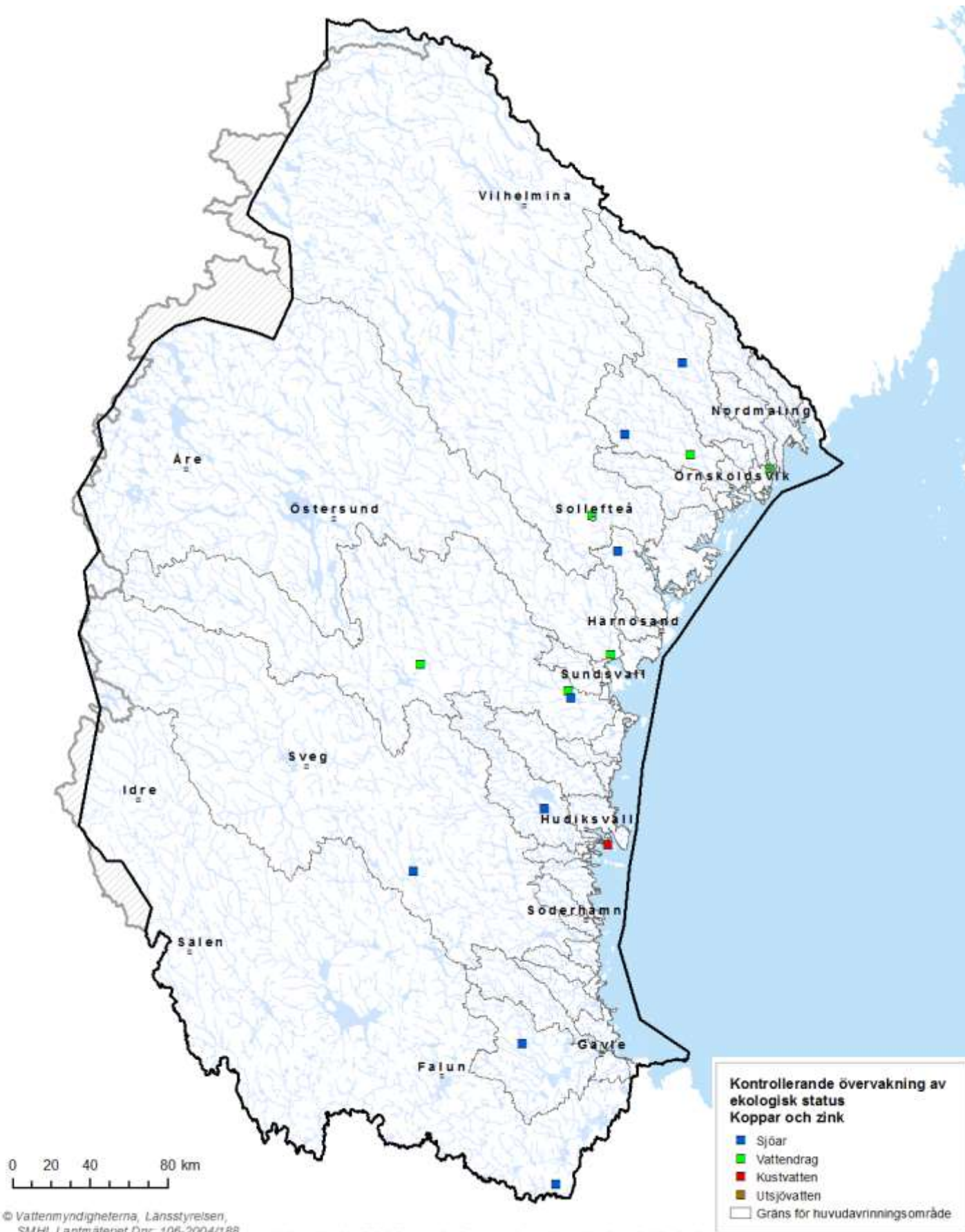
Karta 1e. Status med avseende på de särskilda förorenande ämnena (SFÄ) koppar och zink för de ytvattenförekomster där klassificering av dessa gjorts 2017 i Västerhavets vattendistrikt.

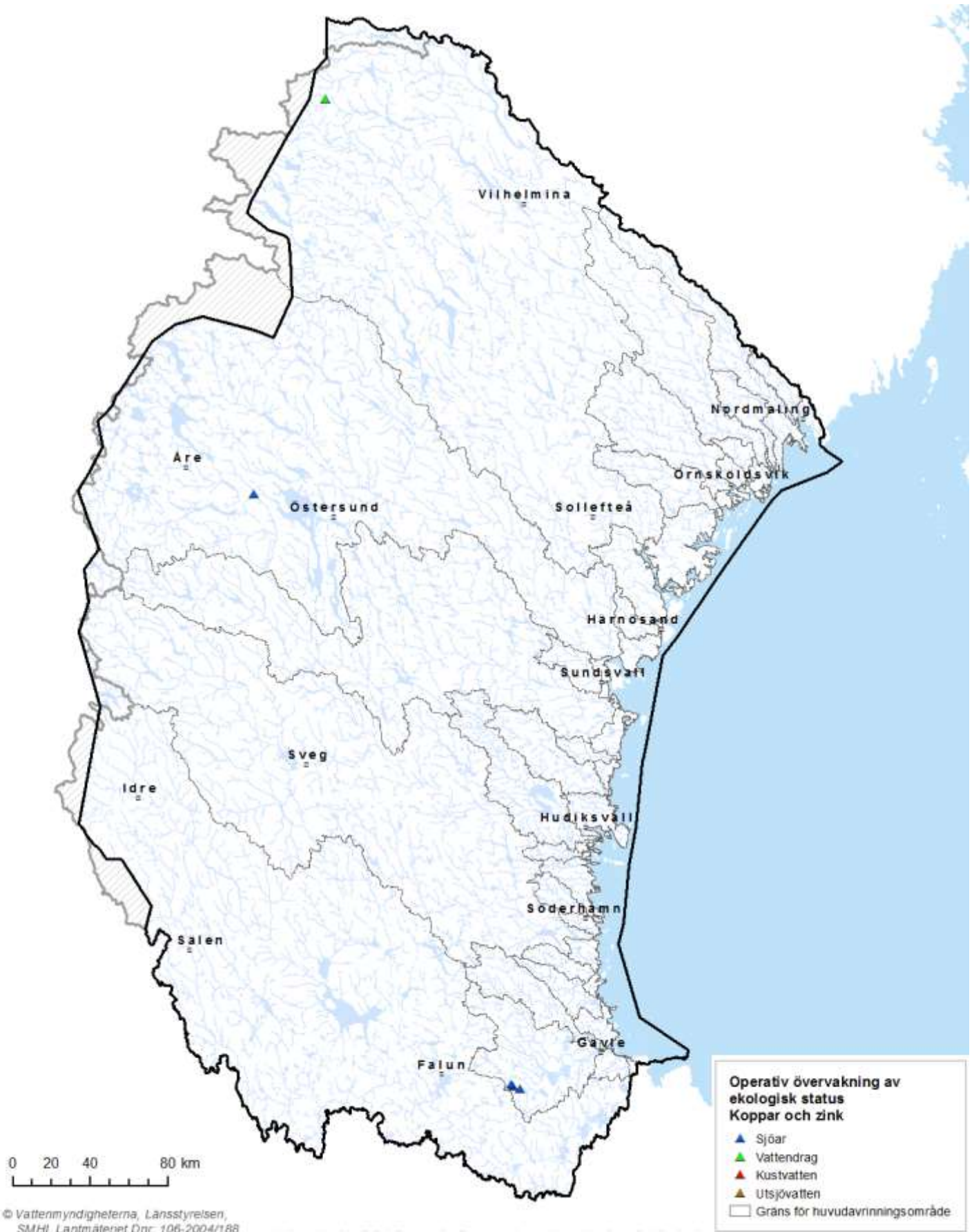
Karta 2a. Kontrollerande övervakning av de särskilda förorenade ämnena koppar och zink i Bottenvikens vattendistrikt, per vattenkategori.

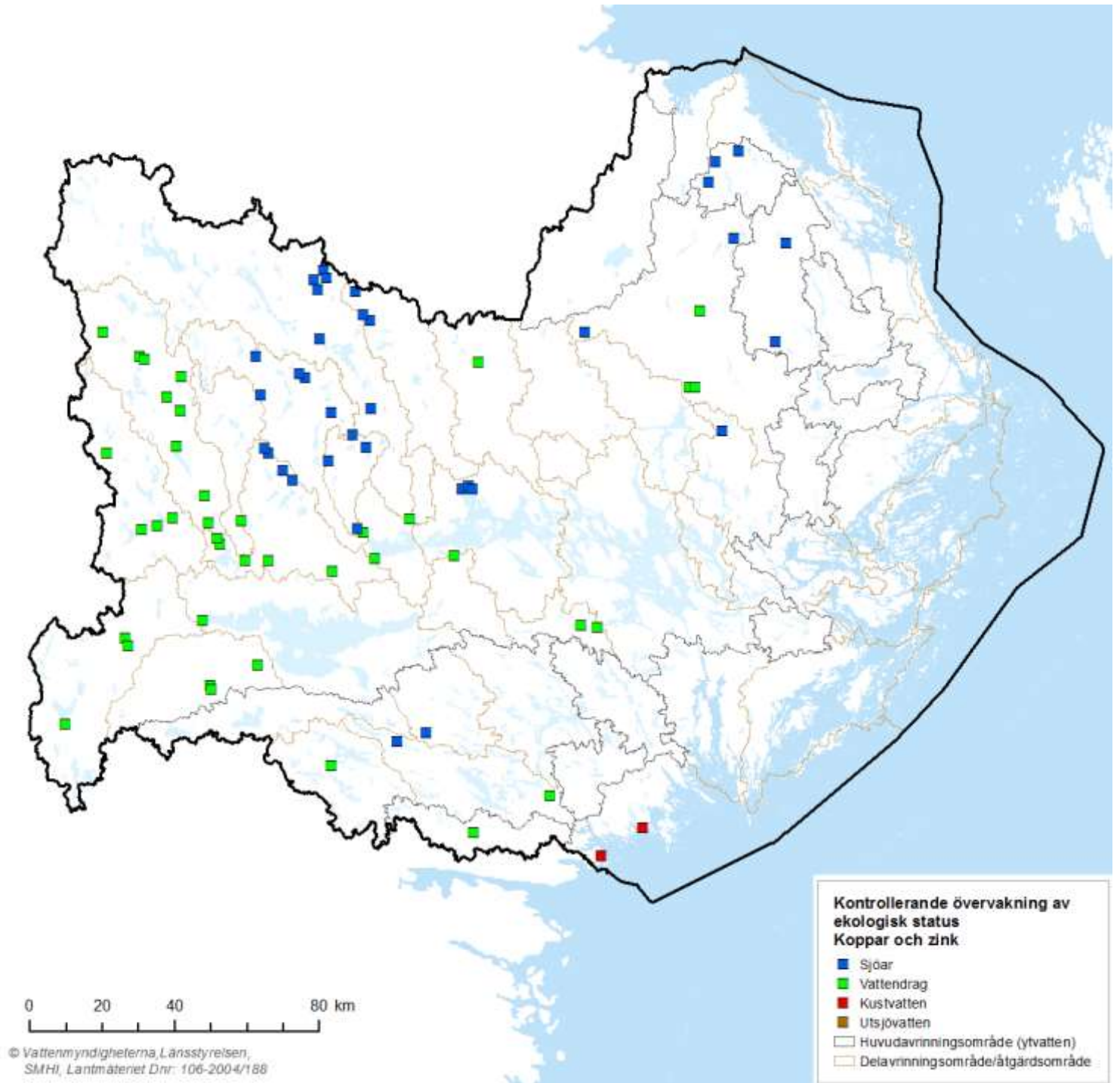
Karta 2b. Operativ övervakning av de särskilda förorenade ämnena koppar och zink i Bottenvikens vattendistrikt, per vattenkategori.

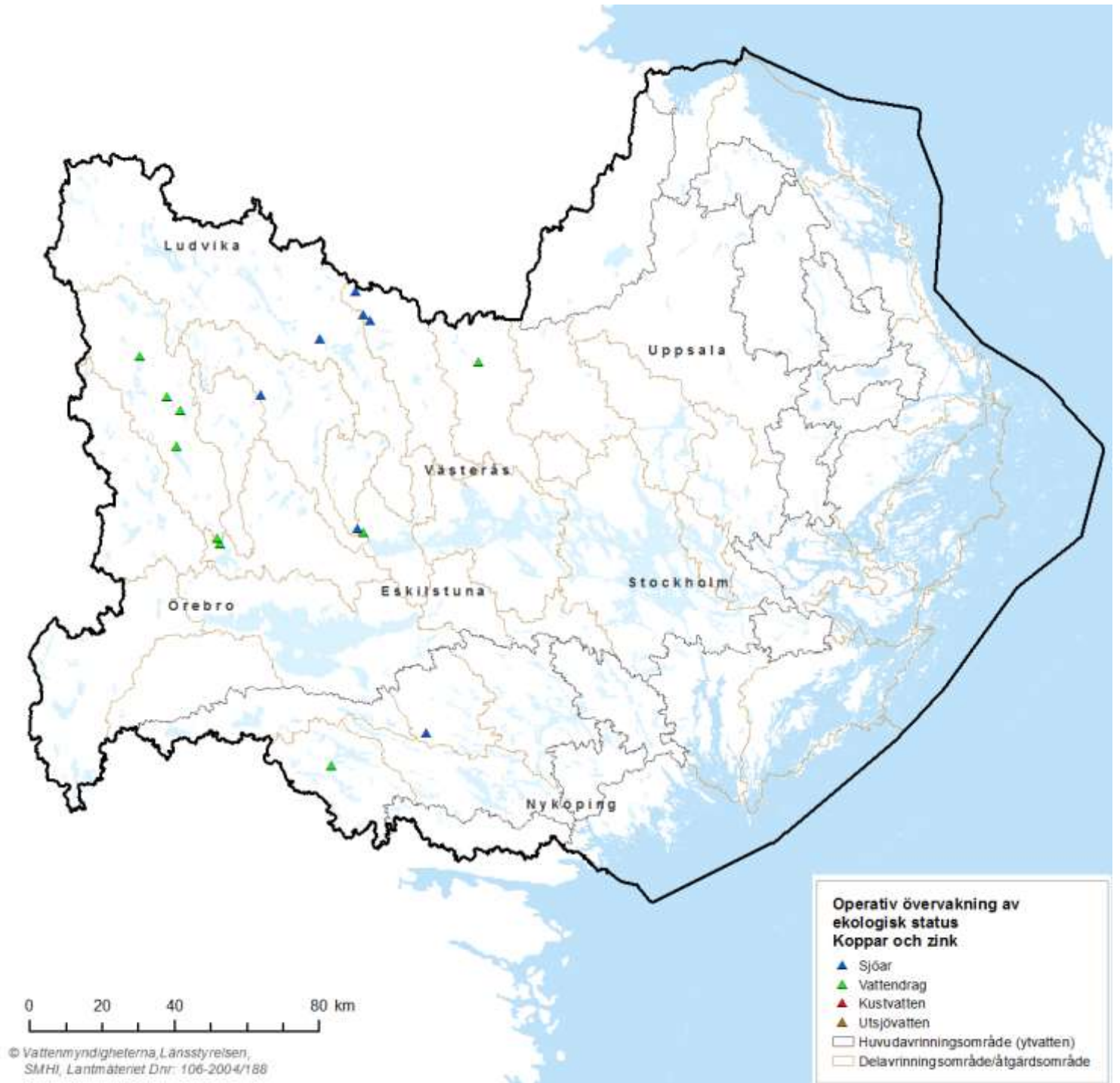
Karta 3a. Kontrollerande övervakning av de särskilda förorenade ämnena koppar och zink i Bottenhavets vattendistrikt, per vattenkategori.

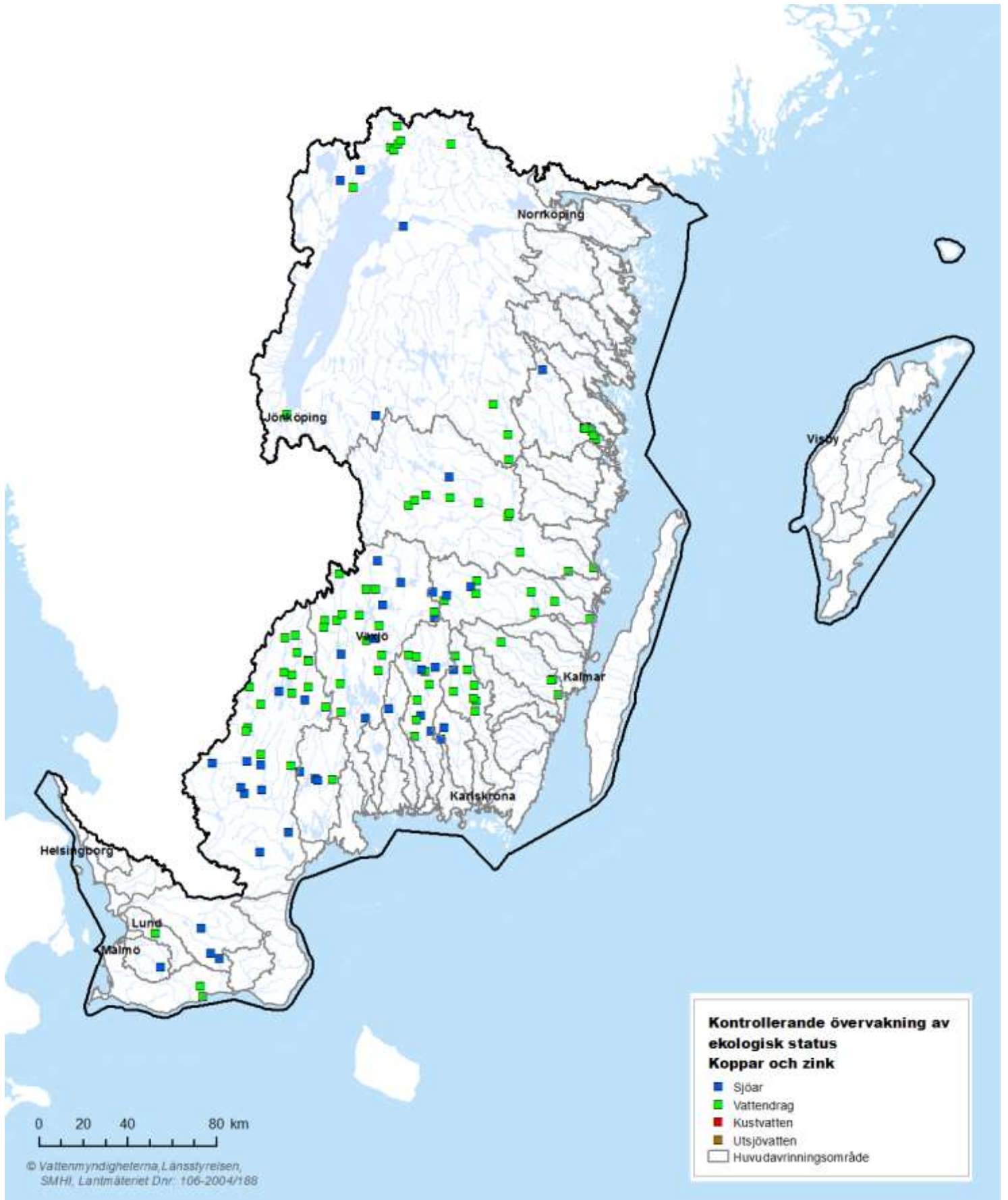
Karta 3b. Operativ övervakning av de särskilda förorenade ämnena koppar och zink i Bottenhavets vattendistrikt, per vattenkategori.

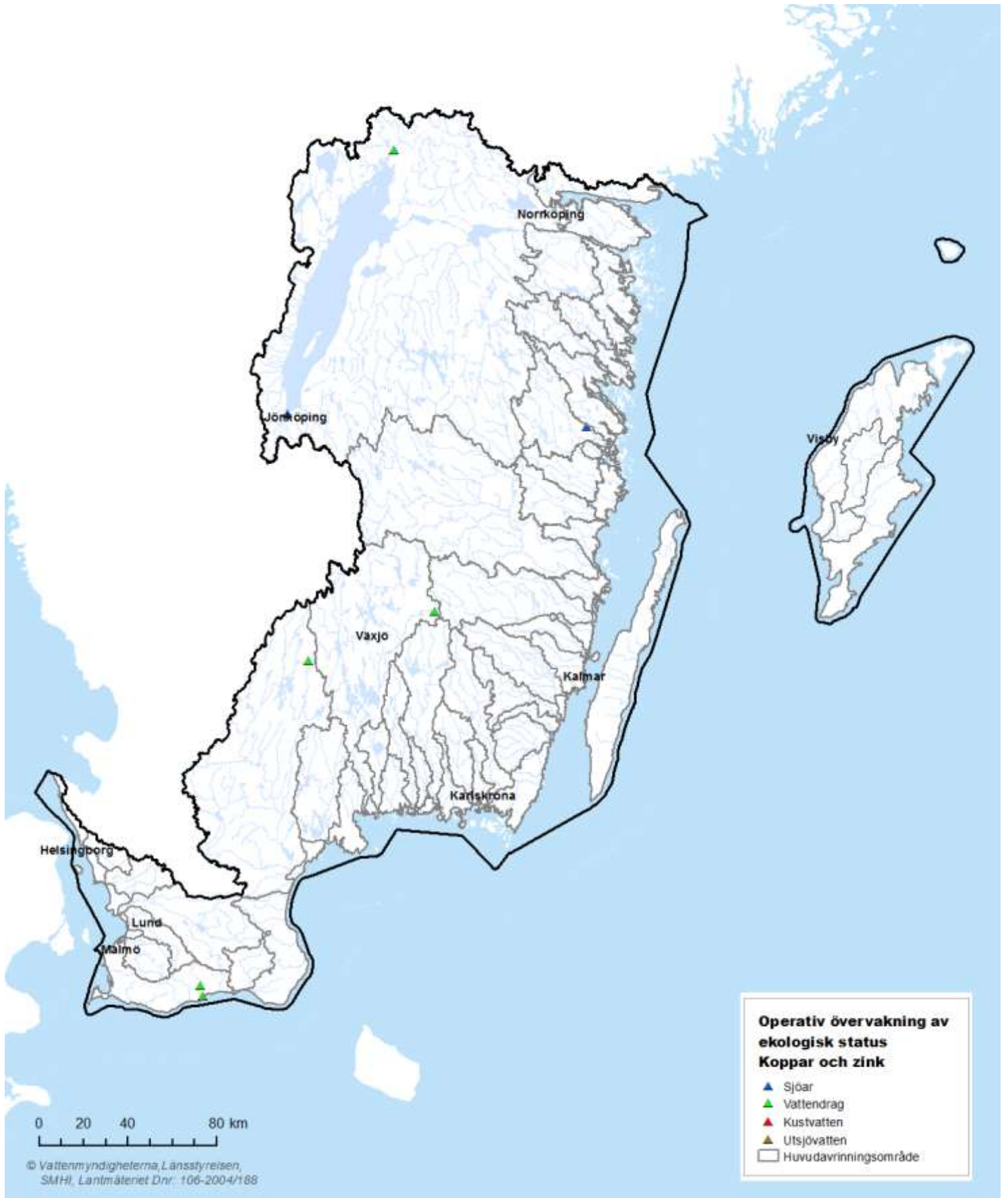
Karta 4a. Kontrollerande övervakning av de särskilda förorenade ämnena koppar och zink i Norra Östersjöns vattendistrikt, per vattenkategori.

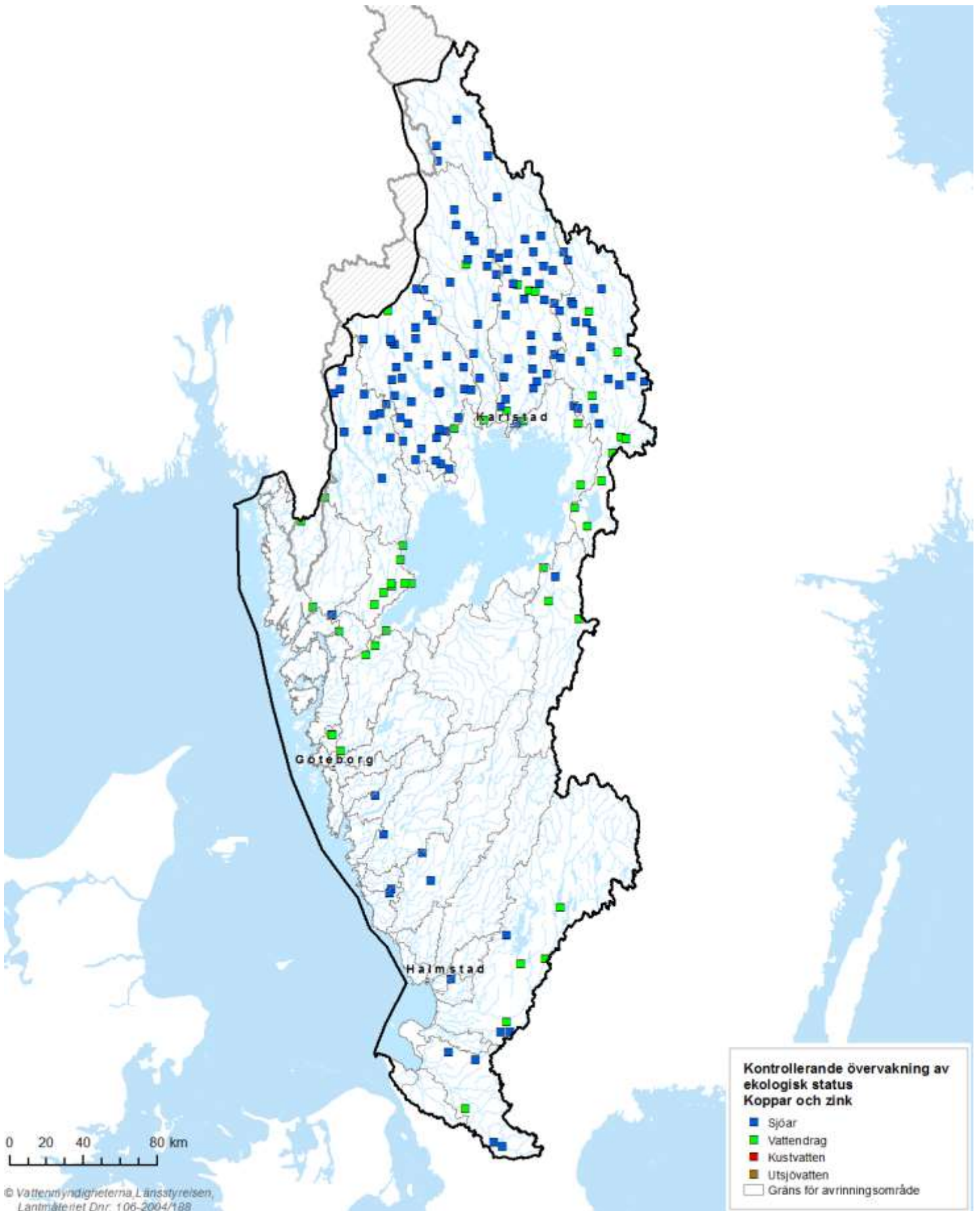
Karta 4b. Operativ övervakning av de särskilda förorenade ämnena koppar och zink i Norra Östersjöns vattendistrikt, per vattenkategori.

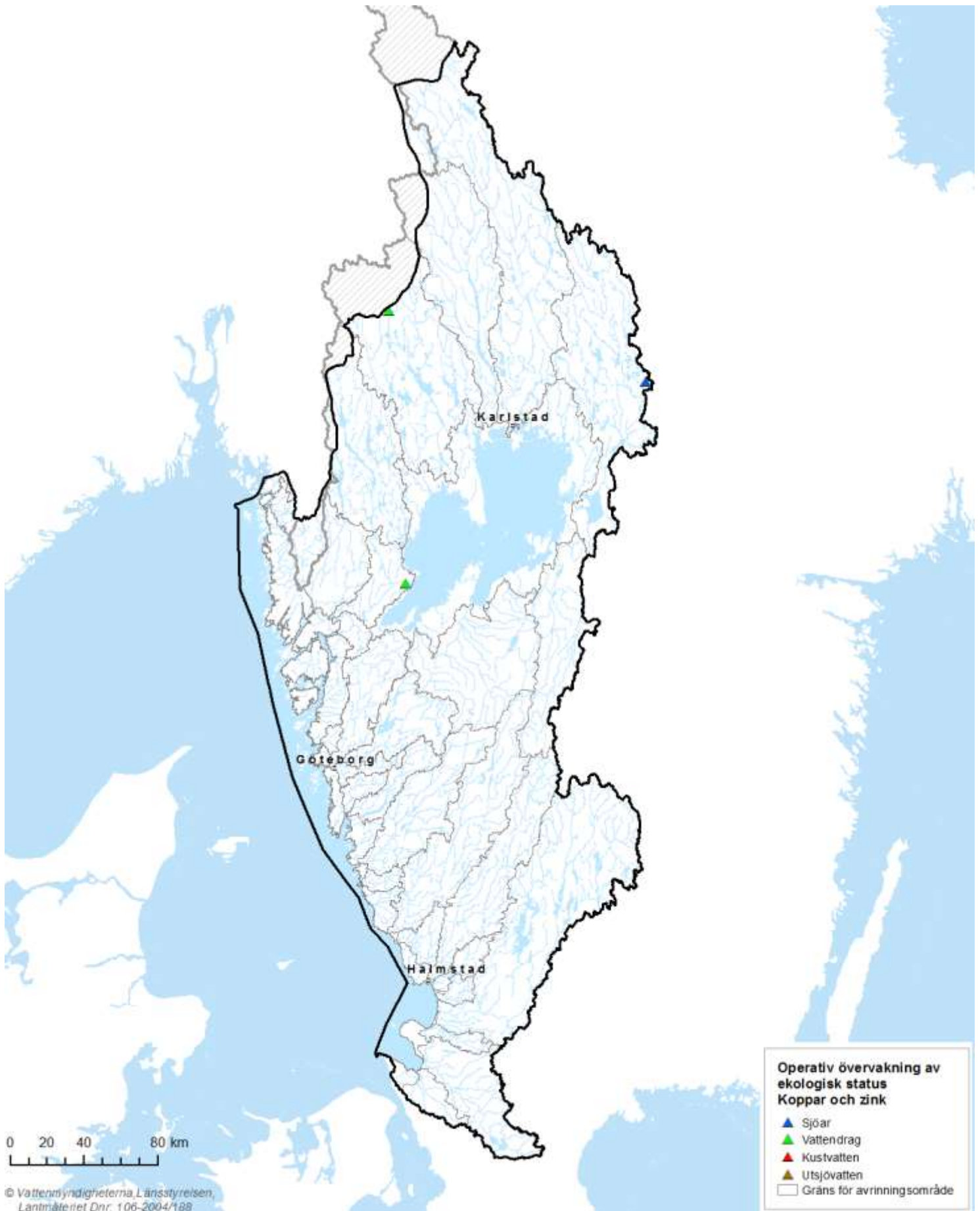
Karta 5a. Kontrollerande övervakning av de särskilda förorenade ämnena koppar och zink i Södra Östersjöns vattendistrikt, per vattenkategori.

Karta 5b. Operativ övervakning av de särskilda förorenade ämnena koppar och zink i Södra Östersjöns vattendistrikt, per vattenkategori.

Karta 6a. Kontrollerande övervakning av de särskilda förorenade ämnena koppar och zink i Västerhavets vattendistrikt, per vattenkategori.

Karta 6b. Operativ övervakning av de särskilda förorenade ämnena koppar och zink i Västerhavets vattendistrikt, per vattenkategori.

Bilaga 2. Vattenförekomster som också är Kraftigt Modifierade Vatten (KMV)

Tabell B1. Vattenförekomster som fått reviderad norm med avseende på modellerad biotillgänglig halt av Cu och/eller Zn, men som också är KMV på grund av vattenkraft. Fullständiga reviderade normer samråds vid samrådet för KMV, 1 februari till 30 april 2018.

Vattendistrikt/ myndighet	Vattenförekomst	Namn	Vattenkategori
Bottenviken	<u>WA56064686</u>	Uddjaure	Sjö
Bottenhavet	<u>WA24408773</u>	Dalälven	Vattendrag
Norra Östersjön	<u>WA70439087</u>	Kolbäcksån: mellan "Sörstafors" och Östersjön	Vattendrag
Västerhavet	<u>WA59537592</u>	Lagan (Vänneån-Tännerydsdammen)	Vattendrag
Västerhavet	<u>WA18208119</u>	Lagan (Smedjeån-Lillån)	Vattendrag

2018-04-16

5

Enhetschefen/miljöenheten informerar

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att nämnden tagit del av informationen.

Sammanfattning

Miljöchefen/medarbetare inom miljöenheten delger aktuell information till nämnden.

2018-04-16

6

Anmälningsärenden

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har tagit del av nedanstående handlingar.

Handlingar

Miljö- och hälsoskyddsnämndens sökta och beviljade statsbidrag 2017-2018.

Dom, Mark- och miljödomstolen, Nacka, 2018-03-07 (mål nr M 292-18):
Överklagande av beslut den 20 december 2017 i ärende nr 2017-001160.
Saken: Miljösanktionsavgift.

Dom, Mark- och miljödomstolen, Nacka, 2018-02-27 (mål nr M 7314-17):
Överklagande av länsstyrelsens beslut den 21 november 2017 i ärende nr
505-40152-2015. Saken: Enskild avloppsanläggning på fastigheten
Hörningsholm 2:87.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens svar på: Remiss – Förslag till detaljplan för
del av Alby 15:32 (och Postiljonen 1), Botkyrka kommun (sbf/2018:64).

Styrdokument i Botkyrka kommun – Riktlinjer för politisk information och
besök i kommunens verksamheter (KS/2018:31).

Dom, Mark- och miljödomstolen, Nacka, 2018-03-19 (mål nr M 1043-18):
Överklagande av beslut den 3 januari 2018 i ärende nr 2017-1168. Saken:
Miljösanktionsavgift.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens delegationsbeslut § 187, 2018-03-23, Be-
slut om att medge Skanska Industrial Solutions AB förlängd tid för att lämna
in uppgifter i enlighet med beslut § 75 daterat 12 februari 2018 (dnr: 2018-
000016).

Resultat från miljöenhetens tillsynskampanj Kemikalietillsyn CLP, 2018-03-
27.

Beslut, Länsstyrelsen, Stockholm, 2018-02-27 (Beteckning 106-30485-
2017): Medfinansiering av tillsyn av skolgårdar till Botkyrka kommun.

Enheten för naturvård
Mattias Jansson

Botkyrka kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen, miljöenheten
Britta Ahlgren

kontaktcenter@botkyrka.se

Beslut om statligt bidrag till det lokala naturvårdsprojektet "Inventering av sandlevande arter" i Botkyrka kommun

Beslut

Med stöd av 1 § förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt beslutar Länsstyrelsen att bevilja statligt bidrag med 139 850 kronor till följande lokala naturvårdsprojekt:

Projektets namn	Maximalt beviljat statsbidrag (kr)	% av totalsumman	Slutdatum
Inventering av sandlevande arter	139 850	50 %	2019-12-31

För beslutet gäller nedan angivna generella villkor.

Utbetalning av bidrag

75 % av bidraget utbetalas medan projektet pågår, resterande 25 % utbetalas efter att projektet har avslutats och slutredovisats till Länsstyrelsen. Utbetalning görs automatiskt till kommunens bankgirokonto 624-1061 med texten "BK311 Britta Ahlgren" enligt följande:

Snarast efter 2018-04-01 (75 % av bidraget):	104 887 kr
<u>I samband med inlämnande av slutrapport (25 %):</u>	<u>34 963 kr</u>
Summa	139 850 kr

Länsstyrelsen kommer att besluta om bidragets slutliga storlek när slutrapporten har lämnats in. Faktiska utgifter samt kostnad för arbetstid (både kommunal och ideell) ska kunna verifieras på begäran av Länsstyrelsen. Om villkoren för beslutet inte uppfylls kan Länsstyrelsen kräva att det utbetalade bidraget helt eller delvis återbetalas enligt 12 § förordningen om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt.

Bakgrund

Botkyrka kommun har ansökt om 139 850 kronor i statligt bidrag till det lokala naturvårdsprojektet "Inventering av sandlevande arter".

Datum
2018-03-26

Beteckning
501-50224-2017

Projektet syftar till att utföra en insektsinventering av 8 - 10 sand-/grusområden (täkter). Inventeringen riktas främst mot gaddsteklar. En inventeringsrapport tas fram med bl.a. artbeskrivningar och förslag på bevarandeåtgärder.

Projektet finansieras av Botkyrka kommun.

För beslutet gäller följande generella villkor:

1. Bidraget får endast användas för de ändamål som ansökan avser.
2. Fleråriga projekt ska redovisas i en verksamhetsrapport i Naturvårdsverkets LONA-databas **senast 1 mars varje år**. En pdf-utskrift av rapporten ska skickas in till Länsstyrelsen.
3. Förändringar i projektet ska godkännas av Länsstyrelsen, t.ex. förlängning av projekttiden.
4. I alla dokument som framställs inom projektet ska det tydligt framgå att statliga bidrag till lokal naturvård ingår som medfinansiering, och Naturvårdsverkets logotyp "LONA" ska användas. Det gäller böcker, rapporter, broschyrer, informationstavlor, pressmeddelanden, hemsidor m.m. Logotypen kan beställas i digital form från Länsstyrelsen.
5. Kommunen ska registrera projektet i Naturvårdsverkets LONA-databas.
6. Projektet ska slutrapporteras i Naturvårdsverkets LONA-databas **senast tre månader** efter det att projektet är genomfört. En pdf-utskrift från databasen med underskrift ska skickas in till Länsstyrelsen för fullgjord slutrapportering.
7. Projektet ska vara avslutat senast 2019-12-31. Efter godkännande av Länsstyrelsen kan slutdatum förlängas upp till fyra år från projektbeslutet, längst till 2022-03-25.

Resultat som avses nås i projektet

Åtgärd 1	Inventering, med inriktning på i första hand gaddsteklar, av 4-5 sand-/grusområden per år. Resultatet redovisas i en rapport och rapporteras i Artportalen. I rapporten beskrivs också rödlistade arter, andra sällsynta arter, krav på livsmiljö och lämpliga bevarandeåtgärder.
----------	---

Motiv till beslutet

Länsstyrelsen konstaterar att projektet uppfyller kraven i förordningen. Projektet syftar till att ta fram kunskapsunderlag för framtida åtgärder inom naturvård (kategori 1). Projektet bidrar till att uppfylla miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv*.

Projektets totalkostnad är från naturvårdssynpunkt motiverad med hänsyn till de resultat som avses i projektet.

Datum
2018-03-26

Beteckning
501-50224-2017

Övriga upplysningar

Enligt 14 § förordningen (SFS 2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt får Länsstyrelsens beslut inte överklagas.

Länsstyrelsens prövning av ansökan omfattar endast bestämmelserna i förordningen om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt. Krävs samråd, dispens, tillstånd eller avtal enligt annan lagstiftning för genomförandet av projektet, måste kommunen ansöka om detta i särskild ordning.

Projekt som ska genomföras i en annan kommun än den sökande ska godkännas av den kommun där åtgärden ska utföras.

Information om bidrag till lokala naturvårdsprojekt och förordningen finns på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Beslut i detta ärende har fattats och godkänts digitalt av stf. naturvårdschef Björn Carlberg, beslutande med miljöhandläggare Mattias Jansson som föredragande.

Bilaga:

1. Karta

Kopia till:

britta.ahgren@botkyrka.se

Bilaga 1 LONA-ansökan Inventering av sandlevande arter - Blå punkter visar sandtäkter i Botkyrka kommun där inventering kan komma att ske

Enheten för naturvård
Mattias Jansson

Botkyrka kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen, miljöenheten
Dan Arvidsson

kontaktcenter@botkyrka.se

Beslut om statligt bidrag till det lokala naturvårdsprojektet "Hågelby hage" i Botkyrka kommun

(Botkyrka kommuns beteckning 2017-1020)

Beslut

Med stöd av 1 § förordningen (2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt beslutar Länsstyrelsen att bevilja statligt bidrag med 427 340 kronor till följande lokala naturvårdsprojekt:

Projektets namn	Maximalt beviljat statsbidrag (kr)	% av totalsumman	Slutdatum
Hågelby hage	427 340	50 %	2019-12-31

För beslutet gäller nedan angivna generella villkor.

Utbetalning av bidrag

75 % av bidraget utbetalas medan projektet pågår, resterande 25 % utbetalas efter att projektet har avslutats och slutredovisats till Länsstyrelsen. Utbetalning görs automatiskt till kommunens bankgirokonto 624-1061 med texten "Snäckstavik, bilaga 1:BK311" enligt följande:

Snarast efter 2018-04-01 (75 % av bidraget):	320 505 kr
<u>I samband med inlämnande av slutrapport (25 %):</u>	<u>106 835 kr</u>
Summa	427 340 kr

Länsstyrelsen kommer att besluta om bidragets slutliga storlek när slutrapporten har lämnats in. Faktiska utgifter samt kostnad för arbetstid (både kommunal och ideell) ska kunna verifieras på begäran av Länsstyrelsen. Om villkoren för beslutet inte uppfylls kan Länsstyrelsen kräva att det utbetalade bidraget helt eller delvis återbetalas enligt 12 § förordningen om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt.

Bakgrund

Botkyrka kommun har ansökt om 427 340 kronor i statligt bidrag till det lokala naturvårdsprojektet "Hågelby hage".

Datum
2018-03-26

Beteckning
501-49793-2017

Projektet syftar till att genom avverkning, röjning och stängsling restaurera och glesa ut 6,3 hektar skog för nötbete. Skogen är sedan tidigare betespräglad med rester av hävdgynnad flora. I området finns järnåldersgravfält och stora ekar.

Projektet finansieras av Botkyrka kommun.

För beslutet gäller följande generella villkor:

1. Bidraget får endast användas för de ändamål som ansökan avser.
2. Fleråriga projekt ska redovisas i en verksamhetsrapport i Naturvårdsverkets LONA-databas **senast 1 mars varje år**. En pdf-utskrift av rapporten ska skickas in till Länsstyrelsen.
3. Förändringar i projektet ska godkännas av Länsstyrelsen, t.ex. förlängning av projekttiden.
4. I alla dokument som framställs inom projektet ska det tydligt framgå att statliga bidrag till lokal naturvård ingår som medfinansiering, och Naturvårdsverkets logotyp "LONA" ska användas. Det gäller böcker, rapporter, broschyrer, informationstavlor, pressmeddelanden, hemsidor m.m. Logotypen kan beställas i digital form från Länsstyrelsen.
5. Kommunen ska registrera projektet i Naturvårdsverkets LONA-databas.
6. Projektet ska slutrapporteras i Naturvårdsverkets LONA-databas **senast tre månader** efter det att projektet är genomfört. En pdf-utskrift från databasen med underskrift ska skickas in till Länsstyrelsen för fullgjord slutrapportering.
7. Projektet ska vara avslutat senast 2019-12-31. Efter godkännande av Länsstyrelsen kan slutdatum förlängas upp till fyra år från projektbeslutet, längst till 2022-03-25.

Resultat som avses nås i projektet

Åtgärd 1	Borttagande av 800 meter gamla stängsel.
Åtgärd 2	Röjning, avverkning och skotning. 6,3 hektar skogsmark.
Åtgärd 3	Stängsling med 1 600 meter tretrådigt elstängsel, samt två färister, tre trådgrindar, två stättor, elförsörjning, el-aggregat och el-skåp.
Åtgärd 4	Anslutning till kommunalt dricksvattennät och framdragning av vattenslang till hagen, 400 meter.
Åtgärd 5	Administration. Upphandling av entreprenörer, kontakt med markägare, andra sakägare och entreprenörer. Rapportskrivning och information om projektet.

Datum
2018-03-26

Beteckning
501-49793-2017

Motiv till beslutet

Länsstyrelsen konstaterar att projektet uppfyller kraven i förordningen. Projektet syftar till att restaurera ett naturområde (kategori 5). Projektet bidrar till att uppfylla miljömålet *Ett rikt odlingslandskap*.

Projektets totalkostnad är från naturvårdssynpunkt motiverad med hänsyn till de resultat som avses i projektet.

Lokala aktörer i projektet

Projektet sker i samarbete med DeLaval Hamra gård som kommer att stå för betesdriften i hagen.

Övriga upplysningar

Enligt 14 § förordningen (SFS 2003:598) om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt får Länsstyrelsens beslut inte överklagas.

Länsstyrelsens prövning av ansökan omfattar endast bestämmelserna i förordningen om statliga bidrag till lokala naturvårdsprojekt. Krävs samråd, dispens, tillstånd eller avtal enligt annan lagstiftning för genomförandet av projektet, måste kommunen ansöka om detta i särskild ordning.

Projekt som ska genomföras i en annan kommun än den sökande ska godkännas av den kommun där åtgärden ska utföras.

Information om bidrag till lokala naturvårdsprojekt och förordningen finns på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Beslut i detta ärende har fattats och godkänts digitalt av stf. naturvårdschef Björn Carlberg, beslutande med miljöhandläggare Mattias Jansson som föredragande.

Bilaga:

1. Karta

Kopia till:

dan.arvidsson@botkyrka.se

Hågelby hage

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-03-07
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 292-18

PARTER

Klagande

Katarzyna Madejska, 770227-4122
Kungssätravägen 15, lgh 1603
127 37 Skärholmen

Motpart

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun
147 85 Tumba

ÖVERKLAGAT BESLUT

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommuns beslut den 20 december 2017
i ärende nr 2017-001160, se bilaga 1

SAKEN

Miljösanktionsavgift

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 532950

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun (nämnden) beslutade den 20 december 2017 att ålägga Katarzyna Madejska med firma Delikatesser från Polen en miljöskaktionsavgift om 5 000 kr. Som skäl för beslutet angavs att Katarzyna Madejska har sålt farliga kemiska produkter trots att faromärkning på svenska saknats på förpackningen.

Katarzyna Madejska har nu överklagat nämndens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Katarzyna Madejska har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva nämndens beslut. Till stöd för sin talan har hon i huvudsak anfört följande. Hon har inte blivit informerad om ändringen i lagen som säger att hon måste ha faromärkning på svenska. Vidare har nämnden inte gett henne någon tid att märka om de kemiska produkterna före beslutet om miljöskaktionsavgift har fattats.

DOMSKÄL

Av 7 kap. 2 § förordningen (2012:259) om miljöskaktionsavgifter följer att miljöskaktionsavgift om 5 000 kr betalas av den återförsäljare som säljer farliga kemiska produkter i förpackningar där faro- och skyddsangivelser inte finns på svenska.

Av 30 kap. 2 § första stycket miljöbalken framgår att en miljöskaktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet. Avgiften ska dock inte tas ut om det vore oskäligt med hänsyn till bl.a. omständigheter som inte kunnat eller borde ha förutsetts eller som den avgiftsskyldige inte har kunnat påverka. Av förarbetena till bestämmelsen (se prop. 2005/06:182 s. 50 ff. och 155 f.) framgår bl.a. följande. Befrielse från avgift ska komma ifråga endast i undantagssituationer. Det är inte oskäligt att ta ut avgift när överträdelsen exempelvis berott på att den avgiftsskyldige inte känt till de regler som gäller.

Det är i målet ostridigt att Katarzyna Madejska med firma Delikatesser från Polen har sålt Kret, Vizir, Emu, Ludwik samt Sidolux i förpackningar där faro- och skyddsangivelser på svenska inte har funnits på förpackningen. Mark- och miljödomstolen bedömer att vad som framkommit inte kan anses medföra att det vore oskäligt att i detta fall ta ut föreskriven miljöstraffavgift. Förutsättningar för nämnden att besluta om miljöstraffavgift har således förelegat. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 28 mars 2018.

Liselotte Rågmark

Gisela Köthnig

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Liselotte Rågmark, ordförande, och tekniska rådet Gisela Köthnig. Föredragande har varit tingsnotarien Li Björk.

BOTKYRKA KOMMUN

Miljö- och hälsoskydds nämnden

DELEGATIONSBeslut § 703

1 (4)

2017-12-20

Dnr: 2017-001100
NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

Handläggare
Anders Persson
073-380 78 76
anders.persson1@botkyrka.se

Mottagare
Madejska, Katarzyna
Kungssätravägen 15, lgh 1603
127 37 SKÄRHOLMEN

INKOM: 2018-01-16
MÅLNR: M 292-18
AKTBIL: 3

NACKA TINGSRÄTT

Beslut om miljöskaktionsavgift

Ink 2018 -01- 16

Beslut

Miljö- och hälsoskydds nämnden beslutar att Delikatesser från Polen/Katarzyna Madejska på fastigheten Forbonden 4, Fittjavägen 3 med organisationsnummer 7702274122 ska betala en miljöskaktionsavgift på 5000 kronor för att ha erbjudit eller sålt farliga kemiska produkter i förpackningar där faromärkning finns på främmande språk men inte på svenska.

Akt... 1292-18
Aktbil... 3

Avgiften ska betalas inom 30 dagar från att ni delgivits detta beslut och enligt särskild betalningsupmaning från Kammarkollegiet. För information om betalning av miljöskaktionsavgift se sid 4.

Bestämmelser som beslutet grundar sig på

- 24 och 29 §§ förordning (2007:846) om fluorerade växthusgaser och ozonnedbrytande ämnen
- 9 kap 14 och 17 §§ förordning (2012:259) om miljöskaktionsavgifter
- 30 kap 1 § miljöbalken (1998:808)

Överklagande

Beslutet kan överklagas till Mark- och miljödomstolen, se sid 3.

Motivering till beslutet

Enligt artikel 17.2 förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP-förordningen) ska märkningen på förpackningar för farliga kemiska produkter vara skriven på det eller de officiella språken i den eller de medlemsstater där ämnet eller blandningen släpps ut på marknaden. En produkt som är klassificerad som farlig enligt CLP-förordningen och säljs i Sverige ska vara faromärkt på svenska.

Enligt 7 kap. 2 § miljöbalken (1998:808) om miljöskaktionsavgifter ska miljöskaktionsavgift med 5000 kronor betalas av den återförsäljare som erbjuder eller säljer farliga kemiska produkter i förpackningar där faro- och skyddsangivelser finns på främmande språk men inte på svenska.

Beskrivning av ärendet

Miljöenheten besökte den 21 november 2017 Delikatesser från Polen. Inspektionen genomfördes inom ramen för tillsynsprojektet "Tillsyn av CLP-märkning i handeln" som organiseras av Kemikalieinspektionen.

Vid inspektionen konstaterade miljöenheten att de kemiska produkterna *Kret (rengöringsmedel)*, *Vizir (tvättmedel)*, *Ludwik (disktabletter)*, *Emu (rengöringsmedel)* och *Sidolux (rengöringsmedel)* saknade faromärkning på svenska. En produkt som är klassificerad som farlig enligt CLP-förordningen och säljs i Sverige ska vara faromärkt på svenska.

Miljö- och hälsoskydds nämnden beslutar därför att påföra Delikatesser från Polen en miljöstraffavgift. Avgiften för att ha erbjudit eller sålt farliga kemiska produkter i förpackningar som saknar faro- och skyddsangivelser på svenska är fastställd till 5000 kronor.

Kommunicering av beslut

Katarzyna Madejska har informerats om det kommande beslutet om miljöstraffavgift via brev den 30 november samt via telefon den 4 och 19 december 2017. Katarzyna Madejska har meddelat att hon tycker att beslutet är felaktigt och har för avsikt att överklaga. Hon menar att hon inte fått tillräcklig information om ändringen i lagen gällande varningsmärkning samt att Botkyrka kommun borde gett henne tid att märka om de kemiska produkterna innan kommunen fattade beslut om miljöstraffavgift.

Övriga upplysningar

Beslutet har vunnit laga kraft efter sista betalningsdagen, enligt miljöbalken (1998:899), 30 kap. 5 § andra stycket.

Upprepar ni överträdelsen inom två år från dagen för detta beslut påför vi er en miljöstraffavgift med dubbelt belopp enligt 1 kap 3 § förordning (1998:950) om miljöstraffavgifter.

För miljö- och hälsoskydds nämnden

Anders Persson
Miljö- och hälsoskyddsinspektör

Bilagor

Mottagningsbevis

Kopia till

Vi skickar en kopia på beslutet till Kammarkollegiet när undertecknat mottagningskvitto har inkommit till miljöenheten.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-02-27
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 7314-17

PARTER

Klagande

Sonny Jansson
Kansligränd 2
141 63 Huddinge

Motpart

Miljö- och hälsoskydds nämnden i Botkyrka kommun
147 85 Tumba

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 21 november 2017 i ärende nr 505-40152-2015, se bilaga 1

SAKEN

Enskild avloppsanordning på fastigheten Hörningsholm 2:87

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 531739

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun (nämnden) avslog i beslut den 9 oktober 2015 Sonny Janssons ansökan om tillstånd för att upprätta enskild avloppsanläggning bestående av ett minireningsverk av modell Ecotech Ecobox small för mottagande av bad-, disk- och tvättvatten (BDT-vatten) samt toalettavloppsvatten på fastigheten Hörningsholm 2:87. Sonny Jansson överklagade nämndens beslut till Länsstyrelsen i Stockholms län som i beslut den 21 november 2017 avslog överklagandet. Sonny Jansson har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Sonny Jansson har yrkat, som det får förstås, att mark- och miljödomstolen ska upphäva underinstansernas beslut och bevilja honom tillstånd till inrättande av den sökta avloppsanläggningen. Till stöd för sin talan har han sammanfattningsvis anfört att nämnden har beviljat två anläggningar i området de senaste åren samt att det förekommer slamtömningar i området och att även det påverkar grundvattenuttaget. Vidare undrar han om slutna tank eller kombination av slutna tank och infiltration kan beviljas.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut, med följande tillägg. Naturvårdsverkets allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten har upphävts den 2 juni 2016. Ledning kan istället hämtas från Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten (HVMFS 2016:17).

Frågan som mark- och miljödomstolen har att ta ställning till är om Sonny Jansson ska beviljas tillstånd för den sökta avloppsanläggningen, dvs. ett minireningsverk av typen Ecobox small. I denna fråga ligger främst att bedöma om anläggningen uppfyller de miljö- och hälsoskyddskrav som bör ställas på en avloppsanläggning för WC- och BDT-vatten i det aktuella området. Frågor om tillstånd kan beviljas för

andra lösningar omfattas inte av det överklagade beslutet och kan inte prövas inom ramen för detta mål.

Det är verksamhetsutövaren som ska visa att anläggningen uppfyller relevanta krav för att verksamheten inte ska medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Verksamhetsutövarens utredningsskyldighet är långtgående (se MÖD 2002:21). Vid prövningen av en enskild avloppsanläggning ska hänsyn tas till förhållandena i det större område inom vilket den aktuella fastigheten ingår och det ska beaktas vad följden skulle bli av en generell utbredning av avloppsanläggningar liknande den tillståndssökta (se bl.a. RÅ 1994 ref. 59 och MÖD 2006:27).

Sonny Jansson har sökt tillstånd för att upprätta enskild avloppsanläggning bestående av ett minireningsverk för mottagande av BDT-vatten samt toalettwater. Av handlingarna i målet framgår att fastigheten ligger inom ett område där det råder risk för saltvatteninträngning och grundvattenbrist samt att fastigheten är belägen på ett område med isälvsediment som har hög vattengenomsläpplighet och som inte har förmåga att hålla kvar vatten i samma utsträckning som finkorniga jordarter vilket innebär att uppehållstiden för avloppsvatten och bakteriereduktionen minskar.

Mot denna bakgrund finner mark- och miljödomstolen inte anledning att göra någon annan bedömning än vad länsstyrelsen har gjort i det överklagade beslutet. Vad Sonny Jansson anfört förändrar inte denna bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 20 mars 2018. Prövningstillstånd krävs.

Peter Winge

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Peter Winge och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson. Föredragande har varit beredningsjuristen Jenny Nyström Ahlstrand.

Datum
2017-11-21

Beteckning
505-40152-2015

Enheten för överklaganden och juridiskt stöd
Katarina Svedelius

Sonny Jansson
Kansliöränd 2 lgh 1108
141 63 HUDDINGE

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 3

INKOM: 2017-12-18
MÅLNR: M 7314-17
AKTBIL: 4

**Överklagande av beslut om avslag på ansökan om tillstånd
för att inrätta enskild avloppsanordning på fastigheten
Hörningsholm 2:87 i Botkyrka kommun**

NACKA TINGSRÄTT

Beslut

Länstyrelsen avslår överklagandet.

Ink 2017 -12- 18

Akt... M 7314 / 17

Aktbil... 4

Bakgrund

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun beslutade den 9 oktober 2015 att avslå ansökan om enskild avloppsanläggning bestående av ett minireningsverk av modell Ecotech Ecobox small för mottagande av bad-, disk-, och tvättvatten (BDT-vatten) samt toalettavloppet på fastigheten Hörningsholm 2:87.

Av beslutet framgår bl.a. följande. Fastigheten ligger inom ett område för fritidsbebyggelse där det råder risk för saltvatteninträngning och vattenbrist. Därmed är det olämpligt att bevilja tillstånd till enskilda avloppslösningar och dricksvattentäkter i området. Det kan antas medföra en standardhöjning med ökad permanentbosättning. En ökad permanentbosättning kommer att medföra en ökad vattenförbrukning. Vattenförsörjningen inom området sker via enskilda och gemensamma grävda och borrhållsbrunnar. På fastigheten Hörningsholm 2:87 finns en borrhållsbrunn som är 90 meter djup. Vid installation bad-, disk-, och tvättmöjligheter samt vattentoalett på fastigheten kan brunnen bli påverkad av saltvatten på grund av att söt-/saltvattenbarriären riskerar att brytas. Brunnen är så pass djupt borrhållad att den redan i dagsläget riskerar att stå i kontakt med det underliggande salta grundvattnet. Nämndens bedömning tar hänsyn till de förutsättningar som finns i området som helhet för vattenförsörjning och omhändertagande av avloppsvatten från enskilda fastigheter. Bedömningen har gjorts med utgångspunkt i vad som kan bli följderna av en generell tillståndsgivning för enskilda avloppsanläggningar i Sandviken då vattenförsörjningen i hela Sandvikenområdet är lokal. Nämnden bedömer att det inte finns några särskilda omständigheter i det här enskilda fallet.

Enligt SGU:s jordartskarta är fastigheten belägen på ett område med isälvsediment. Denna typ av jordart har en hög vattengenomsläpplighet och har inte förmågan att hålla kvar vatten i samma utsträckning som finkornigare jordarter. Det innebär att uppehållstiden för avloppsvattnet och därmed

Datum
2017-11-21

Beteckning
505-40152-2015

bakteriereduktionen minskar. Vid ett haveri på reningsverket skulle detta innebära en negativ påverkan på grundvattenkvaliteten.

Det är inte orimligt att avslå ansökan vilket innebär att fastigheten inte medges att utvecklas till permanentboendestandard med avseende på vatten och avloppssituationen. Ett långsiktigt skydd av grundvattnet med avseende på förorening av avloppsvatten, saltvatteninträning och badvattenkvalitet ska överväga fastighetsägarens enskilda intresse av att installera en avloppsanläggning.

Bebyggelsen i Sandviken är tätt belägen vilket medför att påtagliga vattenkvalitetsproblem kan uppstå vid avloppsinfiltation i området. Marken i området lämpar sig inte för rening av avloppsvatten. En placering av en enskild avloppsanläggning på fastigheten riskerar att förorena grundvattnet. Nämnden bedömer att det inte går att uppfylla kraven enligt 9 kap. 7 § miljöbalken på den aktuella platsen.

Sonny Jansson, ägare till fastigheten Hörningsholm 2:87, överklagar beslutet. Till stöd för sin talan anför han i huvudsak följande. Det utgående vattnet uppfyller de krav som ställs vid en hög skyddsnivå enligt Naturvårdsverkets allmänna råd om små avloppsanordningar. Minireningsverket har genomgått EU-standardiserat test som visar att produkten väl uppfyller de uppställda kraven. Det integrerade filtret har dessutom en mycket hög effektivitet när det gäller bakterieavdödning. Den aktuella reningstekniken är mycket driftsäker.

Det är inte ett relevant argument att hans fastighet enligt kommunen ligger inom ett område för fritidsbebyggelse där det råder risk för saltvatteninträning och vattenbrist. Detta argument är inte relevant då fastigheten av kommunen har godkänts för att filtrera ner avloppsvatten från bad, disk och tvätt. BDT-avloppsvatten står för ca 81 % av vattenförbrukningen. Eftersom vattenuttaget för WC endast är marginellt kan det inte anses vara relevanta argument som framförs för att avslå hans avloppsansökan. Han har en djupborrad brunn och en mycket god vattentillgång. Kommunen anför även att jordarterna på hans fastighet har en hög vattengenomsläpplighet vilket minskar en eventuell bakteriereduktion vid ett haveri på reningsverket. Ecobox Small är tack vare sin konstruktion särskilt lämpad för denna typ av förutsättningar då minireningsverket har en integrerad bakterierening. Reningen är passiv och inga komponenter i vattengången åldras. Ett eftersatt underhåll skulle successivt resultera i en försämrad reningsgrad men det skulle i så fall endast ske långsamt. Den aktuella anläggningen är dessutom försedd med larm som aktiveras vid nedsatt funktion. Skötseln av anläggningen är enkel. Slamavskiljaren behöver tömmas 1-2 gånger/år och byte av fosforfilter behöver ske med ett intervall på ca 3 år. Även om samtliga fastighetsägare skulle installera minireningsverk av aktuellt slag skulle således de kumulativa effekterna inte bli oacceptabla då reningsgraden i det valda minireningsverket är mycket god.

Datum
2017-11-21

Beteckning
505-40152-2015

Motivering

Tillämpliga bestämmelser

I 2 kap. 1 § miljöbalken (1998:808), MB, anges att när frågor prövas om tillåtlighet, tillstånd, godkännande och dispens och när sådana villkor prövas som inte avser ersättning samt vid tillsyn enligt denna balk är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas.

Enligt 2 kap. 3 § första stycket MB ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Av andra stycket framgår att dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

I 2 kap. 7 § första stycket MB föreskrivs bland annat att kraven i 2–6 §§ gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Enligt 9 kap. 1 § MB avses med miljöfarlig verksamhet bland annat utsläpp av avloppsvatten.

Enligt 9 kap. 3 § MB avses med olägenhet för människors hälsa störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.

Av 9 kap. 7 § första stycket MB framgår att avloppsvatten ska avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål ska lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras.

Enligt 13 § första stycket förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH) krävs tillstånd för att inrätta en avloppsanordning som en eller flera vattentoaletter ska anslutas till, eller ansluta en vattentoalett till en befintlig avloppsanordning. Det krävs enligt andra stycket anmälan till den kommunala nämnden för att inrätta en annan avloppsanordning än som avses i första stycket. En kommun får enligt fjärde stycket meddela föreskrifter om att det i stället för anmälan krävs tillstånd för att inom vissa delar av kommunen inrätta en sådan anordning som avses i andra stycket.

Av lokala föreskrifter för att skydda människors hälsa och miljön för Botkyrka kommun, fastställd av kommunfullmäktige 2008-12-18 (§ 257), följer av 2 § att tillstånd krävs av Botkyrka kommun för att inrätta avloppsanordning för bad-, disk- och tvättavloppsvatten på fastigheten Hörningsholm 2:87.

Datum
2017-11-21

Beteckning
505-40152-2015

Länsstyrelsens bedömning

Ansökan gäller tillstånd för att inrätta en enskild avloppsanläggning, ett minireningsverk av modell Ecotech Ecobox small, för mottagande av bad-, disk-, och tvättvatten samt toalettavlopp. Ecotech Ecobox small är avsedd för rening av allt avloppsvatten från permanentbostad eller fritidshus.

Fastigheten Hörningsholm 2:87 har en areal på 1 287 kvm och är bebyggd med ett fritidshus. Enligt ansökan har fritidshuset badrum och kök. Nämnden har till stöd för sin bedömning bl.a. anfört att fastigheten ligger inom ett område för fritidsbebyggelse där det råder risk för saltvatteninträngning och vattenbrist. Enligt nämnden är det därmed olämpligt att bevilja tillstånd till enskilda avloppslösningar och dricksvattentäkter i området då det kan antas medföra en standardhöjning med ökad permanentbosättning och en ökad permanentbosättning kommer att medföra en ökad vattenförbrukning. Vid installation av BDT samt vattentoalett i fastigheten kan brunnen bli påverkad av saltvatten. Marken i området lämpar sig inte för rening av avloppsvatten.

Frågan om avlopp och vilka krav som kan ställas på rening måste ses ur ett långsiktigt perspektiv för att förebygga skador och olägenheter. En allsidig bedömning ska ske mot bakgrund av miljöbalkens råd samt de föreskrifter som finns till skydd för människors hälsa och miljön. Prövningen av en tillståndsansökan måste alltid omfatta en bedömning av den sökta åtgärdens förenlighet med kraven i miljöbalken och förhållandena på platsen.

För att avgöra vad som är en lämplig avloppsanordning i ett specifikt fall kan ledning sökas i Naturvårdsverkets allmänna råd om små avloppsanordningar för hushållspillvatten (NFS 2006:7). Av råden framgår bland annat att anläggningen bör vara dimensionerad för minst fem personer samt åretruntboende om det inte finns starka skäl emot detta. Vidare bör en sammanvägd bedömning göras där anordningens robusthet, reduktion av sjukdomsframkallande mikroorganismer samt utsläppspunktens lokalisering beaktas.

Mark- och miljööverdomstolen har i domar (Mark- och miljööverdomstolens domar 2013-11-21, Mål nr M 5622-13, och 2014-09-24, Mål nr M 3753-14) uttalat att vad Naturvårdsverket anför i NFS 2006:7 om fem personekvivalenter och permanentboende kan vara en utgångspunkt men att hänsyn även bör tas till omständigheter som t.ex. vattenförbrukning, hur mycket fastigheten används, vad som ansluts till anläggningen och användandet av vattensnål teknik.

Enligt länsstyrelsens bedömning är det inte lämpligt med installation av WC i ett område med konstaterad grundvattenbrist och risk för saltvatteninträngning. Att installera WC ökar standarden för fastigheten vilket sannolikt leder till ett ökat grundvattenuttag. Det är dessutom inte lämpligt med utsläpp/infiltration av renat WC-vatten i området på grund av jordartsförhållandena. Länsstyrelsen finner att den sökta åtgärden inte är förenlig med 9 kap. 7 § MB och att åtgärden därför inte kan godtas. Vad klaganden anför föranleder ingen annan bedömning. Överklagandet ska därmed avslås.

Datum
2017-11-21**Beteckning**
505-40152-2015**Hur man överklagar**

Detta beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt enligt bilaga.

Beslut i detta ärende har fattats och godkänts digitalt av länsassessor Katarina Svedelius. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit miljöhandläggaren Victoria Forsberg.

Kopia: Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Botkyrka kommun

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

2018-03-09

Dnr sbf/2018:64

Referens
Matilda HermanssonMottagare
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Planenheten

Remiss till miljö- och hälsoskyddsnämnden - Förslag till detaljplan för del av Alby 15:32 (och Postiljo- nen1), Botkyrka kommun

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden tillstyrker förslaget till detaljplan under förutsättning att synpunkterna i tjänsteskrivelsen beaktas.

Sammanfattning

Ett förslag till ny detaljplan för del av fastigheten Alby 15:32 har upprättats. Syftet med planen är att möjliggöra fler parkeringsplatser för Sankt Botvids katolska församling. Planområdets areal är ca 0,25 hektar och består idag av en gräsyta.

I denna skrivelse behandlas de miljö- och hälsoaspekter som miljöenheten anser behöver beaktas. Miljöenheten anser att planförslaget kan tillstrykas under förutsättning att:

- dagvattnet från parkeringsplatsen genomgår en lämplig oljeavskiljare och att den regelbundet sköts så att den inte förlorar sin funktion,
- om man avser att schakta bort översta markytan och ersätta med krossmaterial, använder massor som inte påverkar grundvattenkvaliteten negativt.
- Förbereda för laddstationer i samband med anläggandet av parkeringen för att i framtiden underlätta eventuell installation av laddstolpar.

Bakgrund

Fastigheten Alby 15:32 ägs idag av Botkyrka kommun. Den del som berörs av fastigheten är tänkt att fastighetsregleras till exploatörens intilliggande fastighet Postiljonen 1. Planområdet utgörs idag av en plan gräsyta strax väster om en gång- och cykelväg och fastigheten Postiljonen 1. Gräsytan används idag inte för något speciellt ändamål. Enligt planförslaget ska man ersätta gräsytan med cirka 45-50 parkeringsplatser tillhörande den befintliga kyrkan för att kunna lösa problemet med felparkerade bilar vid högt besöksstryck. Parkeringsytan ska förses med träd- och buskplanteringar. Planområdet angränsar norrut mot Postängsvägen varav en ny in- och utfart kommer att behöva skapas för den nya parkeringen.

2018-03-09

Dnr sbf/2016:128

Detaljplanen bedöms inte medföra risk för betydande miljöpåverkan varav en miljökonsekvensbeskrivning inte har upprättats.

Miljöaspekter

Dagvatten

Jordarterna i planområdet är mycket finkorniga och därmed liten permeabilitet. Lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) är därför inte lämpligt. Planområdet ligger även inom sekundär skyddszon för Östra Mälarens vattenskyddsområde där utsläpp av dagvatten från nya eller ombyggda hårdytor, som nya trafik-, parkerings- och industriytor, inte får ske direkt till ytvatten utan föregående rening, enligt vattenskyddsföreskrifterna. Planområdet ligger inom kommunens verksamhetsområde för dagvatten vars recipient är Albysjön.

I förslaget föreslås att avrinning från parkeringsytan sker mot ett öppet dike, parallellt med Postängsvägen för att sedan ledas till en kupolbrunn i den östra delen av diket. Därefter ska vattnet gå igenom någon form av oljeavskiljare för att sedan anslutas till befintlig dagvattenledning. Kupolbrunnen ska placeras på lämplig höjd över dikesbotten så att en del av vattnet ska hinna infiltrera/avdunsta innan det når kupolen. Det är viktigt att oljeavskiljaren är anpassad för ändamålet och att skötseln av oljeavskiljaren i framtiden även sköts så att den fortsätter att fungera som den är avsedd, för att inte riskera att belasta Albysjön med ytterligare föroreningar.

Markutfyllnad

Enligt planförslaget rekommenderas det att det översta mulljordslagret, cirka 20-30 centimeter schaktas bort och överbyggs med cirka 30-40 centimeter krossmaterial. Vid återfyllnad av marken bör man se till att man använder massor som inte riskerar att medföra föroreningar till grundvattnet.

Laddstationer

Det vore önskvärt att man under arbetet med parkeringsplatsen beredder för en laddstation för elbil och laddhybridbil i anslutning till parkeringen för att i framtiden installera laddstolpar. Det skulle även gå i linje med Botkyrka kommuns klimatstrategi som beslutades av Klimatgruppen 2009.

Miljöenhetens synpunkter

Att dagvattnet leds genom en oljeavskiljare som är lämplig för ändamålet och att den sköts.

Vid återfyllnad av marken under parkeringen använder massor som inte riskerar att påverka grundvattenkvaliteten negativt.

Förbereda för laddstationer i samband med anläggandet av parkeringen.

2018-03-09

Dnr sbf/2016:128

För miljö- och hälsoskyddsnämnden

Myrna Persson
Ordförande Miljö- och hälsoskyddsnämnden

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Riktlinjer för politisk information och besök i kommunens verksamheter

Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinjer
Regler

Diarienummer: KS/2018:31
Dokumentet är beslutat av: Kommunstyrelsen
Dokumentet beslutades den: 5 mars 2018
Dokumentet gäller för: samtliga nämnder
Dokumentet gäller till den: mars 2023

**BOTKYRKA
KOMMUN**

Dokumentet ersätter: -

Dokumentansvarig är: Kanslichef

För revidering av dokumentet ansvarar: Kommunstyrelsen

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Kanslichef

Relaterade dokument: Policy för möteslokaler i Botkyrka kommun, Riktlinjer för möteslokaler i Botkyrka kommun

Riktlinjer för politisk information och besök i kommunens verksamheter

Inledning

Politiska partiers möjlighet att besöka och informera i kommunens verksamheter är en fråga som diskuteras löpande och inte minst i samband med allmänna val och folkomröstningar. Det kan t ex röra sig om studiebesök, informationsspridning eller deltagande i debatter eller överläggningar som kommunen eller de politiska partierna tar initiativ till.

Besöken kan bidra positivt till att ge de förtroendevalda en bild av hur verksamheten fungerar och partierna en möjlighet att informera om sin politik. Men innan ett besök får genomföras behöver kommunen säkerställa att ett antal principiella och praktiska frågor. Beslut om att godkänna eller avslå ett besök behöver t ex ske på objektiva och likställda grunder och med utgångspunkt i den aktuella verksamheten. Besöken får inte heller störa den ordinarie verksamheten, innebära risk för ordningsproblem eller kränka integriteten för den enskilde.

För att underlätta för verksamheten att ta ställning till om huruvida ett besök ska genomföras eller inte har Botkyrka kommun utarbetat dessa riktlinjer. Riktlinjerna gäller politiska partier och ungdomsförbund som är registrerade i Sverige och syftar till att tydliggöra kommunens generella förhållningssätt när dessa önskar besöka kommunens verksamheter. Riktlinjerna innehåller även specifika anvisningar vad gäller kommunens skolor och förskolor, som har ett särskilt demokratiskt uppdrag och omfattas av specifika regler enligt skollagen.

Riktlinjerna utgår ifrån gällande lagstiftning, däribland skollagen, vallagen, Skolverkets allmänna råd samt SKLs anvisningar inom området (Cirkulär 17:70 *Politisk information i skolan*, samt promemoria 2014-07-04 *Studiebesök av politiska partier inom vården och äldreomsorgen med mera*).

Riktlinjerna omfattar inte de besök som nämnder/ styrelser gör i sina respektive förvaltningar/verksamheter. Sådana besök regleras närmare av berörd nämnd/styrelse.

Allmänna riktlinjer för politisk information och besök i kommunens verksamheter

1. I sina kontakter med politiska partier och deras företrädare ska ansvariga för kommunens verksamheter alltid beakta de politiska partiernas centrala roll i demokratin, medborgarnas och de anställdas rätt att delta i det demokratiska samtalet och den politiska processen samt de politiskt förtroendevaldas uppdrag att informera sig om kommunens verksamheter och Botkyrkabornas levnadsförhållanden.
2. Politiska partier som önskar besöka eller dela ut information i kommunens verksamheter ska i god tid innan få godkänt av berörd förvaltning att genomföra aktiviteten (inom skolan är det rektor som beslutar i frågan, se punkt 7).
3. Besök och informationsspridning får inte störa den ordinarie verksamheten och ska göras med respekt och säkerställd integritet för den enskilde.
4. Beslut om att neka ett parti tillträde till kommunens verksamheter/lokaler ska bygga på saklighet och opartiskhet och inte ha något samband med partiets åsikter. Begränsningar av politiska partiers tillträde till kommunala verksamheter/lokaler får t ex göras om det är motiverat av ordningsskäl. Kommunen får även neka tillträde eller avbryta ett tillträde om man kan befara att det vid mötet kan förekomma eller förekommer brottsliga uttalanden så som hets mot folkgrupp.
5. Om Botkyrka kommun bjuder in partier till aktiviteter så som debatt, överläggning, bokbord m.m. kan man av utrymmesskäl eller andra sakliga skäl begränsa den krets som får inbjudan till ett mindre antal partier, t ex de som är representerade i Botkyrka kommunfullmäktige, Sveriges riksdag eller Europaparlamentet. Det är även tillåtet att bjuda in politiska partier utifrån ett annat urval än som anges ovan om urvalet sker på en annan objektiv grund. Alla partier måste inte heller ges tillträde till verksamheten/lokalen samtidigt.
6. Vid genomförande av allmänna val och folkomröstningar får partipolitisk aktivitet och informationsspridning inte förekomma i kommunens vallokaler och förtidsröstningslokaler samtidigt som det pågår röstmottagning i lokalen.
7. Vid uthyrning av kommunala möteslokaler ska även kommunens policy och riktlinjer för möteslokaler i Botkyrka kommun tillämpas.

Särskilda riktlinjer för politisk information och besök i kommunens skolor och förskolor (utgår ifrån Skollagen 1 kap 5 a §)

8. Rektor avgör om politiska partier ska få tillträde till skolan och hur det i så fall ska ske. Skolan är ingen allmän plats.
9. Om politiska partier bjuds in får antalet begränsas till samtliga partier som är representerade i antingen Sveriges riksdag, Europaparlamentet eller vald församling i kommunen, t ex kommunfullmäktige. Rektorn får även bjuda in politiska partier utifrån ett annat urval, om urvalet sker på en annan objektiv grund.
10. Om ett begränsat antal politiska partier har bjudits in till en skola behöver inte andra politiska partier ges en sådan möjlighet. Rektorn *får* dock besluta att eleverna som ett led i utbildningen ska ges möjlighet att på lämpligt sätt ta del av information också från andra politiska partier.
11. Politiska partier får inte uteslutas från att bidra till utbildningen med anledning av partiets profil eller inställning till en politisk fråga.
12. Om en företrädare för ett parti, som har bjudits in till en skola för att informera om partiets politik, gör brottsliga uttalanden har skolan skyldighet att avbryta företrädaren. Exempel på brott mot yttrandefriheten är hets mot folkgrupp.
13. Om en partiföreträdare yttrar budskap som är diskriminerande, kränkande eller på annat sätt strider mot skolans värdegrund ska skolan se till att dessa budskap inte får stå oemotsagda.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-03-19
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 1043-18

PARTER

Klagande

Noyans Livs HB, 969608-2446
Höders Väg 17
145 70 Norsborg

Motpart

Miljö- och hälsoskydds nämnden i Botkyrka kommun
147 85 Tumba

ÖVERKLAGAT BESLUT

Miljö- och hälsoskydds nämnden i Botkyrka kommuns beslut 2018-01-03 i ärende nr 2017-1168, se bilaga 1

SAKEN

Miljösanktionsavgift

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 535618

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Miljöenheten vid Botkyrka kommun genomförde den 30 november 2017 en inspektion av Noyans Livs HB (bolaget) på fastigheten Idun 20. Miljö- och hälsoskyddsnämnden vid Botkyrka kommun (nämnden) beslutade den 3 januari 2018 att bolaget ska betala en miljöstraffavgift på 5 000 kr för att ha tillhandahållit kemiska produkter i förpackningar där faro- och skyddsangivelser finns på främmande språk men inte på svenska. Beslutet har överklagats till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har yrkat att nämndens beslut om miljöstraffavgift ska upphävas.

Bolaget har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Under inspektionsbesöket den 30 november 2017 fick man information om att det enligt lag krävs att kemiska produkter har faro- och skyddsangivelser på svenska. Leverantören kontaktades på en gång och etiketter på svenska skickades direkt till bolaget. De fick inte kännedom om besöket från miljöenheten förrän samma vecka som besöket ägde rum och de hade inte ens hunnit öppna kuvertet med informationen om besöket. Miljöenheten har inte informerat om att det har skett ändringar som innebär att det krävs faro- och skyddsangivelser på svenska för kemiska produkter. Eftersom det är Miljöenheten som har brustit i sin information ska inte bolaget belastas för detta.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av nämndens beslut samt nedan.

För en överträdelse av artikel 17.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP-förordningen), genom att i yrkesmässig verksamhet som återförsäljare – utan att samtidigt vara en tillverkare eller nedströmsanvändare eller någon som för in kemiska produkter till Sverige – erbjuda eller sälja farliga kemiska produkter i förpackningar där faro- och

skyddsangivelser finns på främmande språk men inte på svenska ska en miljöstraffavgift betalas med 5 000 kronor (7 kap. 2 § förordning [2012:259] om miljöstraffavgifter).

Det är ostridigt att produkterna Ajax, Cif, Easy Clean, Pril och Dettol desinfektant liquid vid miljöenhetens inspektion saknade färo- och skyddsangivelser på svenska och inte var korrekt markerade enligt CLP-förordningen. Det är även ostridigt att bolaget har erbjudit dessa produkter till försäljning. Följaktligen har bolaget inte uppfyllt sina skyldigheter som yrkesmässig återförsäljare av kemiska produkter enligt förordningen om miljöstraffavgifter. Mark- och miljödomstolen bedömer att nämnden därmed har haft fog för att besluta om en miljöstraffavgift. Vad bolaget anfört i sitt överklagande föranleder ingen annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (DV427)

Överklagande senast den 9 april 2018.

Erik Stålhammar

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Erik Stålhammar, ordförande, och tekniska rådet Jan-Olof Arvidsson. Målet har handlagts av tingsnotarien Sanna Guterstam Topor.

BOTKYRKA KOMMUN

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

DELEGATIONSBESLUT § 2

1 (4)

2018-01-03

Dnr: 2017-1168

Handläggare
Matilda Hermansson
070-886 10 72
matilda.hermansson@botkyrka.se

Mottagare
Noyans Livs HB
c/o Sabo Noyan
Höders väg 17
145 70 NORSBORG

NACKA TINGSRÄTT
Avdelning 4

INKOM: 2018-02-16
MÅLNR: M 1043-18
AKTBIL: 3

NACKA TINGSRÄTT

Ink 2018 -02- 16

Akt. 1043-18

Aktbil. 3

Beslut om miljöstraffavgift**Beslut**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att verksamheten Noyans Livs Handelsbolag på fastigheten Idun 10, adress Höders väg 17 med organisationsnummer 969608-2446 ska betala en miljöstraffavgift på 5 000 kronor för att ha tillhandahållit kemiska produkter i förpackningar där faro- och skyddsangivelser finns på främmande språk men inte på svenska.

Avgiften ska betalas inom 30 dagar från att ni delgetts detta beslut och enligt särskild betalningsuppsmaning från Kammarkollegiet. För information om betalning av miljöstraffavgift se sid 4.

Bestämmelser som beslutet grundar sig på

- artikel 17.2 förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP-förordningen)
- 30 kap. 1 § miljöbalken (1998:808) – Miljöstraffavgifter
- 7 kap. 2 förordning (2012:259) om miljöstraffavgifter

Överklagande

Beslutet kan överklagas till Mark- och miljödomstolen, se sid 3.

Motivering till beslutet

Enligt artikel 17.2 förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP-förordningen) ska märkningen på förpackningar för farliga kemiska produkter vara skriven på det eller de officiella språken i den eller de medlemsstater där ämnet eller blandningen släpps ut på marknaden. En produkt som är klassificerad som farlig enligt CLP-förordningen och säljs i Sverige ska vara faromärkt på svenska.

Enligt 7 kap. 2 § miljöbalken (1998:808) om miljöstraffavgift ska miljöstraffavgift med 5 000 kronor betalas av den återförsäljare som säljer farliga kemiska produkter i förpackningar där faro- och skyddsangivelser finns på främmande språk men inte på svenska.

Beskrivning av ärendet

Miljöenheten besökte den 30 november 2017 Noyans Livs Handelsbolag. Inspektionen genomfördes inom ramen för tillsynsprojektet "Tillsyn av CLP-märkning i handeln" som organiserades av Kemikalieinspektionen.

Vid inspektionen konstaterade miljöenheten att de kemiska produkterna *Ajax*, *Cif easy clean* samt *Dettol disinfectant liquid* saknade faromärkning på svenska. En produkt som är klassificerad som farlig enligt CLP-förordningen och säljs i Sverige ska vara faromärkt på svenska.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar därför att påföra Noyans Livs Handelsbolag en miljöstraffavgift. Avgiften för att ha erbjudit eller sålt farliga kemiska produkter i förpackningar som saknar faromärkning på svenska är fastställd till 5 000 kronor.

Kommunicering inför detta beslut skickades ut skriftligen den 4 december 2017. Inga synpunkter har inkommit till myndigheten.

Övriga upplysningar

Beslutet har vunnit laga kraft efter sista betalningsdagen, enligt 30 kap. 5 § andra stycket miljöbalken.

För miljö- och hälsoskyddsnämnden

Matilda Hermansson
Miljö- och hälsoskyddsinspektör

Bilagor

Mottagningsbevis

Kopia till

Vi skickar en kopia på beslutet till Kammarkollegiet när undertecknat mottagningskvitto har inkommit till miljöenheten.

Så överklagar du/ni beslutet

Du/ni kan överklaga det här beslutet genom att skicka ett brev till samhällsbyggnadsförvaltningen **senast tre veckor efter den dag då du/ni fick beslutet**. I brevet ska du/ni tala om:

- vilket beslut som överklagas, diarienummer och beslutsdatum
- ert namn, organisations- eller personnummer, adress och telefonnummer
- vilken ändring av beslutet du/ni vill ha
- varför beslutet är oriktigt

Underteckna brevet samt bifoga en kopia av beslutet och skicka det till:

Botkyrka kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljöenheten
147 85 Tumba

Miljö- och hälsoskyddsämnden omprövar eventuellt beslutet. Om nämnden inte omprövar beslutet, skickas det vidare till Mark- och miljödomstolen som får göra en egen bedömning av er överklagan.

Kontakta handläggaren om du/ni vill ha mer information.

Information om betalning av miljöstraffavgift enligt 30 kap. Miljöbalken

Ni har enligt miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut blivit ålagd att betala miljöstraffavgift. Avgiften tillfaller staten.

Betalning

Miljöstraffavgiften ska betalas till Kammarkollegiet enligt särskild betalningsuppsättning (skickas separat). Avgiften ska betalas även om ni överklagar beslutet. Om beslutet om miljöstraffavgift upphävs eller ändras efter överklagande, återbetalas det inbetalda beloppet med ränta.

Indrivning via kronofogden

Om inte hela beloppet betalas till Kammarkollegiet i tid, lämnas ärendet över till kronofogdemyndigheten för indrivning. Kronofogdemyndigheten tar ut en grundavgift om 600 kr som ni måste betala utöver det beslutade beloppet. Om ärendet lämnas till Kronofogdemyndighetens kan åtgärderna medföra en betalningsanmärkning.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

2018-03-23

Dnr: 2018-000016

Handläggare
Elna Topac
072-701 56 20
elna.topac@botkyrka.se

Mottagare
Skanska Industrial Solutions AB
Region Bergmaterial
Warfvinges väg 25
112 74 STOCKHOLM

Beslut om att medge Skanska Industrial Solutions AB förlängd tid för att lämna in uppgifter i enlighet med beslut § 75 daterat 12 februari 2018

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar att medge Skanska Industrial Solutions AB, med organisationsnummer 556793-1638 och verksamhet inom fastighet Eriksberg 2:136 förlängd tid för att lämna in de uppgifter som tillsynsmyndigheten har begärt genom delegationsbeslut § 75 daterat 2018-02-12 "Beslut om föreläggande om att lämna underlag avseende buller och yt- och dagvatten som behövs för tillsyn", detta beslut avser beslutspunkt 4 och 5, vilka lyder:

4. En redovisning av verksamhetens utsläpp av ämnen i enlighet med inlämnad handling "Hanteringsplan för vattenhantering, Södra Porten, Botkyrka kommun" daterad 2018-02-06, upprättad av WSP Enviromental Sverige, parametrar som ska analyseras framgår av tabell 1, eller en likvärdig utredning.
5. En beräkning av kväveläckaget från det bergmaterial/tunnelberg som bolaget har mottagit och planerar att motta inom verksamheten som härstammar från vägprojekt E4 Förbifart Stockholm.

Ny tid för när handlingarna ska vara inlämnade till miljö- och hälsoskyddsämnden är **snarast dock senast torsdag den 31 maj 2018.**

Överklagande

Beslutet kan överklagas till länsstyrelsen i Stockholms län, se sista sidan.

Motivering till beslutet

Skanska Industrial Solutions AB har via e-post (skickat den 1 mars 2018 till miljöenhetens handläggare) framfört en önskan om att få uppskov på tiden avseende punkt 4 i beslutet. Orsaken är den väderlek som har varit rådande med snötäckt mark och minusgrader, vilket lett till att vattenprovtagningen inte har kunnat utföras enligt plan. Vid tillsynsmöte som hölls den 21 mars

2018 mellan miljöenhetens handläggare och bolagets företrädare framförs samma önskemål om att förlänga tiden.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att bolaget har angivit ett giltigt skäl till att begära förlängd tid för att kunna fullfölja vad som framgår av föreliggande beslut och anser därför att tiden kan förlängas. Avseende beslutspunkt 5 som gäller beräkning av kväveläckaget som bergmaterialet ger upphov till har nämnden valt att förlänga tiden för att ge bolaget möjlighet att arbeta fram ett bra underlag.

För miljö- och hälsoskyddsnämnden

Myrna Persson
Ordförande miljö- och hälsoskyddsnämnden

Bilagor
Mottagningsbevis

Så överklagar du/ni beslutet

Du/ni kan överklaga det här beslutet genom att skicka ett brev till samhällsbyggnadsförvaltningen **senast tre veckor efter den dag då du/ni fick beslutet**. I brevet ska du/ni tala om:

- vilket beslut som överklagas, diarienummer och beslutsdatum
- ert namn, organisations- eller personnummer, adress och telefonnummer
- vilken ändring av beslutet du/ni vill ha
- varför beslutet är oriktigt

Underteckna brevet samt bifoga en kopia av beslutet och skicka det till:

Botkyrka kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljöenheten
147 85 Tumba

Miljö- och hälsoskyddsnämnden omprövar eventuellt beslutet. Om nämnden inte omprövar beslutet, skickas det vidare till länsstyrelsen som får göra en egen bedömning av er överklagan.

Kontakta handläggaren om du/ni vill ha mer information.

2018-03-27

Referens

Kampanjansvarig:

Izabella Hilmevall Janiec

Mottagare

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Övriga deltagare:

Matilda Hermansson

Anders Persson

Resultat av tillsynskampanj *Kemikalietillsyn CLP*

Kampanjens syfte/mål

Kampanjen genomfördes inom ramen för tillsynsprojektet ”Tillsyn av CLP-märkning i handeln” som organiserades av Kemikalieinspektionen. Syftet med tillsynen var att kontrollera att förpackningar av kemiska produkter i detaljhandeln är märkta enligt CLP-förordningen och att märkningen är på svenska. Det kontrollerades även att förpackningarna har barnskyddande förslutning och kännbar varningsmärkning i de fall detta krävs.

Från och med den 1 juni 2017 ska alla kemiska produkter som släpps ut på marknaden vara klassificerade, märkta och förpackade enligt CLP-förordningen. Produkter med märkning enligt äldre regler får därmed inte säljas efter detta datum. Faromärkningen ska vara skriven på svenska för kemiska produkter som säljs i Sverige.

Metod

Miljöenheten skickade ut brev till 46 verksamheter som kunde tänkas vara återförsäljare av kemiska produkter (bilaga 1). I brevet informerades verksamheterna om tillsynskampanjen. Tillsammans med informationsbrevet skickade miljöenheten ut Kemikalieinspektionens häfte ”*Kemiska produkter i butiker – Märkning och ansvar*”. Verksamheterna som ingick i kampanjen var matbutiker, bensinstationer, bygg- och färghandel, trädgårdsbutik och fordonsverkstad.

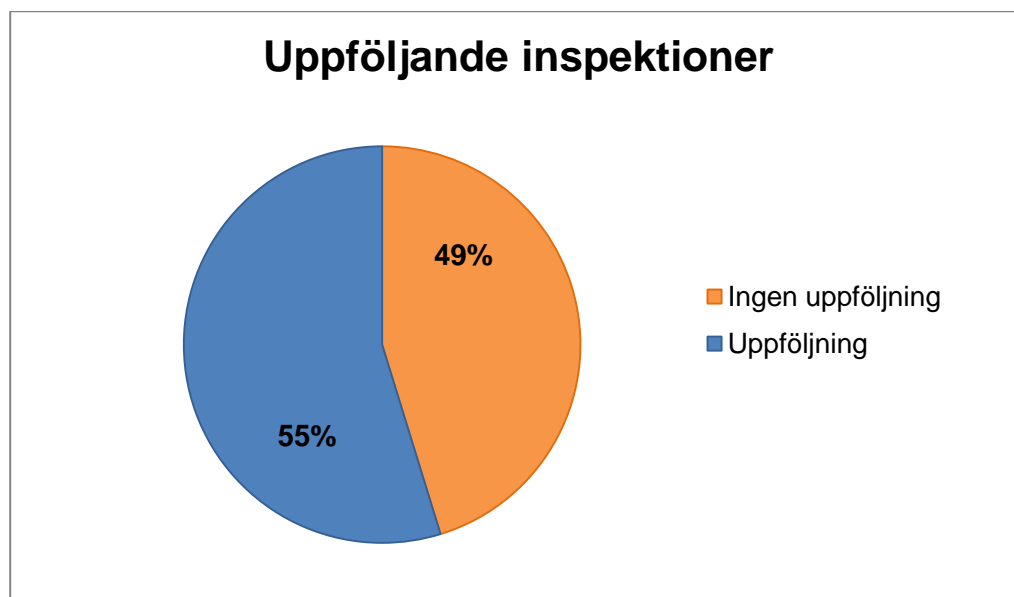
Inspektioner genomfördes i slutet av oktober 2017 och under november 2017. Vid inspektionerna användes checklistor framtagna av Kemikalieinspektionen (bilaga 2). Inspektionerna inleddes med att informera verksamheten om att miljöenheten var på plats för att kontrollera märkningen på kemiska produkter. Därefter togs stickprov på kemiska produkter för att kontrollera om de var märkta enligt CLP-förordningen och att märkningen var på svenska. Det kontrollerades även att förpackningarna hade barnskyddande förslutning och kännbar varningsmärkning i de fall detta krävs. Antalet kemiska produkter som

2018-03-27

kontrollerades vid inspektionerna varierade mellan verksamheterna, bland annat beroende på storleken på sortimentet och noterade brister vid inspektionerna. Efter genomförda inspektioner upprättades inspektionsrapporter som skickades ut till verksamhetsutövarna. Uppföljande inspektioner genomfördes på verksamheter där miljöenheten hade noterat brister i märkningen.

Resultat

Miljöenheten bedömer att syftet med kampanjen har uppnåtts. Av 46 verksamheter var fyra verksamheter antingen nedlagda eller inte återförsäljare av kemiska produkter. Totalt genomfördes inspektioner på 42 verksamheter. På 23 verksamheter noterades brister i märkningen av kemiska produkter. De brister som noterades av miljöenheten var att kemiska produkter saknade märkning på svenska och/eller att kemiska produkter inte var märkta enligt CLP-förordningen.

Totalt nio verksamheter har erbjudit och/eller sålt kemiska produkter som saknade faromärkning på svenska. I detta fall har beslut om miljöstraffavgift upprättats. Miljöstraffavgiften för att ha erbjudit och/eller sålt kemiska produkter som inte har faromärkning på svenska är 5000 kronor enligt 7 kap. 2 § förordning (2012:259) om miljöstraffavgifter.

2018-03-27

Bilagor

Bilaga 1 – Informationsbrev till verksamheterna inför tillsyn

BOTKYRKA KOMMUN

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljöenheten

2017-XX-XX

1 (2)

Dnr: 2017-XXX

Referens
Miljöenheten
Tel. 08-530 610 81

Mottagare
XXX XXX
XXX XXX
XXX XXX

Besök från miljöenheten, Botkyrka kommun

Under hösten 2017 genomför miljöenheten vid Botkyrka kommun en tillsynskampanj med syfte att kontrollera att kemiska varor som säljs i butik är märkta på rätt sätt.

Nya regler för märkning

Sedan den 1 juni 2017 gäller att kemiska produkter ska vara märkta enligt den så kallade CLP-förordningen. Det betyder att de gamla varningssymbolerna ersätts med de nya CLP-symbolerna (piktogram), som har vit bakgrund med röd ram. Mer information om CLP-märkningen hittar ni den bifogade broschyren.

Besök i er butik

Vi har tänkt besöka er under perioden oktober till november. Besöken görs under dagtid och beräknas ta ungefär 1 timme. Vi kommer att meddela personalen på plats att vi gör en inspektion.

Vid inspektionen kommer vi att kontrollera följande:

- Att kemiska produkter som kräver faromärkning är märkta enligt CLP-förordningens regler.
- Att faromärkningen är på svenska.
- Att barnskyddande förslutning och kännbar varningsmärkning finns på de produkter där det krävs.

Om vi hittar kemiska produkter som är felaktigt märkta kommer vi att meddela personalen på plats om att dessa inte får säljas. Butiken kan sedan välja om man vill sluta sälja produkten eller kontakta leverantören för att få en ny, korrekt etikett. För vissa produkter gäller hårdare krav och om dessa påträffas med felaktig märkning kan det bli aktuellt med polisanmälan eller miljöstraffavgift.

2018-03-27

BOTKYRKA KOMMUN
Samhällsbyggnadsförvaltningen

2 (2)

Information om avgift

Miljö- och hälsoskydds nämnden kan komma att ta ut en avgift för handläggningen. Om så blir fallet kommer vi att informera om detta.

Vid frågor, kontakta oss på telefon.

Vänliga hälsningar,

Izabella Hilmevall Janiec
Miljöinspektör

Anders Persson
Miljöinspektör

Matilda Hermansson
Miljöinspektör

2018-03-27

Bilaga 2 – Checklistor vid inspektion

CHECKLISTA

SAMVERKANSPROJEKT: TILLSYN AV CLP-MÄRKNING I HANDELN

INTRODUKTION

	Datum	
★	Företag	
	Org.nr	
	Närvarande företaget	
	Närvarande miljökontoret	
	Kontaktuppgifter	
	Besöksadress	
	Postadress	
	Diarienummer	
★	Typ av inspektion	☐ Grundläggande ☐ Fördjupad

FÖRETAGETS VERKSAMHET

	Vilka kemiska produkter säljs av företaget?	☐ Tvätt och rengöring ☐ Färg och lack ☐ Lim, Kyl- och smörjmedel ☐ Bekämpningsmedel ☐ Bränslen ☐ Impregnering ☐ Övrigt:
★	Tillhör företaget en butikskedja?	☐ Ja ☐ Nej
	Är företaget även primärleverantör av kemiska produkter?	☐ Ja ☐ Nej
	Säljer företaget kemiska produkter som är avsedda för allmänheten?	☐ Ja ☐ Nej
	Kontrollerar företaget att produkter som levereras till dem:	☐ Ja ☐ Nej
	<ul style="list-style-type: none"> - Är faromärkta på svenska? - Inte har gammal märkning enligt KIFS 2005:7? - Har barnskydd och känbar varningsmärkning när så krävs? 	
	Gör företaget stickprovskontroller av att barnskyddet fungerar?	☐ Ja ☐ Nej

EFTER INSPEKTIONEN

★	Hur många (unika) produkter granskades?	
	Hur bedömer du verksamhetsutövarens kunskaper om och inställning till kemikaliereglerna? Finns behov av uppföljande inspektioner?	
	Vad kom ni överens om? Kommer företaget plocka bort någon produkt från hyllorna? Ska företaget redovisa någonting?	

★ = Obligatorisk för att kunna fylla i rapporteringsformuläret

Enheten för social utveckling
David Engstrand

Medfinansiering av tillsyn av skolgårdar till Botkyrka kommun

Beslut

Länsstyrelsen beviljar 26 000 kr till Botkyrka kommun att användas för medfinansiering till tillsyn av rökfria miljöer på 26 skolgårdar enligt inkommen ansökan. Upprättad checklista och inspektionsrapport ska insändas till Länsstyrelsen så snart som möjligt efter utförd tillsyn. Tillsynsbesöken ska vara genomförda senast 31 oktober 2018. I de fall tillsynsbesök inte blir av ska utbetalda medel återbetalas till Länsstyrelsen.

Beskrivning av ärendet

Utbetalning av 26 000 kr ska ske från Länsstyrelsen Stockholm, projekt Minskat tobaksbruk till Botkyrka kommun, orgnr 212000-2882, referens BK31100000.

Bakgrund

Länsstyrelsen har erhållit medel av regeringen för att förstärka tillsynen av rökfria skolgårdar. En del i Länsstyrelsens projektplan är att tillskjuta medel för kommunernas direkttillsyn av skolgårdar.

1994 beslutade Sveriges riksdag att införa rökförbud på landets skolgårdar. Fortfarande 2018 röks det på många av landets skolgårdar på gymnasie- och högstadienivå.

Länsstyrelsen i Stockholms län har i många år genomfört tillsyn över kommunernas arbete kring tillsyn av rökfria miljöer. Vi har arrangerat utbildningar och konferenser och genomfört regelbundna nätverksträffar för länets hälsoskyddsinspektörer. Tillsynen av rökfria miljöer lågt prioriterad i de flesta av länets kommuner. En anledning är att kommunerna inte kan ta ut några tillsynsavgifter för tillsyn av rökfria miljöer. Med ett ekonomiskt bidrag hoppas Länsstyrelsen att tillsynen och det uppföljande arbetet kring skolgårdar sätter fart så att alla elever har en rökfri skolgård att vistas på.

Botkyrka kommun har ansökt om medel för att utföra tillsyn av tjugosex skolgårdar högstadier och gymnasium. Ansökan inkom den 5 februari 2018.

BESLUT

Datum

2018-02-27

**Reference source not
found.**

Beteckning

106-30485-2017

Av ansökan framkommer bland annat att kommunen planerar en kampanj om rökfria skolgårdar i kommunen under 2018.

De som deltagit i Länsstyrelsens beslut

Beslut i detta ärende har fattats och godkänts digitalt av enhetschef Anna Conzen. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit David Engstrand, föredragande

2018-04-16

7

Delegationslista

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att anteckna till protokollet att nämnden tagit del av delegationslistan 2018-02-22—2018-03-28.

Delegationslista

2018-02-22 - 2018-03-28

Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Botkyrka kommun

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
<i>Nr</i>	<i>Handl</i>	<i>Händelserubrik</i>			<i>Utlåtandebeslut</i>	<i>Fakt. In/Ut</i>
<u>2018-03-23</u> (Händelsedatum)	<u>2018-03-23</u> (Uppdateringsdatum)	225855				
12	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation (avgift)			DBM § 159	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om tillsynsavgift för inventering av enskild avloppsanläggning upprättat, se dokument.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariennr:</i> 2017-000987 <i>Handläggare:</i> MATHER						
<i>Ärenderubrik:</i> UPPFÖLJANDE med anledning av inventering av vatten- och avloppssituationen på del av fastighet Vretaberg 1						
<i>Objekt till ärendet:</i> Objekt: VRETABERG 10, VRETABERG 10, VRETABERG 1:1						
<u>2018-03-23</u> (Händelsedatum)	<u>2018-03-23</u> (Uppdateringsdatum)	225860				
11	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation (avgift)			DBM § 160	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om tillsynsavgift för inventering av enskild avloppsanläggning upprättat, se dokument.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariennr:</i> 2017-000410 <i>Handläggare:</i> MATHER						
<i>Ärenderubrik:</i> UPPFÖLJNING med anledning av inventering av vatten- och avloppssituationen på del av fastigheten Ensta 1:6						
<i>Objekt till ärendet:</i> Objekt: ENSTA 1, ENSTA 1, ENSTA 1:66						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-23</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-23</u>	(Uppdateringsdatum)	225864		
11	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation (avgift)			DBM § 161	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om tillsynsavgift för inventering av enskild avloppsanläggning upprättat, se dokument.						
<i>Intrissant(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2017-000573	<i>Handläggare:</i> DAGELS			
<i>Ärenderubrik:</i>		UPPFÖLJNING med anledning av inventering av vatten- och avloppssituationen på fastigheten Vretaberg 1:1 (V)				
<i>Objekt till ärendet:</i>		Objekt: VRETABERG 1, VRETABERG 1, VRETABERG 1:1 Objekt: VRETABERG 2, VRETABERG 2, VRETABERG 1:1				
<u>2018-03-23</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-23</u>	(Uppdateringsdatum)	225865		
9	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation (avgift)			DBM § 162	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om tillsynsavgift för inventering av enskild avloppsanläggning upprättat, se dokument.						
<i>Intrissant(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2017-000880	<i>Handläggare:</i> MATHER			
<i>Ärenderubrik:</i>		UPPFÖLJNING med anledning av inventering av vatten- och avloppssituation på del av fastigheten Vretaberg 1:				
<i>Objekt till ärendet:</i>		Objekt: VRETABERG 3, VRETABERG 3, VRETABERG 1:1				

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-23</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-23</u>	(Uppdateringsdatum)	225866		
11	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation (avgift)			DBM § 163	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om tillsynsavgift för inventering av enskild avloppsanläggning upprättat, se dokument.						
<i>Intrissant(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
	<i>Diariernr:</i>	2017-000399	<i>Handläggare:</i> MATHER			
	<i>Ärenderubrik:</i>	UPPFÖLJNING med anledning av inventering av vatten- och avloppssituationen på del av fastigheten Ensta 1:6				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: ENSTA 4, ENSTA 4, ENSTA 1:66						
<u>2018-03-23</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-23</u>	(Uppdateringsdatum)	225874		
10	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation (avgift)			DBM § 164	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om tillsynsavgift för inventering av enskild avloppsanläggning upprättat, se dokument.						
<i>Intrissant(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
	<i>Diariernr:</i>	2017-000407	<i>Handläggare:</i> MATHER			
	<i>Ärenderubrik:</i>	UPPFÖLJNING med anledning av inventering av vatten- och avloppssituationen på del av fastigheten Vretaberg				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: VRETABERG 5, VRETABERG 5, VRETABERG 1:1						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-23</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-23</u>	(Uppdateringsdatum)	225877		
6	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation (avgift)			DBM § 166	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om tillsynsavgift för inventering av enskild avloppsanläggning upprättat, se dokument.						
<i>Intrissant(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
	<i>Diariernr:</i>	2017-000398	<i>Handläggare:</i>	MATHER		
	<i>Ärenderubrik:</i>	UPPFÖLJNING med anledning av inventering av vatten- och avloppssituationen på del av fastigheten Vretaberg				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: VRETABERG 20, VRETABERG 20, VRETABERG 1:1						
<u>2018-03-23</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-23</u>	(Uppdateringsdatum)	221701		
10	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation (avgift)			DBM § 167	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om tillsynsavgift för inventering av enskild avloppsanläggning upprättat, se dokument.						
<i>Intrissant(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
	<i>Diariernr:</i>	2017-000498	<i>Handläggare:</i>	MATHER		
	<i>Ärenderubrik:</i>	UPPFÖLJNING med anledning av inventering av vatten- och avloppssituationen på del av fastigheten Ploglande				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: ENSTA PLOGLANDET 14, ENSTA PLOGLANDET 14, PLOGLANDET 1:1						

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-03-23	(Händelsedatum)	2018-03-23	(Uppdateringsdatum)	225887				
8	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation (avgift)				DBM § 168		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Beslut om tillsynsavgift för inventering av enskild avloppsanläggning upprättat, se dokument.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
	<i>Diariernr:</i>	2017-000879		<i>Handläggare:</i>	MATHER			
	<i>Ärenderubrik:</i>	UPPFÖLJNING med anledning av inventering av vatten- och avloppssituation på del av fastigheten Ensta 1:66 (
<i>Objekt till ärendet:</i>								
		Objekt: ENSTA 2, ENSTA 2, ENSTA 1:66						
		Objekt: ENSTA 3, ENSTA 3, ENSTA 1:66						

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-03-23	(Händelsedatum)	2018-03-23	(Uppdateringsdatum)	226410				
52	Elna Topac	Beslut/Delegation (förlängd tid)				DBM § 187		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Delegationsbeslut upprättat avseende beslut om att anslå begäran om förlängd tid avseende punkt 4 och 5 i delegationsbeslut § 75 daterat 2018-02-12 från 9 april till snarast dock senast den 31 maj 2018.								
Beslutspunkt 4 lyder:								
En redovisning av verksamhetens utsläpp av ämnen i enlighet med inlämnad handling "Hanteringsplan för vattenhantering, Södra Porten, Botkyrka kommun" daterad 2018-02-06, upprättad av WSP Environmental Sverige, parametrar som ska analyseras framgår av tabell 1, eller en likvärdig utredning.								
Beslutspunkt 5 lyder:								
En beräkning av kväveläckaget från det bergmaterial/tunnelberg som bolaget har mottagit och planerar att motta inom verksamheten som härstammar från vägprojekt E4 Förbifart Stockholm.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>		<i>Diariernr:</i>	2018-000016	<i>Handläggare:</i> DAGELS				
		<i>Ärenderubrik:</i>	MILJÖSKYDDSTILLSYN 2018 - Skanska Industrial Solutions AB (Eriksberg)					
<i>Objekt till ärendet:</i>		Objekt: SKANSKA INDUSTRIAL SOLUTIONS AB {Eriksb}, , ERIKSBERG 2:136						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-23</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-23</u>	(Uppdateringsdatum)	226442		
3	Jonatan Nyberg	Beslut/Delegation registrering			DBM § 188	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om registrering av livsmedelsanläggning, se dok.						
<i>Intrissant(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000467	<i>Handläggare:</i> JONNYB			
<i>Ärenderubrik:</i>		ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - Balkan TRK Grillspecialisten {vagn URT 837}				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: BALKAN TRK GRILLSPECIALISTEN {URT 837}, SEGERSBYVÄGEN, KORNET 2						
<u>2018-03-23</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-23</u>	(Uppdateringsdatum)	226449		
4	Jonatan Nyberg	Beslut/Delegation årlig kontrolltid			DBM § 189	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig kontrolltid och avgift för livsmedelskontroll, se dok.						
<i>Intrissant(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000467	<i>Handläggare:</i> JONNYB			
<i>Ärenderubrik:</i>		ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - Balkan TRK Grillspecialisten {vagn URT 837}				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: BALKAN TRK GRILLSPECIALISTEN {URT 837}, SEGERSBYVÄGEN, KORNET 2						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
2018-03-22	(Händelsedatum)	2018-03-22	(Uppdateringsdatum)	226355		
7	Tobias Karlsson	Beslut/Delegation registrering			DBM § 181	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om registrering av livsmedelsanläggning, se dok.						
Beslutet ersätter tidigare delegationsbeslut § 176, om registrering av livsmedelsanläggning.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000427	<i>Handläggare:</i> TOBKAR			
<i>Ärenderubrik:</i>		ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - Lejongruppen AB\Hammersta HVB				
<i>Objekt till ärendet:</i>		Objekt: LEJONGRUPPEN AB\HAMMERSTA HVB, HAMMERSTAVÄGEN 11, ERIKSBERG 2:71				

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-03-22	(Händelsedatum)	2018-03-22	(Uppdateringsdatum)	226359				
51	Sofia Sjöstedt	Beslut/Delegation (Fromtorpsvägen 33)				DBM § 182		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Upprättat delegationsbeslut § 182 gällande uppehåll i avfallshämtning vilket medges, se dokument.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
<i>Diariernr:</i>		2018-000009	<i>Handläggare:</i> DAGSDT					
<i>Ärenderubrik:</i>		SAMLING av (under 2018) inkomna ansökningar om uppehåll i avfallshämtning						
<i>Objekt till ärendet:</i>								
Objekt: SIBBLE STRAND 7, SIBBLE STRAND 7, SIBBLE 2:62								
Objekt: LILLA SKOGSSJÖN 7, LILLA SKOGSSJÖN 7, ISELSTA 1:6								
Objekt: FLOTTILJVÄGEN 57, FLOTTILJVÄGEN 57, TULLINGE 21:291								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 13, SCHEELEVÄGEN 13, ENEN STÖRRE 29								
Objekt: BODAVÄGEN 4, BODAVÄGEN 4, BODA 1:6								
Objekt: BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTAREN 47								
Objekt: KÄRRHÖKSVÄGEN 1, KÄRRHÖKSVÄGEN 1, HERMELINEN 4								
Objekt: SÅGVÄGEN 7, SÅGVÄGEN 7, KYRKSTÖTEN 9								
Objekt: ÄLGGRÄSVÄGEN 14, ÄLGGRÄSVÄGEN 14, TULLINGE 17:12								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 8, SCHEELEVÄGEN 8, VIMPELN 4								
Objekt: RÅBYVÄGEN 21, RÅBYVÄGEN 21, RÅBY 1:53								
Objekt: ÖRNBERGSVÄGEN 64, ÖRNBERGSVÄGEN 64, TULLINGE 19:126								
Objekt: KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGAREN 65								
Objekt: BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 1:4								
Objekt: ODLARSTIGEN 1, ODLARSTIGEN 1, NÅS 3:9								
Objekt: NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, TULLINGE 16:283								
Objekt: SÖRGÅRDSVÄGEN 9, SÖRGÅRDSVÄGEN 9, NORRVALLA 78								
Objekt: SJÖBACKEN 9, SJÖBACKEN 9, KAGGHAMRA 2:39								
Objekt: FROMTORPSVÄGEN 33, FROMTORPSVÄGEN 33, ELDTOMTA 1:21								
Objekt: ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 1:23								
Objekt: BOFINKVÄGEN 14, BOFINKVÄGEN 14, ENSTA 1:99								

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-03-22	(Händelsedatum)	2018-03-22	(Uppdateringsdatum)	226360				
52	Sofia Sjöstedt	Beslut/Delegation (Östra Bröta 22)				DBM § 183		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Upprättat delegationsbeslut § 183 gällande uppehåll i avfallshämtning vilket medges, se dokument.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
<i>Diariernr:</i>		2018-000009	<i>Handläggare:</i> DAGSDT					
<i>Ärenderubrik:</i>		SAMLING av (under 2018) inkomna ansökningar om uppehåll i avfallshämtning						
<i>Objekt till ärendet:</i>								
Objekt: SIBBLE STRAND 7, SIBBLE STRAND 7, SIBBLE 2:62								
Objekt: LILLA SKOGSSJÖN 7, LILLA SKOGSSJÖN 7, ISELSTA 1:6								
Objekt: FLOTTILJVÄGEN 57, FLOTTILJVÄGEN 57, TULLINGE 21:291								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 13, SCHEELEVÄGEN 13, ENEN STÖRRE 29								
Objekt: BODAVÄGEN 4, BODAVÄGEN 4, BODA 1:6								
Objekt: BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTAREN 47								
Objekt: KÄRRHÖKSVÄGEN 1, KÄRRHÖKSVÄGEN 1, HERMELINEN 4								
Objekt: SÅGVÄGEN 7, SÅGVÄGEN 7, KYRKSTÖTEN 9								
Objekt: ÄLGGRÄSVÄGEN 14, ÄLGGRÄSVÄGEN 14, TULLINGE 17:12								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 8, SCHEELEVÄGEN 8, VIMPELN 4								
Objekt: RÅBYVÄGEN 21, RÅBYVÄGEN 21, RÅBY 1:53								
Objekt: ÖRNBERG SVÄGEN 64, ÖRNBERG SVÄGEN 64, TULLINGE 19:126								
Objekt: KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGAREN 65								
Objekt: BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 1:4								
Objekt: ODLARSTIGEN 1, ODLARSTIGEN 1, NÅS 3:9								
Objekt: NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, TULLINGE 16:283								
Objekt: SÖRGÅRDSVÄGEN 9, SÖRGÅRDSVÄGEN 9, NORRVALLA 78								
Objekt: SJÖBACKEN 9, SJÖBACKEN 9, KAGGHAMRA 2:39								
Objekt: FROMTORPSVÄGEN 33, FROMTORPSVÄGEN 33, ELDTOMTA 1:21								
Objekt: ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 1:23								
Objekt: BOFINKVÄGEN 14, BOFINKVÄGEN 14, ENSTA 1:99								

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-03-22	(Händelsedatum)	2018-03-22	(Uppdateringsdatum)	226361				
53	Sofia Sjöstedt	Beslut/Delegation (Bofinkvägen 14)				DBM § 184		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Upprättat delegationsbeslut § 184 gällande uppehåll i avfallshämtning vilket medges, se dokument.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
<i>Diariernr:</i>		2018-000009	<i>Handläggare:</i> DAGSDT					
<i>Ärenderubrik:</i>		SAMLING av (under 2018) inkomna ansökningar om uppehåll i avfallshämtning						
<i>Objekt till ärendet:</i>								
Objekt: SIBBLE STRAND 7, SIBBLE STRAND 7, SIBBLE 2:62								
Objekt: LILLA SKOGSSJÖN 7, LILLA SKOGSSJÖN 7, ISELSTA 1:6								
Objekt: FLOTTILJVÄGEN 57, FLOTTILJVÄGEN 57, TULLINGE 21:291								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 13, SCHEELEVÄGEN 13, ENEN STÖRRE 29								
Objekt: BODAVÄGEN 4, BODAVÄGEN 4, BODA 1:6								
Objekt: BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTAREN 47								
Objekt: KÄRRHÖKSVÄGEN 1, KÄRRHÖKSVÄGEN 1, HERMELINEN 4								
Objekt: SÅGVÄGEN 7, SÅGVÄGEN 7, KYRKSTÖTEN 9								
Objekt: ÄLGGRÄSVÄGEN 14, ÄLGGRÄSVÄGEN 14, TULLINGE 17:12								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 8, SCHEELEVÄGEN 8, VIMPELN 4								
Objekt: RÅBYVÄGEN 21, RÅBYVÄGEN 21, RÅBY 1:53								
Objekt: ÖRNBERG SVÄGEN 64, ÖRNBERG SVÄGEN 64, TULLINGE 19:126								
Objekt: KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGAREN 65								
Objekt: BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 1:4								
Objekt: ODLARSTIGEN 1, ODLARSTIGEN 1, NÅS 3:9								
Objekt: NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, TULLINGE 16:283								
Objekt: SÖRGÅRDSVÄGEN 9, SÖRGÅRDSVÄGEN 9, NORRVALLA 78								
Objekt: SJÖBACKEN 9, SJÖBACKEN 9, KAGGHAMRA 2:39								
Objekt: FROMTORPSVÄGEN 33, FROMTORPSVÄGEN 33, ELDTOMTA 1:21								
Objekt: ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 1:23								
Objekt: BOFINKVÄGEN 14, BOFINKVÄGEN 14, ENSTA 1:99								

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-22</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-22</u>	(Uppdateringsdatum)	226365		
2	Jonatan Nyberg	Beslut/Delegation avgift tobak			DBM § 185	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig avgift för tillsyn av försäljning av tobaksvaror upprättat, se dok.						
<i>Intrassent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariennr:</i>	2018-000490	<i>Handläggare:</i>	JONNYB			
<i>Ärenderubrik:</i>	ANMÄLAN av försäljning av tobaksvaror - MGJ Tobak\My way Norsborg					
<i>Objekt till ärendet:</i>	Objekt: MGJ TOBAK\MY WAY NORSBORG, MIMERS VÄG 2, MIMER 3					
<u>2018-03-22</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-22</u>	(Uppdateringsdatum)	226248		
3	Albert Storby	Beslut/Delegation			DBM § 186	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Delegationsbeslut § 186 har upprättats. Beslut med försiktighetsmått för anmälan av miljöfarlig verksamhet - Botkyrka båtklubb						
Den anmälda verksamheten avser blästring av båtbottnar.						
<i>Intrassent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariennr:</i>	2018-000484	<i>Handläggare:</i>	ALBSTO			
<i>Ärenderubrik:</i>	ANMÄLAN av miljöfarlig verksamhet - Botkyrka Båtklubb					
<i>Objekt till ärendet:</i>	Objekt: BOTKYRKA BÅTKLUBB, ALBYVÄGEN 36, ALBY 15:32					

<u>Händelsedatum</u> Nr Handl	<u>Uppdateringsdatum</u> Händelserubrik	Händelsenummer	Åtg	Bev. datum	Bev. orsak Utlåtandebeslut	Bev. Handl Fakt. In/Ut
<u>2018-03-21</u> (Händelsedatum)	<u>2018-03-21</u> (Uppdateringsdatum)	226244				
2 Tobias Karlsson	Beslut/Delegation registrering				DBM § 174	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om registrering av livsmedelsanläggning, se dok.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>	<i>Diariennr:</i>	2018-000454	<i>Handläggare:</i> TOBKAR			
	<i>Ärenderubrik:</i>	ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - Bengal Garden AB				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: BENGAL GARDEN AB, FÅGELVIKSVÄGEN 18, VARVET 1						
<u>2018-03-21</u> (Händelsedatum)	<u>2018-03-21</u> (Uppdateringsdatum)	226246				
3 Tobias Karlsson	Beslut/Delegation årlig kontrolltid				DBM § 175	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig kontrolltid och avgift för livsmedelskontroll, se dok.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>	<i>Diariennr:</i>	2018-000454	<i>Handläggare:</i> TOBKAR			
	<i>Ärenderubrik:</i>	ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - Bengal Garden AB				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: BENGAL GARDEN AB, FÅGELVIKSVÄGEN 18, VARVET 1						

<u>Händelsedatum</u> Nr Handl	<u>Uppdateringsdatum</u> Händelserubrik	Händelsenummer	Åtg	Bev. datum	Bev. orsak Utlåtandebeslut	Bev. Handl Fakt. In/Ut
2018-03-21 (Händelsedatum)	2018-03-21 (Uppdateringsdatum)	226258				
2 Tobias Karlsson	Beslut/Delegation registrering				DBM § 176	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om registrering av livsmedelsanläggning, se dok.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
	<i>Diariernr:</i>	2018-000427	<i>Handläggare:</i> TOBKAR			
	<i>Ärenderubrik:</i>	ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - Lejongruppen AB\Hammersta HVB				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: LEJONGRUPPEN AB\HAMMERSTA HVB, HAMMERSTAVÄGEN 11, ERIKSBERG 2:71						
2018-03-21 (Händelsedatum)	2018-03-21 (Uppdateringsdatum)	226259				
3 Tobias Karlsson	Beslut/Delegation årlig kontrolltid				DBM § 177	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig kontrolltid och avgift för livsmedelskontroll, se dok.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
	<i>Diariernr:</i>	2018-000427	<i>Handläggare:</i> TOBKAR			
	<i>Ärenderubrik:</i>	ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - Lejongruppen AB\Hammersta HVB				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: LEJONGRUPPEN AB\HAMMERSTA HVB, HAMMERSTAVÄGEN 11, ERIKSBERG 2:71						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-21</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-21</u>	(Uppdateringsdatum)	226275		
6	Jonatan Nyberg	Beslut/Delegation extra kontrollavgift			DBM § 178	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om avgift för extra offentlig kontroll, se dok. Uppföljande kontroll utförd av Katrin Rundén och Jonatan Nyberg. Närvarande från verksamheten var Adis Jusufovic. Några avvikelser kvarstår men det mesta var åtgärdat.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000492	<i>Handläggare:</i> KATRUN			
<i>Ärenderubrik:</i>		KONTROLL av livsmedelsanläggning 2018 - Haserya HB\Oak Kitchen & Bar				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: HASERYA HB\OAK KITCHEN & BAR, BORGVÄGEN 2, KORNET 6						
<u>2018-03-21</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-21</u>	(Uppdateringsdatum)	226277		
6	Mariann Nordstrand	Beslut/Delegation extra kontrollavgift			DBM § 179	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om avgift för extra offentlig kontroll, se dok. Följesedel ska skickas in, kunde inte uppvisa följesedel på lammfytterfile och oxfile vid kontrollen.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000294	<i>Handläggare:</i> JONNYB			
<i>Ärenderubrik:</i>		KONTROLL av livsmedelsanläggning 2018 - RAG Xara AB\Restaurang Xsara				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: RAG XARA AB\RESTAURANG XSARA, FÅGELVIKSVÄGEN 9, BOTVIDSGYMNASIET 3						

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-03-21	(Händelsedatum)	2018-03-21	(Uppdateringsdatum)	226282				
8	Jonatan Nyberg	Beslut/Delegation extra kontrollavgift				DBM § 180		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Beslut om avgift för extra offentlig kontroll, se dok. Uppföljande inspektion utförd av Katrin Runden och Jonatan Nyberg. Närvarande från verksamheten var Chamoun Joumaa, verksamhetsansvarig. Några avvikelser kvarstår.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
<i>Diariernr:</i>		2018-000289		<i>Handläggare:</i> JONNYB				
<i>Ärenderubrik:</i>		KONTROLL av livsmedelsanläggning 2018 - Alby GFC AB\Frendo Alby						
<i>Objekt till ärendet:</i>		Objekt: ALBY GFC AB\FRENDO ALBY, ALBYVÄGEN 1, BYATOMTEN 1						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut	
<u>2018-03-20</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-20</u>	(Uppdateringsdatum)	225876	20180331	Uppgifter om slutna tank?	Matilda Hermansson
8	Matilda Hermansson	E-post (Marianne)			DBM § 165	Ut	
<i>Anteckning på händelsen:</i>							
Meddelande sänt via e-post till Marianne Hildebrand, kopia till Hugo von Bahr och Vretabergs gård AB.							
"Hej, Vi saknar fortfarande uppgifter om den slutna tanken som tillhör Vretaberg 4. Vi efterfrågade uppgifter redan i samband med inspektionsrapporten den 30 juni 2017, se bifogad fil. Vi vill ha uppgifter om den slutna tanken senast den 31 mars 2018.							
Vänlig hälsning Matilda Hermansson Miljö- och hälsoskyddsinspektör Miljöenheten"							
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>							
<i>Objekt till händelsen:</i>							
<i>Ärende till händelsen:</i>	<i>Diariennr:</i>	2017-000406	<i>Handläggare:</i>	MATHER			
	<i>Ärenderubrik:</i>	ANSÖKAN om tillstånd för ändring av enskild avloppsanläggning på del av fastigheten Vretaberg 1:1 (Vretaber					
<i>Objekt till ärendet:</i>	Objekt: VRETABERG 4, VRETABERG 4, VRETABERG 1:1						

<u>Händelsedatum</u> Nr Handl	<u>Uppdateringsdatum</u> Händelserubrik	Händelsenummer	Åtg	Bev. datum	Bev. orsak Utlåtandebeslut	Bev. Handl Fakt. In/Ut
<u>2018-03-19</u> (Händelsedatum) 113 Albert Storby	<u>2018-03-19</u> (Uppdateringsdatum) Beslut/Delegation	226107			DBM § 173	Ut
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Delegationsbeslut §173 har upprättats. Beslutet är följande:						
Beslut att avsluta klagomålet på brister i inomhusmiljön i lägenheten på Stendalsvägen 104. Då fastighetsägare AB Botkyrkabyggen, vidtagit de åtgärder som kan anses rimliga.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i> 2015-000127 <i>Handläggare:</i> ALBSTO						
<i>Ärenderubrik:</i> KLAGOMÅL på brister i inomhusmiljön i lägenhet på Stendalsvägen 104						
<i>Objekt till ärendet:</i> Objekt: STENDALSVÄGEN 104, STENDALSVÄGEN 104, SADELN 33						
<u>2018-03-16</u> (Händelsedatum) 2 Mariann Nordstrand	<u>2018-03-16</u> (Uppdateringsdatum) Beslut/Delegation registrering	225962			DBM § 171	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om registrering av livsmedelsanläggning, se dok.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i> 2018-000408 <i>Handläggare:</i> MARNOR						
<i>Ärenderubrik:</i> ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - Cedars Group AB\Handlarna						
<i>Objekt till ärendet:</i> Objekt: CEDARS GROUP AB\HANDLARN, TULLINGEBERGSVÄGEN 10, TULLINGE 19:284						

<u>Händelsedatum</u> Nr Handl	<u>Uppdateringsdatum</u> Händelserubrik	Händelsenummer	Åtg	Bev. datum	Bev. orsak Utlåtandebeslut	Bev. Handl Fakt. In/Ut
<u>2018-03-16</u> (Händelsedatum) 3 Mariann Nordstrand	<u>2018-03-16</u> (Uppdateringsdatum) Beslut/Delegation årlig kontrolltid	225964			DBM § 172	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig kontrolltid och avgift för livsmedelskontroll, se dok.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariennr:</i>	2018-000408	<i>Handläggare:</i> MARNOR				
<i>Ärenderubrik:</i>	ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - Cedars Group AB\Handlarna					
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: CEDARS GROUP AB\HANDLARN, TULLINGEBERG SVÄGEN 10, TULLINGE 19:284						
<u>2018-03-15</u> (Händelsedatum) 24 Matilda Hermansson	<u>2018-03-20</u> (Uppdateringsdatum) Beslut/Delegation	225900		20180731	Beslut om förbud börjar gälla DBM § 169	Matilda Hermansson --
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om förbud mot fortsatt utsläpp av avloppsvatten till befintlig avloppsanläggning upprättat, se dokument. Beslutet ersätter tidigare beslut, DBM § 521 daterat 2017-09-19.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariennr:</i>	2017-000431	<i>Handläggare:</i> MATHER				
<i>Ärenderubrik:</i>	UPPFÖLJNING med anledning av inventering av vatten- och avloppssituationen på del av fastigheten Ploglande					
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: ENSTA PLOGLANDET 12, ENSTA PLOGLANDET 12, PLOGLANDET 1:1						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-15</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-23</u>	(Uppdateringsdatum)	225247		
9	Stefan Adam Ek	Beslut/Delegation			DBM § 170	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om miljöstraffavgift för ej utförd återkommande kontroll av cistern på Cege Trans Claes Öster Aktieföretag, se upprättat dokument för mer information.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diarienummer:</i>		2018-000084	<i>Handläggare:</i> STEADA			
<i>Ärendet rubriceras:</i>		MILJÖSKYDDSTILLSYN 2018 - Cege Trans Claes Öster AB				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: CEGE TRANS CLAES ÖSTER AB, TEGELÅNGSVÄGEN 10, BOTVIDSGYMNASIET 9						
<u>2018-03-14</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-14</u>	(Uppdateringsdatum)	225831		
9	Katrin Rundén	Beslut/Delegation			DBM § 155	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Upprättat delegationsbeslut § 155 gällande anmälan om bergvärmepumpsanläggning, vilket medges. Se dok.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diarienummer:</i>		2018-000235	<i>Handläggare:</i> KATRUN			
<i>Ärendet rubriceras:</i>		ANMÄLAN om borring av energibrunn för bergvärmepump på fastigheten Tullinge 19:81 (Örnbergsvägen 12)				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: ÖRNBERGSVÄGEN 12, ÖRNBERGSVÄGEN 12, TULLINGE 19:81						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-14</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-14</u>	(Uppdateringsdatum)	225852		
2	Attal Arzoomand	Beslut/Delegation årlig kontrolltid			DBM § 157	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig kontrolltid. Se dokument.						
<i>Intrissant(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000447	<i>Handläggare:</i> ATTARZ			
<i>Ärenderubrik:</i>		ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - Basel Kompaniet 2 AB\CC Corniche Club				
<i>Objekt till ärendet:</i>		Objekt: BASEL KOMPANIET 2 AB\CC CORNICHE CLUB, TUMBA TORG 116, TUMBA CENTRUM 1				
<u>2018-03-14</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-14</u>	(Uppdateringsdatum)	225853		
3	Attal Arzoomand	Beslut/Delegation registrering			DBM § 158	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om registrering av livsmedelsverksamhet, se dokument.						
<i>Intrissant(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000447	<i>Handläggare:</i> ATTARZ			
<i>Ärenderubrik:</i>		ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - Basel Kompaniet 2 AB\CC Corniche Club				
<i>Objekt till ärendet:</i>		Objekt: BASEL KOMPANIET 2 AB\CC CORNICHE CLUB, TUMBA TORG 116, TUMBA CENTRUM 1				

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-13</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-13</u>	(Uppdateringsdatum)	225757		
2	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation			DBM § 151	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig avgift upprättat med anledning av att verksamheten bedriver en fordonsverkstad med 1-4 anställda samt tvättar fler än 250 personbilar per kalenderår.						
<i>Inressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000438	<i>Handläggare:</i> MATHER			
<i>Ärenderubrik:</i>		BESLUT om årlig tillsynsavgift - Bilgiganten i Stockholm AB\Mekonomen Bilverkstad Norsborg				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: BILGIGANTEN I STOCKHOLM AB\MEKONOMEN BILVERKSTAD N, SEGERSBYVÄGEN 3A, KUMLA HAGE 5						
<u>2018-03-13</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-13</u>	(Uppdateringsdatum)	225758		
2	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation			DBM § 152	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig avgift upprättat med anledning av att verksamheten är en fordonsverkstad med 1-4 anställda.						
<i>Inressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000437	<i>Handläggare:</i> MATHER			
<i>Ärenderubrik:</i>		BESLUT om årlig tillsynsavgift - Atair Motors AB				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: ATAIR MOTORS AB, KUMLA GÅRDSVÄG 24A, KUMLA HAGE 3						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-13</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-13</u>	(Uppdateringsdatum)	225761		
2	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation			DBM § 153	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig avgift upprättat med anledning av att verksamheten bedriver en fordonsverkstad med 5 eller fler anställda samt har en anläggning för tvättning av fler än 2000 personbilar per kalenderår.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariennr:</i>		2018-000442	<i>Handläggare:</i> MATHER			
<i>Ärenderubrik:</i>		BESLUT om årlig tillsynsavgift - RF Bilservice				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: RF BILSERVICE, TOMTBERGAVÄGEN 6, KLÖVERN 15						
<u>2018-03-13</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-14</u>	(Uppdateringsdatum)	225805		
5	Jenny Dahlstedt	Beslut/Delegation			DBM § 154	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Delegationsbeslut § 154 om att avslå ansökan om tillstånd för djurhållning i detaljplanerat område upprättat. Miljöenheten bedömer att djurhållning av 10 stycken duvor på fastigheten ALBY 15:46, Alby koloniolottsområde, ej är lämpligt.						
Se dokument.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariennr:</i>		2018-000354	<i>Handläggare:</i> JENWAH			
<i>Ärenderubrik:</i>		ANSÖKAN om tillstånd för djurhållning i detaljplanerat område - Lott 76 inom Alby koloniområde				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: ALBY KOLONIOMRÅDE {lott 76}, , ALBY 15:46						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-13</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-14</u>	(Uppdateringsdatum)	225756		
12	Anders Persson	Beslut/Delegation			DBM § 156	Ut
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut gällande slutrapport.						
Miljöenheten bedömer att saneringsarbetet utförts enligt vad som angavs i anmälan och i miljönämndens beslut, DBM § 30.						
<i>Intrassent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariennr:</i>		2018-000031	<i>Handläggare:</i> ANDPER			
<i>Ärenderubrik:</i>		ANMÄLAN av efterbehandling av förorenad mark på del av fastigheten Bryggaren 1				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: BRYGGAREN 1, , BRYGGAREN 1						
<u>2018-03-12</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-12</u>	(Uppdateringsdatum)	225698		
2	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation			DBM § 141	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig tillsynsavgift med anledning av ny taxa och att verksamheten är en fordonsverkstad med 1-4 anställda, upprättat.						
<i>Intrassent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariennr:</i>		2018-000441	<i>Handläggare:</i> MATHER			
<i>Ärenderubrik:</i>		BESLUT om årlig tillsynsavgift - Stjärnans Bilteknik AB				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: STJÄRNANS BILTEKNIK AB, KUMLA GÅRDSVÄG 26A, KUMLA HAGE 11						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-12</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-12</u>	(Uppdateringsdatum)	225702		
2	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation			DBM § 143	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig avgift upprättat med anledning av ny taxa och att verksamheten är en fordonsverkstad med 1-4 anställda.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000440	<i>Handläggare:</i> MATHER			
<i>Ärenderubrik:</i>		BESLUT om årlig tillsynsavgift - Autoservice i Botkyrka AB				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: AUTOSERVICE I BOTKYRKA AB, FITTJAVÄGEN 21, HÖGTOMTA 1						
<u>2018-03-12</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-12</u>	(Uppdateringsdatum)	225703		
2	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation			DBM § 144	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig avgift upprättat med anledning av ny taxa och att verksamheten är en fordonsverkstad med 1-4 anställda samt har en anläggning för tvättning av fler än 250 personbilar per år.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000439	<i>Handläggare:</i> MATHER			
<i>Ärenderubrik:</i>		BESLUT om årlig tillsynsavgift - Auto Motor Sweden AB				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: AUTO MOTOR SWEDEN AB, SEGERSBYVÄGEN 7, KUMLA HAGE 1						

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-03-12	(Händelsedatum)	2018-03-12	(Uppdateringsdatum)	225723				
41	Sofia Sjöstedt	Beslut/Delegation (Bröthagen 11)				DBM § 145		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Upprättat delegationsbeslut § 145 gällande uppehåll i avfallshämtning vilket medges, se dokument.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
	<i>Diariernr:</i>	2018-000009		<i>Handläggare:</i>	DAGSDT			
	<i>Ärenderubrik:</i>	SAMLING av (under 2018) inkomna ansökningar om uppehåll i avfallshämtning						
<i>Objekt till ärendet:</i>								
Objekt: SIBBLE STRAND 7, SIBBLE STRAND 7, SIBBLE 2:62								
Objekt: LILLA SKOGSSJÖN 7, LILLA SKOGSSJÖN 7, ISELSTA 1:6								
Objekt: FLOTTILJVÄGEN 57, FLOTTILJVÄGEN 57, TULLINGE 21:291								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 13, SCHEELEVÄGEN 13, ENEN STÖRRE 29								
Objekt: BODAVÄGEN 4, BODAVÄGEN 4, BODA 1:6								
Objekt: BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTAREN 47								
Objekt: KÄRRHÖKSVÄGEN 1, KÄRRHÖKSVÄGEN 1, HERMELINEN 4								
Objekt: SÅGVÄGEN 7, SÅGVÄGEN 7, KYRKSTÖTEN 9								
Objekt: ÄLGGRÄSVÄGEN 14, ÄLGGRÄSVÄGEN 14, TULLINGE 17:12								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 8, SCHEELEVÄGEN 8, VIMPELN 4								
Objekt: RÅBYVÄGEN 21, RÅBYVÄGEN 21, RÅBY 1:53								
Objekt: ÖRNBERG SVÄGEN 64, ÖRNBERG SVÄGEN 64, TULLINGE 19:126								
Objekt: KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGAREN 65								
Objekt: BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 1:4								
Objekt: ODLARSTIGEN 1, ODLARSTIGEN 1, NÅS 3:9								
Objekt: NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, TULLINGE 16:283								
Objekt: SÖRGÅRDSVÄGEN 9, SÖRGÅRDSVÄGEN 9, NORRVALLA 78								
Objekt: SJÖBACKEN 9, SJÖBACKEN 9, KAGGHAMRA 2:39								
Objekt: FROMTORPSVÄGEN 33, FROMTORPSVÄGEN 33, ELDTOMTA 1:21								
Objekt: ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 1:23								
Objekt: BOFINKVÄGEN 14, BOFINKVÄGEN 14, ENSTA 1:99								

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-03-12	(Händelsedatum)	2018-03-12	(Uppdateringsdatum)	225730				
42	Sofia Sjöstedt	Beslut/Delegation (Odlarstigen 1)				DBM § 146		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Upprättat delegationsbeslut § 146 gällande uppehåll i avfallshämtning vilket medges, se dokument.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
<i>Diariernr:</i>		2018-000009	<i>Handläggare:</i> DAGSDT					
<i>Ärenderubrik:</i>		SAMLING av (under 2018) inkomna ansökningar om uppehåll i avfallshämtning						
<i>Objekt till ärendet:</i>								
Objekt: SIBBLE STRAND 7, SIBBLE STRAND 7, SIBBLE 2:62								
Objekt: LILLA SKOGSSJÖN 7, LILLA SKOGSSJÖN 7, ISELSTA 1:6								
Objekt: FLOTTILJVÄGEN 57, FLOTTILJVÄGEN 57, TULLINGE 21:291								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 13, SCHEELEVÄGEN 13, ENEN STÖRRE 29								
Objekt: BODAVÄGEN 4, BODAVÄGEN 4, BODA 1:6								
Objekt: BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTAREN 47								
Objekt: KÄRRHÖKSVÄGEN 1, KÄRRHÖKSVÄGEN 1, HERMELINEN 4								
Objekt: SÅGVÄGEN 7, SÅGVÄGEN 7, KYRKSTÖTEN 9								
Objekt: ÄLGGRÄSVÄGEN 14, ÄLGGRÄSVÄGEN 14, TULLINGE 17:12								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 8, SCHEELEVÄGEN 8, VIMPELN 4								
Objekt: RÅBYVÄGEN 21, RÅBYVÄGEN 21, RÅBY 1:53								
Objekt: ÖRNBERGSVÄGEN 64, ÖRNBERGSVÄGEN 64, TULLINGE 19:126								
Objekt: KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGAREN 65								
Objekt: BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 1:4								
Objekt: ODLARSTIGEN 1, ODLARSTIGEN 1, NÅS 3:9								
Objekt: NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, TULLINGE 16:283								
Objekt: SÖRGÅRDSVÄGEN 9, SÖRGÅRDSVÄGEN 9, NORRVALLA 78								
Objekt: SJÖBACKEN 9, SJÖBACKEN 9, KAGGHAMRA 2:39								
Objekt: FROMTORPSVÄGEN 33, FROMTORPSVÄGEN 33, ELDTOMTA 1:21								
Objekt: ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 1:23								
Objekt: BOFINKVÄGEN 14, BOFINKVÄGEN 14, ENSTA 1:99								

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-03-12	(Händelsedatum)	2018-03-12	(Uppdateringsdatum)	225732				
43	Sofia Sjöstedt	Beslut/Delegation (Norra Parkhemsvägen 93)				DBM § 147		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Upprättat delegationsbeslut § 147 gällande uppehåll i avfallshämtning vilket medges, se dokument.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
	<i>Diariernr:</i>	2018-000009		<i>Handläggare:</i>	DAGSDT			
	<i>Ärenderubrik:</i>	SAMLING av (under 2018) inkomna ansökningar om uppehåll i avfallshämtning						
<i>Objekt till ärendet:</i>								
Objekt: SIBBLE STRAND 7, SIBBLE STRAND 7, SIBBLE 2:62								
Objekt: LILLA SKOGSSJÖN 7, LILLA SKOGSSJÖN 7, ISELSTA 1:6								
Objekt: FLOTTILJVÄGEN 57, FLOTTILJVÄGEN 57, TULLINGE 21:291								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 13, SCHEELEVÄGEN 13, ENEN STÖRRE 29								
Objekt: BODAVÄGEN 4, BODAVÄGEN 4, BODA 1:6								
Objekt: BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTAREN 47								
Objekt: KÄRRHÖKSVÄGEN 1, KÄRRHÖKSVÄGEN 1, HERMELINEN 4								
Objekt: SÅGVÄGEN 7, SÅGVÄGEN 7, KYRKSTÖTEN 9								
Objekt: ÄLGGRÄSVÄGEN 14, ÄLGGRÄSVÄGEN 14, TULLINGE 17:12								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 8, SCHEELEVÄGEN 8, VIMPELN 4								
Objekt: RÅBYVÄGEN 21, RÅBYVÄGEN 21, RÅBY 1:53								
Objekt: ÖRNBERGSVÄGEN 64, ÖRNBERGSVÄGEN 64, TULLINGE 19:126								
Objekt: KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGAREN 65								
Objekt: BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 1:4								
Objekt: ODLARSTIGEN 1, ODLARSTIGEN 1, NÅS 3:9								
Objekt: NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, TULLINGE 16:283								
Objekt: SÖRGÅRDSVÄGEN 9, SÖRGÅRDSVÄGEN 9, NORRVALLA 78								
Objekt: SJÖBACKEN 9, SJÖBACKEN 9, KAGGHAMRA 2:39								
Objekt: FROMTORPSVÄGEN 33, FROMTORPSVÄGEN 33, ELDTOMTA 1:21								
Objekt: ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 1:23								
Objekt: BOFINKVÄGEN 14, BOFINKVÄGEN 14, ENSTA 1:99								

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-03-12	(Händelsedatum)	2018-03-12	(Uppdateringsdatum)	225737				
44	Sofia Sjöstedt	Beslut/Delegation (Sörgårdsvägen 9)				DBM § 148		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Upprättat delegationsbeslut § 148 gällande uppehåll i avfallshämtning vilket medges, se dokument.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
<i>Diariernr:</i>		2018-000009	<i>Handläggare:</i> DAGSDT					
<i>Ärenderubrik:</i>		SAMLING av (under 2018) inkomna ansökningar om uppehåll i avfallshämtning						
<i>Objekt till ärendet:</i>								
Objekt: SIBBLE STRAND 7, SIBBLE STRAND 7, SIBBLE 2:62								
Objekt: LILLA SKOGSSJÖN 7, LILLA SKOGSSJÖN 7, ISELSTA 1:6								
Objekt: FLOTTILJVÄGEN 57, FLOTTILJVÄGEN 57, TULLINGE 21:291								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 13, SCHEELEVÄGEN 13, ENEN STÖRRE 29								
Objekt: BODAVÄGEN 4, BODAVÄGEN 4, BODA 1:6								
Objekt: BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTAREN 47								
Objekt: KÄRRHÖKSVÄGEN 1, KÄRRHÖKSVÄGEN 1, HERMELINEN 4								
Objekt: SÅGVÄGEN 7, SÅGVÄGEN 7, KYRKSTÖTEN 9								
Objekt: ÄLGGRÄSVÄGEN 14, ÄLGGRÄSVÄGEN 14, TULLINGE 17:12								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 8, SCHEELEVÄGEN 8, VIMPELN 4								
Objekt: RÅBYVÄGEN 21, RÅBYVÄGEN 21, RÅBY 1:53								
Objekt: ÖRNBERGSVÄGEN 64, ÖRNBERGSVÄGEN 64, TULLINGE 19:126								
Objekt: KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGAREN 65								
Objekt: BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 1:4								
Objekt: ODLARSTIGEN 1, ODLARSTIGEN 1, NÅS 3:9								
Objekt: NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, TULLINGE 16:283								
Objekt: SÖRGÅRDSVÄGEN 9, SÖRGÅRDSVÄGEN 9, NORRVALLA 78								
Objekt: SJÖBACKEN 9, SJÖBACKEN 9, KAGGHAMRA 2:39								
Objekt: FROMTORPSVÄGEN 33, FROMTORPSVÄGEN 33, ELDTOMTA 1:21								
Objekt: ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 1:23								
Objekt: BOFINKVÄGEN 14, BOFINKVÄGEN 14, ENSTA 1:99								

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-03-12	(Händelsedatum)	2018-03-12	(Uppdateringsdatum)	225739				
45	Sofia Sjöstedt	Beslut/Delegation (Sjöbacken 9)				DBM § 149		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Upprättat delegationsbeslut § 149 gällande uppehåll i avfallshämtning vilket medges, se dokument.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
<i>Diariernr:</i>		2018-000009	<i>Handläggare:</i> DAGSDT					
<i>Ärenderubrik:</i>		SAMLING av (under 2018) inkomna ansökningar om uppehåll i avfallshämtning						
<i>Objekt till ärendet:</i>								
Objekt: SIBBLE STRAND 7, SIBBLE STRAND 7, SIBBLE 2:62								
Objekt: LILLA SKOGSSJÖN 7, LILLA SKOGSSJÖN 7, ISELSTA 1:6								
Objekt: FLOTTILJVÄGEN 57, FLOTTILJVÄGEN 57, TULLINGE 21:291								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 13, SCHEELEVÄGEN 13, ENEN STÖRRE 29								
Objekt: BODAVÄGEN 4, BODAVÄGEN 4, BODA 1:6								
Objekt: BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTAREN 47								
Objekt: KÄRRHÖKSVÄGEN 1, KÄRRHÖKSVÄGEN 1, HERMELINEN 4								
Objekt: SÅGVÄGEN 7, SÅGVÄGEN 7, KYRKSTÖTEN 9								
Objekt: ÄLGGRÄSVÄGEN 14, ÄLGGRÄSVÄGEN 14, TULLINGE 17:12								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 8, SCHEELEVÄGEN 8, VIMPELN 4								
Objekt: RÅBYVÄGEN 21, RÅBYVÄGEN 21, RÅBY 1:53								
Objekt: ÖRNBERGSVÄGEN 64, ÖRNBERGSVÄGEN 64, TULLINGE 19:126								
Objekt: KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGAREN 65								
Objekt: BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 1:4								
Objekt: ODLARSTIGEN 1, ODLARSTIGEN 1, NÅS 3:9								
Objekt: NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, TULLINGE 16:283								
Objekt: SÖRGÅRDSVÄGEN 9, SÖRGÅRDSVÄGEN 9, NORRVALLA 78								
Objekt: SJÖBACKEN 9, SJÖBACKEN 9, KAGGHAMRA 2:39								
Objekt: FROMTORPSVÄGEN 33, FROMTORPSVÄGEN 33, ELDTOMTA 1:21								
Objekt: ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 1:23								
Objekt: BOFINKVÄGEN 14, BOFINKVÄGEN 14, ENSTA 1:99								

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-12</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-12</u>	(Uppdateringsdatum)	225744		
3	Jonatan Nyberg	Beslut/Delegation			DBM § 150	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om föreläggande utan vite med förbud att röka i serveingslokal upprättad, se dok.						
<i>Inressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000292	<i>Handläggare:</i> JONNYB			
<i>Ärenderubrik:</i>		KONTROLL av tobak, folköl och/eller läkemedel 2018 - RAG Xara AB\Restaurang Xsara				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: RAG XARA AB\RESTAURANG XSARA, FÅGELVIKSVÄGEN 9, BOTVIDSGYMNASIET 3						
<u>2018-03-09</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-09</u>	(Uppdateringsdatum)	225610		
2	Jonatan Nyberg	Beslut/Delegation årlig kontrolltid			DBM § 140	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om ändring av årlig kontrolltid och avgift för livsmedelskontroll, se dok.						
<i>Inressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000428	<i>Handläggare:</i> JONNYB			
<i>Ärenderubrik:</i>		ÄNDRING av årlig kontrolltid - Förskolan Prästkragen				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: FÖRSKOLAN PRÄSTKRAGEN, BORGVÄGEN 12, BORGSKOLAN 1						

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-03-08	(Händelsedatum)	2018-03-08	(Uppdateringsdatum)	225537				
2	Anna-Lena Storfeldt	Beslut/Delegation årlig kontrolltid				DBM § 139		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Beslut om årlig kontrolltid och avgift för livsmedelskontroll. Nytt beslut upprättas eftersom förskolan serverar fler än 80 portioner per dag.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
<i>Diariernr:</i>		2018-000421	<i>Handläggare:</i> DAGDLT					
<i>Ärenderubrik:</i>		ÄNDRING av årlig kontrolltid - Vreta Förskola						
<i>Objekt till ärendet:</i>								
Objekt: VRETA FÖRSKOLA, VRETA GÅRDS VÄG 18, VRETA GÅRD 3								
2018-03-06	(Händelsedatum)	2018-03-16	(Uppdateringsdatum)	225454				
2	Stefan Adam Ek	Beslut/Delegation				DBM § 137		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Beslut om årlig avgift har upprättats, se dokument.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
<i>Diariernr:</i>		2018-000404	<i>Handläggare:</i> STEADA					
<i>Ärenderubrik:</i>		BESLUT om årlig tillsynsavgift - LC Bilglascenter AB\Tullinge Bilspa						
<i>Objekt till ärendet:</i>								
Objekt: LC BILGLASCENTER AB\TULLINGE BILSPA, MEKANIKERVÄGEN 3, HANTVERKET 5								

<u>Händelsedatum</u> Nr Handl	<u>Uppdateringsdatum</u> Händelserubrik	Händelsenummer	Åtg	Bev. datum	Bev. orsak Utlåtandebeslut	Bev. Handl Fakt. In/Ut
<u>2018-03-06</u> (Händelsedatum) 5 Mariann Nordstrand	<u>2018-03-06</u> (Uppdateringsdatum) Beslut/Delegation	225469			DBM § 138	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om föreläggande utan vite med förbud att röka i serveingslokal upprättad, se dok.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i> 2018-000291		<i>Handläggare:</i> MARNOR				
<i>Ärenderubrik:</i> KONTROLL av tobak, folköl och/eller läkemedel 2018 - Tasty7 house HB\Tasty7						
<i>Objekt till ärendet:</i> Objekt: TASTY7 HOUSE HB\TASTY7, ALHAGSVÄGEN 95, KVARNHAGEN 119						
<u>2018-03-05</u> (Händelsedatum) 2 Jonatan Nyberg	<u>2018-03-05</u> (Uppdateringsdatum) Beslut/Delegation avgift tobak	225320			DBM § 133	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig avgift för tillsyn av försäljning av tobaksvaror upprättad, se dok.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i> 2018-000350		<i>Handläggare:</i> JONNYB				
<i>Ärenderubrik:</i> ANMÄLAN om försäljning av tobaksvaror - Reshed Restaurang AB\Malaks Restaurang och Café						
<i>Objekt till ärendet:</i> Objekt: RESHED RESTAURANG AB\MALAKS RESTAURANG O, MIMERS VÄG 2, MIMER 3						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-05</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-05</u>	(Uppdateringsdatum)	225332		
10	Albert Storby	Beslut/Delegation (återkallat)			DBM § 134	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Delegationsbeslut §134 om timavgift för tillsyn enligt miljöbalken har upprättats. Avgiften avser 3 105 kr, 3 timmars handläggning.						
[ANMÄRKNING: Beslut återkallat, verksamheten betalar årlig avgift och ska således inte faktureras timavgift]						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2017-001193	<i>Handläggare:</i> ALBSTO			
<i>Ärenderubrik:</i>		HÄLSOSKYDDSTILLSYN 2017 - Alby äng äldreboende				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: ALBY ÄNG ÄLDREBOENDE, ALBYVÄGEN 22, ALBY ÄNG 2						
<u>2018-03-05</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-05</u>	(Uppdateringsdatum)	225369		
37	Izabella Hilmevall	Beslut/Delegation			DBM § 135	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om att lämna klagomål på störande lukt utan åtgärd upprättad, se dokument.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2017-000821	<i>Handläggare:</i> IZAHIL			
<i>Ärenderubrik:</i>		KLAGOMÅL på störande lukt från Grytstigen 7				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: GRYTSTIGEN 7, GRYTSTIGEN 7, MALAKITEN 5						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-03-05</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-05</u>	(Uppdateringsdatum)	225325		
2	Jonatan Nyberg	Beslut/Delegation ändring av årlig kontrollavgift			DBM § 136	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
	<i>Diariennr:</i>	2018-000356	<i>Handläggare:</i>	JONNYB		
	<i>Ärenderubrik:</i>	ANMÄLAN om ändring av livsmedelsanläggning - IFK Tumbas Ishockeyklubb\Ishusgrillen				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: IFK TUMBAS ISHOCKEYKLUBB\ISHUSGRILLEN, MUNKHÄTTEVÄGEN 41, KUNSKAPEN 1						
<u>2018-03-01</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-01</u>	(Uppdateringsdatum)	225223		
10	Izabella Hilmevall	Beslut/Delegation			DBM § 130	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig avgift för tillsyn enligt miljöbalken upprättad, se dokument.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
	<i>Diariennr:</i>	2017-001376	<i>Handläggare:</i>	IZAHIL		
	<i>Ärenderubrik:</i>	ANMÄLAN av hygienlokal - Nathalie & Philip Klinik AB				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: NATHALIE & PHILIP KLINIK AB, SEGERSBYVÄGEN 20, LAGMANSTINGET 6						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-02-28</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-02-28</u>	(Uppdateringsdatum)	225128		
2	Jonatan Nyberg	Beslut/Delegation avgift tobak			DBM § 127	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig avgift för tillsyn av försäljning av tobaksvaror upprättat, se dok.						
<i>Inressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
	<i>Diariernr:</i>	2018-000316	<i>Handläggare:</i>	JONNYB		
	<i>Ärenderubrik:</i>	ANMÄLAN om försäljning av tobaksvaror - Elamos Restaurang AB\Joes Bar				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: ELAMOS RESTAURANG AB\JOES BAR, FÅGELVIKSVÄGEN 5, BOTVIDSGYMNASIET 7						
<u>2018-02-28</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-02-28</u>	(Uppdateringsdatum)	225149		
2	Stefan Adam Ek	Beslut/Delegation			DBM § 128	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig avgift har upprättats, se dokument.						
<i>Inressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
	<i>Diariernr:</i>	2018-000362	<i>Handläggare:</i>	STEADA		
	<i>Ärenderubrik:</i>	BESLUT om årlig tillsynsavgift - Cege Trans Claes Öster Aktiebolag				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: CEGE TRANS CLAES ÖSTER AB, TEGELÄNGSVÄGEN 10, BOTVIDSGYMNASIET 9						

<u>Händelsedatum</u>		<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>	
<u>Nr</u>	<u>Handl</u>	<u>Händelserubrik</u>				<u>Utlåtandebeslut</u>	<u>Fakt.</u>	<u>In/Ut</u>
2018-02-28	(Händelsedatum)	2018-02-28	(Uppdateringsdatum)	225164				
34	Sofia Sjöstedt	Beslut/Delegation (Krögervägen 99)				DBM § 129		--
<i>Anteckning på händelsen:</i>								
Upprättat delegationsbeslut § 129 gällande uppehåll i avfallshämtning vilket medges, se dokument.								
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>								
<i>Objekt till händelsen:</i>								
<i>Ärende till händelsen:</i>								
<i>Diariernr:</i>		2018-000009	<i>Handläggare:</i> DAGSDT					
<i>Ärenderubrik:</i>		SAMLING av (under 2018) inkomna ansökningar om uppehåll i avfallshämtning						
<i>Objekt till ärendet:</i>								
Objekt: SIBBLE STRAND 7, SIBBLE STRAND 7, SIBBLE 2:62								
Objekt: LILLA SKOGSSJÖN 7, LILLA SKOGSSJÖN 7, ISELSTA 1:6								
Objekt: FLOTTILJVÄGEN 57, FLOTTILJVÄGEN 57, TULLINGE 21:291								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 13, SCHEELEVÄGEN 13, ENEN STÖRRE 29								
Objekt: BODAVÄGEN 4, BODAVÄGEN 4, BODA 1:6								
Objekt: BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTARVÄGEN 2, BRONSGJUTAREN 47								
Objekt: KÄRRHÖKSVÄGEN 1, KÄRRHÖKSVÄGEN 1, HERMELINEN 4								
Objekt: SÅGVÄGEN 7, SÅGVÄGEN 7, KYRKSTÖTEN 9								
Objekt: ÄLGGRÄSVÄGEN 14, ÄLGGRÄSVÄGEN 14, TULLINGE 17:12								
Objekt: SCHEELEVÄGEN 8, SCHEELEVÄGEN 8, VIMPELN 4								
Objekt: RÅBYVÄGEN 21, RÅBYVÄGEN 21, RÅBY 1:53								
Objekt: ÖRNBERGSVÄGEN 64, ÖRNBERGSVÄGEN 64, TULLINGE 19:126								
Objekt: KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGARVÄGEN 99, KRÖGAREN 65								
Objekt: BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 11, BRÖTHAGEN 1:4								
Objekt: ODLARSTIGEN 1, ODLARSTIGEN 1, NÅS 3:9								
Objekt: NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, NORRA PARKHEMSVÄGEN 93, TULLINGE 16:283								
Objekt: SÖRGÅRDSVÄGEN 9, SÖRGÅRDSVÄGEN 9, NORRVALLA 78								
Objekt: SJÖBACKEN 9, SJÖBACKEN 9, KAGGHAMRA 2:39								
Objekt: FROMTORPSVÄGEN 33, FROMTORPSVÄGEN 33, ELDTOMTA 1:21								
Objekt: ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 22, ÖSTRA BRÖTA 1:23								
Objekt: BOFINKVÄGEN 14, BOFINKVÄGEN 14, ENSTA 1:99								

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-02-27</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-02-27</u>	(Uppdateringsdatum)	225085		
2	Attal Arzoomand	Beslut/Delegation årlig kontrolltid			DBM § 125	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om ändring av årlig kontrolltid.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariennr:</i>		2018-000352	<i>Handläggare:</i> ATTARZ			
<i>Ärenderubrik:</i>		BESLUT om årlig kontrolltid - Loviseberg Presseri AB				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: LOVISEBERG PRESSERI AB, TUNA GÅRDSVÄG 11, LOVISEBERG 1						
<u>2018-02-27</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-02-27</u>	(Uppdateringsdatum)	225091		
6	Tobias Karlsson	Beslut/Delegation extra kontrollavgift			DBM § 126	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om avgift för extra offentlig kontroll, se dok.						
Vid den planerade kontrollen framkom att verksamheten hade flertalet avvikelser som kvarstod från föregående planerade kontroll under 2017. Det gällde främst rengöring, underhåll och temperatur.						
Vid den uppföljande kontrollen var alla avvikelser åtgärdade.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariennr:</i>		2018-000013	<i>Handläggare:</i> TOBKAR			
<i>Ärenderubrik:</i>		KONTROLL av livsmedelsanläggning 2018 - Leylas Grill\Fittja Grillen				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: LEYLAS GRILL AB\FITTJA GRILLEN, FITTJAVÄGEN 3, FORBONDEN 4						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-02-26</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-02-26</u>	(Uppdateringsdatum)	224951		
2	Jonatan Nyberg	Beslut/Delegation registrering			DBM § 117	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om registrering av livsmedelsanläggning, se dok.						
<i>Inressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000249	<i>Handläggare:</i> JONNYB			
<i>Ärenderubrik:</i>		ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - J.M Södertälje AB\Hantverkar krogen				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: J.M SÖDERTÄLJE AB\HANTVERKAR KROGEN, SADELMAKARVÄGEN 6, HANTVERKET 2						
<u>2018-02-26</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-02-26</u>	(Uppdateringsdatum)	224954		
3	Jonatan Nyberg	Beslut/Delegation årlig kontrolltid			DBM § 118	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om årlig kontrolltid och avgift för livsmedelsanläggning, se dok.						
<i>Inressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000249	<i>Handläggare:</i> JONNYB			
<i>Ärenderubrik:</i>		ANMÄLAN om registrering av livsmedelsanläggning - J.M Södertälje AB\Hantverkar krogen				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: J.M SÖDERTÄLJE AB\HANTVERKAR KROGEN, SADELMAKARVÄGEN 6, HANTVERKET 2						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-02-26</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-02-26</u>	(Uppdateringsdatum)	224976		
7	Katrin Rundén	Beslut/Delegation			DBM § 119	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Upprättat delegationsbeslut gällande tillstånd för bergvärmepump, vilket medges. Se dok.						
<i>Intrassent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2018-000034	<i>Handläggare:</i> KATRUN			
<i>Ärenderubrik:</i>		ANSÖKAN om tillstånd för borring av energibrunn för bergvärmepump på fastigheten Bävern 109 (Enbacken)				
<i>Objekt till ärendet:</i>		Objekt: ENBACKEN 42, ENBACKEN 42, BÄVERN 109				
<u>2018-02-26</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-02-26</u>	(Uppdateringsdatum)	224989		
16	Matilda Hermansson	Beslut/Delegation			DBM § 120	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om förbud mot fortsatt användning av befintlig avloppsanläggning för mottagande av bad-, disk- och tvättvatten upprättat. Beslutet börjar gälla från och med den 19 maj 2019.						
<i>Intrassent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2017-000354	<i>Handläggare:</i> MATHER			
<i>Ärenderubrik:</i>		UPPFÖLJNING med anledning av inventering av vatten- och avloppssituationen på fastigheten Ensta 1:145 (Ens)				
<i>Objekt till ärendet:</i>		Objekt: ENSTA 10, ENSTA 10, ENSTA 1:145				

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-02-26</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-07</u>	(Uppdateringsdatum)	225006		
15	Anders Persson	Beslut/Delegation			DBM § 121	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om timavgift, 1,5 h handläggning.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2017-001160	<i>Handläggare:</i> ANDPER			
<i>Ärenderubrik:</i>		KEMIKALIETILLSYN 2017 - Katarzyna Madejska\Delikatesser från Polen				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: KATARZYNA MADEJSKA\DELIKATESSER FRÅN POLEN, FITTJAVÄGEN 3, FORBONDEN 4						
<u>2018-02-26</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-02-26</u>	(Uppdateringsdatum)	225034		
4	Izabella Hilmevall	Beslut/Delegation			DBM § 122	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om timavgift för tillsyn upprättad, se dokumentflik.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2017-001426	<i>Handläggare:</i> IZAHIL			
<i>Ärenderubrik:</i>		HÄLSOSKYDDSTILLSYN 2017 - Bergbackens gruppboende				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: BERGBACKENS GRUPPBOENDE, DAHLSTRÖMSVÄGEN 2, SMEDJAN 1						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-02-26</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-02-27</u>	(Uppdateringsdatum)	225047		
4	Jonatan Nyberg	Beslut/Delegation om timavgift			DBM § 123	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Beslut om avgift för handläggning av inkommet klagomål.						
<i>Inressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>	2018-000334	<i>Handläggare:</i>	JONNYB			
<i>Ärenderubrik:</i>	KLAGOMÅL på rökning med vattenpipa på Malaks Restaurang och Café (Reshed Restaurang AB)					
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: RESHED RESTAURANG AB\MALAKS RESTAURANG O, MIMERS VÄG 2, MIMER 3						
<u>2018-02-23</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-03-01</u>	(Uppdateringsdatum)	224875		
2	Mikaela Dahlberg	Beslut/Delegation			DBM § 113	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Upprättat beslut (DBM § 113) om årlig avgift för tillsyn, klasskod 50.2004 Fordonsverkstad 1-4 anställda.						
Se dokumentflik.						
<i>Inressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>	2018-000331	<i>Handläggare:</i>	MIKDAH			
<i>Ärenderubrik:</i>	BESLUT om årlig tillsynsavgift - Joakim Eriksson Bil AB\Mekonomen Bilverkstad JE Bil					
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: JOAKIM ERIKSSON BIL AB\MEKONOMEN, JE BIL, BERGFOTSVÄGEN 21, HAREN 15						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
<u>2018-02-23</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-02-23</u>	(Uppdateringsdatum)	224914		
6	Albert Storby	Beslut/Delegation (timavgift)			DBM § 114	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Delegationsbeslut § 114 gällande timavgift för tillsyn enligt miljöbalken. Timavgiften avser 3 105 kr (3 timmars handläggning)						
<i>Inressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2017-001398	<i>Handläggare:</i> ALBSTO			
<i>Ärenderubrik:</i>		HÄLSOSKYDDSTILLSYN 2017 - Tumba korttidshem				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: TUMBA KORTTIDSHEM, STORVRETSVÄGEN 86, SKÄCKLINGE GÅRD 11						
<u>2018-02-23</u>	(Händelsedatum)	<u>2018-02-23</u>	(Uppdateringsdatum)	224915		
9	Albert Storby	Beslut/Delegation (timavgift)			DBM § 115	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Delegationsbeslut § 115 har upprättats. Beslutet avser timavgift om 3 105 kr för tillsyn enligt miljöbalken						
<i>Inressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
<i>Diariernr:</i>		2017-001397	<i>Handläggare:</i> ALBSTO			
<i>Ärenderubrik:</i>		HÄLSOSKYDDSTILLSYN 2017 - Korttidshem Norsborg (Hemdals väg 1- 3 och Tors väg 1-3)				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: KORTTIDSHEM NORSBORG {Hemdals väg 1-3}, HEIMDALS VÄG 1, IDUN 5						
Objekt: KORTTIDSHEM NORSBORG {Tors väg 1-3}, TORS VÄG 1, FREJA 8						

<u>Händelsedatum</u>	<u>Uppdateringsdatum</u>	<u>Händelsenummer</u>	<u>Åtg</u>	<u>Bev. datum</u>	<u>Bev. orsak</u>	<u>Bev. Handl</u>
Nr	Handl	Händelserubrik			Utlåtandebeslut	Fakt. In/Ut
2018-02-23	(Händelsedatum)	2018-02-23	(Uppdateringsdatum)	224916		
6	Albert Storby	Beslut/Delegation (årlig avgift)			DBM § 116	--
<i>Anteckning på händelsen:</i>						
Delegationsbeslut § 116 har upprättats. Beslutet avser timavgift om 3 105kr för tillsyns enligt miljöbalken.						
<i>Intressent(er) på händelsen:</i>						
<i>Objekt till händelsen:</i>						
<i>Ärende till händelsen:</i>						
	<i>Diariernr:</i>	2017-001399	<i>Handläggare:</i>	ALBSTO		
	<i>Ärenderubrik:</i>	HÄLSOSKYDDSTILLSYN 2017 - Skäcklinge korttidshem				
<i>Objekt till ärendet:</i>						
Objekt: SKÄCKLINGE KORTTIDSHEM, LANTJÄGARVÄGEN 4, SKÄCKLINGE GÅRD 1						

2018-04-16

8**Föreläggande med vite om förbud att röka tobak i restaurang och andra serveringsställen - Reshed restaurang AB\Malaks restaurang och café****Förslag till beslut**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att förbjuda Reshed restaurang AB\Malaks restaurang och café med organisationsnummer 5591197180, att använda eller låta använda lokalen på fastigheten, Mimer 3, med adressen, Mimers väg 2, 145 70 Norsborg för rökning av tobak.

Förbudet är förenat med ett löpande vite på 50 000 kronor som ni ska betala, för varje gång (dock högst en gång per dag) som någon myndighetsperson uppmärksammar att förbudet överträds.

Förbudet träder i kraft 3 veckor efter att det har tagits emot.

Förbudet avser inte sådant utrymme som uppfyller kriterierna för ett rökrum.

Bestämmelser som beslutet grundar sig på 2, 6, 7 & 20 § § Tobakslagen (1993:581)

Motivering till beslutet

En tillsynsmyndighet får enligt 20 § *Tobakslagen* (1993:581) i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att lagen eller en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen ska följas.

I beslut om föreläggande eller förbud får tillsynsmyndigheten sätta ut vite.

Enligt 2 § *Tobakslagen* (1993:581) är rökning av tobak förbjuden i restauranger och på andra serveringsställen samt i lokaler för allmän sammankomst, offentlig tillställning eller lokaler som allmänheten har tillträde till.

Förbudet avser inte ett sådant rum som uppfyller kriterierna i 6 § *Tobakslagen* (1993:581) (rökrum), alltså ett rum särskilt avsatt för rökning av tobak som utgör en mindre del av serveringsställets yta. Rummet ska även vara beläget så att besökare inte måste passera genom det. Servering eller annan liknande verksamhet får inte förkomma i detta rum när rökning av tobak pågår. Mat eller dryck får inte föras in i rummet. Arbetstagare ska endast behöva vistas tillfälligtvis i rummet när rökning av tobak pågår.

2018-04-16

Enligt 7 § *Tobakslagen* (1993:581) är det ni, i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över lokalen som svarar för att rökförbudet följs. Om någon, trots tillsägelse röker tobak där rökning inte är tillåten, får ni avvisa denne.

Verksamheten som bedrivs i lokalerna bedöms av miljöenheten utgöra en restaurang och offentlig lokal, vilket innebär att rökning av tobak är förbjuden enligt tobakslagen. I verksamheten fanns det inget röktrum utan rökning av vattenpipa med tobak förekom i hela lokalen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att beslutet enligt tobakslagen ska förenas med löpande vite, som ska betalas om beslutet inte följs, då det bedöms finnas en risk för att rökförbudet inte följs. Om beslutet ändå överträds kan nytt beslut meddelas med ett högre vite.

Handläggare
Mariann Nordstrand

Mottagare
Miljö- och hälsoskyddsämnden

mariann.nordstrand@botkyrka.se

Föreläggande med vite om förbud att röka tobak i restaurang och andra serveringsställen - Reshed restaurang AB\Malaks restaurang och café

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsämnden beslutar att förbjuda er, Reshed restaurang AB\Malaks restaurang och café med organisationsnummer 5591197180, att använda eller låta använda lokalen på fastigheten, Mimer 3, med adressen, Mimers väg 2, 145 70 Norsborg för rökning av tobak.

Förbudet är förenat med ett löpande vite på 50 000 kronor som ni ska betala, för varje gång (dock högst en gång per dag) som någon myndighetsperson uppmärksammar att förbudet överträds.

Förbudet träder i kraft 3 veckor efter att det har tagits emot.

Förbudet avser inte sådant utrymme som uppfyller kriterierna för ett rökrum.

Bestämmelser som beslutet grundar sig på
- 2, 6, 7 & 20 § § Tobakslagen (1993:581)

Överklagande

Beslutet kan överklagas till förvaltningsrätten i Stockholm, se sista sidan.

Motivering till beslutet

En tillsynsmyndighet får enligt 20 § *Tobakslagen* (1993:581) i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att lagen eller en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen ska följas. I beslut om föreläggande eller förbud får tillsynsmyndigheten sätta ut vite.

Enligt 2 § *Tobakslagen* (1993:581) är rökning av tobak förbjuden i restauranger och på andra serveringsställen samt i lokaler för allmän sammankomst, offentlig tillställning eller lokaler som allmänheten har tillträde till.

Förbudet avser inte ett sådant rum som uppfyller kriterierna i 6 § *Tobakslagen* (1993:581) (rökrum), alltså ett rum särskilt avsatt för rökning

av tobak som utgör en mindre del av serveringsställets yta. Rummet ska även vara beläget så att besökare inte måste passera genom det. Servering eller annan liknande verksamhet får inte förkomma i detta rum när rökning av tobak pågår. Mat eller dryck får inte föras in i rummet. Arbetstagare ska endast behöva vistas tillfälligtvis i rummet när rökning av tobak pågår.

Enligt 7 § *Tobakslagen* (1993:581) är det ni, i egenskap av ägare eller på annan grund disponerar över lokalen som svarar för att rökförbudet följs. Om någon, trots tillsägelse röker tobak där rökning inte är tillåten, får ni avvisa denne.

Verksamheten som bedrivs i lokalerna bedöms av miljöenheten utgöra en restaurang och offentlig lokal, vilket innebär att rökning av tobak är förbjuden enligt tobakslagen. I verksamheten fanns det inget rökrum utan rökning av vattenpipa med tobak förekom i hela lokalen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att beslutet enligt tobakslagen ska förenas med löpande vite, som ska betalas om beslutet inte följs, då det bedöms finnas en risk för att rökförbudet inte följs. Om beslutet ändå överträds kan nytt beslut meddelas med ett högre vite.

Beskrivning av ärendet

Miljöenheten har fått in två klagomål på att tobaksrökning via vattenpipa förekommer i serveringslokalen.

Den 16 mars 2018 utförde miljöenheten tillsyn tillsammans med polismyndigheten. Då konstaterade miljöenheten och polismyndigheten att det röktes tobak i vattenpipa i serveringslokalen.

Vid besöket kommunicerades att det kommer att upprättas ett förbud mot att röka tobak i serveringslokalen till Josef Kamel Mohammed, suppleant i företaget. Han hade inget att anföra till detta.

Carina Molin

Förvaltningschef

Ingrid Molander

Miljöchef

Bilagor

Mottagningsbevis

Kopior för kännedom

stockholm@lansstyrelsen.se

info@folkhalsomyndigheten.se

registrator.stockholm@polisen.se

Så överklagar du/ni beslutet

Du/ni kan överklaga det här beslutet genom att skicka ett brev till samhällsbyggnadsförvaltningen **senast tre veckor efter den dag då du/ni fick beslutet**. I brevet ska du/ni tala om:

- vilket beslut som överklagas, diarienummer och beslutsdatum
- ert namn, organisations- eller personnummer, adress och telefonnummer
- vilken ändring av beslutet du/ni vill ha
- varför beslutet är oriktigt

Underteckna brevet samt bifoga en kopia av beslutet och skicka det till:

Botkyrka kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljöenheten
147 85 Tumba

Miljö- och hälsoskyddsnämnden omprövar eventuellt beslutet. Om nämnden inte omprövar beslutet, skickas det vidare till förvaltningsrätten som får göra en egen bedömning av er överklagan.

Kontakta handläggaren om du/ni vill ha mer information.

2018-04-16

9

Beslut om att utse dataskyddsbud för miljö- och hälsoskydds nämnden

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskydds nämnden beslutar att utse registrator Björn-Åke Blom till dataskyddsbud och personuppgiftsbud för miljö- och hälsoskydds nämnden från och med den 25 maj 2018 samt ger registrator Björn-Åke Blom rätt att underteckna anmälan till Datainspektionen om nytt dataskyddsbud.

Ärendet

Dataskyddsförordningen (GDPR) gäller som lag i alla EU:s medlemsländer från och med den 25 maj år 2018. Förordningen kommer att innebära en hel del förändringar för de som behandlar personuppgifter och stärkta rättigheter för den enskilde när det gäller personlig integritet. Kommunens nämnder måste senast den 25 maj år 2018 utse ett dataskyddsbud.

2018-03-27

Dnr sbf/2018:157

Referens

Karina Wallenius

Mottagare

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Beslut om att utse dataskyddsbud för miljö- och hälsoskyddsnämnden

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att utse registrator Björn-Åke Blom till dataskyddsbud och personuppgiftsbud för miljö- och hälsoskyddsnämnden från och med den 25 maj 2018 samt ger registrator Björn-Åke Blom rätt att underteckna anmälan till Datainspektionen om nytt dataskyddsbud.

Ärendet

Dataskyddsförordningen (GDPR) gäller som lag i alla EU:s medlemsländer från och med den 25 maj år 2018. Förordningen kommer att innebära en hel del förändringar för de som behandlar personuppgifter och stärkta rättigheter för den enskilde när det gäller personlig integritet. Kommunens nämnder måste senast den 25 maj år 2018 utse ett dataskyddsbud.

Dataskyddsbudets uppgifter

Den övergripande och viktigaste uppgiften för ett dataskyddsbud är att övervaka att nämnden och förvaltningen följer dataskyddsförordningen. Det innebär bland annat att samla in information om hur nämnden och förvaltningen behandlar personuppgifter, kontrollera att dessa följer bestämmelser och interna styrdokument och att informera och ge råd inom nämnden och förvaltningen. Dataskyddsbudet ska också ge råd om konsekvensbedömningar, vara kontaktperson för Datainspektionen, vara kontaktperson för de registrerade och personalen inom nämnden och förvaltningen samt samarbeta med Datainspektionen, till exempel vid inspektioner.

Dataskyddsbudet har inget eget ansvar för att nämnden och förvaltningen följer dataskyddsförordningen. Det ansvaret ligger alltid hos den personuppgiftsansvarige (nämnden).

Dataskyddsbudet ska alltid vara inblandat om nämnden eller förvaltningen gör, eller överväger att göra, en konsekvensbedömning för behandling av personuppgifter.

Vem kan vara dataskyddsbud?

Dataskyddsbudet ska bland annat ha kunskaper om dataskyddsförordningen, känna organisationens kärnverksamhet, hur organisationen behandlar personuppgifter och veta hur organisationens informationsteknik och IT-säkerhet fungerar samt ha förmåga att sprida information och etablera en dataskyddskultur inom organisationen. Därför är också dataskyddsbudets personliga egenskaper viktiga. Ju mer komplex personuppgiftsbehandlingen är och ju större mängd känsliga uppgifter som behandlas, desto mer sakkunskap behöver dataskyddsbudet.

Dataskyddsbudet ska kunna arbeta självständigt och oberoende, utan att bli påverkad av andra inom organisationen. Det är därför viktigt att dataskyddsbudet inte har andra arbetsuppgifter som kan krocka med rollen som dataskyddsbud. Dataskyddsbudet ska ha resurser för att kunna utföra sina uppgifter inom organisationen. Till exempel måste dataskyddsbudet ha tillräckligt med tid för uppgifterna, och få tillgång till den information som behövs. Dataskyddsbudet har också rätt till vidareutbildning.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden föreslås att utse registrator Björn-Åke Blom till dataskyddsbud för miljö- och hälsoskyddsnämnden från och med den 25 maj år 2018 samt att befintligt personuppgiftsbud Marie Eriksson, administrativ chef, samhällsbyggnadsförvaltningen, entledigas från och med samma datum.

Carina Molin
Förvaltningschef

Ingrid Molander
Miljöchef

2018-04-16

10

Aktivitetsplan för värdegrunden och Jämlikt Botkyrka

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden antar Aktivitetsplan 2018 för värdegrunden och Jämlikt Botkyrka i enlighet med tjänsteskrivelse, daterad 2018-03-20 och bilaga.

Sammanfattning

I mål och budget för 2018 fick samtliga nämnder i uppdrag att utifrån kommunens värdegrund och strategi och riktlinjer för ett jämlikt Botkyrka ta fram och inleda genomförandet av en aktivitetsplan för nämndens verksamheter.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har tagit fram en gemensam aktivitetsplan för samhällsbyggnadsnämnden (SBN) och miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN). Aktivitetsplanen kartlägger de aktiviteter som redan är planerade för 2018 inom samhällsbyggnadsförvaltningens verksamheter. Förvaltningen kommer i nästa steg att ta ställning till om planen behöver kompletteras med ytterligare aktiviteter.

Paragrafen förklaras omedelbart justerat 2018-04-16.

2018-03-20

sbf/2018:
101

Referens
Malin Hedman

Mottagare
Samhällsbyggnadsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Aktivitetsplan för värdegrunden och Jämlikt Botkyrka

Förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden antar Aktivitetsplan 2018 för värdegrunden och Jämlikt Botkyrka i enlighet med tjänsteskrivelse, daterad 2018-03-20 och bilaga.

Sammanfattning

I mål och budget för 2018 fick samtliga nämnder i uppdrag att utifrån kommunens värdegrund och strategi och riktlinjer för ett jämlikt Botkyrka ta fram och inleda genomförandet av en aktivitetsplan för nämndens verksamheter.

Samhällsbyggnadsförvaltningen har tagit fram en gemensam aktivitetsplan för samhällsbyggnadsnämnden (SBN) och miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN). Aktivitetsplanen kartlägger de aktiviteter som redan är planerade för 2018 inom samhällsbyggnadsförvaltningens verksamheter. Förvaltningen kommer i nästa steg att ta ställning till om planen behöver kompletteras med ytterligare aktiviteter.

Ärendet

I mål och budget för 2018 fick samtliga nämnder i uppdrag att utifrån kommunens värdegrund och strategi och riktlinjer för ett jämlikt Botkyrka ta fram och inleda genomförandet av en aktivitetsplan för nämndens verksamheter. Nämnderna fick även i uppdrag att göra en första delrapportering till kommunfullmäktige vid samma tidpunkt som redovisning av delår 2 samt en slutredovisning vid samma tidpunkt som redovisning av årsredovisning 2018.

Strategin för ett jämlikt Botkyrka har särskilt fokus på fem jämlikhetsdimensionerna som också utgår från mänskliga rättigheter: interkultur, jämställdhet, frihet från hedersrelaterat våld och förtryck, tillgänglighet samt en god och jämlik hälsa i befolkningen. De är alla centrala pusselbitar för att vi ska nå ett mer jämlikt Botkyrka och en hållbar samhällsutveckling.

Gemensamma utgångspunkter för strategin är:

- Alla människors lika värde och lika rättigheter
- Jämlikt är att ibland göra skillnad på ett medvetet sätt
- Medskapande och representation
- Gemensamma krafter för lika livschanser

Samhällsbyggnadsförvaltningen har tagit fram en gemensam aktivitetsplan för samhällsbyggnadsnämnden (SBN) och miljö- och hälsoskyddsnämnden (MHN), se bilaga. Aktivitetsplanen kartlägger de aktiviteter som redan är planerade för 2018 inom samhällsbyggnadsförvaltningens verksamheter. Förvaltningen kommer i nästa steg att ta ställning till om planen behöver kompletteras med ytterligare aktiviteter.

Samhällsbyggnadschefen ansvarar för att driva och utveckla jämlikhetsarbetet på förvaltningen. Det görs tillsammans med chefer och övriga medledare på förvaltningen.

Carina Molin
Samhällsbyggnadschef

Bilagor:

Aktivitetsplan 2018 för värdegrunden och jämlikt Botkyrka
Strategi för ett jämlikt Botkyrka

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Aktivitetsplan 2018 för värdegrunden och jämlikt Botkyrka

Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinjer
Regler

Diarienummer: sbf/2018:101

Dokumentet är beslutat av: Samhällsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden

Dokumentet beslutades den: 10 april 2018 (SBN) och 16 april 2018 (MHN)

Dokumentet gäller för: Samhällsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden

Dokumentet gäller till den: 31 december 2018

**BOTKYRKA
KOMMUN**

Dokumentansvarig är: Samhällsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden

För revidering av dokumentet ansvarar: Samhällsbyggnadsförvaltningen

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Samhällsbyggnadsförvaltningen

Relaterade dokument: Strategi för ett jämlikt Botkyrka, riktlinjer för en jämlik verksamhet, riktlinjer för en jämlik arbetsplats, gemensam värdegrund

Målstyrning

Aktivitet	Nämnd
Inför mål och budget 2019 pröva vilka målsatta mått som är möjliga att redovisa utifrån juridiskt kön och stadsdel	SBN, MHN

Utbildning

Aktivitet	Nämnd
Undersöka möjligheten att genomföra utbildning i mänskliga rättigheter för samhällsbyggnadsförvaltningen tillsammans med tekniska förvaltningen	SBN, MHN
Utbildning i dialogpaket om värdegrunden (förtydligas när kommunledningsförvaltningen, KLF, levererar utbildningen)	SBN, MHN
Säkerställa att samtliga chefer går utbildning om kompetensbase-rad rekrytering för att undvika att påverkas av ovidkommande faktorer och fördomar	SBN, MHN

Möjliggöra Botkyrkabornas medskapande av samhälle

Aktivitet	Nämnd
I kommunikationsplaneringen analysera målgrupper för att nå våra medborgare genom lämpliga kanalval	SBN, MHN
Ta hänsyn till fysisk tillgänglighet i valet av möteslokaler och se till att det finns mikrofoner och ljudslina	SBN, MHN
Skriva texter med klarspråk enligt Språklagen och kommunens skrivregler. Säkerställa att förvaltningens medledare erbjuds kurser i klarspråk.	SBN, MHN
Säkerställa att riktlinjer för bilder som används i extern kommunikation efterlevs. (Bilder och miljöer ska vara från Botkyrka, nära verkligheten. De ska präglas av kommunens värderingar om jämställdhet och interkulturalitet. De ska också visa upp en kontrastrik, kreativ mötesplats full av energi och upplevelser på ett oväntat sätt.)	SBN, MHN
Hålla medborgardialoger inför större underhållsprojekt/ investeringsprojekt	SBN
Vid samrådsmöten i samhällsbyggnadsprocessen utveckla metoder för att nå målgrupperna	SBN

Möta Botkyrkabornas behov av stöd för att leva ett självständigt liv

Aktivitet	Nämnd
Vid snöröjning prioritera gång- och cykelvägar före bilvägar (undantaget bussgator som har högst prioritet)	SBN
Tillgänglighetsanpassa övergångsställen (inom ramen för årlig investeringsbudget)	SBN
Tillgänglighetsanpassa busshållplatser (inom ramen för årlig investeringsbudget)	SBN
Tillgängliggöra naturreservatet/naturområdena, ett naturområde per år. Presenteras på Naturkartan.nu. (Ingår i handlingsplan Botkyrkas gröna värden).	MHN
Inkludera LSS-boenden i de flesta ramavtal/exploateringsprojekt	SBN
Säkerställa att möjliggöra särskilda boenden i detaljplaner där det ingår i ramavtalet med byggföretaget	SBN
Lägga till fråga om behov av särskilt boende, LSS, äldreboende i planbeskedsmallen.	SBN
I ramavtal införa ”sociala kontrakt” (möjligheten för kommunen att köpa eller hyra bostäder som socialförvaltningen kan använda i sin verksamhet) i de flesta projekt	SBN

Möjliggöra arbete och företagande för Botkyrkaborna

Aktivitet	Nämnd
Erbjuda platser för att ta emot extratjänster vilket möjliggör för fler Botkyrkabor att komma ut i arbetslivet	SBN, MHN
Ta emot feriearbetare för att ge arbetslivserfarenhet till unga Botkyrkabor	SBN, MHN
Undersöka möjligheten att erbjuda feriearbete inom fler yrkesområden	SBN, MHN

Skapa en god och trygg livsmiljö för Botkyrkaborna

Aktivitet	Nämnd
Utföra aktiviteter för blandade upplåtelseformer i alla kommuner oavsett om kommunen är markägare, till exempel: <ul style="list-style-type: none">- I norra Botkyrka ställs krav på bostads-/eller äganderätter- I Tullinge ställs krav på hyresrätter- Verka för en blandning av bostadsrättslägenheter, radhus och friliggande villor	SBN
I detaljplaneläggning för bostadsändamål alltid se över möjligheten att inrymma lokaler för centrumändamål eller handel och bottenvåningar	SBN

Aktivitet	Nämnd
Verka för att handel och service ska ingå i bostadsprojekt där det finns förutsättningar. Det skapar arbetstillfällen och tryggare bostadsområden.	SBN
Ta fram stadsbyggnadsprinciper utifrån översiktsplanen. I detta ingår jämlikhetsperspektivet.	SBN
Delta i projektet Feministisk stadsplanering som pågår till och med 2019	SBN
Delta i trygghetsvandringar/trivseltvandringar i samtliga stadsdelar och ansvara för åtgärder utifrån dessa	SBN
Delta i områdesgrupper (en per stadsdel) där åtgärder prioriteras och erfarenhetsutbyte sker mellan förvaltningarna	SBN
Upprustning av Fittjas centrala park, Fittjahöjden. Parken ska vara trygg, tillgänglig och erbjuda ett utbud som riktar sig till alla, oavsett kön och ålder.	MHN
Ta fram trafikstrategi som inkluderar tillgänglighet och trygghet	MHN, SBN
Genomföra kartläggning av kvinnors och flickors upplevelse av att cykla i Hallunda och Norsborg i syfte att definiera hinder	MHN, områdesgruppen
Mot bakgrund av kartläggningen ovan genomföra åtgärder för att underlätta för cykling i området	MHN, områdesgruppen
God och jämlik hälsa	
Ta fram en kemikalieplan	MHN
Utföra aktiviteter enligt handlingsplan i Botkyrkas gröna värden med att förbättra naturvärdena i kommunen	MHN
Utföra aktiviteter enligt vattenprogrammets handlingsplan	MHN
Utföra aktiviteter enligt kontrollplan livsmedelslagen som syftar till säkra livsmedel för medborgarna (följs upp löpande och rapporteras till nämnd i samband med årsredovisningen)	MHN
Utföra aktiviteter enligt tillsynsplan miljöbalken som syftar till hållbar utveckling av miljö och hälsa för medborgarna (följs upp löpande och rapporteras till nämnd i samband med årsredovisningen)	MHN
Utföra aktiviteter enligt tillsynsplan tobakslagen som syftar till att minska rökning i offentliga miljöer	MHN

Jämlik arbetsplats

Aktivitet	Nämnd
Lönekartläggning enligt diskrimineringslagen som syftar till att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i lön och andra anställningsvillkor	SBN, MHN
Erbjuda heltid till alla deltidsanställda (sker årligen)	SBN, MHN
Följa upp förvaltningens personalstruktur med avseende på utländsk bakgrund	SBN, MHN
Medarbetarsamtalen och lönesamtalen genomförs med utgångspunkt i värdegrunden. Samtal förs även om diskriminering vid dessa tillfällen.	SBN, MHN
I samband med genomgång av medarbetarundersökningen föra samtal om diskriminering	SBN, MHN

STYRDOKUMENT I BOTKYRKA KOMMUN

Strategi för ett jämlikt Botkyrka

Strategi
Program
Plan
Policy
Riktlinjer
Regler

Diarienummer: KS/2014:612
Dokumentet är beslutat av: Kommunfullmäktige
Dokumentet beslutades den: xxxx
Dokumentet gäller för: samtliga nämnder, kommunala bolag och stiftelse
Dokumentet gäller till den: 31 december 2021

**BOTKYRKA
KOMMUN**

Dokumentet ersätter: Strategi för ett jämställt Botkyrka, Strategi för ett interkulturellt Botkyrka, Botkyrkas folkhälsopolicy och utvecklingsplan jämlik hälsa, Policy och handlingsplan för att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck och kommunens beslut om att anta FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som sitt program för målgruppen. Alkohol-, narkotika- och tobakspolicy för barn och ungdomsverksamheter beslutad 2012-02-23 i kommunfullmäktige gäller tills vidare.

Dokumentansvarig är: Kommunledningsförvaltningen

För revidering av dokumentet ansvarar: Kommunledningsförvaltningen

För uppföljning av dokumentet ansvarar: Kommunledningsförvaltningen

Relaterade dokument: Riktlinjer för en jämlik verksamhet respektive för en jämlik arbetsplats

Innehållsförteckning

Strategi för ett jämlikt Botkyrka 2

Vi vill uppnå ett mer jämlikt Botkyrka med minskade klyftor 2

Jämlikhet i Botkyrka 3

Kommunens ansvar 4

Vi tar täten i Sverige 4

Strategins fem jämlikhetsdimensioner 5

Botkyrka ska vara en interkulturell plats som präglas av samarbeten och möten över grupp- och stadsdelsgränser, jämlika livschanser och social sammanhållning 6

I Botkyrka ska alla flickor, pojkar, kvinnor och män ha samma makt att forma sina liv och samhället 7

I Botkyrka ska alla ha rätt till ett självständigt liv, egen sexualitet och integritet 8

Botkyrka ska vara lättillgängligt för alla – här blir en funktionsnedsättning inte till ett funktionshinder 9

Botkyrka ska vara en plats där alla invånare har möjlighet till ett långt liv med god hälsa och välbefinnande 10

Strategi för ett jämlikt Botkyrka

Det här är Botkyrka kommuns strategi för ett jämlikt Botkyrka. Strategin riktar sig till den kommunala organisationen: alla nämnder, styrelser och helägda kommunala bolag och inkluderar både verksamhet och arbetsplats. Dokumenten *Riktlinjer för en jämlik verksamhet* respektive *Riktlinjer för en jämlik arbetsplats* konkretiserar, ger stöd och vägleder kommunorganisationens utförande av strategins målsättningar.

Vi vill uppnå ett mer jämlikt Botkyrka med minskade klyftor

Kommunen har ett ansvar för att alla Botkyrkabor får de bästa förutsättningarna för ett bra liv. Kommunen vill bidra till utvecklingen av ett hållbart samhälle där både nuvarande och kommande generationer försäkras en god miljö och hälsa, ekonomisk och social välfärd och rättvisa – En hållbar samhällsutveckling i Botkyrka.

Samtidigt finns det stora skillnader i livsvillkor, levnadsförhållanden och hälsa mellan olika individer och grupper av flickor, pojkar, kvinnor och män. De sociala och ekonomiska klyftorna ökar i såväl Botkyrka som hela landet. Vi vill bryta dagens mönster och bygga ett jämlikt samhälle där kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder samt social, och ekonomisk bakgrund eller situation, inte är ett hinder för att må bra och få tillgång till grundläggande rättigheter, makt och resurser på lika villkor.

Vi vill att alla Botkyrkabor känner sig hemma här och har samma möjligheter i livet. Vi vill också att erfarenheterna av att leva och verka i den mångfald som finns i Botkyrka ska ge fördelar i livet i stort. Ett samhälle med minskade klyftor leder till ökad social sammanhållning, trygghet och delaktighet. Detta gynnar alla - oavsett social och ekonomisk bakgrund eller situation.

Jämlikhet i Botkyrka

Jämlikhet är det övergripande paraply vi utgår från. Jämlikhet utgår från alla människors lika värde och våra rättigheter och skyldigheter. I jämlikhetsbegreppet finns alltid ett jämförande perspektiv på individer och grupper. Jämförelserna utgår från de villkor, värderingar och normer som råder i samhället.

Vi vill att:

- Botkyrka ska vara en interkulturell plats som präglas av samarbeten och möten över grupp- och stadsdelsgränser, jämlika livschanser och social sammanhållning.
- I Botkyrka ska alla flickor, pojkar, kvinnor och män ha samma makt att forma sina liv och samhället.
- I Botkyrka ska alla ha rätt till ett självständigt liv, egen sexualitet och integritet.
- Botkyrka ska vara lättillgängligt för alla – här blir en funktionsnedsättning inte till ett funktionshinder.
- Botkyrka ska vara en plats där alla invånare ska ha möjlighet till ett långt liv med god hälsa och välbefinnande.

Gemensamma utgångspunkter

Vi har valt att ha särskilt fokus på de fem jämlikhetsdimensionerna som beskrivs ovan och som också utgår från mänskliga rättigheter: interkultur, jämställdhet, frihet från hedersrelaterat våld och förtryck, tillgänglighet samt en god och jämlik hälsa i befolkningen. De är alla centrala pusselbitar för att vi ska nå ett mer jämlikt Botkyrka och en hållbar samhällsutveckling. De utgår från;

- **Alla människors lika värde och lika rättigheter.**
Alla invånare har rättigheter som vi som kommun enligt lag och internationella konventioner måste säkerställa och främja för alla invånare. Mänskliga rättigheter är ett grundläggande ramverk.
- **Jämlikt är att ibland göra skillnad på ett medvetet sätt.**
Invånare har olika stort behov av kommunens tjänster, service och stöd. Att göra jämlikt är ibland att göra olika!
- **Medskapande och representation.**
Medborgarens fokus, dialog och samarbete är centralt. Vi är beroende av erfarenheter från den enskilde invånaren, bästa tillgängliga kunskap från forskning och från praktiskt platsnära arbete. Därför är det viktigt att de

som tolkar och beslutar om vägar framåt är representativa i fråga om erfarenheter och för den plats och de människor där förändringen ska ske.

- **Gemensamma krafter för lika livschanser**

Komplexa samhällsutmaningar kräver komplexa lösningar. Statliga insatser, regionala satsningar och kommunala verksamheter måste samspela för att stärka en jämlik samhällsutveckling. Arbetet ska bedrivas på samhälls-, grupp- och individnivå inom kommunens verksamheter och i samverkan med forskning, civilsamhälle, näringsliv och andra aktörer.

Kommunens ansvar

Kommunen står för en stor del av de tjänster och service som påverkar Botkyrkabornas livsvillkor och levnadsförhållanden genom hela livet; inom skola, socialtjänst, vård och omsorg, och genom samhällsplanering och stöd till kultur och fritid. Vi har också ansvar för medarbetarnas villkor på arbetsplatsen. Som kommun kan vi därför bidra till ett mer jämlikt Botkyrka, både genom innehållet i verksamheten och som stor arbetsgivare.

Vi ska:

1. Förbättra förutsättningarna för alla Botkyrkabors liv, idag och i framtiden.
2. Styra mot en jämlik och jämställd fördelning av makt, pengar och resurser.
3. Mäta och synliggöra skillnaderna.
4. Åtgärda omotiverade skillnader och lyfta goda exempel.
5. Analysera hur planerade åtgärder och beslut påverkar jämlikheten.
6. Förbättra våra arbetssätt så att olika grupper av flickor och pojkar, kvinnor och män får del av verksamheten på lika villkor och med hög kvalitet.

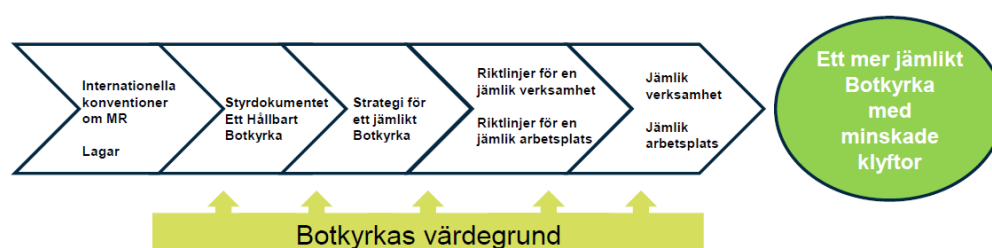
Vi tar tåten i Sverige

En styrka är att Botkyrka är en plats där många invånare har en släkthistoria som börjar utanför Sveriges gränser. I jämförelse med andra delar av Stockholm och Sverige, finns här en större vana att samleva i mångfald.

Vår kraftsamling kommer att bidra till att vrida samhällsutvecklingen i en hållbar riktning i enlighet med kommunfullmäktiges fastställda utmaningar för ett hållbart Botkyrka för kommande generationer. Det bidrar dessutom till att utveckla samhällsstrukturerna i Sverige, så att erfarenheterna och kompetensen hos Botkyrkaborna tas till vara i samhällets sociala och ekonomiska utveckling.

Så hänger det ihop!

Vi utgår från internationella konventioner om mänskliga rättigheter och lagstiftning som är relevant för verksamheten som grundlagarna, diskrimineringslagen, kommunallagen, skollagen och socialtjänstlagen. Vi är dessutom en politiskt styrd organisation vilket innebär att vi samtidigt förhåller oss till de politiska ambitionerna som kommunfullmäktiges fastställda utmaningar för ett hållbart Botkyrka. Strategi för ett jämlikt Botkyrka ska bidra till ett hållbart och mer jämlikt Botkyrka med minskade klyftor. Som stöd i arbetet har vi riktlinjer för en jämlik verksamhet och jämlik arbetsplats. Botkyrkas värdegrund genomsyrar allt vårt arbete.

Strategins fem jämlikhetsdimensioner

Strategins fem jämlikhetsdimensioner är interkultur, jämställdhet, frihet från hedersrelaterat våld och förtryck, tillgänglighet samt en god och jämlik hälsa i befolkningen. De är alla centrala pusselbitar för att vi ska nå ett mer jämlikt Botkyrka. Följande avsnitt beskriver det som är specifikt med respektive dimension, utöver de gemensamma utgångspunkterna för jämlikhet i Botkyrka.

Vad menar vi med olika grupper kvinnor och män?

Med det menar vi grupper som är centrala att följa för att uppnå jämlika livsvillkor för Botkyrkaborna. Vi avgränsar oss till diskrimineringslagens grunder: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder samt social och ekonomisk bakgrund eller situation.

En Botkyrkabo kan genomkorsas av olika gruppidentiteter på en mängd olika sätt och kan variera över tid. Detta innebär att en och samma person därför kan vara privilegierad i ett avseende och underordnad i ett annat.

Varför flickor, pojkar, kvinnor och män?

De flesta människor identifierar sig med det juridiska kön de tilldelades vid födseln, men inte alla. Det innebär att en så kallad binär syn på kön – med en uppdelning i flickor, pojkar, kvinnor och män – kan vara problematisk, bland annat för personer som inte identifierar sig enligt den binära könsuppdelningen kvinna/man.

I Botkyrka har vi samtidigt ett behov av redskap för att på ett systematiskt sätt arbeta för att undanröja ojämställdheten mellan kvinnor och män i samhället och våra verksamheter. Därför väljer vi att övergripande tydliggöra att våra ambitioner i kommunens verksamheter omfattar flickor, pojkar, kvinnor och män och vi avgränsar oss därför till att genomgående följa upp våra resultat uppdelat på juridiskt kön.

Botkyrka ska vara en interkulturell plats som präglas av samarbeten och möten över grupp- och kommungränser, jämlika livschanser och social sammanhållning

Vi lever i dag i ett mångkulturellt men segregerat samhälle där människor allt för sällan möts. I Botkyrka finns invånare med ursprung över hela världen och det talas över 100 olika språk. Många Botkyrkabor har flera generationer bakåt en släkthistoria av invandring. Majoriteten av Botkyrkas ungdomar har ytterligare ett modersmål utöver svenska. Nästan 90 procent av Botkyrkas barn upp till 15 år är födda i Sverige. Den onyanserade debatt som pågått länge i Sverige om integrationspolitikens misslyckande bär på en negativ syn på invånare och en underton om att integration mellan nya och gamla svenskar är omöjlig. I Botkyrka är den möjlig - tack vare att vi går från att tänka och planera mångkulturellt till interkulturellt.

Särskilda utgångspunkter för ett interkulturellt Botkyrka:

1. Vi ser att den svenska integrationspolitiken har stagnerat i en föråldrad bild på invånare med utländsk bakgrund som nyligen hitkomna

Vi som kommun måste bygga en inkluderande svenskhet. Invånare med utländsk bakgrund är inte andra generationens invandrare utan första generationens svenskar.

2. Botkyrkas etniska och kulturella mångfald är norm och en tillgång

Som Botkyrkabo ska du kunna vara stolt över din bakgrund, historia och identiteter och ändå vara svensk. Du måste inte välja. Mångfalden i kommunen är en tillgång för alla invånare och kommunen. Det ger oss ett försprång i en allt mer globaliserad värld.

3. Vi går från mångkultur till interkultur

Vi skapar förutsättningar för att gå från samexistens till samspel för att nå gemensamma mål. Det gör vi genom att främja jämlika möten, samarbeten och dialog mellan stadsdelar samt olika individer och grupper. Vi fokuserar på det gemensamma samtidigt som vi värderar en stor grad av individuell olikhet. På så sätt skapar vi starkare social sammanhållning och bryter segregationens negativa effekter.

4. Vi sätter individens rättigheter i fokus

Vi skapar förutsättningar för individen att göra sina egna livsval och välja sina identiteter. Det hjälper oss också att synliggöra skillnader inom och mellan grupper.

5. Vi bedriver ett aktivt arbete mot rasism och diskriminering tillsammans med civilsamhället

Vi har kunskap om, synliggör och åtgärdar olika former av strukturell diskriminering och vardagsrasism. För att lyckas krävs kunskap om platsen Botkyrka, dess invånare och samarbete med olika aktörer. Alla ska också ha förmågan att kritiskt reflektera över egna kulturella uttryck.

I Botkyrka ska alla flickor, pojkar, kvinnor och män ha samma makt att forma sina liv och samhället.

Forskning och studier visar att samhället, inklusive kommuner, möter flickor och pojkar, kvinnor och män på olika villkor – som invånare, brukare och medarbetare. Det vill vi ändra på. I Botkyrka ska till exempel flickor och pojkar ha samma möjlighet att påverka, trivas och nå goda resultat i skolan. Det handlar om kvinnor och mäns representation i föreningar och bland förtroendevalda. Det handlar om att kvinnor och män ska ha samma möjlighet till utbildning och arbete vilket påverkar den ekonomiska självständigheten. Det handlar om att ha och ta samma ansvar för den obetalda omsorgen om barn och gamla. Det handlar om att ha rätt att leva ett liv utan våld och att bestämma över sin egen kropp och sexualitet.

Särskilda utgångspunkter för ett jämställt Botkyrka:

- 1. En verksamhet på lika villkor oavsett kön**
Vi ska uppnå lika goda resultat och kvalitet för alla Botkyrkabor oavsett kön.
- 2. Våra verksamheter ska bidra till Sveriges jämställdhetspolitiska mål:**
En jämn fördelning av makt och inflytande; ekonomisk jämställdhet; jämställd utbildning; jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet; jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.
- 3. Vi motverkar traditionella könsmonster där vi ofta omedvetet gör skillnad**
Vi som kommun är medvetna om att vi gör skillnad och en värdering utifrån kön. Ingen ska diskrimineras eller mötas av fördomar, seder och bruk som grundar sig på föreställningar om det ena könets överlägsenhet eller underlägsenhet eller på stelnade roller för män och kvinnor.
- 4. Jämställdhetsintegrering är strategin Sverige och Botkyrka valt för att nå en jämställd samhällsutveckling**
Vi ska handla jämställt när vi planerar, fattar beslut om stort och smått, fördelar pengar och möter medborgarna.
- 5. Alltid kön, men inte bara**
Kön skär tvärs igenom alla grupper av människor. Oavsett grupp så har kvinnor och män inom gruppen oftast olika villkor. Vi utgår från de två juridiska könen, flicka/kvinna eller pojke/man, för att synliggöra ojämställdhet men är medvetna om att alla inte definierar sig med sitt juridiska kön. Detta ska avspeglas i hur vi problematiserar jämställdhetsarbetet.

I Botkyrka ska alla ha rätt till ett självständigt liv, egen sexualitet och integritet

I hela Sverige, också i Botkyrka, möts en mångfald av livsstilar, livsval, kulturer och sedvänjor. Det som förenar oss är våra lika friheter, rättigheter och skyldigheter och den politiska demokratin. Därför kan det aldrig accepteras att någons livsutrymme och drömmar begränsas genom hot och våld med hänvisning till familjens eller släktens så kallade heder. Det kränker den enskildes mänskliga rättigheter.

Hedersfrågan är en särskild utmaning där Botkyrka kan visa vägen.

Särskilda utgångspunkter för ett Botkyrka fritt från hedersrelaterat våld och förtryck:

1. **Vi utgår från att det hedersrelaterade våldet och förtrycket är en del av ett övergripande könsförtryck som är strukturellt**
Arbetet för att förebygga och agera mot hedersrelaterat våld och förtryck är en del i att uppfylla det jämställdhetspolitiska målet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I denna strategi har vi valt att lyfta upp detta område vid sidan av avsnittet om jämställdhet för att det är en viktig del i att nå ett jämlikt Botkyrka med minskade klyftor.
2. **Vi motverkar kulturella förställningar om kön, makt och sexualitet**
som leder till hedersrelaterat våld och förtryck samt mäns våld mot kvinnor generellt.
3. **Det hedersrelaterade våldet och förtrycket utövas kollektivt**
Det sanktioneras ofta av släkt och omgivning. I sin mest extrema form resulterar det i hot om våld, faktiskt våld, och ibland dödligt våld.
4. **Så kallade hedersnormer bygger på familjens eller kollektivets rykte**
Ryktet är ofta starkt bundet till kvinnors sexualitet och föreställningar om oskuld och avhållsamhet. Den som lever i en miljö som påverkas av så kallade hedersnormer kan begränsas av sociala påtryckningar och normer när det gäller att fritt välja kläder, vänner, utbildning, jobb och partner.
5. **Hedersfrågan är inte begränsad till eller kopplad till en viss religion eller etnicitet**
Det hedersrelaterade våldet och förtrycket förekommer med varierande styrka i hela världen. Flickor och kvinnor är särskilt drabbade men ofta också pojkar och män. Homosexuella, bisexuella och transpersoner är andra särskilt utsatta grupper.

Botkyrka ska vara lättillgängligt för alla – här blir en funktionsnedsättning inte till ett funktionshinder

Ett Botkyrka utan hinder gör kommunen till en attraktiv plats att bo, leva och verka i oavsett funktionsförmåga. Dessvärre finns dock fortfarande många hinder i vägen för att alla människor ska kunna mötas och delta på lika villkor. En del av hindren ska vi riva för att lagen säger att vi är skyldiga till det. De flesta hindren ska vi riva i alla fall, eftersom det är medmänskligt och inkluderande och individen får ett ökat självbestämmande och ökad självständighet.

Särskilda utgångspunkter för ett lättillgängligt Botkyrka:

1. Vi arbetar för att en funktionsnedsättning inte blir till ett funktionshinder

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är vår ledstjärna. I Botkyrka får ingen uppleva diskriminering på grund av bristande tillgänglighet.

2. Tillsammans ska vi riva de hinder som finns och utforma samhället så att alla kan delta

Det är nödvändigt för några samtidigt som det gör vardagslivet bekvämare för alla.

3. Det är när miljön och omgivning är otillgänglig som det uppstår funktionshinder

En funktionsnedsättning är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Den är kopplad till en person och behöver inte innebära ett hinder för delaktighet. Om däremot miljö och omgivning är otillgänglig uppstår funktionshinder. Det är alltså miljö som hindrar personer med nedsatt funktionsförmåga att på jämlika villkor delta i samhället.

4. Vi fokuserar på människors olika behov i olika situationer i livet – inte särlösningar för vissa grupper

Genom att använda oss av universell design som en allmän riktlinje för beslutsfattande, planering och genomförande fokuserar vi inte längre på den ”normala människan” utan istället på den mänskliga mångfald som kännetecknar verkligheten. Det minskar dessutom oplanerade merkostnader för tillgänglighetsåtgärder som väldigt ofta görs i efterhand.

5. Ökat självbestämmande och ökad självständighet i fokus

När de generella lösningarna för ökad tillgänglighet inte räcker säkerställer vi delaktighet och jämlikhet genom individuella stöd och lösningar.

Botkyrka ska vara en plats där alla invånare har möjlighet till ett långt liv med hälsa och välbefinnande

Hälsa är det som de flesta av oss värdesätter allra högst - en viktig resurs i vardagen. Det bidrar till möjligheten att utbilda sig, arbeta och försörja sig, och delta i samhällslivet i övrigt. En god och jämlik hälsa bland Botkyrkaborna är därför en gemensam samhällsangelägenhet – inte bara ett mål i sig, utan också ett medel och stark drivkraft för tillväxt och hållbar utveckling i Botkyrka.

Men hälsan är ojämlik. Det finns stora skillnader hälsa mellan olika grupper av kvinnor och män med olika sociala och ekonomiska livsvillkor. Ju bättre livsvillkor och ju högre social position i samhället i förhållande till andra, desto bättre hälsa och längre liv. Det vill vi ändra på. Vi ska minska de omotiverade, systematiska och påverkbara hälsoklyftorna. Alla Botkyrkabor ska ha förutsättningar att leva i trygga miljöer som främjar hälsa och förebygger ohälsa.

Särskilda utgångspunkter för god folkhälsa i Botkyrka med minskade hälsoklyftor:

1. **Ojämlighet i hälsa är en stor samhällsutmaning som kräver åtgärder**
Hälsoklyftorna kostar i mänskligt lidande, sämre livschanser och förtida död, men också i form av samhällskostnader som produktionsbortfall, vård och sjukskrivning. Vi har behov av att skapa förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling och använda samhällets samlade resurser på bästa sätt.
2. **Vi skapar samhällseliga förutsättningar för en god hälsa för alla**
Vi stärker de faktorer i samhället som främjar Botkyrkabornas hälsa och förebygger ohälsa: en bra start i livet; kompetenser och utbildning: arbete och god arbetsmiljö; försörjningsmöjligheter; tryggt boende och närmiljö; omsorg och socialt stöd; vilket i sin tur har betydelse för levnadsvanorna.
3. **Centralt är egenmakt, delaktighet och känsla av sammanhang**
Tillsammans med Botkyrkaborna skapar vi stödjande miljöer som bidrar till att stärka tilltron till den egna förmågan och tillititen till andra. En tillvaro som är meningsfull, begriplig och hanterbar är centralt för hälsan.
4. **Vi arbetar för alla Botkyrkabor men anpassat utifrån behov**
Verksamheter och insatser för alla, anpassar vi proportionerligt utifrån olika behov och förutsättningar. Grupper i mer sårbara situationer kan behöva extra stöd för att minska de negativa effekterna av sämre livsvillkor och hälsa, exempelvis unga utan betyg, ensamstående föräldrar, arbetslösa, nyanlända och de med funktionsnedsättning, psykisk ohälsa och missbruk.
5. **Hälsofrämjande förhållanden tidigt i livet minskar senare problem**

Folkhälsoarbete är viktigt för alla åldersgrupper – och särskilt bland barn och unga för att minska negativa händelsekedjor senare i livet. Vi vet att samband finns mellan hälsa, skolresultat, arbete och livet som vuxen.

